

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Johannis Strauchi[i] Jcti Amoenitatum Juris Canonici
Semestria duo**

Strauch, Johann

Jenae, 1675

urn:nbn:de:hbz:466:1-10224

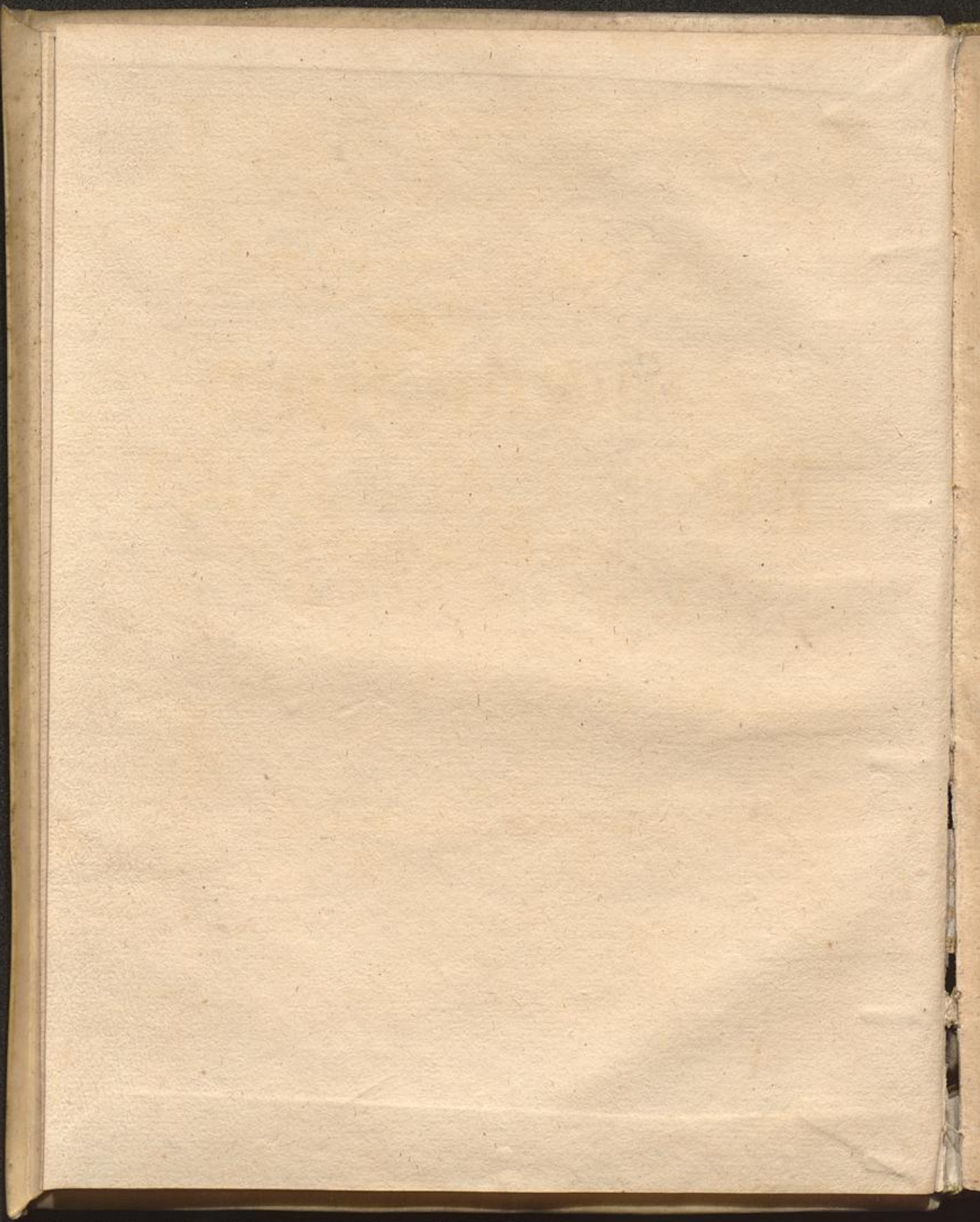
15
CUM

15

Th. 4745.

II
19

3

*Ex Legato Celmi Principis Ferdinandi Epi Paderb. et
Monaster. A. 1673*

JOHANNIS STRAUCHI

J^Cti

Amœnitatum
JURIS CANONICI

Semestria duo.

EDITIO NOVA,

correctior & locupletior.

Operis atq; impensis

JOHANNIS WERTHERI, Typographi Ducalis.

J E N Æ,

Anno 1675.

Collegij Socij IESU Paderb.

JOHANNES STRAUCH

101

Amoenitas

JURIS CANONICI

semissis duo.

EDITIO NOVA

correcta & locutione

Opera ad usum

JOHANNIS WARTHEIM Typographi Ducalis.

LEVA

Anno 1792

JOHANNES STRAUCHIUS

Lectoribus

S. D.

E semestribus hisce
operæ esse non puto,
rationem ambitiosè
ut reddam: Malim
captui vestro id omne
permittere. De in-
scriptione hoc tan-
tum adjicio. Cum decennio abhinc Pa-
risiis mihi mittebatur ÆGIDII ME-
NAGII, Jcti præstantissimi, liber,
quem juris civilis amœnitates inscri-
pserat, adeo me & ipsum ceperat,
opus, & tituli amœnitas, ut postquam
è foro, quo tum occupabar, in Acade-
miam revocatus officii necessitate

):(2

juri

juri Canonico horas aliquas de die dare debueram, Menagium imitato mihi, idem præscribere & meis nomen visum fuerit. Quamvis verò & ab ingenio viri hujus, & argumenti prærogativâ me longè relinqui jam tum sentiebam, adeo tamen tenuere, quæ semel animum subierant, hæ pellecebræ, ut ne nunc quidem mutare velim. Cur verò Menagius operi suo titulum AMOENITATES fecerit, rationes ad Nublæum præfatione reddidit: Eas ex parte mihi, jurisque Canonici studio communes esse, forsitan non erravero, si mihi persuaserim: Sin erro, cogita & hoc tibi mecum commune esse, Lector. Quò magis, uti ego tuo te ingenio obsequi haut invitius patior, ita æquum puto ut tu quoque me meo. Jenæ xxix. Martii Anno Dom. clō Iōc LXXIV.

PRÆFATIO ALTERA.

Facturusne sim operæ pretium, si inde amœnitates quæram, unde nil nisi quisquilias, *φλυαρίας*, absurditates, strophas, sed & stribligines collegerunt alii, non facile dixerim. Utcunque fuerit, hoc tamen concedi mihi postulo, primò omnium in qualibet arte benè tradendâ discendaque verba istius artis vel scientiæ rectè intelligi scriptorisque *ἑήσιν* perspectam haberi oportere. Deinde cum necessario veniundum sit ad singulorum canonum atque capitulorum expositionem, quomodo intelligas, quid sibi auctor tuus velit, nisi de verâ lectione ante omnia constet? Eâ verò rectè constitutâ vel secundum communem usum, atq; ab omni memoriâ receptum, vel ex monumentorum bonæ notæ emendatione, ab his adhibitâ, qui in lectione ejusmodi MStorum judicium subactum habent, aliisque ad eam rem necessariis instructi sunt adminiculis, adhuc tamen verba quandoque reperies obscura, barbara, male constructa, nova, ritusve antiquos abstrusos, adeoque ab origine inde repetendos, & ex historiâ priscâ & scriptis veterum omnis generis eruendos. Porrò vel in primis species legis aut canonis investigari debet, quam verò *ὅτι τὸ ἀριστοτελῆς*, ex causâ, ex ratione, quam obrem ita constitutum sit, inquire oportet. Ita investigandum est, quo auctore, cui personæ, de quâ causâ & negotio, quâ occasione, cui loco & tempori scriptum,

quis status Ecclesiæ atque reipublicæ tum fuerit, quando ita rem decidi intererat. Et hæc explorata habere non solum ad solidam textus, uti loquimur, intelligentiam, ejusque dextram applicationem & usum necessarium, sed & jucundum apprimè est, atque liberale. Hoc itaque meum fuit consilium, talia in jure canonico horis subsævis conquirentis. Quod si ut volui affecutus sim, non immerito mihi gratulor: Sin; conatus tamen honestus atque laudabilis erit, & exemplo felicioribus ingeniis futurus, ut hoc quoque in campo in posterum sese magis exercent. Illi præsertim, qui necessariis in hanc rem libris monumentisque antiquis instructi sunt, quorum ego penuriâ admodum laboro. Neque dicat mihi quis, ut maximè forsan hæc benè ita se habeant, indignum tamen esse jus Pontificium, cui hæc opera navetur. Tulisse enim hos illud, quibus ferendarum legum auctoritas nulla fuerit. Inesse centonibus his tot ridicula, tot vicina blasphemix, ex ambitione regnandique libidine, & avaritiâ insatiabili ea fuisse causa, ad interpretandum Academiis obtrusa, quo & Angelis pariter & diabolis jussiones Româ mitterentur, omniaque bene constituta everterentur. Jus esse barbarum, brutum, natum in tenebris seculorum spississimis, productum à monacho tenebrione, Catalano illo fratre Raymundo, latum ab eo Pontifice, qui Italiam, pacis justiciæque amantem in Guelfos & Gibelinos sciderit. Canonistarum populum esse Pontificis palpones, & plerunque de Romanâ curiâ, ignaros hi-

storix

istoriæ atque literarum: Et quæ sunt his graviora alia.
Neque enim sedet in hac impetigine fatigare manus.
Hoc tantum dari mihi volo, doctissimum utique Ju-
ris interpretem Pontificem esse, à quo mutatâ, qualem
Romana induerat, Reipubl. formâ, mutatisque perso-
nis, dignitatibus, officiis, functionibus, circumstantiis,
Jurisprudencia longe auctior reddita, & facta est illu-
strior. Cum enim jus oriatur ex facto, mutatisque cir-
cumstantiis & ipsum mutetur, atque quot diebus no-
væ negotiorum species atque ideæ nascantur, quæ a-
nimum judicantis ancipitem habeant, nec ex jure scri-
pto alio definitionem reperiant, saltem commentarii
egregii vice retinendum id fuerit, si maximè legis pu-
blicæ auctoritatem ei detractum eas. Quam multa oc-
currunt legenti jus canonicum longè hodiè, quàm Ju-
stiniana est legumlatio, & publicæ rei, & privatæ ne-
cessaria magis, & oppido salubriora, cujus meæ asser-
tionis fidem per exempla hic facere non est instituti.
Persuasus denique sum, hoc Pontificum jure maximè il-
lustrari civilem scientiam & actiones politicas, ut cum
in consiliis, tum foro, in primis religionis, & regiminis
Ecclesiastici negotiis satis jejunè versari illum oporteat,
qui hodie hoc adminiculo, tanquam alterâ ad pru-
dentiam judicariam alâ, destituatur. Ut itaque con-
cludam, cum in libris juris Pontificii reperiantur, quæ
faciant ad Ecclesiæ gubernationem, ad publicæ
juxta atque privatæ rei conservationem, ad morum
& vitæ emendationem, ad conscientie informatio-
nem,

nem, quæ aliunde frustra quæsieris, non tantum juris Canonici definitiones juri Romanorum ethnico jungendæ erunt, sed ausim affirmare, etiam præferendas esse. Ut non dicam, jus istud in Imperio nostro omnium consensu ordinum jamdudum receptum esse, & secundum illud per multa secula judicatum. Neque si qua forsitan inibi fuerint superstitionosa, & à canone Scripturæ sacræ devia, propterea fas est, deteriore censu totam compagem haberi, quam fit de Jurisprudentiâ Romanâ ethnica, sic ubi de sacris, & sacerdotibus gentilium, jurisjurandi atque funerum religione, aliisque hoc genus tractatur. Sed quorsum provehor. Non enim Juris Canonici causam, sed amoenitatum mearum agere volebam. Quas si quis tam tetrici supercilii est, in hoc studio ut non admittendas eas censeat, eum oratum volo, ut bonâ cum gratiâ eas relinquat intactas, nec meâ causâ ægre sibi faciat aut cerebrum rumpat. Ego enim censoris hujusce planè securus, nihilominus cum Antonio Augustino, at quanto viro! affirmare non desinam, Juris Pontificii tantam esse dignitatem, ut non solum ipsarum rerum, sed & verborum, & literarum, ac interpunctionum sit maxima omnino ratio habenda, illudque curandum, ut partes omnes aptæ & integræ sint, nullumque verbum suspiciosum appareat. Hæc sunt, quæ lectioni amoenitatum præmittere volui. Tu verò lector si placuerint, his fruiere. Sin; salvere atque valere te jubeo. Jenæ nonis Martiis, Anno Domini cl̄o l̄c LXXV.

Σὺν Θεῷ.

Amœnitatum Juris Canonici

ECLOGA PRIMA.

CAPUT PRIMUM

De Origine Juris Canonici.

S U M M A R I A.

1. In Ecclesiâ debent omnia fieri ordinatè & decorè.	5. Codex canonum Stephani Ephesini Episcopi.
2. Inde canones seu regula.	6. Confirmatus à Justiniano, & vim legum adeptus.
3. Canonum antiquissimi apostolici.	7. Exponere canones, quid sit.
4. Ante concilium CPolitanum existère diœcesum decreta.	8. Diversi codices Ecclesiæ universalis alius, alius Ecclesiæ Orientalis.

Am inde ab initio & velut incunabulis Ecclesiæ In Ecclesiâ Christianæ ex præscripto Apostoli, omnia debe- debent o- bant fieri, καὶ ταξιν καὶ ὀργανώτως. Cum verò mnia fieri ratio ordinis convenientis decorisque non sit ordinatè & vel à naturâ, vel humanâ ratione certis finibus, decorè. nisque invariabilibus circumscripta, atque de- terminata, & proinde omnibus haut eadem, oportuit sanè ut hæc Ἐταξία καὶ ὀργανοσίνη tam circa λεταξε- γίας, quàm disciplinam Ecclesiasticam & mores certis compre- henderetur regulis, sive scriptæ eæ sive non scriptæ essent, quæ au Inde cano- ctâ ad aliquem modum Christianorum civitate, & nascentibus, nes seu re- ut naturaliter fieri solet, subinde dubiis, conciliorum definitione gula. multiplicatæ & adauctæ tandem colligi à studiosis hominibus in

A

unum

unum velut corpus cœperunt. Et in Oriente quidem, quàm occidentem, longè prius.

Canonum antiquissimi apostolici.

Antiquissima autem collectio videtur esse canonum, qui vocantur apostolici. Certè ejusdem vetustatis sunt, cujus est constitutionum apostolicarum, sub nomine Clementis Romani editarum liber, quippe qui hos canones capite ultimo exhibet integros, ut observat Photius, *Bibliotheca codice 112. 113. p. m. 290. pr.* Constat, jam tempore Sylvestri, qui Miltiadi successerat, Romani Pontificis eorum mentionem fieri ab Alexandro, Episcopo Alexandrino, apud Theodoretum *lib. 1. c. 4.* ubi, ut susciperentur Clerici à se excommunicati *μη τὸν Ἀποστολικὸν κανόνα συγχωρεῖν (non permittere apostolorum canonem)* ait. Est autem is canon 16. Existat apud Eusebium *lib. 3. de vitâ Constantini c. 59.* Epistola Constantini M. ad Eusebium, quâ laudans hujus pietatem atque prudentiam, quod Cæsareanam Ecclesiam noluerit deserere, sed maluerit *ἀποστολικὸν κανόνα* observare. Est autem is canon apostolicus decimus quartus. Eodem modo in Synodo Constantinopolitana sub Nectario, canon, qui est septuagesimus quartus, & in Ephesino XXXIV. & XXXVI. citantur. Porrò & Theodosius Imperator anno D. 440. Irenæum quemdam arguit præter apostolicos Canones Episcopum esse factum. Et Justinianus *Nov. 6.* hos canones aut Apostolorum esse, aut saltem è doctrinâ eorum profluxisse. Hinc & Synodus Nicæna canone XV. se refert ad apostolicum, qui hodie est XV. & canone V. disertè laudat canonem antiquum, quo interdictum fuit Episcopis, ne ab uno excommunicatos alii admittant, qui hodie est XII. & XXXVI. sed hæc ad demonstrandam canitiam horum canonum sufficere possunt, quorum collectionem Nicæni concilii tempora antecessisse oportet, etsi epocha exactè definiri vel demonstrari nequeat. Equidem David Blondellus in Pseudo-Isidoro *pag. 57.* scriptos ait videri circa annum D. 200. Quod sint velut appendices libri 8. Constitutionum, quarum sententiam de Phœnice circa annum D. 208. expressisse videatur Tertullianus *lib. de resurrectione c. 13.* Et Dionysius Alexandrinus citavit verba A. D. 260. *ὡς Φωνῆς ἀποστολικῆς* teste Eusebio *lib. 7. c. 7.* Petrus de Marcâ, nec infeliciter fortè, conjicit,

jicit, collectionem institutam fuisse, occasione controversiæ inter Cyprianum in Africâ & Firmilianum in Cappadociâ cum Stephano Pontifice agitatæ, de baptizatis per hæreticos numquid repetendus sit baptismus. In quâ Firmilianus Stephano nihil habuit, quod opponeret, quàm consuetudinem Orientis, cum potuisset in medium proferre canonem XLVI. & XLVII. si compilati jam fuissent.

Hæc de primâ, ut videtur, collectione. Porro ante concilium Constantinopolitanum videntur initio pauca diœceses in certa convenisse decreta, quibus, prout res inciderit, in definiendis negotiis uterentur. Satis enim constat in Ancyranâ Synodo, quæ congregabatur A. D. 314. Ancyrae, Metropoli Galatiæ, è tribus diœcesibus, Orientis, Asianâ & Ponticâ Episcopos octodecim convenisse, atque XXV. canones exposuisse, qui haut alios, quàm inter quos decreti fuerant, videntur obstrinxisse. Ita Gangris, Metropoli Paphlagoniæ, A. D. 325. sedecim Episcopi Ponticæ diœceseos coiverunt. Similiter in concilio Antiocheno A. D. 431. tantum provinciarum ad Patriarchatum Antiochenum pertinentium Episcopi convenerunt, ut patet ex Epistolâ Synodicâ Conc. Antioch. At verò post concilium Constantinopolitanum primum sub Theodosio M. Stephanus quidam Ephesinus Episcopus, ut præferebat olim vetus Bibliothecæ Palatinæ codex, quem vidit Justellus, alteram collectionem dedit, quæ Codicis universæ Ecclesiæ nomine à Justello edita, ante concilii Chalcedonensis tempora exstabat, sub initium seculi quinti. Videtur eadem esse quæ in bibliothecâ Augustissimæ Cæsareæ *κανονικὴ συνολὴς Στεφάνου Ἐφεσίου*, inscribitur, & incipit his verbis: *Ἀποστόλων κανόνες εἰσὶν ὀγδοεῖκοντα πέντε.* Vide Lambec. lib. 3. bibl. p. 66. Ex hoc codice Patrum canones citabat ea Synodus & secundum illos de controversiis judicabat. Vide Baron. tom. 3. Annal. anno 341. n. 34. Et A. Augustinus lib. 1. de emend. Gratian. Dial. XI. Canones concilii Antiocheni, inquit, receptos esse constat, & in corpore Canonum positos, ante concilium Chalcedonense, ut in ejus concilii actione XI. apparet. Synodus etiam prima Bracarensis c. 17. meminit Codicis canonum cujusdam. Et Toletana IV. can. 3. sed

Ante concilium CPolitanum existere diœcesium decreta.

Codex canonum Stephani Ephesini Episcopi.

& Nicolaus primus & Leo IV. PP. RR. apud Gratianum. *c. si Romanorum. dist. 19. & can. de libellis. dist. 20.* Confer. Barchard. in enumeratione librorum, ex quibus sua constet collectio: Gratianum in inscriptione *Can. Hæc verò. caus. 27. q. 1.* & Gregorium IX. in inscriptione *c. 11. de præb. & dignit.* Hic est ille Codex, quem auctoritate Ecclesiæ universæ in concilio Chalcedonensi sexcentorum

Confirmatus à Justiniano, & vim legum adeptus.

triginta Episcoporum consensu Justinianus Imp. confirmat. *Nov. 131.* Canonibusque ejus vim legis, quam hætenus non habuerant, tribuit. Neque enim personis Ecclesiasticis tum temporis ulla, nedum legislatoria potestas erat, quâ regulis suis *δύναμιν ἀναγκαστικὴν* conferre possent. Verba Imperatoris ita habent. *c. 1. sancimus vicem legum obtinere, τὰξιν νόμιμον ἐπέχειν, sanctas*

Exponere canones, quid sit.

Ecclesiasticas regulas, κανόνας, quæ à quatuor sanctis Ecclesiis expositæ sunt, aut firmatæ, ἐκτεθέντας, ἢ βεβαιωθέντας. Ubi per *κανόνας ἐκτεθέντας* intelligit illos, qui quatuor œcumenicis conciliis expositi, id est, in formam Canonum redacti fuerant. Per *βεβαιωθέντας* autem canones priorum conciliorum, hoc est, Ancyranum, Neo-Cæsariensis, Gangrensis, Antiocheni, Laodicensis, qui in hoc Codice Ecclesiæ universæ continebantur, ab ipsis quatuor universalibus conciliis confirmati. Hunc postlimino reduxit græcè, latinèque Christophorus Justellus Parisiis anno 1610. notisque luculentis, nec non eruditâ præfatione ornavit, & canonibus conciliorum Ephesini & Chalcedonensis locupletavit. Ergo non solum quatuor œcumenicorum canones, sed eorum quoque, quæ hæc præcesserunt conciliorum canones *ἐκτεθέντας* & à quatuor universalibus *βεβαιωθέντας* Justinianus confirmavit. Quod non animadverterunt Rittershusius & alii, qui tantum ista quatuor concilia à Justiniano probata autumant. Quod amplius demonstrari & ex canone primo Chalcedonensi potest. *Τὸς ὅσους τῶν ἁγίων πατέρων, καθ' ἑκάστην σύνοδον ἄχρι τῆς νῦν ἐκτεθέντας κανόνας κρατεῖν ἐδικαιώσαμεν.* *Canones, quæ à sanctis Patribus in unaquaq. Synodo hucusq. constituti sunt, observari æquum censuimus.* Huic autem Codici quædam sunt addita, quæ synodus sexta enumerat, *can. 2.* Nempe canones Apostolorum XXCV. Concilii Sardicenis Canones XXI. Concilia Africae & Episcoporum quorundam

dam.

dam epistolæ, quem auctum ita Codicem Synodus Nicæna III. confirmat. Alius ergo est Codex, de quo hic loquimur, Ecclesiæ *Diversi con-* universalis, alius Ecclesiæ Orientalis, ex illo auctus, quem post *dices Ecce-* Synodum Trullanam editum, iterum Johannes Tilius Lutetiæ an *sia univer-* no 1540. edidit, ex MSCto Codice Ecclesiæ Pictaviensis. Unde *salis alius,* non erat, cur Cardinalis Perronius in responsione ad Magnæ Bri- *alius Eccles-* tanniæ Regem *lib. 1. c. 53.* editionem Justelli in dubium vocaret. *Orientalis.*

CAP. II.

Ex collectione canonum juri canonico
origo.

S U M M A R I A.

1. Collecti canones faciunt jus ca-
nonicum.
2. Joach. Stephani notatur.
3. Balsamonis commentarius, quo
jussu confectus.
4. Balsamo, quis.

EX collectione igitur canonum Jus Canonicum originem duxit, quâ & Ecclesia Orientalis & Occidentalis diu fuit usa. Cui Johannes Zonaras, & Theodorus Balsamo, verbis Conciliorum & Canonicarum epistolarum appositis interpretationes suas addiderunt. Errat vir quidam doctus, *institutionibus* *Juris Canonici*, qui è sententiâ Isidori, originem Canonum à conciliis œcumenicis repetentis *c. canones. dist. 15.* recedit, opinans hos canones in Alemanniâ longè ante Constantinum M. fuisse receptos, hac ratione, quod in Lege Alemannorum citantur canones: sed non attenderat vir eruditus, & de jure Canonico benè meritus, Leges Alemannicas à Theodorico, Rege Franciæ, auctoritate donatas. Qui sive Theodericus Clodovei F. fuerit, (quod magis probat Vir incomparabilis, Germaniæ nostræ decus æternum, Dnus, Hermannus Conringius, amicus noster omni animi cultu prosequendus, *tract. de orig. juris Germ. c. 9.* ad minimum is LXX. annis concilio Chalcedonensi posterior fuit: Sive alter ex monacho factus Rex Franciæ anno 679. Lex Alemanniæ utique corpore canonum recentior erit ducentis, & quod excurrit, annis: Concilio autem Nicæno, trecentis quinquaginta. Cate-

Collecti canones faciunt jus canonicum. Joach. Stephani notatur.

*Balsamonis
commenta-
rius, quo
jussu confe-
ctus.
Balsamo,
quis.*

rum obtulit Balsamo, anno Domini 1191. Johanni Xiphilino Patriarchæ Constantinopolitano commentarium suum jussu Imp. Emanuelis Comneni & Michaëlis Anchiali Patriarchæ confectum. Fuit is Balsamo Patriarcha Antiochenus. *Videsis Baronium tom. 12. ad Ann. D. 1191. sect. 49. Quem Nicetas Choniates lib. 2. imperii Isaaci Angeli magnæ Antiochiæ Episcopum, virum ea ætate JCtissimum appellat.*

CAP. III.

De Joh. Scholastici collectione.

S U M M A R I A.

1. *Joh. Scholastici collectio.*
2. *Quis ille, quo vixerit tempore.*
3. *Ejus exemplaria tria.*
4. *Nomocanon ejusdem Johannis.*
5. *Hic falso tributus Theodoro.*

*Joh. Scholastici colle-
ctio.*

*Quis ille,
quo vixerit
tempore.*

*Ejus exem-
plaria tria.*

*Nomocanon
ejusdem Jo-
hannis.*

*Hic falso
tributus*

*Theodore-
to.*

Pertinet huc & Johannis Scholastici *συναγωγή κανόνων*, collectio canonum, quâ canones non secundum ordinem temporum sed materiarum, in quinquaginta titulos contexit. Erat is Antiochiæ Presbyter & Apocristarius, in de, pulso Eutychio, Patriarcha Constantinopolitanus, Justiniani Imper. tempore. Exstant ejus hodie tria exemplaria MSta, unum in Bibliothecâ Vaticanâ, Heidelbergâ ablatum, alterum in Bibliothecâ Petri Seguerii, Cancellarii Franciæ. Tertium Christophori Justelli, ex Bibliothecâ Collegii Claremontani Parisiensis. A quâ collectione diversa est ejusdem Johannis epitome, seu Nomocanon, quo, omissis integris canonibus concordantes leges, Novellas in primis Justiniani ad singulos titulos adjecit, quem secutus est postmodum Photius & alii. Huic perperam MSCtum. Regium titulum fecisse *Θεοδώρητος Ἐπισκοπὸς Κύπρου* notat Justellus.

CAP. IV.

In Occidenti receptus idem Codex, sed translatus Lat.

S U M-

S U M M A R I A.

1. Codex Canonum etiam in Ecclesiâ occidentali receptus.
 2. Adjectis canonibus apostolicis, & Pontificum decretis.
 3. Hadrianus I. eum tradidit Karolo M.
 4. Magis tamen verisimile collectionem hanc deberi Ingelramo.

Porrò in Ecclesiâ occidentali idem antiquus Codex, cum ex Codex Ca-
 veteri incerti auctoris, translatione, quæ adhuc in Biblio- nonum et-
 thecâ Vaticanâ asservatur, ut scribit Sirmondus in censurâ iam in Ec-
 Anonymi, de regionibus suburbicariis; Tum ex Dionysii clesiâ occi-
 Exigui Abbatis, versione, hortatu Laurentii Ecclesiæ Romanæ dentali re-
 Presbyteri adornata, & Stephano Episcopo Salonitano, ad quem ceptus.
 exstat Epistola Dionysii apud Baronium, anno 527. num. 72. dedi-
 catâ fuit usurpatus. Vide Cassiodorum de div. lect. c. 23. Adjun- Adjectis ca-
 xit autem Codici Ecclesiæ universalis quinquaginta canones apo- nonibus a-
 stolicos, itemque Sardicensis & Africanorum conciliorum cano- postolicis, &
 nes. Sed & Pontificum Romanorum decreta, à Siricio usque ad Pontificum
 Hormisdam quæ recenset Leo IV. apud Gratianum, c. de libellis decretis.
 dist. 20. & exstant in Codice canonum Moguntia edito. Vide Ju-
 stell. Prefat. Cod. Eccl. univ. Hanc translationem Hadrianus I. Hadriano I.
 Pontifex R. ad regimen Ecclesiarum occidentalium tradidit Ca- eum tradi-
 rolo M. anno 773. ut docet epistola Hadriani, quam edidit Sir- dit Karo-
 mondus tom. 2. conciliorum Gallie. Cujus epitome ab Henrico lo M.
 Canisio Ingolstadii tom. VI. antiquæ lectionis, deinde Colonia
 tom. III. conciliorum vulgata, quam Hadrianus Papa anno
 DCCLXXXI. Ingelramo Metensium Episcopo miserat. Con- Magis tamē
 fer. Dn. Conting. de orig. Jur. Germ. c. 14. p. 63. in f. edit. recen- verisimile
 tissima. Sed dubitat A. Augustinus lib. 1. emendationum Gra- collectio-
 tiani de Hadriano auctore, ubi ait ea capita Hadriani nihil habe- nem hanc
 re, cum tamen ejus nomine ferantur. Postea Dn. Stephanus Ba- deberi In-
 luzius, vir clarissimus & de antiquitate in primis Ecclesiasticâ me- gelramo.
 rentissimus, censet, capitula hæc esse ipsius Ingelramni, qui ex sup-
 posititiis Pontificum epistolis compilaverit & Hadriano obtulerit.

CAP.

CAP. V.

De collectionibus particularium Ecclesiarum.

SUMMARI A.

1. Collectio Africana.
2. Breviarium Ferrandi antiquissima collectio, apud Latinos.
3. Cresconii à Pithæo editus liber.
4. Martinus Bracarenfis.
5. Codex Ecclesie Africanae proprius.
6. Ecclesie Gallicanae corpus canonum ut & Hisp. & Britan.
7. Jus novum Canon.
8. Collectio Isidori.
9. Mercatoris, an peccatoris.
10. Non certè Hispalensis Episcopi.
11. Capitula Karoli, Ludovici & Lotharii.

Collectio Africana.

Breviarium Ferrandi antiquissima collectio, apud Latinos.

Cresconii à Pithæo editus liber.

Martinus Bracarenfis.

Codex Ecclesie Africanae proprius.

HAbuerunt & aliae Ecclesiae collectiones suas proprias, ex ejusdem Codicis vetere latinâ versione desumptas, ut Africana. Etenim Fulgentius Ferrandus, Carthaginensis Ecclesiae Diaconus, qui sub Justiniano post Consulatum Basilii, anno 6, qui est Christi 547. floruit, teste Victore Tununenfi, breviarium suum canonum ex conciliis antiquo codice Ecclesiae comprehensis composuit, adjectis tantum Sardicensi & Africanis quibusdam Synodis, & epistolâ Siricii Papae ad Episcopos Africae, quae exstat tom. I. Conciliorum. Est hæc Ferrandi apud Latinos collectio antiquissima. Post hanc circa finem seculi septimi Cresconii collectio prodiit, duabus partibus, quarum prior *breviarium Canonum* dicitur, sensu canonum in summam contracto. Posterior verò integros canones exhibet, & inscribitur in MStis Codicibus, *Concordia canonum*, itemque, *liber canonum*. Edidit hanc primus Petrus Pithæus ex MSto Ecclesiae Trecentis, Lutetiae anno 1588. Ferrando suppar est Martinus Bracarenfis, cujus collectio ex Codice Ecclesiae orientalis, & nonnullis occidentalibus Synodis Hispanicis deprompta, in duas partes distribuitur, quarum prior de personis, rebus, & ritibus Ecclesiasticis agit, posterior res laicorum complectitur. Habuit tamen eadem Ecclesia pro-

propriam collectionem ex Africa duntaxat conciliis compositam *cane pro-*
 & in Synodo Carthaginensi sextâ approbatam, actisque insertam. *prius.*
 Exstat apud Zonaram *pag. 384.* & Balsamonem *pag. 587.* Habuit & *Ecclesia*
 Ecclesia Gallicana præter corpus canonum concilio Chalcedo- *Gallicana*
 nensi receptam collectionem propriam canonum ex Synodis Gal- *corpus can.*
 licanis compositam. Vide Justellum *in præfatione Cod. Eccles. ut & Hisp.*
univers. Itemque Ecclesia Hispanica & Britannica. Et hætenus *& Britan.*
 Jus canonum vetus obtinuit, quo usa fuit Ecclesia primis septem-
 seculis, cum in conciliis, tum in judiciis Ecclesiasticis. Abhinc
 novum Jus veteri successit, publicatâ nova Syllogâ Isidori cujus- *Jus novum*
 dam *circa annum 836.* qui ad veterem Codicem, canones Apосто- *Canon.*
 lorum adjecit cum canonibus concilii Sardicensis diversorumque *Collectio*
 aliorum Africae, Galliae & Hispaniae conciliorum canonibus, ad *Isidori.*
 ditis quibusdam, sed commentitiis, Romanorum Pontificum à
 Clemente usque ad Gregorium primum Epistolis. Isidori, inquam,
 nescio an Hispalensis Episcopi, quod jam olim creditum Hincma-
 ro Rhemensis *Epist. 7. c. 22.* Ivoni, decreti *part. 4. c. 107.* Trithemio
in Scriptoribus. Vincentio *historiarum lib. 23. c. 31. & lib. 25. c. 84.*
 Antonio *part. 3. hist. tit. 1. c. 6.* Antonio Possævino *appar. sacro tom.*
2. p. 291. Ildefonso Toletano *lib. de viris illustribus.* Nominat se
 autor in libris veteribus Isidorum, modo Mercatorem, modo Pec- *Mercatoris,*
 catorem. Quod si fides habenda esset chronico Juliani Toletani, *an peccato-*
 quod edidit Laurentius Ramirez, haberemus Isidorum Mercato- *ris.*
 rem, Episcopum Setubensem, (hodie Xatipha dicitur, urbs Hispani-
 a) qui ope Monachi cujusdam Benedictini compilationi ope-
 ram dedisse dicitur, & obiisse *anno 805.* Quisquis fuerit vix est, ut
 Hispalensis ille Episcopus fuerit. Hic enim *A. D. 636.* vitâ fun-
 ctus fuit, ut docet Redemptus Diaconus in ejus vitâ. Compiler
 verò non modò concilii Toletani XI. ab obitu Hispalensis trigin- *Non certè*
 ta novem annis, & sexti Oecumenici *A. D. 681.* ab obitu ejusdem *Hispalensis*
 46. annis celebratorum meminit: Sed & Gregoriorum II. & III. *Episcopi.*
 Zachariae, Bonifaciique Moguntini, qui *anno 755.* obtruncatus fer-
 tur Baronio, verbis utitur. Quibus fortissimis convictus ratio-
 nibus Bellarminus *de Pontif. R. lib. 2. c. 14.* epistolas ejus compila-
 tionis non audeat genuinas affirmare. Et Baronius *ad annum 865.*

§. 8. eas apertè abjudicat Isido ro, quidquid Turrianus pro eis asse-
rendis moliatur. Quid? quod Dionysius Exiguus nullam facit
mentionem Isidorianæ collectionis Epistolarum, ut ut suæ canonū
collectioni Epistolas Decretales Pontificum Romanorum adjece-
rit: Sed nec apud Leonem & Gelasium mentio earum exstat, qui
tamen frequenter epistolas prædecessorum suorum laudant. Sed
& prolixè id demonstravit David Blondellus in Pseudo-Isidoro,
Adi & Dn. Conringium, amicū nostrum, *tract. de Orig. Jur.
Germ. c. 16. p. noviss. edit. 77.* Hic Isidorus primus epistolas præscis
Pontificibus à Clemente inde mangoniâ fraude supposuit. Quem
Ἰσοδότος secuti reliqui compilatores fuerunt. Vide Marsil.
Patav. *defens. pac. c. 2. c. 28.* Nicol. Cusan. *lib. 3. de concord. c. 2.*
Ant. Contium *in annot. ad dist. 16. c. Septuaginta.* Centur. Magde-
burg. *cent. 2. c. 7.* Blondell. *Pseudo-Isid. proleg.* Huc pertinent Ca-
pitula Ecclesiastica Karoli M. Ludovici & Lotharii Imp. ab An-
segiso & Benedicto Levita collecta ejusdem ferè ætatis. Et qui-
dem collectio Canonum operâ Albini seu Alcuini & Paulini Epi-
scoporum habetur apud Ansegisum *lib. 1.* Et in celeberrimæ Aca-
demie Julie Bibliothecâ extare manuscriptam testatur divina-
rum, humanarumque rerum scientissimus Dn. Hermann. Conrin-
gius *tract. de origin. Jur. Germ. c. 24. pag. 61. ed. noviss.*

Capitula
Karoli, Lu-
dovici &
Lotharii.

CAP. VI.

De Photii Nomocanone, & compilationibus Ivonis Carnotensis, Alexii, Simonis, Ar- senii, Blastaris.

S U M M A R I A.

1. Photii laus, & nomocanone
ejusdem.	6. Brocardica.
2. Balsamo in Photium.	7. Compilatio Ivonis.
3. Collectio Reginonis.	8. Pannormia.
4. Regino editus à D. Hildebran-
do, & Baluzio.	9. Synopsis Canonum Alexii, Ari-
senii, Simonis Magistri, Arse-
nii, Matt. Blastaris & c.
5. Collectio Burchardi.	10. Col-

Postidea Photii Nomocanon locum vindicabit. Floruit Photii laus,
Photius Nicolao I. & Hadriano II. Pontificibus, imperante & nomoca-
in oriente Basilio Macedone, in occidente Karolo Calvo. nonis ejus-
Quem Zonaras appellat *ἀνδρα τῶν ἐπισήμων πρωτοασηκῆ- dem.*
πρὸς τότε τυγχάνοντα ἐν λόγοις ὀνομαστότατον. Virum insignem
primarium à secretis tunc ob eruditionem celeberrimum. Maximi
autem iste fuit Nomocanon totiusque canonicæ disciplinæ ele-
menta continere creditus, quem jussu Emanuelis Comneni Imp.
& Michaelis Anchiali Patriarchæ Constantinopolitani Theodo-
rus Balsamon commentariis perpetuis illustravit. *Balsamo in*
collectio canonum Reginonis Abbatis, qui cum se Trevirim in- *Photium.*
monasterium Sancti Maximini recepisset, libros duos jussu Rat- *Collectio*
bodi, Archiepiscopi Trevirensis, circa annum DCCCCVI. condi- *Reginonis.*
dit. Hanc collectionem primus edidit Dn. Joachimus Hilde- *Regino edi-*
brandus, tum Professor publicus in Academiâ Helmstadiensium, *tus à D. Hil-*
Juliâ. Sed audio editam posthac à Dn. Baluzio, quem supra lau- *debrando,*
davi, viro undiquaque celeberrimo. Post hunc secutus est Bur- *& Baluzio.*
chardus, Wormaciensis Episcopus, quem Itali Brocardum appel- *Collectio*
lant (*Et inde Brocardica volunt dicta, id est, regulas canonicas, Burchardi.*
quas Damasus vetus Juris Canonici Doctor conscripsisse dicitur, & Brocardica.
Petrus Salutus Aquilius recognovit ex Manuscriptis exemplaribus,
qui in præfatione libelli ita scribit: Burchardica inscribuntur à
Burchardo Episcopo Wormaciensi, qui primus ea tempestate cœ-
pit jus Pontificium ad generales quasdam theses revocare. Quem
exterorum plerique originationem verbi ignorantes, corruptè
Brocardam & Brocardum appellant. *Sanè Burchardicas ejusmo-*
di regulas non dubitat appellare Cujacius in præfatione ad consulta-
riones suas) Henrici IV. Bavari Imp. temporibus, ut habet Sige-
bertus ad annum 1008. simile opus compilavit continens libros
viginti, secundum ordinem non temporum, sed materiarum di-
stributum. Quibus supposititias primorum Pontificum Episto-
las, cum selectis ex Augustino, Hieronymo, Gregorio & Isidoro
locos adjicit, plurima autem Reginoni subduxit. Vide Censores

Gregorianos, *præfatione recognitionis suæ. & P. Gregor. partit. Jur. Can. tit. 1. n. 12.* Dn. Steph. Baluz. *præfat. ad A. Aug. emendationes. §. 18.* ubi addit: In libro de gestis Abbatum Gemblacensium auctorem collectionis Burchardicæ non esse Burchardum, sed Olbertum, Abbatem Gemblacensem, quo dictante & magistrante Burchardus magnum illud volumen canonum congeffit. Videatur Sigebertus ad annum 1008. & libro de scriptoribus Ecclesiasticis. c. 142. Habetur ejus epistola formata *can. 1. dist. 73.* Sequitur compilatio Ivonis Carnotensis Episcopi, quam ad Ecclesiæ Gallicanæ usum circa annum MC. publicavit, qui duas fecit collectiones Canonum & Conciliorum, additis etiam legibus civilibus quibusdam, quarum altera Panormia dicitur, seu ut quidam volunt, Pannomia, quod omnes complectatur leges. A. Possévinus *appar. sacr. tom. 2.* Altera Decretum inscribitur, quam posteriorem quidam Hugoni Catalano tribuunt Ivonis Epitomatori. P. Gregor. *partit. d. l. c. n. 3.* Adeoque exemplo Johannis Scholastici & Photii, Nomocanonis instar, Jus civile cum Canonico comparare voluit. Sunt & compilationes aliæ apud Græcos

Compilatio Ivonis.

Pannormia.

Synops. Canonum Alexii.

Ariste.

Simonis

Magistri,

Arsenii,

Matt. Blasaris & c.

Collectiones Latinorum.

Collectio Anselmi in dubium vocatur.

Latino- rum

in

dubium

vocatur.

Latino- rum

in

dubium

vocatur.

Alexii Aristeni, Diaconi Ecclesiæ Constantinopolitanæ, quæ inscribitur Synopsis Canonum: Simonis Magistri ac Logothetæ Epitome Canonum: Arsenii Monachi Hierosolymitani & postea Patriarchæ Constantinopolitani Synopsis canonum. Matthæus item Blasares Monachus, & Constantinus Harmenopulus. Apud Latinos collectio Anselmi Lucensis, Deus dedit, Cardinalis, qui *A. D. 1087.* scripsit, Gregorii Presbyteri, qui opus suum *Polycar- rum* inscripsit, & aliæ fortassis. Cæterum de Anselmo non possum facere, quin quæ habet Dn. Baluzius, ad verbum, sunt enim prolixiora, hinc adjiciam: Sæpe, *inquit*, laudari solet collectio Anselmi, Episcopi Lucensis, quæ usi sunt inprimis correctores Romani & Ant. Augustinus, Archiepiscopus Tarraconensis. Verùm iste multum dubitare visus est de ejus Auctoritate, primum quia in vetustis codicibus, quos ipse vidit, nullus titulus erat, neque nomen auctoris: Deinde quia videbat nonnullorum illic Romanorum Pontificum decreta esse inserta, qui vivo Anselmo ad apicem Episcopatus non pervenerunt. *Et paulo post:* Multa sunt, quæ hanc

col-

collectionem abjudicare videntur Anselmo, Episcopo Lucensi. Primò auctoritas vetusti scriptoris vitæ ejusdem Anselmi, à Sebastiano Tengnagelio editus, qui lucubrationes magistri ac domini sui recensens, nullam collectionis istius mentionem facit, non omisurus, ut videtur, tam clarum opus, si tum fama fuisset compositum ab Anselmo fuisse. Deinde Sigebertus, Monachus Gemblacensis, horum temporum scriptor, dum in chronico & in libro de scriptoribus Ecclesiasticis enumeret libros ab Anselmo compositos, ne verbum quidem ullum fecit de collectione istâ. Denique Trithemius, qui tot libros viderat, non vidit collectionem Canonum ac decretorum Anselmo Lucensi Episcopo tributam, cum altum de eo silentium apud illum sit. Et post pauca: Ad eoque A. Augustinus collectionem illam non putans esse Anselmi, conjecturam fecit, de Hildeberto Cenomanensi, quem constat aliquid simile olim tentasse.

CAP. VII.

De Compilatione Gratiani.

S U M M A R I A.

1. Quinta Gratiani collectio.	8. Vocula, supra, apud Interpretes veteres.
2. Gratianus quis.	
3. Ejus decretum quando compilatum.	9. Glossatores Decreti Hugonis.
4. Titulus decreti.	10. Joh. Semeca.
5. Monumentum Gratiani.	11. Bartolom. Brixienf.
6. Vulgò quæsitus.	12. Post decretum Gratiani secunda Decretales.
7. Censura decreti.	

INter collectiones canonum Ecclesiasticorum, quinta est Gratiani, Monachi S. Felicis, Bononiensis, aliis S. Proculi, aliis S. Felicis & Naboris, familiæ Benedictinæ, qui natus est Clusæ, vel Clusis, Civitate Thusciæ. Arnoldus Duacensis Monachus in libro, quod *lignum vite* inscripsit, Gratianum Clusis natum, Monasticam S. Proculi professum & inde ad Felicis & Naboris transgressum, Decreta compilasse scribit. *Adi & Sigon. l. 1. de*

Quinta Gratiani collectio. Gratianus, quis. Ejus decre-

eum quando Episc. Bonon. tempore Eugenii III. Pontificis Anno 1151. ut habetur
compilatum in Chronico Vaticanæ Bibliothecæ, quod *Pomerium Ecclesiæ Ra-*
vennatæ inscribitur. Confer Hugutionem, Interpretem anti-
 quum *ad c. post appellationem ad §. forma. c. 2. quest. 6.* Criticos Gra-
 gorianos *dicta præfat. Felin. c. 2. n. 43. de rescr.* Quod verò Trithe-
 mius *lib. 2. de Vir. Illustr. ad ann. D. 1127.* compilationem refert, id
 de inchoatione operis fortassis intelligendum. Titulum huic
 compilationi videtur fecisse Gratianus, *Concordia discordantium*
canonum, quamvis in quibusdam exemplaribus *Decretum* appel-
 letur. Vid. Anton. August. *de emend. Gratian. Dial. 1.* & Criticos
 Gregorianos *præfat. suâ.* Hujus Gratiani memoriæ Bononiæ
 apud D. Petronium ad Sacellum D. Sebastiani hæc extat in-
 scriptio:

D. O. M.

Gratiani Clusini, Casarei juris & Pontificii enucleatoris propè
divini, qui Monachus in martyrum Felicis & Naboris æde absolutissi-
imum ibidem opus Decretorum anno Gratia M. C. LI. compilavit, mo-
nimentum, quod illic carie obsorduerat, hic magnificentiis renova-
tum est. Joan. Franciscus Aldrovandus Bononiensis IV. Dictator are
publico insauravit. Anno Salutis 1498. Idibus Junii Joanne Benti-
volo II. P. P. rempublicam feliciter gubernante.

Et in æde S. Felicis, ubi Gratianus edidit opus Decretorum,
 in saxo vetustissimo, quod nunc in sacratio reconditur, hi versicu-
 li leguntur;

Hanc ave partem Lector reverenter adito
Namq; loci Monachus Decretum hic condidit hujus
Divinum Gratianus opus quantum libet arcto
Contentus septo, quod reparando caducum
Et vetus hoc claustrum, tolli fuit inde necesse.
Id tamen Abbate constructum est Bartholomæo
Mille trecentis decies septem atq; quaternis
Annis à Christo, pura de virgine nato.

Vulgò qua- Fertur hic Gratianus vulgo quaesitus fuisse. Vide Ant. Florent. p.
situs. 3. tit. 15. c. 6. *Speculi.* Et hæc collectio canonum Gratiani constituit
 hodie primam corporis Canonici partem, & prior est omnibus
 epi-

epistolarum Decretalium compilationibus. Cujac. *cap. ult. X. de sent. & re jud.* Alb. Gentil. *disp. de Jur. Canon. c. 1.* Hinc Interpretes veteres, Alanus, Vincentius, Tancredus, Laurentius & cæteri, cum capita referunt collectionis Gratiani, utuntur voculâ, *SUPRA*, innuentes post Gratiani volumen collectionem aliam super-
Vocula, SUPRA, apud
Interpretes
veteres.
 venisse. Judicium de opere Gratiani vide apud Duarenum in
Censura de-
creti.
præfatione librorum de sacris Ecclesie ministris, ibi inter cætera:
 Nec eo libro ullus est in hoc genere utilior, quamvis in eo nonni-
 hil desiderent eruditi. Confer Joachimum Stephani de jurisdic-
 tionibus *lib. 4. c. 3. num. 9.* Et Thomam Neageorgum præfatione tractatus,
 cui titulus: *Rubricæ sive summa capitulorum Juris Canonici.* Boeth.
Epo. de jure sacro, lib. 2. c. 2. num. 97. Qui glossas in Decretum
 scripserunt, primus fuit Hugutio, ut habet Anton. Florentinus
part. 3. Speculi pr. & plenius. t. 18. c. 6. in fine. Secundus fuit Johan-
 nes quidam Semeca, cognomento Teutonicus, sub annum Christi
 1260. Præpositus Halberstadenfis. Ita enim Beatus Rhenanus in
 præfat. corporis Canonici glossati, à Johanne Amerbachio reco-
 gniti & Basileæ anno 1512. excusi, ubi addit, vixisse sub Imperatore
 Rudolpho Habsburgensi, Alberto Magno Synchronum. Ter-
 tius fuit Bartolomæus Brixienfis. Vide Johannem Andreæ in
 præfatione ad Decretales. Sequuntur itaque hanc Decretorum
 collectionem Decretales epistolæ, quas Episcopi consultantibus
 rescripserunt.

Glossatores
Decreti,
Hugutio.
Joh. Seme-
ca.

Bartolom.
Brixiens.
Post decre-
tum Gratia-
ni secuta
Decretales.

CAP. VIII.

De Decretalium compilatoribus.

S U M M A R I A.

1. Bernardus Circa. Bernardi
ires. prima compilatio. Exstat
hodie.	4. Interpretes hujus compilatio-
nis.
2. Compilatio Gilberti & Alani
& Johan. Gallensis, an Val-
lensis.	5. Ejus scholiasta.
3. Secunda compilatio.	6. Bernardi Compostellani com-
pilatio.
	7. Petr. Beneventani collectio.

Primus

*Bernardus
Circa. Ber-
nardi tres.
prima com-
pilatio. Ex-
stat hodie.*

*Compilatio
Gilberti &
Alani & Jo-
han. Gallen-
sis, an Val-
lensis.
Secunda
compilatio.
Interpretes
hujus com-
pilationis.
Ejus scho-
liasta.
Bernardi
Compostel-
lani com-
pilatio.
Petr. Bene-
ventani
collectio.*

Primus eas congeffit Bernardus Circa, Præpositus Papiensis, & post Episcopus Faventinus, primus ex tribus Bernardis, jure Canonico claris, quorum alter Parmensis, alter Compostellanus. Cujac. *c. 1. x. qui cler. vel vovent.* Approbata hæc fuit collatio tempore Alexandri III. Hanc compilationem hodie non haberi ait Johannes Andreae Filius. *t. 7. de cler. conjug.* sed edidit tamen eam Antonius Augustinus. Ipse Bernardus suam compilationem vocat, Breviarium extra, sive extravagan- tium, ut habet liber Romanus. Porro subinde novis è sede Apo- stolica constitutionibus prodeuntibus, mox aliud volumen edidit Gilbertus Abbas, & Alanus quidam, Episcopus Antifiodorensis, sed nomen præripuit his Johannes sive Gallensis, sive Vallensis, Volateranus, cujus liber, *secunda*, sive Alexandri IV. compilatio audit. Vid. Platinam *in vitâ Alexandri IV.* & Johann. Andreae *proæm. addit. ad Speculator.* Alb. Gentil. *de libris Jur. Canon. p. 2.* Prodiit XII. annis à primâ, eorundemque Pontificum rescripta collegit, itemque Cœlestini III. iisdemque mox addidit scholia quædam; Interpretes hujus compilationis fuere Hugo, Ferrariensis episcopus, cujus frequens apud Innocentium III. fit mentio, & Bernardus Major Compostellanus, Archidiaconus, & ait A. Augustinus, Vincentii, Tancredi, Alani, Laurentii & aliorum se scholia vidisse. Post hanc cœperat aliam idem Bernardus Compostellanus ex Registris Innocentii III. eaque aliquando compilatio Romana dicta. Sed Romani indignè ferentes, quod ab usu remota referret, ab eodem Innocentio impetrarunt, ut Pontificia autoritate alia collectio ederetur. Cui rei Petrus Beneventanus notarius præfectus est, anno 12. ejusdem Pontificis. Joh. Andreae. *c. 6. de conc. præb.* Cujac. *c. 2. de Sponsalib. & tit. de Conjug. Serv.* Et hæc prima publicâ facta auctoritate collectio est. Cujac. *c. 24. x. de Spons.* Nec valebant, fidemve faciebant, nisi à Scriniariis Romanæ Ecclesiæ comprobarentur. Ant. Aug. *præf. collectionum antiqu.* Ejus interpres fuit Paulus Hungarus, ut Joannes Andreae habet.

CAP.

CAP. IX.

De Compilatione IV. Innocentii, & Honorii III. Quintâ. Usus harum compilationum.

S U M M A R I A.

1. De quartâ compilatione. 3. Usus antiqq. collect.
 2. Quartâ compilationis interpret.
 4. Quinta collectio.

Quarta compilatio ejusdem Innocentii est, qui, quum in *De quartâ concilio Lateranensi septuaginta unum edidisset capita, compilatione* sed & illo quinquenni spatio post tertiam collationem aliquot constitutiones, duplex inde editio exitit, altera canones ejus duntaxat concilii continens, altera alias quoque constitutiones. Ejus Interpretes Vincentius fuisse dicitur. Sed ait Augustinus sc. *Quarta Johannem, Jacobum & Robertum seu Rogerium legisse. Usus compilationum* harum Decretalium adhuc commendatur Doctoribus, ut absque *nis interpret.* his vix quenquam posse bene interpretari Jus Canonicum Cujacius adfirmet alicubi, nec non Ant. Augustinus præfat, ad eas, & *Usus antiqq. collect.* in primis A. Gentil. *de Jure Canonico. c. 3.* Vide hujus Eclogæ *collectio.* c. 14. Quinta collectio Honorii III. constitutiones habet, à Tan- *Quinta collectio.* credo Bononiensi Archidiacono collectas, sub ipsius Pontificis nomine, cujus interpretes fuit Jacobus Albanus, Faventinus Episcopus, Henrici Ostiensis Præceptor. Hostiensis, *proæm. summ. num. 10.* ut tradit Augustinus. Diu hæc compilatio quæsitâ & desiderata fuit. Et nondum editam Alb. Gentil. *de lib. jur. Can. p. 9.* ait. Quam Cujacius & Contius habuere. Vid. Cujac. *c. 28. de Sponsal. c. 17. de for. compet. c. pen. de frig. & malef. c. 63. de Appellat.* Causam hujus raritatis videtur Joh. Andrea indicasse. Ait enim, Gregorium IX. successorem Honorii statim initio Pontificatus sui de suâ compilatione cogitasse. Ita pressa fuit Honoriana. Tandem inventa est in bibliothecâ veteri Albiensi, & ab Innocentio Cironio, Academia Tolosana Cancellario, viro doctissimo, Tolosæ edita.

C

CAP.

CAP. X.

De Compilatione Gregoriana, &
Bonifacii VIII.

S U M M A R I A.

1. Gregorii IX. <i>Compilatio.</i>	5. <i>In Galliâ non recepta.</i>
2. <i>Raymundus de Pennâ forti</i>
<i>ejus auctor.</i>	6. <i>Prohibente Philippo Rege.</i>
3. <i>Bonifacii VIII. Decretales.</i>	7. <i>Clemens V. antecessoris rigo-</i>
<i>rem temperat.</i>
4. <i>Compilatores earum.</i>	

*Gregorii IX.
Compilatio.*

Ultima est Gregorii IX. qui, ceu Cujacius ait *c. ult. de sent. & rejud.* ut aliquid in eâ poneret de suo, ex jure Civili ultro, non aditus à Consultoribus ullis, pleraque sumsit & inseruit, quo fit, ut ejus constitutiones plerumque nemini inscribantur, ad quem dirigantur. Prodiit A. C. 1230. operâ Ray-

*Raymundus
de Pennâ
forti ejus
auctor.*

mundi de Pennâ forti Capellani & Pœnitentiarii Pontificis. Vide *Proœm. Decret. Gregor. vers. ad communem.* De Raymundo vide infra *Eclogæ hujus c. 13.* Qui postea à Clemente VIII. d. 29. April. anno 1601. sanctorum numero receptus & canonisatus est. Job. Bapt. Vivianus *ad proœm. decret. Greg.* Ab hac compilatione Pontifices sequentes cessarunt aliquandiu novis constitutionibus

*Bonifacii
VIII. Decre-
tales.*

edendis, donec sub annum Christi 1300. Bonifacius VIII. partim suas partim aliorum superiorum Pontificum, qui inter ipsum & Gregorium IX. intercesserant, nec non ipsius Gregorii novas constitutiones, ac præcipuè duorum generalium conciliorum Lugdunensium, quorum alterum sub Innocentio IV. anno 1245. alterum sub Gregorio X. anno 1273. celebratum, decreta totidem libris, eodemque profus ordine, quot & quo ipse Gregorius usus fuit, adjecit. Multa, quæ ante in scholis & in judiciis ambigua declarasse dicitur Henrico Stereoni *p. 403. tom. un. scriptorum Ger-*

*Compilato-
res earum.*

man. à Frebero editorum, & Henrico à Rebdorf. p. 417. Hæc compilatio facta per Guilielmum Archiepiscopum Ebrodunensem, & Berengarium, Episcopum Biterensem, ac Magistrum Richardum

de:

de Senis, S. R. E. Vice-Cancellarium, quorum fit mentio in proœm. libri VI. Decretalium. Meminit & Richardi, tanquam Auctoris hujus compilationis Alber. de Rosat. l. ult. C. de Feriis. Cui etiam Dylum superfuisse tradunt. Vide Catell. Corr. Memorab. Citatur à Baldo in tit. de pace constant. nomine Novellarum. Alb. Gentil. d. c. 1. pag. 11. Hæc compilatio in Galliâ non est recepta, quod quæ in ea extent constitutiones pleræque in odium & æmulationem Philippi Francorum Regis editæ, & in Romanæ aulae quæstum excogitatæ credantur. Duaren. præfat. lib. de Sac. Eccles. min. Cujac. c. ad audientiam. 4. de Sponsal. & matrim. Cluten Syllog. rer. quot. th. 6. lit. b. Ferre enim Rex non poterat majestatem suam & regni à Pontifice imminui. Papa enim Regem anathemate non tantum percussit, sed subditum in rebus civilibus scripto denunciavit, anno ultimo Pontificatus. Cui successor Clemens V. derogavit, cap. meruit. de privil. in Clement. Vide Henricum Spontanum.

In Galliâ
nō recepta.
Prohibente
Philippo,
Rege.

Clemens V.
antecefforis,
rigorem
temperat.

C A P. XI. De Clementinis, Extravagantibus, & libro Septimo.

S U M M A R I A.

1. Clemens V. novam collectionem parturiens morte præventus.	5. Extravagantes communes.
2. Quæ à Job. XXII. prodit.	6. Glossatores earum.
3. Job. Andrea in Glossas.	7. Petri Matthæi collectio.
4. Extravagantes Johannis XXII. Earumq. Interpretes.	8. Aliorum opera.
	9. Liber septimus Decretalium.

Mortuo Bonifacio Clemens V. Gallus è Vasconiâ, diœcesis Burdigalensis eodem ordine servato constitutiones Concilii Viennensis anno 1311. celebrati, una cum ceteris constitutionibus Decretalibusque edere animatus, sed morte præventus fuit. Itaque curante successore Johanne XXII, anno 1320. prodierunt quæ Clementinarum appellatione ci-

Clemens V.
novam col-
lectionem
parturiens
morte præ-
ventus.

Quæ à Job. XXII. prodit. tantur. Confer Henricum Stereonem *annal. p. 405.* Et hæc octava est collectio. Martin. Polon. *in Clem. V.* Glossa *in proem. Clement.* Has Glossas exposuit Johannes Andrea Bononiensis. Paulo post Clementem V. Johannes XXII. Cadurcensis Aquitanus suas quoque edidit Decretales, ordine Decretalium Gregorianarum observato, quas Extravagantes appellant. Cujac. *in c. ad audientiam. 4. de spons. & matrim.* Johanninas vocat. Quas commentario illustravit Zenzelinus de Cassanis, seu Gezellinus, vel Johann. XXII. Jesselinus de Cassanchis. Johanne autem defuncto diversæ diarumque verforum Pontificum, annorum plus minus 150. prodierunt extravagantes, usque ad Sixtum IV. quæ quod unum auctorem non habent, allegari solent; Extravagantes communes. Harum aliquæ cum Glossis Johannis Monachi Picardi Cardinalis, aliæ cum commentariis Gillermi de Monte Lauduno, & Johannis Francisci de Paviniis sunt vulgatæ. Summam harum à Gregorio IX. usque ad Sixtum V. edidit Petrus Matthæus Lugduni, anno 1588. Integras autem Laertius Cherubinus Jctus. collegit, & titulo Bullarii promulgavit. Extat etiam Compendium à Gregorio VII. ad Paulum V. Jacobi Castellani, Clerici Tarvisini, & summa Bullarii, quæ post juris Canonici libros, à summis Pontificibus emanarunt, autore Stephano Quaranta, cum additionibus Prosperi de Augustino. Itemque Johannis Baptistæ Scortia in selectas Pontificum constitutiones epitome ac theoremata. Denique anno 1590. opera Petri Matthæi prodit liber Septimus, Decretalium apostolicarum post sextum, Clementinas & Extravagantes editarum continuatio.

Job. Andrea in Glossas. Extravagantes Johann. XXII. Earumque Interpretes. Extravagantes communes. Glossatores earum. Petri Matthæi collectio. Aliorum opera.

Liber septimus Decretalium.

CAP. XII.

Quid distet jus Canonicum novum à Veteri?

S U M M A R I A.

1. Judicium Duareni.
 2. Suprema Potestas Synodis ad-
 3. Disc-
- emta, ad Pontificem delata-
cum jurisdictione.*

3. Disceptationes forenses nata. 5. Causa matrimoniales ad forum Ecclesiasticum tracta.
 4. Politia Ecclesiastica nova per separationem beneficiorum ab ordinatione caput. 6. Indulgentia.
 7. Novi Monachorum ordines.
 8. Exemptiones Clericorum.

ET haecenus de jure Canonico novo seu Decretalibus: *Judicium Duarevi.*
 Quod si queras, quid inter antiquos canones, & istud novum Decretalium jus intersit, multum interesse equidem nemo ibit inficias: Notatu dignum est iudicium Francisci Duareni: *In Decretalium volumine, inquit, multa intueri licet, quae à priscâ illa disciplinâ, quam Decretorum liber à Gratiano editus continet, multum degenerent. Atque hinc natum est illud apud Nostrates tritum ac vulgò jactatum: Malè cum rebus humanis actum esse, ex quo Decretis ale creverint. Quo enim tempore conscriptae sunt illa epistola, quibus Pontifices Romani de jure consulentibus more veterum Imperatorum respondebant, causae ecclesiasticae antiquam simplicitatem jam amiserant, erantq; ejusmodi, ut ad eas dirimendas atq; definiendas Juri & Pragmatici adhiberentur.* Haecenus Duareni. Et ut aliquanto explicatius dicamus, jus novum ab antiquo in eo quam latissimè discessit, quod suprema Potestas, quam *Suprema* in plerisque causis dijudicandis synodi provinciales obtinebant, *Potestas Synodi* Pontifici tribui coeperit, ut nec synodis amplius supersit *causis ademonones* condere seu exponere, sed solus Pontifex constitutionum *ta, ad Pontificem de-* condendarum potestatem sibi vindicat. Inde & iudicia novam *ta, ad Pontificem de-* planè formam induerunt per varia Pontificum rescripta, quibus *lata cum jun-* cognitiones disceptationum fori Ecclesiastici instituerentur. *risdictione.* In *Discepta-* de tot rescripta de iudiciis delegatis, de officio iudicis *Discepta-* narii, de dilationibus, exceptionibus, sententiis, appellationibus, *tiones fo-* totoque iudiciorum ordine. Quae omnia novis constitutioni- *renses nata.* bus introducta, & magnam partem in formulis actionum & triturae fori occupantur. Porro ex beneficiorum ab ordinationibus *Politia Ec-* discretione nova ecclesiasticae politicae facies exorta est. Cum *clesiastica.* autem jure Canonum, & quidem canone concilii Chalcedonen- *clesiastica.* sis nullus ad Clerum adscisceretur, quin ad certam ecclesiam, cer- *nova per se-* toque ordinum gradui adscriberetur, adeo ut manus impositio- *parationem* nem beneficiorum *nem beneficiorum*

ab ordina-
tione capit.

nem sequeretur adscriptio in canonem, seu matriculam Ecclesiæ, id postea in solis Episcopis servatum, in reliquis ordinibus neglectum est, ita ut absque titulo Ecclesiæ ordinentur Clerici. Et quamvis concilio Lateranensi vetitum fuerit, ne Clerici ordinentur absque titulo, saltem patrimonii, ne sic tamen vetus disciplina est restituta, quæ Clericos per manuum impositionem suis ecclesiis addicebat. Intromissa hac ordinationis separatione, à beneficiorum collatione, jam nova materia & seges juris Canonici enata est, de beneficiis acquirendis, conservandis, amittendis, quæ ferè utramque paginam novi juris Canonici faciunt.

Causa ma-
trimoniales
ad forum
Ecclesiasti-
cum tractæ.
Indulgentiæ.
Novi Mo-
nachorum
ordines.
Exemptiones
Clerico-
rum.

Porro matrimoniorum causæ prohibitionibus novis ad conservandam publicam, ut videbatur, honestatem arctatæ, ad solius Ecclesiæ revocatæ cognitionem, & formulis forensibus adstrictæ in novam juri Canonico messem adolevere. Veniæ temperantæque excommunicationum & pœnitentiarum publicarum jure antiquo introductarum novis constitutionibus adinventæ novas genuerunt juri Canonico species. Monachorum insuper alia atque alia subnatæ familiæ, religiosarumque domuum surgens multitudo novas regulas & instituta, novamque legumlationem poposcerunt. Et, ut finiam, exemptiones monasteriorum & capitulorum Canonice ab Episcoporum jurisdictione, privilegiaque varia illis concessa, varias causarum figuras à Pontificibus disceptandas præbuerunt, ut scitè & prolixè differit Petrus de Marcâ, Archiepiscopus Parisiensis. Ex quibus facile discrimen novi ab antiquo jure Canonico elucescit. Adde Dn. Baluzium præfatione ad A. Aug. emendationes.

C A P. XIII.

De Juris Canonici auctoritate.

S U M M A R I A.

1. Reprehensores juris canonici.
2. Cornelii Agrippæ aliorumque censura.
3. Canonum ab initio auctoritas.
4. Decreta conciliorum.
5. Sententia auctoris.

Videa-

Videamus jam de juris Canonici auctoritate & usu. Et Reprehen-
sunt sanè non parum multi, qui in absurditatibus, vanita-
tibus & erroribus hujus juris, tanquam ulceribus, assiduè,
nimisque acriter exercent ungues. Quorum censuras si
congerere velimus, sanè prodiret nobis ingens

Telephus & summi plenà jam margine libri

Scriptus & in tergo, nec dum finitus Orestes :

Videat, qui volet, Henricum Cornelium Agrippam, armatae mili-
tia Equitem auratum, utriusque Juris ac Medicinæ Doctorem,
operum parte posteriori c. 92. Carolum Molinæum & Eberhardum
à Weihe editis de hoc argumento orationibus. Lutherum tom. 1. Je-
nensi. fol. 355. Et in sermonibus mensalibus passim. Hottomannum
in Bruto fulmine, Innocentium Gentiletum lib. 5. Exam. Concilii
Trident. Johann. Barclajum Exam. Bellarmini potest. summ. Pontif.
in temporalibus. p. m. 6. Contium præfatione editionis Decretalium.
Et alios plures, quos vel nominando operæ pretium perditum iri
vereor, quippe qui ejus juris & necessitatem, & summam utilita-
tem etiam in reformatis Ecclesiis, scholis, atque judiciis, vitæque
politica agnosco lubens & merito, cum eodem Eberhardo à Wei-
he dict. Orat. & Cluten. diatriba de auctorit. jur. Can. p. 49. & seqq.
Fuisse videtur ab initio, quo cœperunt ordinis atque decoris in
Ecclesia servandi causa certi canones condi, non alia aut major
eorum auctoritas, quam decretorum, quibus collegia, aut corpo-
ra socios sibi suos adstringunt. l. 4. C. de Colleg. & Corpor. Ex quo
verò accessit confirmatio Imperatoris Justiniani, Codicem cano-
num confirmantis, atque canonibus vim legum tribuentis, utique
jus proprie dictum existere cœperunt, in quantum potestas Legis-
latoria Justiniano fuit. Et quia conciliis, quæ post quatuor illa
œcumenica fuere, non tantum interfuerunt, sed & præfuerunt
Imperatores Romani vel ipsi, vel eorum vice, quos ipsi voluerint,
oportet & eorundem decreta conciliorum vim legum obtinere, &
si à privatis compilata, quia vim & auctoritatem non à collecto-
re, sed ab ipso concilio & Imperatoribus habent, quam amittere
nequeunt, quocumque codice collocentur, atque à quocumque
describantur. Quare non solum Johannis Scholastici, Photii,
Blasii auctoris.

Cornelii

Agrippæ

aliorumque

censura.

Canonum.

ab initio

auctoritatis.

Decreta.

concilio-

rum.

Sententia

Blasii auctoris.

Blastaris, Harmenopuli, sed & Latinorum, Dionysii Exigui, Martini Bracarenfis, Fulgentii Ferrandi, Isidori & denique Gratiani collectiones, quatenus continent canones è codice Ecclesiæ universæ, aut decreta conciliorum œcumenicorum, aut orthodoxarum Synodorum, auctoritate Imperatorum celebratarum vim legis Ecclesiasticæ obtinuerunt, & quæ hodie in Ecclesiâ Romanâ statuuntur, adhuc auctoritatem à Pontifice Romano habent in suis terris. In aliis regnis non aliter, atque quatenus sunt receptæ. Confer *Alciat. 4. parerg. 23. Alb. Gentil. de Jure Canon. c. 2.*

CAP. XIV.

De usu & auctoritate veterum Decretalium, & de Regesto.

S U M M A R I A.

1. Veteres compilationes an usum adhuc habent.	4. Veteres Decretales usum habent in glossis intelligendis.
2. Regestum Registrum.	5. An hodie pro jure allegari queant?
3. Epistolæ decretales in chartario digestæ.	6. Faciunt ad dubia certius solvenda.

Veteres compilationes an usum adhuc habent. Regestum Registrum.

Epistolæ decretales in chartario digestæ.

Veterum quidem Decretalium usum non esse exiguum, Cujacius censet, quod absque iis vix quisquam bene interpretari jus Canonicum possit. Eadem ratio etiam est Regesti, quod vulgo Registrum appellant. Extat Regestorum vox in constitutione *de Justin. Cod. confirm. §. 4. & in l. 2. C. T. de discuss.* ut & in subscriptione *l. 14. C. T. de indulg. debit.* Erantque monumenta & acta publica diversorum officiorum & judicium, in quæ & constitutiones Principum referebantur. Glossæ nomicæ: *Κήνον καὶ ῥεγέτων τὴν ἀπογραφὴν τῶν δεχάτων ἀπὸ τῆς ἀπογραφῆως. Vid. l. 14. C. T. de indulg. debit. Cujac. 15. observ. 37.* Inde vox applicata commentario seu codici, quo regerebantur epistolæ Decretales. Has enim diligenter in chartario Ecclesiæ Romanæ conservatas fuisse docet D. Hieronymus *in apologia adversus Rufinum: Si à me, inquit, fictam epistolam suspicaris, cur eam* in

in Ecclesie Romana chartario non requiris. In hoc ergo Regesto decretales integræ habentur, non semper in antiquis compilationibus. Quare Interpretes, & imprimis Johannes, quem Andreae nothum appellat Alb. Gentilis, sæpè ad Registrum provocat. Et censet Ant. Augustinus rectius interpretationem hinc desumi. Porro & veterum Decretalium usum quoque exserere sese in *Veteres De-Glossis* veteribus legendis, ostendit exemplis Alb. Gentilis. *p. 31. cretales* ad quem remitto. Sed nunquid etiam hodie jus faciunt antiquæ *usum ha-* Decretales? Videbatur ita: Derogatum enim non fuisse juri *bent in,* mæ collectionis per secundam, nec utrique per tertiam, & sic dein *glossis intel-* ceptis. Ergo nec omnibus hisce per secutam Gregorii collectio *ligendis.* nem. Quo facit, quod Doctores sapissimè ad antiquam provo *An hodie* cant, quod frustra fieret, ni etiamnum usum obtineret. Sed ve *pro jure al-* rius est, fuisse antiquatas. Constitutio enim hoc ipso, quod non *legari* inserta Codici constitutionum, non censetur approbata. Roman. *queant?* *conf. 112.* Et sæpè respondet ita Joh. Andreae, *revocatam esse, quia* non inserta. Joh. Andreae *addit. ad Specul. de Off. deleg. de Recus. de* Procur. de Adv. de Salar. de instrum. edit. Et ita sancitum disertè est à Bonifacio in proæmio Sexti. Confer Gentilem lib. 6. de Nupt. c. 23. Eadem & Regesti est ratio, quod contra Decretales non est allegandum, quales sunt hodie Corpori Canonico inclusæ. Vid. Alber. Gentil. *p. m. 43.* Recurrere tamen eo juvat, ubi vel textus *Faciunt ad* emendandus, vel decretalis in dubium vocatur, aut Raymundus *dubia cer-* forsan dormitavit. Quam viam etiam monstrat Innocentius *tius solven-* IV. in præfatione apparatus sui in Decretales. *da.*

CAP. XV.

De omiffa in proæmio Decretalium Nominis Divini invocatione.

S U M M A R I A.

1. Reprehenditur Raymundus ob omiffam invocationem.	3. Rainaldi Corsi sententia, à Wissenbachio rejecta.
2. Invocatio nominis divini invenitur in quibusdam exemplaribus.	4. Sententia Wissenbachii & nostra.

D

Non

Reprehen-
ditur Ray-
mundus ob
omissam in-
vocationem.

Invocatio
nominis di-
vini inveni-
tur in qui-
busdam ex-
emplaribus.
Rainaldi
Corfi sen-
tentia, à
Wissenba-
chio rejecta

Sententia
Wissenba-
chii & no-
stra.

Non caret reprehensione compilator juris Canonici ob
omissam initio operis invocationem Dei, quæ in corpo-
re civili religiosè servata, & in Pandectis Florentinis præ-
fixa Constitutionibus de Confirmatione Digestorum,
quarum una Latina est, altera Græca. Utraque à Justiniano po-
sita ante orationem ad Antecessores, ut monet Taurellus. At-
quia sub titulo Codicis, de veteri jure enucleando, repetita est
post constitutionem de Conceptione Digestorum, ideo quando-
que omittitur in vulgaribus editionibus, sola oratione ad Ante-
cessores præmii vice ad Digestorum libros retentâ. Nec ve-
rum tamen est, ab omnibus exemplaribus juris Canonici invoca-
tionem abesse. In meo enim reperio, quod Venetiis editum,
per Thomam de Blavis, de Alexandria, & in Glossato impresso
Venetiis per Magistrum Andream de Papiâ Anno 1492. Scimus
Reinaldum Corsum 3. Indagat. 15. rationibus aliquot omisso-
nem excusasse; nec satisfecit tamen Jacobo Wissenbachio, quia
disp. 1. ad Inst. 1. eum reprehenderet. Sane invocare nomen Do-
mini in omni opere & actu oportet: Sed quod hæc invocatio-
nis formula literis præscripta operi, argumentum sit internæ
invocationis, eaque omissa Pontifex dedignatus fuerit verum
Pontificem invocare Christum, nondum persuasit Wissenba-
chius. Novimus etiam Ethnicis usurpatam, & ab eâ Poëtas
Græcorum ordiri solere. Aratus: *Ἐκ δὲ τοῦ θεοῦ δὲχόμεθα.* Apol-
lonius Rhodius: *Ἀρχόμενος θεοῦ, φοῖβε.* Ubi Scholiasta: *ἔθ' ὅ-
τι τὸ θεῶν προσημαζέσθαι.* Secus atque Latini, quibus proposi-
tioni invocatio subjicitur. Sed horum invocationes non tam
ex pietate, quam præscripto artis proficiscebantur. Et tales
formulas hypocritæ & Athei præfigere sibi possunt. Veri *θεο-
σκυνηταὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ* invocant.

CAP. XVI.

Ad præmii. De Gregorio IX. Welforum
& Gibellinorum factione. Mutatione
nominis.

S U M.

S U M M A R I A.

1. Gregorii IX. vita breviter delibata.	6. De mutatis nominibus in script. sacrâ.
2. Guelforum & Gibellinorum factio.	7. Apud Ethnicos.
3. Pontifices cur nomen mutent? Sententia alia Platina, alia Onuphrii.	8. Mutatum nomen sine causa fictioni sit obnoxium.
4. Onuphrii sententia verior.	9. Exempla.
5. P. Gregorii sententia.	10. Auxentius, dictus Mercurius.
	11. Servorum nomina in potestate domini.

Gregorius IX. electus est Pontifex anno Domini 1227. sedit 14. annos, menses tres, mortuus anno Domini 1241. successor Honorii III. Ipsi Cælestinus IV. successit. Patria fuit Anagninus, dictus antea Hugolinus, ex Comitibus Signiæ, Innocentii III. nepos. Ex Diacono Cardinale S. Eustathii Episcopus Ostiensis & Veliternus factus ab Innocentio III. Pontifex Romæ creatus prope Septizonium, in diaconia S. Luciæ in Septifolio ab octodecim Cardinalibus 18. Kal. April. die Sabbati, ibidem & consecratus postridie, die dominico, coronatus ad S. Petrum, V. Kal. April. die Paschatos. Sedit tempore Friderici II. Imp. quem & excommunicavit. Vide Platinam, Krantzius lib. 8. c. 2. & 6. Et chronicam Abbat. Ursperg. Unde factiones Guelforum pro Pontifice & Gibellinorum pro Imperatore in Italiâ, ortæ. P. Æmilius lib. 6. hist. Krantzius lib. 8. c. 8. Blondus lib. 7. dec. 2. De Guelfis & Gibellinis, exstat in operibus Bartoli tomo ultimo commentarius. Hæc nomina primitus cœperunt audiri à nato Chřisto 1245. cum contra Innocentium IV. à quo in concilio Lugdunensi excommunicatus bellum in Italiâ gereret Fridericus II. Imp. Rom. Rem ex Nauclero referam, generat. XLII. Nomen hoc, inquit, apud Pistorienses primo auditum. Sed utriusq; origo antiquior sub Conrado III. qui circa annum Domini 1138. imperium inierat, in pugna quadam cepit, cum Guelfi auxiliares copię Symbolum sibi haberent, Die Wolff: Qui verò sub Conradi Cesaris signis erant, Die Waibling clamarent: Conradus enim suevus in

Gregorii IX.
vita brevi-
ter deliba-
ta.

Guelf. &
Gibellino-
rum factio.

pago vetustæ nobilitatis Waiblingen ferebatur nutritus. Hinc Casariani Wibelingi, Gibellini: Pontificis sociis Guelforum nomen mansit, quod olim Welfus Italica auxilia contra Casarem Conradum duxerunt. Hactenus Nauclerus. Confer omnino Peucerum in chronico Caronis lib. 4. De Welphis vide etiam Goldasti Alem. rer. tom. 3. fol. 64. in fin. Dn. Lambec. biblioth. lib. 2. p. 510. Dictum est Hugolino nomen fuisse Gregorio. Et sæpe quæri solet, cur ex

*Pontifices
cur nomen
mutent?*

*Sententia
alia Plati-
na, alia
Onuphrii.*

*Onuphrii
sententia
verior.*

*P. Gregorii
sententia.*

*De mutatis
nominibus
in script.
sacrâ.*

more mutant nomen Pontifices inaugurati. Platina originem à Sergio II. repetit, ob turpe familiæ suæ cognomen; Os porci; inde consuetudinem ad successores promanasse. Sed contradicit Onuphrius in vitâ ejus: *Qua, inquit, hic Platina ex Martino tradit, Sergium II. primum fuisse, qui nomen mutaverit, apud neminem veterum auctorum inveni, imò ex Anastasio Bibliothecario, qui hoc tempore vixit, contrarium elicitur, eum scilicet, & ante Pontificatum Sergium vocatum esse.* Sergii ergo nomen semper habuit, os porci verò cognomen, & pontifex factus cognomen prænomine tantum retento omisit. Quod cæteris quoque Papis usu venit. Idem verò Onuphrius ad vitam Johannis XII. addit ex Guilielmo Bibliothecario, Johannem XII. qui Platina est XIII. ante dictum nomine Octavianum, primum omnium omisso gentili nomine, tanquam majestati Pontificiæ minus idoneo, se Johannem appellasse, ejusque exemplum secutos Pontifices sequentes, qui parum conveniens nomen habuissent, quod deinceps in legem perpetuam abierit; Confirmasse autem maximè hanc consuetudinem Romanos Pontifices, ex Germaniâ electos, barbarorum nominum deformitate commotos, quales Bruno, Gerbertus, Suidegerus, Popus, Geberhardus, Anselmus, Hildebrandus & similes. P. Gregorius, originem ad Petrum Apostolum refert, primum scilicet Pontificem, cujus nomen ipse Christus mutavit, cum antea Simon vocaretur. *Job. Evang. c. 1. v. 43. Marc. c. 3.* Confer Montacutum, orig. Eccl. p. 1. n. 108. Ejusmodi nominum mutationes in sacris scripturis factæ fuere vel Deo jubente, vel hominum consensu, vel suo cujusque arbitrio. Vide Philonem libello elegantissimo *de mutatis in scripturâ nominibus.* Abrahamo, Jacobo. Deus, Josepho Pharao, Josuæ Moyse mutavit nomen.

nomen. In novo testamento Paulus è Saulo, Barnabas è Josepho, Petrus è Simone, è Jacobo & Johanne Boanarges. Apud *Apud Ethni-*
 Ethnicos solita sunt mutari post Deificationem, ut augustiores *cos.*
 viderentur, sic Leda mulier, Nemesis Dea, Circe, Maria; Ino
 postquam Dea facta, Matutas nominata. Qui Æneas, postea
 Jupiter indiges Quirinus nominatus est, in gratiam Sabinorum.
 Ludov. Vives *ad Augustin. de civit. Dei. lib. 2. c. 15.* Alex. ab
 Alexand. *lib. 6. c. 4.* Cæterum suspecta plerisque gentibus fuit *Mutatam*
 sine justâ causâ nominis mutatio. Eâque ratione Philocomanomen sine
 sium meretrix apud Plautum à servulo militis gloriosi repre- *causa suspi-*
 henditur, quod se Glycerem dici fingeret. Jure Romano ad L. *cioni fit ob-*
 Corneliæ de falsis pœnam redigitur liber homo *l. 13. ff. ad L. noxium.*
Corn. de fals. qui dolo malo novum sibi nomen imponit, quo *Exempla.*
 quid alieni intercipiat, ut Paulus ait *in sentent. tit. ad L. Cornel.*
lib. 5. t. 25. & in *L. fals. ff. eod.* sic uncus impactus est fugitivo illi,
 qui in C. Marii nomen invaserat. Tullius *1. Philip.* servus qui
 se Fabiæ filium ex Cejonii Commodi familiâ esse jactitabat. fla-
 gellis cæsus est ac domino restitutus, Capitolino, *in Pertinace*,
 teste. Meminit & Lucianus cujusdam, qui sæpius mutato no-
 mine modo Pyrrhias, Dromo, Titius, modo Megacles, Megaby-
 sus, Protarchus appellatus. Meminit & Ambrosius *Epist. 32.*
 Auxentii hæretici, qui se Mercurium appellabat. Etiam ado- *Auxentius,*
 ptatos in adoptantis nomen transiisse vulgo notum est. Hinc *dictus Mer-*
 eleganter ludit Tullius in Bruto, Stalenum se ipsum adoptasse, è *curius.*
 Steleno Ælium fecisse. Cum enim antea C. Stalenus Ligur di-
 ceretur, Caj. Ælium Patum se voluit appellari. Ad Radulph.
 Fornerium *rer. quotid. lib. 6. cap. 17.* Sed servi nomen in do- *Servorum*
 mini erat potestate, quare & libero homine in servitutem redacto *nomina in*
 dominus nomen mutabat, ut Josepho Pharao, Danieli Nabucho- *potestate*
 donosor. Vide Josippum historicum *antig. lib. 2. cap. 3. & domini.*
lib. 10, c. XI.

CAP. XVII.

Papa, servus servorum, ad proœm.

Decret.

S U M M A R I A.

1. Proœmii inscriptio comparatur cum salutatione.	3. Servi servorum prædicatum.
2. Pontifices Domni, non domini.	4. Papa cujus se servum agnoscat.
	5. Papa Canonistis pro Deo.

*Proœmii in-
scriptio
comparatur
cum saluta-
tione.
Pontifices
Domni, non
domini.*

Suspecta videtur P. Gregorio inscriptio Proœmii, ubi Gregorius IX. Dominus salutatur, qui mox in salutatione servus servorum indigitatur. Et suspicatur hunc honoris titulum ab editoribus processisse. Et certum est, Pontifices non Dominos, sed Domnos olim fuisse dictos, ut tradit Onuphrius Panvinius in interpretatione vocum Ecclesiasticarum, quæ obscuræ vel barbaræ videntur. Ita Epistolis Ivonis Carnutensis indigamentum Domni, quàm domini frequentius occurrit. Et testatur Albertus Krantzius *lib. 5. c. 34. 37. 38.* dum agit de pace & investituris concessis olim Imperatori, tunc summum pontificem, non sanctissimum Dominum aut patrem, sed Domnum fuisse appellatum. Profitetur itaque Papa se servum servorum, modestissimo titulo, sunt qui putent hoc prædicatum, ut nunc loquimur, à Gregorio IX. introductum. Alii Gregorio I. adscribunt. Dicunt se servos servorum, non quorumlibet, sed servorum Dei, nempe Petri & Pauli, ut sentit glossa *ad c. quoties 9.* ad verba: *Et per te: caus. 1. q. 7.* Nempe ut Apostolus Paulus se nuncupat servum Jesu Christi *ad Rom. 1. v. 1.* & Apost. Jacobus *c. 1. vers. 1.* Justinianus etiam servum se dixit ultimum Dei in *l. 1. de offic. Pref. potest. Afr.* Sic regnum suum nobilem servitutem Antigonus vocabat, ut refert *Ælian. 2. Var. hist. c. 20.* Sed mirari non nimis debuerat P. Gregorius, quod Papa vocetur dominus, cum & Deum appellari videas. *c. satis. dist. 96.* Et glossa *in cap. fundament. de Elect. in 6.* ubi cum in textu esset, papam nulli hominum subesse, ita subjungit Glossa: *Et hac in parte papa non est homo, sed Dei vi-*

arius. Papa est Deus in terris. Bald. in l. ult. C. sentent. rescin. Decius in c. 1. de Constit. Felin. in c. Ego N. de jurej. Et quod facit, facit ut Deus, non ut homo. c. Inter corporalia. De transl. Episc. Parisius conf. 63, n. 162. vol. 4. Papa est quoddam numen, & quasi visibilem Deum præ se ferens. Factum à Papa reputari debet factum à Deo. c. quant. de transl. Ep. Confer auctorem Bruti fulminis pag. m. 4. Papa est monarcha absolutus, Rex Regum, imò solus in Orbe Imperator, ait Marta in Epistolâ Romæ scripta ad Paulum V. solus Rex, solus Princeps, Vice Deus, omnipotentia præditus.

CAP. XVIII.

De Salutationibus, & apostolicâ benedictione, ad præcæm.

S U M M A R I A.

1. Mos salutandi, & varii ritus.	6. Apostolica benedictio.
2. Salutabantur Dii.	7. Prælati, quam formulam exigebant.
3. Templâ &c.	8. Major benedicit minori, non contra.
4. Ave, salvè, valè.	
5. Imp. in Rescriptis salutabant.	

Gregorius IX. salutem & apostolicam benedictionem impertitur Scholaribus Bononiensibus. Mos fuit ferè omnium gentium benè precari iis, quibus scribebant & quos adibant. De vario veterum salutationis ritu tractat Antonius Guibertus in Polyhistore, cap. 3. Salutabantur Dii: Plautus *Bacchid. act. 2. sc. ult.* *Mos salutandi, & varii ritus.* *Salutabantur Dii.*

Deos atq; amicos iis salutatum ad forum.

Cicero pro Roscio Amerino: *Quod si luce canes quoque latrent, quum Deos salutatum aliqui venerint, opinor iis crura suffringantur.* Cato de R. R. c. 2. *Paterfam. ubi ad villam venit, ubi larem familiarem salutavit.* Salutabantur templâ & agri, ut Ovidius *lib. 3. Templâ &c. & 15. Metamorph.* ostendit, sed & Elephantos in Mauritania post solennem adgressionem sidus salutasse Plin. *lib. 8. Natur. hist. cap. 1.* scribit. Salutabatur patria ab his, qui ex aliquâ peregrinatione *salvi*

salvi domum redibant. Plaut. Bacchid. *Act. 2. sc. 1. Herilis patria salve, quam ego biennio, postquam in Epbesum abii, nunc conspiciam lubens.* Virgil. 7. *Æneid.*

Salve fatis mihi debita terra.

Erant matutinæ salutationes, earumque vox propria AVE!
Martial. lib. 1. Epig. 56.

Et matutinum portat ineptus ave.

Et lib. 4. Epig. 79.

Discurris totâ vagus urbe, nec ulla cathedra est,

Cui non mane feras irrequietus, Ave.

Hinc Xiphilinus in Adriano hoc *ἑωθινὸν αἰσθημα* vocat, Græcis *χαίρε* usitatum. Lucianus τὸ *ἑωθινὸν χαίρε* in dialogo, qui *Φιλόπατρις* inscribitur. Et ut advenientibus Ave vel Salve, sic abeuntibus, Vale dicebant, quæ & post cœnam, atque vespertina erat, sed & mortuis Vale dicebant. Servius lib. II. *Æneid.* ad hoc Poëtæ:

Sic ô, sic positum affati, discedite, corpus.

Imp. in Rescriptis salutabant.

Sensus, inquit, talis est, prestate vos mihi funebre solatium, id est, affamini me, ut dici solet mortuis, Vale, vale, vale. Vide Briffon. de formulis pag. m. 743. & pag. 34. 35. 36. Sed ut propius ad Gregorii nostri salutationem accedamus, constat rescriptorum & constitutionum initiis salutem adscribi consuevisse. In L. 2. C. T. de offic. Rect. prov. *Anthemi, Ave, carissime nobis.* Et l. 1. C. T. de priv. eor. qui in sac. pal. *Palatinis bene meritis salutem.* L. 6. C. T. eod. tit. *Ave Anthemi Karissime nobis.* L. 1. C. T. Qui petant. *Have Orphite, carissime nobis.* L. 39. C. eod. de Hæret. Diotimo suo salutem. L. 44. C. T. de hæret. *Have Donate K. NB. id est, Karissime nobis.* In l. 4. de oper. publ. *Have Felix. K. NB. l. 5. Eod. tit. Have Catuline K. NB. L. 5. & 6. C. T. de appellat. Petronio Probiano suo Sal. L. 32. Eod. Imp. Salutem dicunt ordini civitatis Karthaginis. L. 52. Eod. Have Rufine K. NB. Junge Briff. de formul. l. 3. p. m. 314. Eadem ergo pietate & Pontifex Gregorius salutem Scholasticis & Doctoribus Bononiensibus precat. Ubi tamen notandum, hanc salutationem eo non pertinere, ut videatur absolvisse excommunicatos, ut statuit Innocentius III. cap. si aliquando. 41. X. de sent. Excomm. Adde Clement. fin. eod. tit.*

No

Non solum autem salute impertit Bononienſes: Sed addit, & *Apoſtolica benedictio.* Apoſtolicam benedictionem. Apoſtolica audit, à formulâ, quâ Apoſtoli utebantur. Actor. c. 15. v. 23. ibi. τοῖς ἀδελφοῖς τοῖς ἐκ ἐθνῶν χαίρειν. Hac formulâ utitur & Jacobus c. 1. v. 1. Et fertur Cleon primus in Epistolis χαίρειν, uſurpaſſe, ut habent Lucianus pro Laſpo in ſalutando, & Laërtius in Platone: primum autem eo reje- cto, ἐν πρώττειν Platonem prætuliffe, iidem referunt. Hoc χαί- ρειν explicat Apoſtolus 1. ad Corin. 1. verſ. 3. Gratia vobis & pax à Deo Patre noſtro & domino Jeſu Chriſto. Eadem formula ha- betur etiam in poſteriori ad Corinth. c. 1. verſ. 3. ad Galat. c. 1. v. 3. ad Ephesos c. 1. v. 2. ad Philippenſes c. 1. v. 2. ad Coloffenſes c. 1. v. 2. Priori ad Theſſalonicenſes c. 1. v. 1. & Poſteriori c. 1. v. 2. Prio- ri ad Timoth. c. 1. v. 2. & poſteriori c. 1. v. 2. Ad Titum c. 1. v. 4. Ad Philemonem c. 1. v. 3. Ubi per pacem Hebræorum more, om- nia proſpera intelliguntur, ut notat Grotius. Apoſtoli Petri formula, 1. Petri 1. v. 2. χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη. *Gratia & pax vobis multiplicentur.* Ita & 2. P. 1. v. 2. Formula Johan- nis 2. Joh. 1. v. 3. Ἐſταί μεθ' ὑμῶν χάρις ἑλεῖν, εἰρήνη ὡς θεὸς πατρὸς καὶ ὡς Ἰησοῦς χριστὸς τὸ υἱὸν τῶν πατρῶν, ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἀ- γάπῃ. Et in fine Epistolæ 3. Pax tibi, ſalutant te amici, ſaluta ami- cos nominatim. Judæ Apoſtoli formula v. 2. *Miſericordia vobis & pax & caritas adimpleantur.*

Porro formulam ſalutandi exigebant olim Prælati à præſen- *Prælati quâ tantibus exemptis; Salutem & obedientiam.* Qualem formulam *formulam,* inter exceſſus Prælatorum refert Clemens V. in concilio Viennen- *exigebant.* ſi. Nam ſi ſcribentes ſuperioribus ſunt Exempti, non tenentur obedientiam profiteri. *cap. cum olim x. de privil.* ſi verò non ſint exempti, ſatis eſt, ſi ab initio obedientiam promiſerint. *can. Ne Dei. 43. x. de Simon.* Denique non poteſt etiam inferior ſcribens ſupe- *Major be- neditur mi- nori, non contm.* riori ſalutem & benedictionem dare, quia major minorem non benedicit. *can. Cum inferior. de Major. & obed.*

CAP. XIX.
De Raymundo.

E

SUM-

1. Raymundus, Gregorii Tribonianus.
2. Martini Poloni testimonium.
3. Raymundus miraculis clarus.
4. Pœnitentiarius.
5. Gregorii confirmatio Decretalium.

Raymundus, Gregorii Tribonianus.

Martini Poloni testimonium.

Raymundus miraculis clarus. Pœnitentiarius.

Gregorii confirmatio Decretalium.

Quod Cneius quidam Fabius juri Flaviano, Papyrius Papyriano, l. 2. §. deinde ex his leg. de orig. jur. Gregorius quidam & Hermogenes Gregoriano & Hermogeniano, in colligendis constitutionibus ab Hadriano inde ad Valerianum & à Claudio ad Diocletianum: Quod Antiochus Ex-Præfecto Prætorio & Ex-Consule cum suis adjutoribus septem constitutionibus à Constantino ad Theodosium usque in Codicem Theodosianum colligendis, quod Tribonianus Justiniano, hoc operæ præstitit Raymundus à pennâ forti, Gregorii Capellanus, Gregorianæ compilationi. Martinus Polonus, qui & Innocentii III. & Honorii Compilationum meminit, hac de re ita: *Hic Papa per fratrem Raymundum ordinis Prædicatorum Pœnitentiarium & Capellanum ex pluribus voluminibus Decretalium compilavit unum volumen, mandans ubiq; Doctoribus illo uti.* Fuit hic Raymundus Barcinonensis Catalannus, ut ait Platina in Gregorio IX. & Sabellicus, miraculis in vitâ & morte clarus, in divinis legibus, & humanis peritissimus, si fides Joh. Ludovico Wibaldo, *de verit. contrit.* Dixi, fuisse Pœnitentiarium. Nempe unum ex illis. Summus enim pœnitentiarius Cardinalis est, qui, post Vice-Cancellarium & Camerarium summi Pontificis, dignitate major est, & habet sub se alios pœnitentiaros in Ecclesiis D. Petri in Vaticano, Virginis Mariæ majoris, & Johannis in Laterano, ut scribit Vestrius *in aul. Rom. ael. c. 2. n. 2. & seqq.* Vide P. Gregor. 15. *Syntagm. c. 42. n. 15. & 16.* Anastasius Bibliothecarius tradit, ex Presbyteris Romanæ Ecclesiæ quosdam super pœnitentes constitutos fuisse à Simplicio Papâ. Vide Onuphrium *in Interpretat. vocum obscurarum.* Cæterum statuit Gregorius noster in fine præemii hanc Raymundi Decretalium compilationem, aliis antiquatis, recipiendam & in scholis explicandam, & in posterum aliam nullam faciendam esse sine sedis Apostolicæ auctoritate.

mita-

ritate. Imitatus Justinianum l. 1. §. in tantum. de vet. jure enucl.
ubi abrogat auctoritatem Libris Jctorum & Constitutionum Cæ-
sarum, nisi quatenus in corpus juris civilis ex illis translati
fuerint.

Finis Eclogæ I.

Amœnitatum Juris Canonici

ECLOGA SECUNDA.

CAPUT PRIMUM

Ad Rubricam de Summâ Trinitate.

S U M M A R I A.

1. Initium cur à summa Trinitate.	4. Articulus iste ab initio Ecclesie impugnatus.
2. Ubi de SS. Trinitate agatur.	5. Hymnus: Gloria Patri &c.
3. Vox trinitatis quando usurpata.	6. Fides catholica.
	7. Ejus descriptio.

Incipit Pontifex de summâ Trinitate *Ἀπὸ τὸ τρίον*, ut rectè Cujacius. Tractat de eâ Canon Apostolorum 48. 49. Concilium CPolitanum *can. 1. & 5.* Concilium Ephesinum *c. 7.* Carthaginense *can. 2.* Concilii VII. canon primus. Johannes Antiochenus collectione canonum *tit. 36. can. 50.* Arsenius Monachus synopsis canonum *can. 1.* Codex Canonum Ecclesiæ Africanæ *tit. 1. & 2.* Photius Nomocanone *lib. 1. tit. 1.* Codex Theodosianus *lib. 16. tit. 1.* Codex Justin. *lib. 1. tit. 1. l. 1. 5. 6. 7. 8. 9.* Basilica *lib. 1. tit. 1. c. 1.* Ansegisus Capitularibus Caroli & Ludovici *lib. 1. 1. 32.* Michael Attaliata Synopsi *lib. 3.* Apud Gratianum *can. ult. dist. 3. de Consecrat. cap. ult. dist. 5. cap. pen. dist. 22. per totum. dist. 23. c. qui Episcopus.* In primâ & alterâ compilatione decretalium non habetur. Sed in Bonifacii sexto, Clementinis & libro decretalium septimo positus est hic titulus.

Vox Trinitatis non Synodò Alexandrinâ primum nempe anno Christi 315. audita vel post Nicænam Synodum ab Episcopis, Athanasio & Eusebio Alexandria congregatis, qui *ὁμοῦσιον* do *ὑσyrparῆ*

τῶν πατρῶν καὶ υἱῶν τὸ ἅγιον πνεῦμα ὡμολόγησαν, καὶ τριάδα ὀνόμασαν ὡς ἔστιν ὅτι Sozomenus tradit lib. 5. c. 11. Sed Justino martyre, scriptore longè antiquiore, libro de expositione fidei, fuit usurpata. Verba Justini: Μονὰς γὰρ ἐν τριάδι νοεῖται, καὶ τριάς ἐν μονάδι γνωρίζεται. Et ne locum Justini in dubium voces, quasi de Trinitate apertius loquatur, quàm solent ejus ævi scriptores alii, etiam Lucianus, ejusdem fermè temporis scriptor non minus apertè loquens Christianis more suo illudit: Verba ejus in dialogo, qui inscribitur Φιλοπατεῖς ἢ διδασκόμην &c., ita habeant: κερ. καὶ πινα ἐπομύσωμαι γὰρ τρεῖς ὑψιμέδοντα θεὸν, μέγαν, ἀμβροτον, ἑρανόωνα, υἱὸν πατρὸς, πνεῦμα ἐκ πατρὸς ἐκπορεύόμενον, ἐν ἐκ τριῶν, καὶ ἐξ ἐνὸς τριά. Vide Feblavii annotat. in Christoph. Angeli enchirid. prologo §. 22. & 23.

Articulus iste ab initio Ecclesie impugnatus. Hymnus: Gloria Patri &c.

Hic articulus fidei nostræ ab initio fermè Ecclesiæ usque ad hæc postrema tempora hæresibus fuit obnoxius. Et quidem ab Arianis ὁμοουσία tam in oriente, quàm occidente impugnata est. Quæ fuit causa, cur antiquum illum glorificationis hymnum; Gloria Patri & Filio & Spiritui sancto, semper in Ecclesiâ decantari solitum, Synodus Nicæna augeri decreverit hoc versiculo: Sicut erat in principio &c. Quem statim receptum fuisse constat ex Vasionensi concilio. Et quidem occidentalis Ecclesia in fine cujusque Psalmi hunc hymnum subjunxit: Orientalis verò post completos Psalmos & Anthiphonas, ut ex Cassiano lib. 1. c. 8. repetit Innocentius Cironius.

Fides catholica.

Altera pars rubricæ est, de fide catholicâ. Videtur ὕστερον προστεθῆναι. Fides enim catholica, quatenus accipitur pro collectione credendorum seu symbolo etiam articulum de Trinitate complectitur. Sed id factum forsan est per excellentiam, quemadmodum illud Homericum: Τρεῶας τε καὶ ἕκτορα. Et apud Aristophanem: ὦ ζεῦ καὶ θεοί. Simile forsan & hoc Salvatoris: εἶπα τε τοῖς μαθηταῖς καὶ τῷ πέτρῳ. Marci 16. 17. Et, σὺν γυναίξιν καὶ Μαρία, Praxi Apostol. 1. 14. Est autem fides catholica, ut Theodosius Imperator finit, l. 2. C. T. de Fide cath. Quæ secundum Apostolicam disciplinam & Evangelicam doctrinam Patris & Filii & Spiritus S. unam Deitatem sub parili majestâte & sub piâ Trinitate

Ejus descriptio.

te

te credit. Item, *quæ unius majestatis atq; virtutis Patrem, Filium & Spiritum S. constitetur; unius gloria, claritatis unius, nihil dissonum profana divisione faciens: Sed Trinitatis ordinem, Personarum assertionem & divinitatis unitatem credens.* Junge L. 6. C. T. de hæreticis. Item ea religio catholica est, quam & Divum Petrum Apostolum Romanis tradidisse constat. l. 2. C. T. b. t. Cæteri omnes ut manifesti hæretici expelluntur. ab Ecclesiis l. 3. C. T. b. t.

CAP. II.

De Concilio Lateranensi. Ad Tit. de Sum. Trin.

S U M M A R I A.

1. Concilium Lateranense generale egit de septuaginta capitibus & recuperandis Hierosolymis.	4. Secunda sub Callisto II.
2. Lateranense unde dictum.	5. Tertia sub Innocentio II.
3. Septem synodi ibi coactæ. Prima sub Nicolao II.	6. Quarta sub Alexandro III.
	7. Quinta sub Innocentio III.
	8. Sexta sub Eugenio IV.
	9. Septima sub Julio II.

IN hoc titulo primo duo habentur capitula, ex concilio Lateranensi quinto desumpta, quod generale appellatur, ad differentiam antiquioris Lateranensis, sub Alexandro III. Præfuit illi Innocentius III. duo Patriarchæ, CPolitanus & Hierosolymitanus. Archiepiscopi Græci & Latini LXX. Episcopi 400. Abates XII. Priores conventuales 800. Habitum est circa annum Domini 1215, actumque in eo de septuaginta capitibus contra hæreses, & ad mores & statum Ecclesiæ pertinentibus, tractatumque de recuperanda Hierosolyma. Erat olim Romæ, in Cælio monte palatium familiæ nobilissimæ Lateranorum, quorum meminit Javenalis Sat. 10.

egregias Lateranorum obsidet aedes.

Tota choors.

Julius Lateranus Consul designatus jussu Neronis interfectus est. Jul. Capit. Aurel. Ubi aedes hæ erant, postea divi Johannis Basilica.

ca ædificata est, antehac Basilica Constantini dicta, quod fuerit à Constantino magno donata Sylvestro Pontifici, si fides Blondo, *Instaur. Ital.* Hic loci septem Synodi coactæ fuere. Prima sub Nicolao II. Sabauda, in quo damnatus error Berengarii & Pseudo Pontifex, præscriptâque eligendi summum Pontificem formâ per solos Cardinales *can. In nomine Domini. dist. 23.* Platina in *Nicol.* Secunda sub Calixto II. Burgundo, coactis 900. Patribus, in quâ contra Turcam constitutum, & decreta contra Imperatores Germanorum à prioribus Pontificibus stabilita & ademptæ concubinæ Sacerdotibus & Clericis. Alb. Kranzius *lib. 3. c. 40.* Tertia Synodus habita est sub Innocentio II. circiter annum domini 1135. coactis mille patribus, in quâ potissimum decretum, ne quis in prædiis sacerdotalibus sibi successorem constituere possit. Otto Frising. *lib. 7. c. 23.* Quarta sub Alexandro III. Pontifice, circiter A. D. 1170. In quâ, ne quis Turcis arma subministraret cautum, itemque sacerdotiorum pluralitas prohibita. *c. 3. de cler. non resid. eorumque ante vacationem promissio c. 2. & 3. & c. Ex tenore de concess. præb.* Prælati prohibita epulæ lautiores, venationes, & hujusmodi plura. *c. cum apostolus. X. de censib.* Quinta maxima Synodus sub Innocentio III. de quâ diximus. Vide *P. Æmilium lib. 6.* Sexta Lateranensis sub Eugenio IV. Veneto peracta anno 1446. teste Platina, quâ actum, ut Germani, qui nec Romano, nec Allobrogi Principi adhærebant, reducerentur ad unitatem. Septima sub Julio II. contra Turcas, quam transtulerunt Pisas, ut scribit P. Jovius. Sed re infectâ, tractatuque habito super derogatione pragmaticæ sanctionis in aliquibus, tempore Leonis X. ejus successoris & Francisci. I. Regis Galliarum conclusum hoc fuit concilium & conventiones seu concordata ibi publicata & approbata. *Vide Præmium Concordatorum.*

CAP. III.

Ad c. firmiter i. X. de SS. Trin.
De descensu Christi ad inferos.

S U M-

S U M M A R I A.

1. Decretalis, Firmiter.

3. Theodori Balsamonis sententia.

2. Patres concilii quid de descensu Christi ad Inferos statuerint.

4. Hic articulus incertum quo tempore symbolis insertus.

IN hoc concilio edita fuit celebris illa Decretalis: *Firmiter, Decretalis*, quam doctor subtilis, magnique nominis Scotus in 2. dist. 4. *Firmiter, sent. 3.* vel explicatius loquentem, Symbolis omnibus antea conferre non dubitavit. Ajunt concilii Patres, Christum descendisse ad inferos in animâ & resurrexisse in carne. Theodorus Balsamo Patriarcha Antiochiæ in Responsis ad interrogata canonica Patriarchæ Alexandrini, Marci lib. 5. *Juris Græco-Romani* refert Johannis Damasceni sententiam his verbis: Ὁ μέγας ἐν ἀγίοις Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός; ἐν τῷ Φω (Φησὶ) σωματικῶς, ἐν ἀδῆ δὲ, μὲν ψυχῆς, ὡς θεός, ἐν τῷ Ἰδαίω δὲ μὲν λησθῆ, καὶ ἐν θεῶν ὑπὲρ χειρὸς τῆς μὲν πατρὸς καὶ πνεύματος, πάντα πληρῶν, ὁ ἀπεὶ γὰρ πᾶσι. Id est: *In sepulcro corporaliter, in inferno autem cum animo, ut Deus: In paradiso vero cum latrone, & in throno fuisti, Christe, cum Patre & Spiritu, omnia implens, qui incircumscriptus.* Vide Montacutium orig. Eccles. tomi prior. parte posteriore p. 440. Hugonem Sanfordum Anglum *libris 4. operâ & studio Roberti Parkeri ad umbilicum perductis Amstelod. 1611.* Goldastus in *Rationali constitutionum Imperialium pag. 15. §. 5.* Incertum quo tempore symbolis fuerit insertum. Neque enim agnoscunt symbola Nicæanum, CPolitanum, Ephesinum, Chalcedonense, Romanum, & alia orientalia. Non illud Justiniani Imperatoris in *l. cum rector. §. 1. C. de Sum. Trin.* Non Rufini Aquilegiensis Apostolici symboli interpretatio in D. Cypriani operibus posita. Veteris Germanicæ Ecclesiæ non unum vidi, nec temerè deprehendas tamen, vel in illo posterioris seculi, quod tomo II. rer. Alemann. est editum. *Hæc Goldastus.* Sed nostræ Ecclesiæ aliter.

Hic articulus incertum quo tempore symbolis insertus.

CAP. IV.

De Transubstantiatione.

S U M

S U M M A R I A.

1. Transsubstantiationis vocabulum novum.
2. Scotus ante concil. Lateranense non fuisse dogma fidei ait.
3. μετασίσις.
4. Theodoretii sententia.
5. Gelasii Pontificis.
6. Patriarchæ Antiocheni.
7. Simplicius Verinus est Salmasius.

Transsubstantiationis vocabulum novum.

Scotus ante concil. Lateranense non fuisse dogma fidei ait.

μετασίσις.

Theodoretii sententia.

Gelasii Pontificis.

Patriarchæ Antiocheni.

Simplicius Verinus est Salmasius.

A It Innocentius III. c. 1. §. una verò. X. de S. Trin. transsubstantiari panem in corpus & vinum in sanguinem. Vocabulum transsubstantiationis novum est, & Scotus, Scholasticorum alpha, testatur ipse, dogma hoc ante concilium Lateranense non fuisse dogma fidei, cui ad stipulatur Gabriel Biel lib. 3. de Missa c. 2. §. 3. sanè Patres usi sunt voce μετασίσις, non tamen ratione essentiae absolutae elementorum externorum, sed relatæ, respicientes usus vulgaris in mysticum transmutationem. Frustra ergo est Wagenereccius ad hoc cap. 1. qui de vocabuli quidem novitate concedit nobis, illud concilio Lateranensi primum usitatum esse, rem autem ipsam pro dogmate fidei semper in Ecclesia fuisse. Contrarium Theodoretus dial. 2. c. 24. tradit: ἡ τῆς οἰκείας ἐξίσταται φύσεως; μένει γὰρ Ἰπὶ τῆς περιτέρας ὀσίας καὶ χημάτων καὶ εἶδους. Et respondens objectioni Eutychiani hæretici ait: Sicut per sanctificationem panis non recedit à naturâ suâ panis, sed manet in substantiâ & figurâ & formâ priori; Ita corpus Christi habet prius εἶδὸς χημάτων καὶ περιγεγραφέν, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν τὴν τῶ σώματὸς ὀσίας. Eadem mens est Gelasio Pontifici libro de duabus. nat. contra Eutychen, ubi statuit manere naturam panis in Eucharistiâ. Et Patriarcha Antiochenus apud Photium, ubi habet, corpus Christi, quod à fidelibus accipitur, non recedere, ἐκ τῆς αἰσθητῆς ὀσίας. Scripsit superioribus annis de eâ Simplicius Verinus (Claudius Salmasius) ad Justum Pacium contra Hugonem Grotium.

CAP. V.

De Abbate Joachimo & Almarico
ad c. 2. de SS. Trin.

S U M-

S U M M A R I A.

1. Joachimus Abbas Florensis.
2. Abbatis opinio jussu Pontificis per scripta contra P. Lombardum.
3. Lombardus absolutus, damnato Joachimi libello.
4. Honorius III. Joachimum defendit.
5. Almaricus post mortem combustus.
6. Albigenfes.

Imitatur Compiler Decretalium Codicis Justiniani ordinem, de summâ Trinitate ordiendo. Abest hic titulus à collectionibus tribus prioribus. Sed tertiam illam intelligo, quæ jussu Innocentii III. à Bernardo Compostellano adornata est. In capite II. damnatur libellus Joachimi Abbatis Florensis in Calabria, quem contra Petrum Lombardum de unitate seu essentiâ Trinitatis scripserat. Meminit Matthæus Paris in Henrico II. Platina in Innocentio III. Itaque circa annum Christi 1200. prodiit ille Joachimus, vir valdè eruditus, & divinandi dono præditus, quo de Vincentius in speculo lib. 29. Anton. lib. 17. par. 2. c. 1. S. 12. Chalcocond. lib. 6. de reb. Turcicis. Wolf. lect. memor. centu. 12. Sixtus Senensis in Bibliotheca. Hic peculiari libello Petro Lombardo imputabat, quasi, dum doceret unam rem esse, quæ veraciter sit Pater, Filius & Spiritus S. adeoque tres esse personas, ideò trinitate inducere quandam quaternitatem, tres nempe personas & communem essentiam, quasi quartam. Hæc lis sub Alexandro III. orta est. Qui Pontifex cum persuasum haberet, Lombardum contra veram Christi humanitatem docere, Abbatem auctor fuit, ut in Lombardum scriberet: Sed cum Synodo Lutiæ congregatæ sub Archiepiscopo Senonensi Lombardus absoluteretur, demum Innocentius III. concilio Lateranensi libellum Joachimi damnat, nullâ tamen hæreseos notâ in auctorem expetente, propterea, quod sententiam suam Ecclesiæ censuræ submitisset. Existere etiam epistolam Honorii III. ad Episcopum Luceanum scribit ex Gabriele Bario Wolfius lect. mem. d. loc. qui Joachimum defendat. Idque etiam habet Bivarius in apologetico suo pro Lucii Dextri chronico, allegans Jacobum Græcum in chronologiâ ordinis Florensis sect. XX. & Paschalinum Regisell-

Joachimus
Abbas Flo-
rensis.

Abbatis opi-
nio jussu
Pontificis
per scripta
contra P.
Lombardū.

Honorius
III. Joachi-
mum de-
fendit.

*Almaricus
post mortē
combustus.
Albigenses.*

num in prologo ad prophetias Joachimi. Alias ejusdem Hono-
rii literas idem addit Bivarius, quas ex tomo III. Regesti sub nu-
mero 268. in Vaticano Archivo à Lucà Waddingo accepisse ait.
Alia fuit fors Almarici Carnotensis, cujus in fine meminit Inno-
centius. Eum non tam hæreticæ, quàm insanæ, ut Pontifex lo-
quitur, doctrinæ condemnat. Qui Albigensibus adhæsisse fer-
tur. Ejus mœrore animi, ob damnata dogmata sua mortui, post
editam constitutionem Lateranensis concilii, ossa exhumata &
combusta fuerunt, jussu Philippi Augusti, Regis Franciæ. Vide
Rigordum in vitâ Philippi Augusti Anno 1209. Robertum in
Chronico Altissiodorensi anno 1210. Martin. Polonum & Plati-
nam, *Innocent. III.*

CAP. VI.

Hæreticos post mortem condemnari.

S U M M A R I A.

1. <i>Juris Civilis sanctio.</i>	3. <i>Rationes cur mortui conde-
mmentur, ex l. 4. C. de Hæret.</i>
2. <i>Juris Canon. sententia & E-
mendatio. can. Sanè. 3. c. 24.
q. 11.</i>	4. <i>Ex l. 2. C. de Apostat.</i>
	5. <i>Ab exemplis & re judic.</i>
	6. <i>Ex scripturâ sacrâ.</i>

*Juris Civi-
lis sanctio.*

Quod sine præcedentis capituli de Alcmario recitavi, ansam
subministrat videndi, an hæretici post mortem etiam da-
mnandi veniant? Jure Civili in hæreticos pœna capitalis
non est statuta, quod solidè & eruditè demonstrat Justus Meye-
rus, Jctus Argentoratensis tractatu Scioppij classico opposito.
Puniuntur tamen ipsi, sed diverso supplicii genere. Quare utut
mortuorum doctrina damnari debeat, ne forte successu temporis
sectarios inveniat, impunitate auctoris sui confisos, ipsos tamen
damnari & sententiam in cineres & ossa ferri, excedere humani-
tatis leges & modum videtur. Quo pertinet *can. sanè. 3. caus. 24.
can. Sanè. 3. qu. 11.* ubi in fine pro: *ex nomine, lege, ex homine.* Vide Fran-
cis. Longum à Coriolano summâ concil. p. 154. Sed defendunt
Rationes exemplo criminis Majestatis, quo utuntur *Imp. in l. 4. C. de Hæ-
ret.*

*Juris Can.
sententia &
Emendatio.
can. Sanè. 3.
qu. 11.*

ret. ibi. §. 4. in mortem quoque inquisitio extendatur. Nam si *cur mortui* in criminibus Majestatis licet memoriam accusare defuncti, non *condemne-* immerito hic debet subire tale iudicium. His jungi potest etiam *tur, ex l. 4. l. 2. C. de Apostatis.* Defenditur etiam exemplis & re iudicatâ. Du- *C. de Hæret.* centis annis post mortem hæreseos damnatus est Origenes teste *Ex l. 2. C. de Socrate lib. VI. cap. XV.* In concilio generali V. cum diutius agi- *Apostat.* tata fuisset hæc quæstio, tandem definita est in causa Theodori, *Ab exem-* hæreticos posse damnari post mortem, ex gestis concilii, *collat. V. plis & re* In quâ synodo cum quæreretur, an sit mortuis denunciandum. *judic.* anathema, Euty chius hoc affirmavit exemplo Josiæ Regis, quem *Ex scriptu-* Sacerdotum idololatricorum cineres effodisse legatur, *2. Regum. r. a sacrâ.* *23. vers. 16. & 20.* Videatur Evagrius *lib. 4. cap. 37.* Johannis Wie- *lest ossa post obitum publicè cremata. Chron. Altissiodor.* Barlaa- *mus & Acyndinus monachi post mortem excommunicati. Can-* *tac. l. 4. c. 43.* Vide Augustinum *epist. 48. & 50. Richardum in 4.* *dist. 18. art. 5. q. 4. Gabriel, in 4. dist. 18. q. 2. art. 2. concl. 5. coroll. 4.* *Panormit. n. 3. de Hæret. c. si quis Episcopus.*

CAP. VII.

De Concilio Meldensi ad c. i. de Constit.

SUMMARI A.

1. Concilium Meldense quando celebratum.
2. Meldarum civitas.
3. Canones Gallicani à Romanis fastiditi.

Desumptum est hoc capitulum ex Concilio Meldensi, habi- *Concilium* to sub Carolo Calvo, circa annum Christi 845. Meldarum *Meldense* civitas est in Galliâ Celticâ Lugdunensi, Melda, Meldæ, *quando ce-* *Prolemæo Jatinum, episcopalis sedes sub Archiepiscopo lebntum.* *Parisiensi, olim sub Senonensi, in vernaculâ dicitur Meaux. Exstat Meldarum* & apud Burchardum *lib. 1. c. 16. Ivonem Carnotensem p. 5. c. 171. civitas.* Et in primâ compilatione decretalium. *c. 1. b. 1.* Sunt & alia ex eo- *dem concilio deprompta loca, in corpore Canonico. V. G. Can. si* *quis. c. 7. q. 1. can. In dominicis diebus. c. 9. q. 2. c. quicumq; ex Cle-* *ro. c. 23. q. 8. c. Ut Episcopi. de pœnit. dist. 5. & alii canones. Vide-* *tur autem hic canon propriè pertinere ad observationem cano-* *num*

Canones
Gallicani à
Romanis fa-
sidi.

num Gallicanorum, quorum meminit Papa Hormisda, qui non multo post Gelasium floruit in *c. si quis diaconus. dist. 50.* Hos enim tanquam superfluos & inutiles à quibusdam neotericis Romanis neglectos fuisse conqueritur Agobardus Lugdunensis in libello contra legem Gundebadi ad Ludovicum Imperatorem capite XII. Ubi Romanos sui temporis perstringit, qui Gallicanos canones propterea insuper habebant, quod à recentioribus Romanis non commendati fuerint, quos tamen veteres religiosè venerati sint: Et in libello *de dispensatione rei Ecclesiasticae: c. XX.* Ubi ait, *rectius facere, qui ubicumq; magnarum synodorum statuta deficiunt, propter insuetas emergentes causas, antiquorum statuta, quæ merito reprehendenda non sunt, sequenda deliberat, quàm qui ea, quæ ipse sentit, eorum sensibus anteponit.* Hoc enim est quod hoc capitulo i. dicitur: *Nemo suo sensu, sed canonum, nempe Gallicanorum auctoritate ducatur.* Et ita sentit Johannes à Costa, vir doctissimus: Sed aliter mihi videtur. Nempe cum Episcopi in concilio Meldensi condidissent LXXIX. canones, jussit Rex eos ad se deferri, & in generali conventu in villâ Sparnaco ad Matronam fluvium examinari, in quo ex Procerum regni consilio statutum est XIX. tantum ex illis canonibus observandos esse: Ad hos igitur videtur pertinere, quod in hoc capitulo primo per modum sanctionis ad observationem reliquorum canonum hic statutum fuit. Vide P. de Marca lib. 6. de concord. sacerdot. & imp. 28.

CAP. VIII.

Ad cap. II. de Const.

S U M M A R I A.

1. Gregorii primi Parentes, & vita.	5. Cur initia decretalium Raymondus retinuerit.
2. Integratio hujus capituli.	6. Idem observarunt Juris civilis compilatores.
3. Prohibita Judæis christiani mancipii emtio.	7. Post alia, particula.
4. Et infra, particula quid significant.	8. Inter cetera.
	9. Pars, caput &c.

In-

Inscriptio est: Gregorius in Registro: Rectius; Regesto. De
 Regesto supra caput 8. Eclogæ primæ. Gregorius hic primus *Gregorii*
 ejus nominis est, summus Pontifex, Gordiani Senatoris & Syl- *primi Pa-*
 viæ filius, Romanus Monachus, postea Ecclesiæ Romanæ Ar- *rentes, &*
 chidiaconus, & Apocripharius CPoli apud Imperatorem Mauri- *vita.*
 tium, ut Onuphrius ait & Platina: Electus in Pontificatum anno
 Domini 590. Obiit IV. Idus Martias anno 604. Vir eruditus &
 pius & in sanctorum numerum relatus. In hoc capitulo post *Integratio*
 verbum; *Cognoscentes*, apud Gregorium ita sequitur: *Cognoscen-*
tes qualis fraternitatem vestram Zelus pro christianis mancipiis, quæ
Judei de Galliarum sinibus emunt, accenderit: adeo nobis sollicitu-
dinem vestram placuisse signamus, ut inhibendos eos ab hujusmodi
negotiatione nostra etiam deliberatio judicaret. Et post alia: Si
autem quedam ex iisdem mancipiis talem egritudinem fortasse in-
currerent, ut intra statutos dies vendi non valeant, adhibenda sollici-
tudo est, ut dum saluti fuerint pristina restituta, similiter modis omni-
bus distrabantur. Quia rem & cætera, quæ sequuntur apud Ray-
 mundum. Pertinet ergo Epistola Gregorii ad prohibitam Ju- *Prohibita*
 dæis mancipii christiani emtionem atque adeo ad exornandum *Judeis*
 tit. C. utroque. *ne mancip. christia.* Cæterum in hoc capitulo oc- *christiani*
 currunt hæc vocula: *Et infra:* Quæ ubicunque in hoc corpore Ju- *mancipii*
 ris reperiuntur, denotant partem aliquam integræ alicujus Episto- *emtio.*
 læ apponi solummodo, non integram illam. Gregoriana enim *Et infra,*
 hæc editio & decretalium collectio, prolixitatem Epistolarum, *particula*
 quæ in prioribus compilationibus erat, recidit & ea tantum reti- *quid signifi-*
 nuit, quæ ad decisionem causæ pertinuerunt. Quare Raymun- *cent.*
 dus ex prioribus editionibus retinuit initia epistolarum, propter *Cur initia*
 allegationes glossæ veteris, & addit: *Et infra,* ut ostendat, à se *decretalium*
 quædam esse prætermissa, quæ ad rem non videbantur facere. *Raymundus*
 Initia igitur capitum propter commentarios, & glossas non mu- *retinuerit.*
 tavit, quæ tum in manibus habebantur, ut certius ad textum re-
 curri posset. Vide Joh. Andreæ *ad cap. Nobis. x. de Jure Patrona-* *Idem obser-*
 tus. Neque nova hæc Raymundi inventio est, notandi excerpta, *varant Ju-*
 sed jam olim usurpata à compilatoribus constitutionum & referi- *ris civilis*
 ptorum Imperatoriorum, ubi partem tantum aliquam retulerunt *compilato-*
 F 3 ad res.

Post alia, ad rem pertinentem. Usitata enim illis particulae sunt: *Post alia,* ut liquet ex Codice Theodosiano in inscriptione *L. 6. de cognit. L. 3. de feriis. l. 4. de delat. l. 2. de temp. curs. l. 1. de act.* Interdum etiam adhibent *avri rē.* Et *infra,* verba; *Inter caetera.* In Codice Justiniano, *L. 3. In quibus caus. pig.* Pars ex rescripto Alex. Aug. ad Demosthenem. Et in *l. 4. C. de quest.* Pars ex rescripto Antonini. Et alibi: *Pars ex epistola,* ut in *l. 13. de fidej. l. 6. de præsc. lon. tem.* Et in Pandectis: *Pars literarum,* ut *l. 38. de Judic.* Interdum *caput ex Rescripto,* ut *l. 1. ff. de interdic.* Vide Bart. ad *L. Galus. ff. de lib. & post. §. credendum. n. 5.*

CAP. IX.

Ad inscriptionem c. 9. de constitut.
Et de deputato ad mensam.

SUMMARI A.

1. Clugiensis Episcopus quis.	5. Mensa bonorum quid.
2. Clugia, Choggia.	6. Communis mensa.
3. Initium capituli.	7. Historia miraculosa.
4. Decretalis ubi exstet.	

*Clugiensis
Episcopus
quis.
Clugia,
Choggia.*

*Initium ca-
pituli.
Decretalis
ubi exstet.
Mensa bo-
norū quid.*

Innoentius III. hanc decretalem misit Clugiensi Episcopo: Quis ille? Legitur aliās, Flugiensis, Dugiensis, sed nihili id est. Retinendus Clugiensis. Clugia, Choggia, vel Chioza, alias Claudia Fossa, civitas Ducatus Veneti, in quam translatus fuit Episcopatus à Malamocco, sede Ducum Venetorum, propter maris inundationes, cum iisdem privilegiis & jurisdictione Anno 1100. ut habet chronicon Venetum: Sed Franciscus Sansovinus in historia Venetā hoc factum fuisse ait anno Christi 1009. Mentionem hujus insulæ Clugiæ positæ in mari Adriatico facit Carolus Crassus, Imperator in quadam Epistola ad Venetos, ut refert Sansovinus, eamque Clugium nominat. Incipit capitulum: Cum *M. Ferrariensis.* litera M. Martinum representat, quod habetur apud Innocentium III. *lib. 1. Epist. 98.* Exstat hæc decretalis integra in Compilatione III. c. 5. Fit autem in hoc capitulo mentio mensæ bonorum. Olim Clerici Ecclesiarum communi mensā frue-

fruebantur. *can. In omnibus de Consecr. dist. 5. c. quoniam. Infra de vitâ & hon. cler. can. præter hoc. §. præcipientes. dist. 32. Idem in conc. Tolet. IV. c. 24. in c. omnis ætas caus. 12. q. 1. eodemque loco dormiebant. Sed posterioribus seculis solutâ communione vitæ, ubi præbendæ distributæ inter clericos, pars certa reddituum in commune relicta, quæ pars communis mensa dicta est, imago scilicet pristinæ communionis. Hujusce instituti exemplum est, quod in transitu regii exercitus, devastatis segetibus in pago Ambiensis, cum quidam Canonici Ambiensis, qui fructus præbendarum suarum percipiebant his locis, quibus damnum illatum erat, peterent, ut fructus præbendarum refunderentur de communi, mandatum fuit ut collectis reliquiis fructuum qui remanserant, id quod deesset ad integrandas præbendas, de communi capitulo suppleretur. Collectis itaque fructibus non sine miraculo centuplum inventum fuisse, narrat Rigordus in gestis Philippi A. 1184.*

Communis mensa. Historia miraculosa.

CAP. X.

De communione Clericorum.

SUMMARI A.

1. Apostolorum communio.	5. Præbendæ, quomodo distribu-
2. Tempore persecutionis desita.	ta.
3. Christiani quando in cænobia collecti.	6. Canonici mensæ.
4. Benedictini, ordo antiquissimus.	7. Mensa Pampilonensis Archiepiscopi.

Diximus de communi Clericorum victu. Et quidem tempore Apostolorum omnia in commune conferebantur, & singulis, prout necessarium erat, distribuebatur. *Act. 2. 44. & 45. Et c. 6, r. & 2.* Postea autem tempore persecutionum Christianis dispersis, & in cretum fugientibus, separatim vivere coeptum est; donec in cænobia collecti communem vitam denuò in usum revocarint, ut scribit Gregorius Nazianzenus in Monodiis. Exstat regula B. Basilii, & liber Philonis Judæi *ἡ βίβλος τῶν ἱερογρητῶν, ἢ ἡ κητερῶν ἀγερῶν*, de vitâ contemplatoriâ, aut de collectis.

Apostolorum communio. Tempore persecutionis desita. Christiani quando in cænobia collecti.

*Benedicti-
ni, ordo an-
tiquissimus.*

*Præbendæ,
quomodo
distributæ.*

*Canonici
mensæ.
Mensæ Pam-
pilonensis
Archidia-
conus.*

deprecatorum virtutibus, quem librum Eusebius *lib. 2. hist. Eccles.* testatur fuisse scriptum de christianis, & probat Hieronymus. Ferunt primum Basilium formulam cœnobiorum Eremitis dedisse, circa annum D. 350. Inde Benedictum Nurcinum Monachos liberè vagantes monasterio sub regulari constitutione conclusisse circa A. D. 530. Polyd. *Virg. lib. 7. c. 3.* Volaterr. *lib. 21.* Horum exemplo aliæ postmodo familiæ religiosæ congregatæ. Et ait P. Gregorius, hic, *quod religio divitias peperit, & ex illis paulatim solvi cœpisse societatis vinculum, & Ecclesiarum bona partim inter singulos divisa, partim in communi retenta, & præbendæ distributæ præsentibus, quandoque & absentibus.* Felin. *in c. Jacobus n. 1. de Simon. Panorm. ad c. licet. de præbend.* In quibusdam præbendis bona seorsum assignata, ut in hoc capitulo vineæ, alia communia relicta omnibus, quæ mensæ dicebantur, quasi pro communi victu eorum, quorum mensa dicitur esse. Divisa quoque fuere bona communia inter Episcopum, vel Abbatem, & capitulum seu monasterium, unde distinctio bonorum mensæ Prælati, & bonorum mensæ capituli, ut *c. possessiones. 10. & cap. ut super. 8. de reb. Eccl. non alien.*

Quid verò est mensæ Pampilonensis Ecclesiæ Archidiaconus apud Innocentium III. *libro 2. Epist. 121.* Nimirum Monachi, vel Canonici regulares communi mensâ fruuntur. Videtur ergo idem Archidiaconus mensæ, qui Archidiaconus cœtus. Idem enim in Canonis regularibus est mensa, quod secularibus chorus, quem hi communem habent solum, & nihil præterea: Et qui regulares iidem & commensales sunt. Aut quia in primâ Ecclesiâ Diaconi circa mensas occupati erant, ut ex eorum institutione apparet *Act. 6. v. 2. ib. ὅτι ἄρεσθον ἔστιν ἡμᾶς καταλείψαι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ διακονεῖν τραπέζαις*, ideo verius forsan est Archidiaconum mensæ appellari, qui canonicorum reditus administrabat.

CAP. XI.

Ad cap. Ecclesiæ S. Mariæ. 10. h. t.

S U M M A R I A.

1. Ecclesia S. Mariæ, in via lata. 2. Aliæ Ecclesiæ S. Mariæ.

3. Ca.

3. Capitulum hoc ubi extet integrum.

4. Benedictus Corosomus.

5. Cives Rom. saepe tentarunt regimen urbis sibi vindicare.

6. Sub Clemente III. inter Pop.

R. & Papam convenit, ut Patricius crearetur.

7. Nicolaus III. senatoriam dignitatem in se transtulit.

8. Status hodiernus Urbis.

Ecclēsia hæc S. Mariæ est in viâ latâ, Romæ c. 3. *Ut lite pend. Ecclesia S. Mariæ, in-nib. inn.* & est in septimâ regione urbis, ut ait Publius Victor, libello de Urbis Romæ regionibus, & est una ex *Ec-via lata.* Ecclēsiis, quibus Cardinales Diaconi incardinantur, ut habetur in libro provinciali Romanæ sedis. Dicitur autem in viâ latâ, ad differentiam aliarum Ecclesiarum, nominis sanctæ Mariæ, *Alia Eccle-ut S. Mariæ in porticu. S. Mariæ in Cosmedin. S. Mariæ nova. S. Ma-ria in Dominicâ. S. Mariæ majoris, quæ habet Archipresbyterum, qui debet esse Cardinalis, eaque designat Antiochenam Eccle-siam. At S. Mariæ trans Tiberim assignatus titulus est Presbyteri Cardinalis.*

Capitulum hoc habetur integrum *in cap. 5. de foro compet. Capitulum & apud ipsum Innocentium lib. 2. Regist. Ep. 228.* ex quâ discimus *hoc ubi ex-statutum, de quo in hac decretali, factum esse à quodam Senatore et integrū.* urbis Romæ Benedicto Corosomo. Qui quidem Corosomus *Benedictus primicerium Judicium delegaverat. Ubi enim Clerici sunt actor Corosomus.* & reus, causas civiles prosequuntur in urbe, coram Judicibus per sedem apostolicam institutis, ex delegatione Senatorum Jurisdictionem habentium ab eâdem sede apostolicâ, ut loquitur Innocentius *in d. Epist.* Hi Senatores sæpius tentarunt Regalium occupationem adversus summos Pontifices, atque perpetua fuit per *sepe tenta-annos plus minus quinquaginta inter populum Pontificesque Ro-rum regi-manos discordia ob causam regiminis civilis: Populus enim sum-men urbis-moto ab administratione Pontifice Senatores, qui reip. præessent, sibi vindi-cum Patricio summâ cum potestate creabant, teste Othone Frisingen-*care.* *lib. 7. histor. & lib. 1. de gest. Imperatoris Friderici.* Cujus rei occasione Innocentius II. & Cælestinus II. animi dolore defecerunt, Lucius II. pene est interfectus, Eugenius III. & Alexander & Lucius III. urbe pulsi, Urbanus III. & Gregorius VIII. exules*

fuere. Narrat & Platina in Joh. XIII. tempore quo adeptus est Johannes sedem, nempe anno 599. fuisse tunc Romæ duos annuos Consules, ex his unum ex nobilitate Præfectum, qui jus populo diceret, ex plebe autem duodecim Decarchontes creati solitos, qui vicem Senatus gererent, idque tamdiu donec utrâque parte dissidi pertæsa, populus Romanus cum populari suo, Pontifice Clemente III. pacem hisce conditionibus fecit, ut Senatoribus confirmatis, Præfecto sublato, in ejus locum Patricius ut antea crearetur. At Nicolaus III. qui sedem adeptus est anno 1277. à Carolo Siciliæ Rege vicario suo, seu Senatore senatoriam dignitatem in se transtulit, vetuitque perpetuo edicto, ne quis Rex aut Princeps ipsum magistratum petere aut obire auderet, teste Platina. *Nicolaus III. Exstat constitutio integra Nicolai III. in c. fundamenta. 17. de Elect. Senatoriam in 6. Fuit hoc statutum nihil aliud, quam edictum promulgatum à Basilio Præfecto prætorio Regis Odoacris in Italiâ, temporibus Papæ Simplicii. Vide Canon. 1. dist. 96. unde discis jamdudum hoc edictum Basiliæ rejectum fuisse à Synodo Romanâ sub Symmacho Papâ. Hodie nullus Romæ Senatus est, præter unum Pontificis, qui ex Cardinalibus constat; Sed tantummodo nominatenus unum in urbe dictum Senatorem, qui Præfectus urbis est, seu Prætor urbanus, à summo Pontifice factus, qui residet in clivo Capitolino Romæ & Romanis civibus ordinariâ facultate & potestate jus dicit, habetque tres vicarios, seu locum tenentes quos vocant collaterales, qui privatis præsunt judiciis, quorum unus primus, alter secundus, tertius latrunculator appellatur, à quorum altero si appelleretur, judex aditur dictus Capitolinus, qui omnium appellationum ordinarius Judex est, à cujus sententiâ si priori sit conformis, non appellatur. Talis igitur in nostro textu erat Basilius. Prætor urbis tempore Innocentii, qui statutum condiderat, ab Innocentio reprobatur.*

CAP. XII.

Ad cap. XI. de Constit.

S U M M A R I A.

1. Professores devoti.

2. Studium juris quandoque ab Aca-

Academia Paris. exclusum.	6. Franci in quibus Romanas leges observarint.
3. Sub imperio Gothorum floruit in Gallia jus Rom.	7. Leges Salica.
4. Aniani codex.	8. Codex Theodosianus in Gallia observatus.
5. Papiani responsa.	

Inscriptio docet, rescriptum fuisse ad Doctores Academiae Parisiensis. Exstat hoc caput integrum in cap. XII. de Jurej. in III. Collectione. Appellat eos Pontifex devotos, qui titulus *Professores devoti*, adhuc hodie servatur, denen *Undächtigen*/ propter facultatem in Academiis Theologicam. Censetur enim propterea Academia esse collegium Ecclesiasticum, quia magis dignum trahit ad se minus dignum. c. quod in dubiis. de Consecr. Eccl. vel altar. Ita quidem censet P. Gregorius: Sed verius est, id inde esse, quod totae Academiae habitae fuerint non secularia, sed ecclesiastica corpora, Academicique, saltem docentes omnes, inter clericos putati. Vide Dn. Conringium *diff. de antiq. Acad. Supplem. 67. p. 365. in fine*. Ideoque universitas Parisiensis dicitur Ecclesiastica, non quia majori ex parte constat clericis, vel propter florentissimum ibi Theologiae studium. Sanè tempore Innocentii III. studiosorum celebritate claruit, non solum Theologiae, etsi hujus quam maxime, sed & juris civilis & canonici. Vide Rigordum in gestis Philippi A. Et Matthæus Paris scholam Parisinam primariam Ecclesiae praedicat ad annum 1257. Et Arnoldus Lubecensis in supplemento Helmoldi *lib. 2. c. 5*. Danos ait nobiliores filios suos non solum ad clerum promovendum, verum etiam secularibus rebus instituendos Parisios misisse. De utroque jure, Civili & Ecclesiastico *Studium*, Academiam Parisiensem celebravit Conradus de Fabaria *de cas. juris quantummonast. S. Galli cap. 5. ap. Goldastum tom. 1. rer. alemann.* Sed *stu. dog. ab Academia* juris civilis postea inde deportatum est Constitutione Honorii III. quae refertur in *c. super speculâ X. de privil.* Sanè antea *ris. exclusum*. priori tempore legum Romanarum in Gallia magna fuit auctoritas, honor magnus, maxime sub imperio Gothorum. Nam & *Sub imperio Gothorum* veterum Consultorum responsa servabantur & Anianus Codicem *rum floruit* Theodosianum auspiciis Alarici Regis ediderat, & Pauli sententias notis illustraverat. Papianus item sua responsa protulit, at *in Gallia jus que Rom.*

Aniani co- que etiam collatio LL. Romanarum cum Mosaica prodiit. Te-
dex. statur Agathias. *lib. 1. de rebus Justinia.* Francos Romanas LL. in
Papiani contractibus & matrimoniis servasse. Unde illustrari potest *cap.*
responsa. 1. X. *de Sponsal.* Et quamvis post fusum Alaricum à Clodovæo Le-
Franci in ges Salicæ prodierunt, tantum tamen abest Romanas non fuisse,
quibus Ro- retentas, ut frequentius etiam ob illarum paucitatem atque steri-
manas leges litatem ad Romanas recurreretur. Hac de causâ Novellam Theo-
observarint. dosii junioris de præscriptione triginta. annorum in Galliâ pro-
Leges Sali- quiritatam fuisse à Nicetio scribit Sidonius ad Nammatum, *Epist.*
ca. 6. *lib. 8.* Proquiritatam, id est, promulgatam. Ita Mamertus Clau-
Codex dianus Sidonio: *Opusculum illud. sine auctore proditum, & usq;*
Theodostia- *quaq; proquiritatum.* Et liberum erat Francis, leges patrias seu
nus in Galliâ Salicas sequerentur an Romanas, ut constat ex formulis Marcul-
observatus. phi. Idem etiam ex aliarum gentium, Burgundionum, Saxo-
 num, Ripuariorum legibus apparet. In concilio Turonensi II,
can. XX. sub Chariberto Rege auctoritas legis Romanæ adduci-
 tur, de raptu virginum sacrarum vel viduarum, quæ habetur *l. 1.*
& 2. C. T. de raptu Virg. In Synodali concilio apud Treca à Jo-
 hanne Papa congregato, Sineboldus Narbonensis Episcopus de-
 tulit librû Gothicæ legis, cum quæstio de sacrilegiis esset, & post-
 ea addit: *Invenimus ibi à Justiniano. legem compositionis sacrile-*
gii constitutam in quinq; libros auri optimi, apud Ivonem *parte 3. c.*
98. Idem Ivo *Epist. III.* in causâ donationis duobus factæ, & *Epist.*
99. libros pandectarum. *Epist. 134.* leges Justiniani Imperatoris, ut
 prolixè persequitur alicubi Innoc. Ciron.

CAP. XIII.

Ad c. 1. & seqq. X. de rescript.

S U M M A R I A.

1. Senones. Tricasses.	6. Capitulum 3. h. t. Wintonien-
2. Treca, Augustobona.	sis Ecclesia.
3. Parisii.	
4. Archiepiscop. Cantuariensis.	7. Ravenna.
5. Archiepisc. Eborac.	8. Johannes Raven. Archiepisc.

Ca-

Capitula priora quinque ad diversos Archiepiscopos directa sunt. Primum ad Senonensem, in Galliâ Senones Tri-
Senones
 cassibus & Parisiis confines vernaculâ *Sens*, *Tricasses*, *Tricasses*.
Champagne. Superiori titulo *cap. 6.* exstat itidem decretalis ad hunc Archiepiscopum & Episcopum Trecensem Senonensis suffraganeum. *Trecæ*, Gallicè, *Trois*, Tricassium civitas Augustobona, vulgo *Trecæ*. De Trecensibus seu Tricassinis præ-
Trecæ, Augustobona.
 fulibus exstat Nicolai Camuzæi promptuarium sacrarum antiquitatum Trecis anno 1610. editum & P. Pithœi operâ Lutetiæ editum.

Parisiî populi inter Celtas, qui Senonensi provinciæ attribuentur, Senonibus, Bellovacis & Agendico oppido proximi ac Moleduno finitimi, Lutetiam habent urbem Episcopalem, quæ nunc Parisiensis, Lutetiam Parisiorum vocat Julius Cæsar *lib. 6. Comment. de bell. Gall.*

Sequentia tria sunt, ad Episcopos Angliæ rescripta. In Britannia regno duo sunt Archiepiscopatus, Cantuariensis, *Canter-*
Archiepisc.
burgi, Cantelberg à promontorio Cantio *Kent.* de quo Ptolomæus *Cantua-*
lib. 2. Can. 3. Est hic Primas Angliæ & habet suffraganeos XIV. *riensis.*
 Episcopos, ut habet liber provincialis. Institutus est à Gregorio circa A. D. 605: qui primum eò misit Augustinum, Melitum, Johannem, viros doctos ut Angliam ad Christianismum converterent. *Gregor. 5. Epist. c. 3. & lib. 9. c. 58. & lib. 12. c. 15.* Volaterr. *Polyd. Virgil. lib. 4. hist. Angl. Beda hist. Eccl. lib. 1. c. 27. & seqq.*

Alter Britannia Archiepiscopus Eboracensis, vulgo Jorek, ad *Archiepisc.*
 quem rescribitur *c. 4.* habet sub se suffraganeos, Carelonensem, *Eborac.*
 Cestrensem & Dunelmensem. Eboracum Ptolomæo dicitur Britannia civitas. Paulinus primus Archiepiscopus Eboracensis ab Edvino Rege Angliæ factus, A. D. 627. *Polyd. Virg. lib. 4. histor. Angl.*

Capitulum 3. h. t. est ad Wintoniensem Episcopum. *Ec- Capitulum*
 clesiæ hujus meminit *can. Cum Wintoniensis. 25. de Elect.* sub *Can. 3. b. 1. Wintoniensis*
 tuariensi Archiepiscopatu. Editum est hoc capitulum post concilium Lateranense *parte 7. can. 9.* Exstat in primâ compilatione *Ecclesia.*
hoc titulo cap. 3.

Capitulum V. ad Ravennatem Archiepiscopum pertinet.

Ravenna.

Ravenna sedes Archiepiscopalis, Venetis parens, ubi & regia Ostrogothorum fuit aliquando, est octava in Italia regione colonia Sabinorum. *Plin. lib. 3. cap. 15.* ab Augusto muris cincta, à Valentiniano ampliata, qui & Archiepiscopo ejus duodecim civitatum Episcopos subjecit Ariminensem, *Rimini*, Cæsenatensem, Foro Liviensem, Foro Corneliensem, Faventinum, Foro popiliensem & Britinorianum, Bononiensem, Mutinensem, Regiensem, Parmensem & Placentinum: Sed Bononiensis in Archiepiscopatum evehctus est à Gregorio XIII. A. D. 1583. Eique subjecti Episcopatus Mutinensis, Rhegiensis, Parmensis & Placentinus. In novo ergo provinciali ita ponuntur:

RAVENNAS seu RAVENNATENSIS

Archiepiscopus, cui subsunt suffraganei:

Hadriensis, in oppido Rodigio residens, *Adri.*

Comadensis

Comachio.

Faventinus

Faenza.

Foro-popiliensis & Britinorianus.

*Forimpopuli.**Breninore.*

Foro-Livienfis

Forli.

Cæsenas seu Cæsenatensis

Cesena.

Sassinus sive Sarlinensis

*Sarsina, Patria**Plauti.*

Ariminensis

Rimini.

Foro-Corneliensis, vulgo Imolensis.

Imola.

Cervienfis.

Cervia.

Fanestriensis.

Fanestria.

Ferrariensis.

Ferrara, Ducatus S. R. E.

à jurisdictione Archiepiscopali exemptus.

*Johannes
Raven. Archiepisc.*

Cæterum fuit tempore Pelagii II. Johannes quidam Ravennæ Antistes, qui magnitudine dignitatis se Romano Pontifici prætulit, ut narrat Sabellicus & Gregorius, *Epistola 93.* Theodorus postea Archiepiscopus Ravennensis, tempore Agathonis Pontificis circa annum Domini 680. se cum suis iterum subjecit, *Blond. lib. 9.*

CAP.

CAP. XIV.

Ad cap. cum ordinem. 6. & cap. 7.

S U M M A R I A.

1. Cistercienses quis primus instituit.	4. Hypothesis capituli.
2. Tornacum, & ejus Episcopatus.	5. Alexander III. inventor mandatorum ad vacatura beneficia.
3. à quo institutus, & Noviodunensi unitus.	6. Ea sublata hodie.

ARdinguas Anglus & Robertus Molismensis A. D. 1098. in Cistercienses Burgundiâ Cistercienses Monachos, à Benedictinis oriundos, excogitarunt, tempore Urbani II. Ut scribunt Volaterranus & Sigebertus. Confirmavit Urbanus II. Paschalis II. Innocentius II. teste Platinâ. Exstat hoc capitulum in secundâ compilatione, & videtur esse pars *can. Eam te. De aet. & qual.* Habent, auctoritate hujus capituli, Cistercienses in decimis privilegium. Vide *cap. nuper. 34. de decimis.*

In cap. 7. rescribitur Tornacensi Episcopo. Tornacum, *Tour-Tornacum*, *may*, *Dornick*. Exstat hoc capitulum inter Epistolas Alexandri nuper editas, in fine Epistolarum Petri Abbatis Cellensis 7. & 48. Eugenius III. qui cœpit sedere A. D. 1145, instituit Tornacensem Episcopatum in Galliâ, cum per annos circiter sexcentos à tempore sancti Medardi fuisset Noviodunensi seu Noviomageni Episcopatu unitus, quæ unio duravit usque ad tempora S. Bernhardi. Elegit Eugenius in Episcopum primum Anselmum Laudunensem Abbatem, ut scribit Guilielmus Nanges. Hodie est urbs Episcopalis Flandriæ Cameracensi Archiepiscopo suffraganea. Nervii olim dicti Tornacenses, & est civitas Episcopalis in provinciâ Remensi & limitibus Francorum sita, ut scribit P. Gregorius hic. De Nervii vide Casarem *lib. 2. de B. G.* qui Atrebatibus, Ambianis, Advaticis, Morinis, Velocassibus, Veromanduis, Treviris finitimi.

Agitur in *b. c. 7.* de mandatis Apostolicis ad futura beneficia conferenda. Et fuit Alexander iste III. auctor hujus decretalis, inventor primus mandatorum ejusmodi apostolicorum ad vacatura.

III. inven- vacatura beneficia conferenda, ut *Job. Andreas in addit. ad rubr.*
 tor manda- de concess. prebend. & ad c. duobus. de rescrip. in 6. P. Anchoranus
 torum ad ad Clement. Univ. de prebend. Alii postea Pontifices hoc eodem
 vacatum jure usi sunt, donec procedente tempore contra jus commune &
 beneficia. in fraudem ordinariorum collatorum recepta, cœperunt restrin-
 gi. Rationes adducuntur in concilio Basileensi sessione 31. & ini-
 tio tituli ac Collation. in Pragmaticâ. Concilio Tridentino man-
 data de providendo & gratiæ expectativæ sublata sunt sessione
 Ex sublata hodie. 24. 6. 20.

CAP. XV.

De Datâ, ad idem cap. 7.

SUMMARI A.

1. Data, quid.	5. In rescriptis Ecclesie an dies & Consul necessaria.
2. Constitutiones notationem temporis debent habere.	6. Annus indictionis, & Pontificatus.
3. Rescripta sine die & COS.	7. Data quo sine adhibita.
4. Tribonianismus notatus.	

Data, quid.
 Constitutio-
 nes notatio-
 nem tempo-
 ris debent
 habere.

Rescripta
 sine die &
 COS.

Mentio Dati, vel Datæ est in hoc capitulo. 7. 5. Quod nul-
 latenus. Datum vel Data est caracterismus temporis,
 quo rescripta emissa: Constantinus I. l. 1. C. T. de con-
 stitutionibus & l. 1. C. T. de Rescr. constituit, ut Constitu-
 tiones & Edicta in judiciis prolata auctoritate post hac carere de-
 beant, quæ notatione temporis careant. Confer Libanium in
 panegyrico Juliani Imp. Chrysostrum *Serm. 2. tom. 3. edit. Pa-*
risiens. At post Constantinum non usque quaque observatum fuis-
 se vel ex Codice Theodosiano videre est, in quo constitutiones re-
 latae exstant sine die & COS. veluti *L. un. C. T. de perfectissimatus*
dignitate. Sub Honorio Imp. quod constitutiones sine die &
 Consule valuerint, fidem faciunt Acta collationis Carthaginensis.
 Nam cum super rescripto quodam Constantini Imp. controverte-
 retur inter Catholicos & Donatistas, ita interloquitur Marcelli-
 nus Tribunus & Notarius: *Imperiale rescriptum, cui desit Consul*
& dies in dubium revocari non posse. Quod Augustinus in Bre-
 viario collationis die tertio ita narrat: *Cognitor interlocutus est,*
eui-

evidentissimis legibus definitum esse; Imperialia constituta, etiam si
 COSS. non legerentur, in dubium non vocari. Denique Justinia-
 nus disertè jussit constitutiones sine die & Consule in Codicem
 suum relatas nihilominus valere. *Const. de N. C. F. §. 2. vers. etsi*
que earum & de Justiniano Codice confirm. §. 3. At Tribonianus
 Constantini M. legem ad beneficia nominatim personalia, seu re-
 scripta Gratiae, ut Canonistæ appellant, quæ nempe Codici non
 sunt inserta, interpolando refert. At verò sub Imperatoribus
 Franciscis cœpit lex Constantini in usum revocari, ut videre est ex
 Imp. Lotharii *legg. Langobardicis lib. 3. tit. 38.* Vide & L. Alemanni-
 nicam similem *tit. 34.* At in Ecclesia variavit consuetudo, Die &
 Consule modò adjectis, modò omissis. Pelagium & Gregorium
 M. primo rejectis Consulibus notis mensem & indictionem ad-
 scripsisse videmus. Quod tamen alii postea non fecerunt: Ni-
 colaus nempe primus, qui Gregorium secutus est, Johannes VIII.
 Gregorius VII. Alexander III. Innocentius III. & cæteri, qui lon-
 gas & multiplices epistolas decretales ediderunt: Sed & loco in-
 dictionis annus pontificatus poni cœpit, ut videre est in Epistolis
 Innocentii III. Zacharias nomen Imperatoris apposuit. Hæc
 itaque Data ad falsitatem evitandam fuit introducta, quia, ut
 Glossa ait *ad can. dicent. 16. c. 25. q. 2.* vix aliter probari falsum
 potest.

CAP. XVI.

Ad cap. VIII. de Rescript.

S U M M A R I A.

1. Vita Lucii Papa.	3. Urbe expulsus.
2. Primus, qui ad formam Late-
ranensem creatus.	4. Lingonensis Episcopat.

Caput est Lucii 3. Pontificis. Fuit Lucà oriundus, Tuscus, *Vita Lucii*
 antea Ubalduſ Allucingolus, Bonaguintæ filius, ex Cano *Papa,*
 nico Lucensi factus Cardinalis tituli sanctæ Praxedis ab
 Innocentio II. & Episcopus Ostiensis & Veliternus, ab A-
 drianò IV. factus, electus Romæ à 15. Cardinalibus IV. Kalendas
 Septembres Anni 1185. Fuit benè literatus, ut ait Tyrius *lib. 22. hi-*
 stor.

Primus, qui stor. sacr. 6. 7. ferturque primus creatus Pontifex secundum formam à concilio Lateranensi II. præscriptam. Vixit in Cardinalatu fermè 50. annis teste Onuphrio. Tertio anno Pontificatus civili seditione urbe expellitur, cum Consules & Senatores ab Urbe ex- lere vellet. Profugit Veronam, ibi mortuus.

pulsus. Scribit ad Lingonensem Episcopum. Lingones inter Celtas finitimi Æduis, Sequanis Tullensibus, Langres vulgo, civitas Lingonensis Episcopalis in Galliâ sub Archiepiscopo Lugdunensi; qui Archiepiscopus est Dux & par Franciæ. Lingonensium Episcoporum res gestas describit Jacobus Severtius in chronologiâ Archiepiscoporum Lugdunensium.

CAP. XVII.

Ad cap. 9. Eod. tit.

S U M M A R I A.

1. <i>Norvicensis Episcopat.</i>	8. <i>Cur aula Rom. hodie solo Vice-</i>
2. <i>Cancellarius Ecclesiæ, idem & Bibliothec.</i>	<i>Cancellarii titulo defungatur.</i>
3. <i>Notariorum primicerius. Pro-</i>	9. <i>Ratio Gomezii examinatur.</i>
<i>toscriniarius.</i>	10. <i>Quis ultimus Romæ Cancellarius.</i>
4. <i>A libellis, epistolis.</i>	
5. <i>Cancellaria, quis locus.</i>	11. <i>Domnus Mosyès Vice-Cancellarius primus.</i>
6. <i>Vice-Cancellarius.</i>	
7. <i>Ejus officium.</i>	

Norvicensis Episcopat. **S**criptum est ad Episcopum Norvicensem. Alia exemplaria legunt Norviensem. P. Gregorius Norvagiensem intelligit, & ita legendum putat. Sed omninò est Norvicensis, Norvicum Angliæ sub Cantuariensi Episcopo.

Cancellarij Ecclesiæ, idē & Biblioth. In cap. X. mentio fit Cancellariæ. Cancellarius olim in Ecclesiâ Romanâ & bibliothecarius dictus, qui Romanum Pontificem in chartis Ecclesiasticis juvabat, & orientis occidentisque Synodicis consultationibus respondebat, ut tradit D. Hieronymus in epistolâ ad Agerachiam de monogamiâ. Et conjicit Dn. Mallincrot ipsum Hieronymum Damasi Papæ Cancellarium fuisse. *Notariorū* Antiquissimis temporibus Notariorum Primicerius appellabatur.

batur, deinceps Protoſcriniarius, ut ex Onuphrio & aliunde con-
 ſtat. Scriniarium etiam nominabant, ut in ſubſcriptione Nico-
 lai primi diplomatis apud Lindenbrogium, inter privilegia Ham-
 burgienſia reperitur: *Scriptam per manum Leonis Notarii, Regio-*
narii & Scriniarii &c. Datum Kalen. Julii per manus Tiberii Pri-
micerii S. ſedis Apoſtolice. Nominabantur etiam à libellis, ab E-
 piſtolis. Romanæ Eccleſiæ ſcribarum princeps erat Cancellarius,
 & quia bibliothecam etiam curabat, Bibliothecarius voca-
 tus, ut ſcribit Onuphrius in interpretatione vocum Eccleſiaſtica-
 rum obſcuriorum. Sequentibus temporibus diu utroque uſi
 ſunt titulo, ut junctim & Cancellarii & Bibliothecarii vocarentur.
 Cancellaria locus, ubi expediuntur reſcripta, de rebus Eccleſiaſti-
 cis, vel ad ſedem pertinentibus, cui hoc tempore præeſt, ſublato
 Cancellarii nomine, Cardinalis, qui Vice-Cancellarius audit, ſe-
 cundus dignitate poſt Pontificem, ſecus atque olim, quando & à
 privato exercebatur hoc munus, ut liquet ex actis concilii Lugdu-
 nenſis ſub Nicolao III. celebrati uſque ad Bonifacii 8. tempora, ut
 ex præmio libri ſexti Decretalium colligitur & notat ibi Johan-
 nes Andrea. Vice-Cancellarii autem officium in regimine Can-
 cellariæ propriè conſiſtit, ubi per bullata diplomata negotia ex-
 pediuntur, ei ſubſunt diverſa officia Scriptorum Apoſtolicorum,
 Secretariorum, Abbreviatorum duorum generum, majoris nem-
 pe & minoris Parc, ut vocant, Regiſtratorum, Plumbatorum, Sol-
 licitatorum literarum apoſtolicarum, quos Janizeros vocant, cor-
 rectorum, collectorum plumbi, Cancellariæ Notariorum &c. Cur
 autem Cancellarii titulus in Vice-Cancellarii mutatus ſit, Gome-
 zius hanc rationem reddit, quod ſolus ſummus Pontifex hodie in ſolo Vice-
 Eccleſiâ Cancellarius Dei cenſetur, quare ejus Subpræfectus non
 amplius Cancellarius ſed Vice-Cancellarius nominatur. Vide
 P. Gregor. XV. *Synagm. 42. num. 1.* Quæ ratio ſi vera eſt, mirum
 cur apud antiquiores uſque ad annum Chriſti 1187. Cancellarii no-
 men in ipſa etiam curiâ & Eccleſiâ Romana manſit. Ideò verior
 eſt hæc cauſa, quam Caſſaneus in catalogo gloriæ mundi
 conf. 13. tradit, his verbis: *Cum olim de pari contendere Cancellarius
 voluiſſet cum Papâ, propter excellentiam tanta dignitatis, ſtatu-*

Quis ulti-
mus. Roma
Cancellarij.

Domnus
Moyses Vi-
ce-Cancel-
larij pri-
mus.

zum fuit pro lege, quod non amplius Cancellarius, sed Vice-Cancellarius de cetero vocaretur. Onuphrius in Epitoma de Pontificibus & Cardinalibus Romanis ait, Albertum de Morâ Beneventanum tit. S. Laurentii in Lucinâ S. R. E. Cardinalem, qui postea in Papatu Gregorius VIII. dictus, ultimum fuisse omnium, qui Cancellarii appellationem obtinuerit: In ejus locum, ait, nullus Cardinalium factus est Cancellarius, nec aliquis suffectus, qui pro Cancellario ad tempus esset, sed Domnus Moyses quidam Lateranensis Canonicus Regularis S. R. E. Subdiaconus ad id munus assumptus est, qui quod Cardinalis non esset, non Cancellarius, ut Cardinales consueverant appellari, sed Cancellarii vicem agens dictus est. Vide Dn. Mallincrot. de Archi-Cancell. Imperii. cap. 5. Vestrium in introductione in Rom. Aul. aed. lib. 1. c. 4. & ibi Nicolaum Antonium Gravatum. A tempore igitur primi Vice-Cancellarii Moysis, ad illud officium satis diu vel Cardinales, vel alii assumpti sunt, quos ordine suo in Epitoma Onuphrius recitat. Ac quidem proximi successores illius duo uterque Cardinales fuerunt, dictique pro Cancellario, Cancellarii vices agentes, usque ad Honorii III. Pontificatum, sub quo Reinerius de castro veteri, Canonicus regularis & Prior S. Fridiani Lucensis primus fuit, qui Vice-Cancellarius appellatus est. Mallincrot. d. l.

CAP. XVIII.

Ad cap. ad audientiam. XI. de Refcr.

S U M M A R I A.

1. Biturix, Avaricum Biturigum. Archiepiscopatus.	5. Legati à latere.
2. Aquitania Primas, Archiepif. olim.	6. Rescriptum contra regulas Grammaticæ vitiosum.
3. De Legatis sed. Apost.	7. Maximè in rescriptis Ecclesie.
4. Nuncii Apostolici.	8. Episcopus Grammat. & Dialect. non debet esse rudis.

Biturix,
Avaricum
Biturigum.

Rescribitur Bituricensi Archiepiscopo, Apostolicæ sedis Legato. Biturix, Gallia urbs, Greg. Turonensi, doctis Avaricum Biturigum, ait Mireus. Bituricensi Archiepiscopo qui & Patriarcham in publicis privatisque literis se nuncu-

pat,

pat, subsunt Episcopi undecim. Archiepiscopum hunc olim A- *Aquitania*
 quitania Primatem fuisse restatur Otho Frisingens. *chron. lib. 6. c. Primas,*
 3. Dicitur Legatus sedis Apostolicæ. Horum alii suarum Eccle- *Archiepif.*
 siarum ratione hoc jus obtinent. *c. 1. & 9. de off. Leg.* Alii sunt qui olim
 mittuntur in provincias, & dicuntur missi. Alii dicuntur Legati *De legatis*
 à Latere. Ecclesiarum suarum causâ dicuntur legati sedis Apo- *sed. Apost.*
 stolicæ Archiepiscopus Cantuariensis & Eboracensis in Angliâ *d. Nuncii A-*
c. 1. & c. 6. de Judic. c. 1. de Appellat. Legati in provincias missi di- *postolici.*
 cuntur nuncii Apostolici. Legati à latere sunt Cardinales, ad *Legati à la-*
 certam provinciam regendam missi, ad negotia cum Principibus *tere.*
 aut Republicâ aliquâ tractanda. Cæterum constituit Lucius, ut
 rescriptum continens manifestum in constructione vitium careat *Rescriptum*
 fide. Est hoc capitulum 5. in compilatione II. sub eodem titulo *contra re-*
 de rescriptis. Constructionis peccatum ponitur inter duodecim *gulas Gram-*
 causas falsitatis, enumeratas cum pœnis legitimis à glossa *in can. matica vi-*
In memoriam. 3. ad verbum: Falsam. dist. 19. Ita tamen debet esse *tiosum.*
 manifestum, ut nullâ figurâ locutionis, vel dubitationis, aut exi-
 guo defectu alicujus literæ vel tituli excusari possit. Hæc enim
 excusant *c. ex Parte. 11. de fide Instr. & ibi glossa. Panormi. h. Lud.*
Roman. conf. 377. Vide l. Nec exemplum. 20. ff. ad L. Corn. de fals.
 Si ergo salvâ ratione recti sermonis non possit sustineri, corruet,
 ut dicitur *in l. 8. ff. de aur. & arg. leg.* Quod maximè in Pontifica *Maximè in*
 libus rescriptis locum debet habere, cum non sit verisimile tot of- *rescriptis*
 ficiarios in Cancellariâ Pontificis errorem incorrectum reliquisse, *Ecclesia.*
 ut notat hic glossa & P. Gregorius. Sed & oportet manifestum
 in constructione sermonis esse peccatum istud: Secus est, si non
 satis propriè, Latine, aut eleganter scriptum sit. Tunc enim ex
 sententiâ Gregorii *ad Leandrum Episcopum Hispalensem in præs-*
tatione moralium indignum videbitur, ut verba cœlestis oraculi sub
regulis Donati restringantur. c. indignum. 4. dist. 38. Junge Cap.
Retulerunt. 86. de consecr. dist. 4. In Grammaticâ tamen & diale- *Episcopus*
 cticâ non debent clerici esse rudes. *c. si quis artem Grammaticam Grammat.*
10. dist. 37. Et propterea quidam Episcopus Episcopatu Calliensi, in *& Dialect.*
 Marchiâ Aneonitanâ dejectus dicitur, quod nec Grammaticam *non debet*
 sciret, nec Donatum vidisset. *c. fin. de atat. & qual. ord. & Grego-*
rius esse rudis.

rius VII. lib. 9. Epist. 2. ad Alphonsum VI. Regem Hispaniæ, Sancium Regis propinquum, licet aliis claris donis insignem ob Grammaticæ defectum ab Archiepiscopatu Toletano repulit, ut refert quidam.

CAP. XIX.

Ad cap. 18. de Rescr.

S U M M A R I A.

1. Alcobatia, ubi sita.
2. Emendatur initium capituli.
3. Præmonstratum monasterium.
4. Ordinis Præmonstr. auctor.
5. Adamitarum hæresis.
6. Prumiæ monaster.
7. Cameracum.

Alcobatia,
ubi sita.

Est Innocentii III. desumptum ex cap. 8. in tertiâ collectione, cum inscriptione tali: *Abbatu de Alcobatiâ, F. & P. Monachis Alcobatia.* Manuscriptum provinciale Bosqueti locat hoc monasterium sub Episcopo Ulixponensi, ordinis Cisterciensis. Meminit hujus F. Innocentius III. lib. 2. Epist. 119. eumque Priorem nuncupat, P. autem Cantorem Alcobatiæ. Et Epistola 120. sequens inscribitur Abbati, Suppriori, & Sacristæ Alcobatiæ Ulixbonensis diœceseos. Sed in nostris libb. capitulum nostrum inscribitur: *Electo Decano & Nicolao Cameracensi.* Existat integrum apud Innocentium III. lib. 1. Epist. 62. cui jungenda est Epist. 14. ejusd. libri. Emendandum est initium capituli.

Emendatur
initium ca-
pituli.

Præmon-
stratum mo-
nasterium.

Ordinis
Præmonstr.
auctor.

Adamitarū
hæresis.

Prumiæ
monaster.

Causa enim vertebatur inter Præmonstratense & Prumiense monasterium, non Præmoncense vel Parmacense. Præmonstratum est monasterium diœcesis Laudunensis, cujus Episcopus est Dux & Par Franciæ. Vulgo Laon, caput ordinis Canonicorum Regulæ tharingum Augustinianum; Ordo auctorem habet Norbertum Lotharingum Augustinianum, cœpit sub Innocentio II. *Polyd. Virg. lib. 7. de invent. rer. c. 3.* Narrat Sigeberti continuator, auctorem Præmonstratenfis ordinis suis prædicationibus adeo profecisse, ut Antverpiæ Adamitarum hæresin per Tademum publicatam penè sustulerit. Prumiæ monasterium est ordinis S. Benedicti in diœcesi Trevirensi, ubi Lotharius deposito imperio monachum professus, obiit. Regino Abbas Prum, *chroni lib. 2.* Rescriptum est ad Nico-

laum

laum quendam Canonicum Cameracensem. Cameracum oppi- *Cameracū.*
dum Gallia Belgicæ, in finibus Picardiæ, vulgò Cambray.

CAP. XX.

Ad cap. super literis XX.

S U M M A R I A.

1. *Varia lectio.*3. *Unde petitur.*2. *Capitulum hoc famosum.*4. *Pictavium, urbs Episcopalis.*

Inscriptio præfert Canonicum Pictaviensem. At in antiquis li- *Varia le-*
bris scriptum reperitur: Aimerico S. Hilarii Canonico. Hoc *ctio.*
capitulum ut difficile & famosum celebratur à Dd. & clavis to- *Capitulum*
tius tituli de Rescript. Promulgatum est ab Innocentio III. ad *hoc famo-*
conciliandas diversas Interpretum sententias *ad l. 1. 2. 5. C. si con-*
sum.
trajus vel util. quibus jungendæ l. 24. ff. ad L. Cornel. de fal. l. nec
exemplum. Cod. eod. Paulus lib. 1. sentent. tit. 12. §. 3. Desumptum. *Unde petitiū*
autem est è *cap. 10. tertiæ compilationis hoc tit.* Pictavium est civi- *Pictavium,*
tas præcipua Pictonum, Gallia Aquitanicæ populorum, ut scribit *urbs Episc.*
Ptolomæus *lib. 2. Geogr. c. 7. Plin. lib. 4. c. 19.* Vicinum Petragoriis
& Santonibus. Est civitas Episcopalis, in provinciâ Burdegalen-
si, regnoque Francorum sita.

CAP. XXI.

Ad cap. 22.

S U M M A R I A.

1. *Hypothesis capituli.*7. *Magister noster.*2. *Hesiense monasterium ignotū.*8. *Magister, Medicus.*3. *Legendum, Hesiense.*9. *Magister in artibus.*4. *Abbas de Remech, vitiosè scri-*
*bitur.*10. *Magistri opifices.*5. *Legendum, Archidiaconus, non*
*Archiepisc.*11. *Titulatum monialium, Abba-*
*tissarum &c.*6. *Magistri.*12. *Regum & Episcop.*13. *Et aliorum.*

Vacante monasterio Hesiensi R. custos monasterii & G. mo- *Hypothesis*
nialis ejusdem in concursu electæ sunt: Lite super hac re *capituli.*
motâ cognitio rei à Pontifice mandata est Hildeshemi
Scho-

- Hesense** Scholastico. De monasterio *Hesensi* non habeo quod memorem, nisi quod variat lectio, quibusdam exemplaribus habentibus *Heronensis, Heriasensis* & manuscriptum unum bibliothecæ Jenensis *Legendum, Herefense*. Quæ lectio mihi videtur omnino vera, postquam nuper incidi in celsissimi Principis Ferdinandi, Episcopi Paderbornensis monumenta Paderbornensia, ubi exhibet Diploma Karoli Magni Monasterio Virginum Herefensi datum. Neque sum certior de Abbate *de Remech*. Sed aliud MS. ejusdem bibliothecæ perspicuè habet: Hildesensis. Quod verum est. Inscriptio est ad Archiepiscopum & Magistrum Wilhelmum Canonicum Magdeburgensem. MSum Academiae Jenensis pro Archiepiscopo habet Archidiaconum, quod ferè placet. Numquid enim satis conveniat Archiepiscopo Canonicum adjungi commissarium, dubito. Rescripta enim Pontificia non ad alios exequenda diriguntur, quàm ad majores clericos in dignitate vel personatu constitutos. Et observat Chrysostomus in præfat. ad priorem Epistolam ad Timoth. *Ὅτι ἐνεκεν τῷ καὶ τιμωθῆναι γράφει μόνοις ὅτι τῶν ἡδὴ ἐκκλησίας ἐν ἐγκρατειῇ καὶ ἀσκήσει.* De magistris multa dici possent, sed sunt pleraque jam protrita. Ad jus Canonicum quædam facientia & mores superiorum temporum ex Canonistis, ut vocantur, afferam. Magister noster propriè Doctor in Theologiâ dicitur, imitatione Salvatoris, qui dixit; Vocatis me Magistrum & dominum, & benè dicitis. Sum enim. Magistri quoque Doctores in Medicinâ vocantur *in l. Magistros de profess. & Med.* & ita ex consuetudine vocari à scholasticis Doctoribus regentes in Medicinâ, Magistros Reverendos, scribit Rebuff. *ad §. 1. de collat. in Concord. ad verb. Magistro*. Qui gradum in artibus liberalibus acceperunt, Magistri dicuntur: sed cum adjecto in artibus, vel Philosophiâ. Magistrum etiam vocari Doctorem, in jure Pontificio, notat Hostiensis in summâ, *tit. de Magistr.* Gloss. *in Clem. 2. de Magistr.* Glossa tamen *ad Auth. Habita. Ne fil. pro pat.* ad verba: *Domino & Magistro*, existimat ad Dd. Legum prædicatum, *Domino*; ad reliquas facultates vocem, *Magistro*, pertinere. Rebuff. *ad d. §. 1.* ait, artifices quoque Magistros vocari, sed hoc discrimine, quod magistri titulus ponatur post nomen, pro-

pro-

proprium, ut Petrus magister Faber, (quod apud Germanos non obtinet, ubi Meister anteit.) In Doctore verò Theologiæ magistrum præmitti nomini, ut; Magister noster Petrus. Idem notat Hostiensis in summâ de Magist. Appellat Pontifex R. custodem dilectam in Christo filiam. Ita enim titulaturâ postulat, quando scribitur monialibus vel Abbatissis à Pontifice. Vide *c. dilecta de monialium, Except. c. cum dilectam. de conf. ut. & inut.* At quando scribitur Regibus vel Episcopis non consecratis, dicuntur filii. *c. quam gravi de crim. fals.* Vel carissimi, ut *Clem. un. de conv. conj. c. Paetoralis de Jurejur.* Cum vero scribitur Episcopis, Archiepiscopis vel Patriarchis consecratis, vocat eos fratres *d. c. quam gravi. Vi de Rebuff, ad præm. concord. ad verb. Filios. & in formâ mand. a. post. ad verb. dilectis filiis, ibid.*

CAP. XXII.

Ad cap. 25. de Rescr.

S U M M A R I A.

1. Capitulum istud unde desumptum.	6. Signiacum.
2. Inscriptionis varietas.	7. Vallis regia, hodie Vau le Roy.
3. Facti species.	8. Emblema Raymundi.
4. Clausula; Si ita est.	9. Parochia de salice, la Cure de Saulx.
5. Nomina propria cap. 25.	

HOc caput desumptum est ex *cap. 2. ejusdem tit. in 4. colle- ctione & Innocentio III. lib. 15. regist. epist. 6.* Inscriptio istud unde apud Raymundum est Magistro G. & P. de Firmisca. At desumptum apud Innocentium legitur Magistro G. & P. de Finnis Canonici Laudunensibus, quæ lectio procul dubio verior est Raymundanâ. Facti species hæc est: P. clericus S. Remigii parochiam de Salice detinebat, quam R. de Crun, vel de Cruncio, per interpositam personam sibi ab Abbate S. Remigii collatam, fuisse dicebat. Unde idem R. de Crun rescriptum impetravit ad Abbates S. Nicasii Remensis, Signiacensem & Vallis Regiæ. Hi delegati partibus iterum & tertio citatis dictum P. Clericum ob contumaciam excommunicaverunt, & fructus parochiæ seque-

strari fecerunt. Postea idem P. accedens ad iudices delegatos, promisit se pariturum, à quibus est absolutus, datis literis absolutionis, quibus indicebatur dies & locus, quibus coram Iudicibus se sistere deberet, ipse verò locum & diem in literis radens, in loco rasuræ subjecit, quod mandatum esset ut sequestrati fructus eisdem restituerentur. Re cognitâ Pontifex mandavit G. de Vallibus, Magistro G. & P. de Firmiscâ, vel ut est apud Innocentium, de Fimiis, Canonicis Laudunensibus, ut si ita esset, ipsi prædicto P. super dictâ parochiâ perpetuum silentium imposerent, & præfato R. de Crun parochiam assignarent, cum fructibus sequestratis. Cum verò dictus R. rasuram per idoneos testes probasset & postularer prædictam parochiam sibi adjudicari, Iudices dubitaverunt

Clausula; ;
Si ita est.

utrum clausula illa; *Si ita esset*, pertineret ad omnia superiora, an ad articulum rasuræ duntaxat. Respondit Pontifex clausulam ad omnia superiora referri, nempe ad hoc, ut ipsi R. præfata Ecclesia conferatur.

Nomina propria.
ap. 25.

Nomina propria, quæ in hoc capitulo occurrunt, ita sunt emendanda: Memorantur Abbates; Sancti Nicasii Remensis Sargiensis, & Vallis Regiæ. Pro *Remensis* male in quartâ collectione; *Remanensis*. Est enim monasterium Remis, à Ludovico Pio fundatum. Alexander III. in *Epist. 28.* quas Sirmondus edidit, rescribit Guidoni, Abbati S. Nicasii. Pro *Sargiensis*, lege *Signiacensis*, ex epistolâ Innocentii III. Signiacum est monasterium diocesis Remensis, ordinis Cisterciensis, vulgo Signy. Vallis Regiæ

Signiacum.
Vallis regia, hodie
Vau le Roy.

Abbatia est ejusdem ordinis & dioceseos, in MSto provinciali Bosqueti sub Archiepiscopo Remensi Vallis Regis Cisterciensis ordinis. Hodie *Vau le Roy*. Constructio verborum hæc est: *Olim nostris auribus fuit intimatum ex literis dilectorum filiorum* (quod compilatio quarta addit.) Abbatum S. Nicasii, Signiacensis & Vallis Regiæ diocesis Remensis. R. *de clivo* apud Innocentium

Emblema Raymundi.

non reperitur, sed est emblema Raymundi. In compilatione 4. habetur R. *de Clerini*. At vero apud Innocentium est R. *de Crun*. MStâ collectio Bosqueti R. *de Clerim*. Rectè verò apud Innocentium De Crun. Parochia de Salice est S. Remigii, quod additur in

Parochia de salice

compilatione quartâ, omissum Raymundo. Vulgo dicitur, *la*

Cure

Cure de Saulx, de S. Remy, ut habetur in indice Gallico Ecclesia. La Cure de
rum Abbatia S. Remigii, qui eam enumerat in iis, quarum colla- Saulx.
tio ad Abbatem S. Remigii Remensis pertinet.

CAP. XXIII.

Ad cap. 27. de Rescr.

S U M M A R I A.

1. Emendatur inscriptio.
2. Episcopus Vratislaviensis.
3. Capitulum unde petitum.
4. Species facti.
5. Rescriptum: Cum secundum Apostolum.
6. Vicarius perpetuus.
7. Rescriptorum ad beneficia forma.
8. Forma, cum secundum Apostolum.
9. Litera iustitia, & gratia.

Monstruosa est inscriptio; Episcopo *Veratisamensi*. *M*stum *Emendatur*
Salanum *Verastanenst*, haud melius. Episcopatum *inscriptio*.
hujus nominis in orbe frustra quaesieris. Exstat autem
hoc capitulum apud Innocentium *registro XVI. Epistola*
165. unde vera inscriptio restituenda: Episcopo *Vratislaviensi*. Hic *Episcopus*
Episcopatus est in Silesia sub Gneznensi Archiepiscopo, totius Po- *Uratista-*
lonia Primat. Desumptum autem est hoc capitulum ex *c. 4. eod. viensis.*
tit. in 4. collectione. Et errat proinde P. Gregorius, qui in nullam *Capitulum*
collectione extare ait, sed fuisse appositum per Raymundum ex re- *unde petitum.*
gesto rescriptorum. Species ejus haec est: Vratislaviensis Epi- *Species fa-*
scopus ordinavit clericum, vicariam habentem perpetuam, & pa- *cti.*
trimonium sufficiens, unde poterat se sine beneficio sustentare.
Clericus ordinatus absque titulo rescriptum impetravit in formam
communi; *Cum secundum Apostolum*, ut ei provideretur de bene-
ficio Ecclesiastico, sub titula vicaria perpetua & patrimonio. Re-
spondit Pontifex, ordinarium non teneri clerico tali de beneficio
providere, veritate tacita, quia rescripta in formam communi; *Rescriptum*
cum secundum Apostolum, non solent dari, nisi ut succurratur pau- *Cum se-*
peribus clericis, qui beneficio Ecclesiastico carent, ut habetur in *cundum A-*
hoc cap. & cap. cum secundum Apostolum, infra de *praebend.* *postolum.*

Vicarius perpetuus, est actu Rector Ecclesiae, sub Priore, qui *Vicarius*
habitu Rector dicitur, & cujus Vicarius in exercitio dicitur *Vica-*
perpetuus.

rius perpetuus. *Clemen. 1. de off. Vicar.* Perpetuus autem dicitur, quia revocari non potest, vel destitui à Priore vel Episcopo, absque judiciali sententiâ & causa, quæ privat beneficio possessorem. *cap. adhuc. de off. Vicar.* Quo nomine differt à Vicario temporali *c. 1. eod. tit.* Denique & hoc notandum, Rescripta ad beneficia a-
Rescripto- lia dari in formâ communi, quia olim Pontifex non solebat gra-
rum ad be- vare ordinarios in collatione beneficiorum, sed solebat scribere
neficia for- ad eos, ut ipsi providerent illis, quos ordinaverant sine titulo, &
ma. hoc genus rescriptorum dicitur in formâ; *cum secundum Aposto-*
Forma, cum lum, quia innititur verbis Apostoli; *qui servit altari &c.* Dicun-
secundum tur etiam impetrari in formâ pauperum, quia pro pauperibus cle-
Apostolum. ricis tantum rescripta emittuntur, secundum illam formam, ut in
Litera ju- *cap. si pauper, de prabend. in 6.* Appellantur & literæ justitiæ, quia
stitia, & ordinarius de jure tenetur providere clerico, quem ordinavit abs-
gratia. que patrimonio. *cap. Episcopus. c. non liceat. inf. de prabend.* Alia
sunt rescripta gratiæ, cum Pontifex de merâ gratiâ confert benefi-
cium vel mandat conferri non habitâ ratione officii vel paupertatis,
c. gratia. h. t. in 6. Clemen. gratia. Eod.

CAP. XXIV.

Ad cap. XXIIIX. de Rescr.

S U M M A R I A.

1. Reus extra diœcesin non evocandus.
2. Dieta, quid.
3. Capitulum hoc correctum.
4. Sed servatur tamen in Galliâ.
5. Vocabuli dieta originatio.
6. Dieta.

*Reus extra
diœcesin nō
evocandus.
Dieta, quid.*

NON evocandos esse reos per literas sedis Apostolicæ ad Judices extra diœcesin, ultra duas dietas, statuit Innocentius in concilio generali Lateranensi c. 37. Unde desumptum est capitulum istud. Quid nomine dietæ veniat hoc loco non est obscurum. Accipitur enim pro itinere unius diei & continet 20. miliaria seu sex Leucas. *cap. Ex parte verb. ultra duodecim Leucas. X. de foro compet. & computantur non à domicilio rei, sed à fine suæ cujusque diœceseos Joh. Andr. ad c. statutum. ad v. unam diatam, de rescr. in 6. gloss. in c. dilectus.*

29. ad v. *domicilium. h. t.* Hodie hoc caput correctum est, per *cap. Capitulum Statutum. §. cum verò & §. cum autem h. tit. in 6.* & distantia ad u- hoc corre- nam diætam est coarctata; Sed nec hoc servatur in Galliâ, sed sta- tum. tur constitutioni isti de duabus diætis. *gl. in pragm. tit. de causis. §. Sed serva- statuit.* & si reus citetur ultra duas diætis, appellatur ad senatum tur tamen tanquam ab abusu. Vocabulum diætata, seu, ut malunt diætata, un- in Galliâ. de haustum sit hujus ævi scriptoribus hoc significatu, non liquet. *Vocabuli Certè nec Græcum nec Latinum est, procul dubio ut dietim. diætata origi- formatum, eine Tagereise.* Nihil enim habet simile sive *diætata, natio.* sive *diætata,* tempus duorum annorum, *diætata* verò modum & *Diætata.* formam vivendi significat, sed & cubiculum, ubi convivium fiunt, vel ubi cœnatur, quod claustrales refectorium dicerent. Vide Ul- pianum in *l. Senatus. 43. §. Marcellus. de Leg. 1.*

CAP. XXV.

Ad cap. 29. h. t.

S U M M A R I A.

1. Archiepif. Cantuar. Stephanus 2. Ejus fortuna.
Langthonijs. 3. Dunelmium, Durham.

Culi Honorius III. rescribit, est Cantuariensis Archiepif. *Archiepif.* pus, ut monstrat epigraphe; Hæc verò in quinta compi- *Cantuar.* latione ita habet: *Cantuariensi Archiepifcopo, sanctæ Ro- Stephanus* *mana Ecclesia Cardinali,* quam descriptionem omisit Ray- *Langtho-* mundus. Archiepifcopus iste fuit *Stephanus Langthonijs,* primo *nus.* monachus Cantuariensis, deinde magnus Cancellarius Universi- *Ejus fortu-* tatis Parisiensis & Canonicus secularis S. Mariæ Parisiensis. Postea *na.* Huberto Archiepifcopo Cantuariensi mortuo in ejus locum ab Innocentio III. suffectus est, demum ab eodem, anno 1212. Presby- ter Cardinalis tituli S. Chryfologi creatus. Clericus *Dumelien-* sis, *Dulmensis, Dulnediensis,* mendæ sunt. Scribendum, *Dunel-* mensis. Dunelmium hodie *Durham,* Comitatus, sub Archiepi- *Dunelmiū,* scopo Eboracensi, quo sedes translata ex Lindisfarnâ insulâ. *Durham.* Wilhelmus Malmesbur. *lib. 3. de gestis Pontif. Anglic.* Ubi narrat cla- ves castri Dunelmensis vacante Episcopatu, ex instituto S. Cut- berti ad mausolea appendi solita fuisse.

CAP. XXVI.

Ad cap. 30. h. t.

S U M M A R I A.

1. Legionensis, Leodiensis, corruptè.
2. Abbatia S. Projecti.
3. Duo Projecti.
4. S. Prix.
5. S. Quintini urbs.
6. Vermand Abbay.
7. Raymundus refellitur.
8. Tornacensis Episcopatus.
9. Species cap.

Legionensis, Leodiensis, corruptè.

Abbatia S. Projecti.

Duo Projecti.

S. Prix.

S. Quintini urbs.

Vermand Abbay.

Raymundus refellitur.

Tornacensis Episcopatus.

Species cap.

Nescio unde Legionensis atq; etiam Leodiensis Archiepiscopus irrepserit. In compilatione quinta ita habet: *Abbatii & Priori S. Projecti & l. de villa Wade Canonico S. Quintini Noviomensis.* Ecce alla omnia quàm quæ Raymundus. Abbatia S. Projecti, Ordinis S. Benedicti, Noviomensis diocesis, in suburbio S. Quintini. Duo reperiuntur S. Projecti, unus martyr cum S. Tyrso, in martyrologio Romano: Alter Episcopus Arvernensis & martyr, apud Ulsuardum. Vide Sigebertum ad annum 670, vulgò *S. Prix*. Sancti Quintini fanum, præcipua olim Veromanduorum Comitum sedes, ejusdem dioceseos Noviomensis. Josepho Scaligero videtur esse Augusta Veromanduorum ista Quintinopolis, sed nihil urbis hujus Augustæ restat. Nam & sedes Episcopalis translata Novionum à S. Medardo Episcopo XIV. Noviomensis. Tantum cœnobium & Abbatia Ordinis Præmonstratensis inter Peronam & S. Quintini fanum superest & retinet nomen, *Vermand Abbay*. Vide Miræum in Notitiâ Episcopatum. Clericus, de quo in hoc capitulo, apud Raymundum dicitur Callimachus. Sed in compilatione 5. Revardus appellatur. Raymundus Archiepiscopum Tornacensem in scenam producit, qui nullus est. Non enim Tornacum Archiepiscopatus est, sed Episcopatus suffraganeus Remensis. Imò olim Tornacum unitum fuit Noviomensis anno 528. sub Medardo, usque ad annum 1146. quo procurante S. Bernardo proprius ei datus fuit Episcopus, sexaginta annis ante Honorium. *Vide supra cap. nostrum 14. hujus Eclogæ.* Species capituli hæc est: Revardus clericus Noviomensis pro præbendâ obtinendâ in Ecclesia S. Crucis Cameracensi

racensi literas monitorias ac præceptorias ad Capitulum Cameracense impetrat. *B. Clericus*, est Balduinus, clericus Tornacensis, contra executoriales impetravit ad J. quod est, *Jacobum Archidiaconum Tornacensem*, ejusque con-Canonicos, nulla factâ mentione literarum quas Rævardus obtinuerat. Canonici Cameracenses noluerunt parere mandato. Igitur Jacobus suspensionis sententiam in eos tulerat. Inde Rævardus pariter executorias ab Honorio impetravit ad Scholasticum S. Quintini & conjudices, qui quidem etiam sententiam excommunicationis in eosdem Cameracenses Canonicos tulerunt. Canonici ad Pontificem confugiunt, allegantes non plus duodecim præbendas esse in capitulo, ex statutis jurejurando confirmatis, & ita non posse Rævardum & Balduinum, præbendam obtinere. Decidit Honorius, ei tantum præbendam assignandam fore, qui prius mandatum reportarit, sublatâ sententiâ excommunicationis.

Finis Eclogæ II.

Amœnitatum Juris Canonici

ECLOGA TERTIA.

CAPUT PRIMUM
Ad cap. 33. de Rescript.

S U M M A R I A.

1. *Sylvanectum urbs Episcopalis, sub A. Remensi.* 2. *Abbas Cariloci.*
3. *Ubi ejus mentio.*

Gregorius IX. rescribit Episcopo Sylvanectensi, Sylvanectum vulgo *Senlis*, urbs Episcopalis sub Archiepiscopatu Remensi, decimo lapide à Lutetiâ Parisiorum. Sub Archiepiscopatu huic octo sequentes suffraganei:

1. Lau-

1. Laudunensis, <i>Laon</i> , Dux & Par Franciæ.	est navale, Veteribus Gesforiacus dictus.
2. Catalaunensis, <i>Chalon</i> , Comes & Par Franciæ.	5. Ambianensis, <i>Amiens</i> .
3. Sveffionensis, <i>Sveffon</i> .	6. Noviomagensis, <i>Noion</i> , Comes & Par Franciæ.
4. Morinensis. Hujus sedes Teroana Morinorum Bononiam est translata, ubi	7. Sylvanectensis, <i>Senlis</i> .
	8. Belovacensis, <i>Beauvais</i> , Comes & Par Franciæ.

Abbas Cariloci.

Ubi ejus mentio.

Sylvanectensi Episcopo jungitur Abbas Cariloci in hoc capitulo. Duas Abbantias continet Sylvanectensis Episcopatus; *Maria de Victoriâ*, ordinis S. Augustini, & *Cariloci*, ordinis Cisterciensis, vulgo *Charly*. Hujus nominis quatuor esse in Gallia Abbantias vel Prioratus dicit Bosquetus. At Alteserra duas tantum ponit, unam, hanc nostram, alteram in Bisuntinâ diœcesi, de quâ in vitâ Bernardi Clarevallensis *lib. 4. c. 4.* Hoc loco inscriptio docet, intelligi Abbatiâ diœcesis Sylvanectensis. Hujus Abbatis meminit Alexander III. *cap. cum dilecti. X. de Emt. & vend.* eique rescribit Innocentius III. *cap. ex parte. 10. X. de temp. ordin.* ubi forsân nos plura.

CAP. II.

Ad Cap. Rodolphus 35.

S U M M A R I A.

1. Priores, qui & quotuplices.	4. Seculares.
2. Claustrales.	5. Sagiensis Episcopus. Seez in Normand.
3. Conventuales.	

Priores, qui & quotuplices. Claustrales. Conventuales.

Priores dicuntur, qui super alias Ecclesiæ alicujus personas constituti sunt, horum alii claustrales, alii conventuales. *Clem. 2. de Rescr.* alii seculares. Claustrales sunt, qui præsunt Cœnobitis post Abbatem vel alium Antistitem, quorum funguntur potestate vicariâ intra monasterii claustra *c. cum ad monasterium. X. de Stat. Monachor.* Conventuales illi, qui principes cœnobio constituti sunt, quibus nullus Abbas vel alius dignior præest. *Clement. 1. §. ceterum. de St. Monach.* Hic Prioratus dignitas est, claustralis non item. *gl. in Clement. 2. de Rescr.* in verbo,

bo, conventualem, & Panorm. in c. nisi. de praben. Seculares di- Seculares.
cuntur, qui habent beneficium Prioratus, quod solum est regi
per clericos seculares. Vide P: Gregor. *syn. 15. c. 18.* Sagiensis Epi. Sagiensis
scopi meminit Ivo in Epistolis & concilium Aurelianense. Ejus *Episcopus.*
mentio quoque est in vitâ S. Ansiberti & S. Opportunæ. Seez in
Normandiâ hodie, teste Belleforestio. Eandem facit Vinetus in
Ausonium Sajorum civitatem.

CAP. III.

Ad cap. 37. De monitoriis, præceptoriiis
& exsecutoriis literis.

S U M M A R I A.

1. Monitoria præcedant execu-	3. Præceptorias.
torias.	4. Exsecutorias.
2. Origo monitoriorum.	5. Formula præceptoriarum.

MAndat Pontifex, ut si nullæ monitoriæ præcesserint, ex- Monitoria
secutoriis supersedeatur. Harum literarum origo & præcedant
progressus hic fuit. Ab initio, ne collatores ordinarii exsecuto-
gravius conquererentur de imminutis sibi suis juribus, rias.
Pontifices non statim & primis literis compellebant eos, ad con-
ferendum vacans vel proximè vacaturum beneficium: sed primo
monitorias scribebant, quibus mandabant ordinarios collatores, Origo mo-
ut beneficia conferrent, impetrantibus has literas, quibus si non nitoriorum.
obtemperabatur, inde præceptorias, quibus præcipiebant ordina- Præcepto-
riis, ut conferrent beneficia, vel vacantia jam, vel propediem va- ria.
catura, quod si perseverarent, denique exsecutorias dabant, qui Exsecuto-
bus Exsecutorem delegabant, qui recipi faceret impetranter & rias.
providere de beneficio. Progressu temporis quia non obstanti-
bus prædictis formulis poterat adhuc beneficium ordinarius alte-
ri conferre, c. si soli ordinario. de concessi. prab. in 6. Non am-
plius tres literas per temporum intervalla, sed unas tantum dede-
runt, dato statim exsecutore, qui cessante ordinario collatore,
conferret. Id agrè ferebant ordinarii collatores, nec destiterunt,
donec jure novo rescriptorum de providendo, maximè ad vaca-
tura

tura sublato, jus vetus Canonicum ordinariorum restitueretur. Probantur ea c. 7. 19. 27. 30. 37. 38. 39. & 40. *h. t. Cap. 6. 9. 12. & 14. Eod. tit. in 6. c. 4. 6. 22. 27. 38. X. de præben. & c. 5. de concess. præbend.* Formulam præceptoriarum ex MSto codice Ecclesiæ S. Albini Andegavensis exhibet Franciscus Florens, quam adjiciam:

*Formula
præceptoriarum.*

Ad hoc nostrum nos impellit officium, ut Christi pauperibus prout quemq; dignum noverimus præbeamus adjumentum. Hoc ergo officium timentes transgredi, ut petitioni G. Clerici latoris presentium non præbuissimus auditum, ipsum audivimus, & ei de competenti beneficio providere vos monuimus nostro scripto. Quia verò nihil horum factum est præmissis literis, commonemus vos iterum subsequentibus, atq; præcipimus, ut præbenda primo vacantis in vestra Ecclesiâ vestituram eidem Clerico concedatis. Sin autem, de vestra contumaciâ nos penam sumere sentietis.

CAP. IV.

Ad cap. 2. de consuetudine.

S U M M A R I A.

1. Capitulum Lundunense.	6. Capitulum hoc ubi reperitur.
2. Lundunum Scania. Scandina via.	7. Dacia, pro Dania. Ibi testamenta in usu non erant.
3. Bremensis Episcopatus cum Archiepiscopo Hamburg. unitus.	8. Donationibus dominia transferebantur.
4. Ansgarioq; collatus.	9. Scotatio.
5. Guntharius Coloniensis Archiepiscopus.	10. Significatio & etymologia inquiritur.

Capitulum Lundunense. Innocentius III. rescribit Archiepiscopo & capitulo non Lundunensi, ut perpetam legunt exemplaria omnia, sed Lundunensi. Lundunum est metropolis provinciæ Scaniæ in Dania, quæ olim Scandia & Scandinavia dicta. vid. Albert. Crantz. *lib. 1. rer. Danic.* Hic Metropolitanus Lundensis, sicut tota Dania & Suecia suberant primo Archiepiscopo Hamburgensi, deinde unitis Bremensi Episcopatu & Hamburgensi Archiepiscopatu vicariatum sedis Apostolicæ in Danos, Suecos & Slavos obtinuit. Qui summus honos unâ cum Episcopatus Bremensis unione cum Hamburgensi

genſi Archiepiſcopatu collatus eſt Anſgario, Nicolai I. Pontificis beneficio, mandante Ludovico Rege Germaniæ, filio Ludovici Pii. Hamburgo verò capta & vaſtata Normannorum incurſionibus, vacantem Epifcopatum Bremſem in ſolatium uniri juſſit Hamburgenſi Epifcopatui Ludovicus & Nicolaus I. Verba Reſcripti ita habent: *Autoritate omnipotentis Dei, & beatorum Apoſtolorum ejus, Petri & Pauli hoc noſtro decreto decrevimus ſecundum Reverendiſſimi Regis Ludovici votum ipſas prædictas diœceſes, Ham- maburgenſem ſcil. & Bremſem, non deinceps duas, ſed unam eſſe, & vocari, ſubdiq. ſedi, qua Prædeceſſoris noſtri decreto (intelligit Gregorium IV.) Archiepiſcopali munere eſt ſublimata &c. nullus vero Archiepiſcopus Coloniensis deinceps in eâdem diœceſi ſibi vindicet autoritatem &c.* Guntharius enim Coloniensis Archiepiſcopus gravem controverſiam de Bremſi Epifcopatu, qui antea Coloniſi Metropoli ſubfuerat, in invidiam Anſgarii excitaverat, quam tamen Ludovicus Rex & Nicolaus I. compoſuerunt, ſed ita, ut multo poſt tempore ſub Alberto I. Hamburgeniſi Archiepiſcopo demum bonâ fide fuerit ſopita. Vide Adamum Bremſem *cap. 17. Albertum Grantz metropoli lib. 1. c. 19. & ſeqq.* In ipſa Decretali, quæ habetur integra in *cap. 1. compilatione tertia, & in Regiſtro Innocentii lib. 1. epiſt. 418.* refert Pontifex, ſe intellexiſſe, quod regnum Daciæ (ita hoc ſeculo vocabant Daniam) propriis conſuetudinibus Regum ſuorum regatur, unde nullum uſum teſtamentorum ibi eſſe. Id verò & alibi obtinuit, etiam apud Athenienſes, quibus nullum teſtamentum ante Solonem, ut Plutarchus *in Solone* teſtatur. Ita de Germanis in univerſum tradit Tacitus *de mor. Germ.* nullum eis teſtamentum fuiſſe, ut eò minus mirum ſit, apud Cimbroſ etiam, id eſt, Danos id ſimiliter ſervatum fuiſſe. Quid vero fiebat, ſi quis poſſeſſiones ſuas religioſis locis conferre vellet? Indicat Pontifex id fieri ſolere per donationem. Ejus autem in Daniâ formam hanc eſſe tradit, ut modicum terræ donator in manu acciperet, vel in extremitate pallii, quod manu Prælati Eccleſiæ ſuſtinetur, aut ſuper altare ponitur, ſub teſtimonio videntium & audientium, eamque traditionem vulgariter *Scotationem* appellari, eamque Scotationem ſignum non tam factæ

Archiepiſ.
Hamburg.
unitus.

Anſgarioq.
collatus.

Guntharius
Coloniens.
Archiepiſ.

Capitulum
hoc ubi re-
periatur.

Dacia, pro
Dania. Ibi
teſtamenta
in uſu non
erant.

Donationi-
bus domi-
nia tranſfe-
rebantur.

Scotatio.

dona-

*Significatio
& etymologia
inquiritur.*

donationis, quam traditæ possessionis esse. Exinde constat, quod donationes valuerint apud Danos, tam inter vivos, quam mortis causa, etiam sine apprehensione corporali, ut docetur in hoc capit. secus atque jure civili veteri, quo donatio non perficiebatur, nisi per traditionem. *l. i. l. pen. C. Theod. de Donation.* Sed à Justiniano effectum, ut nudo consensu perficiatur, vel fictitiâ traditione. *l. quisquis. l. si quis argentum. §. pen. C. Justin. de Donation.* Sola ergo traditione glebæ, id est, gleba fundi delata in Ecclesiam, vel tradita in manum Prælati & imposita altari, donationes fiebant, qui ritus Scotatio dicta est, ut ait Pontifex. Quid nominis sit, varia & partim ridicula Interpretum datur expositio. Sunt, qui à Scotorum gente derivent, quod certum sit hanc gentem peregrinationibus adsuetam & valde hospitalem fuisse, magnisque donis Ecclesias verisimiliter auxisse, quæ liberalitas inde Scotatio fuerit dicta. Sed hæc conjectura per se longe petita est, & ex ipso cap. nostro refutari potest, quia non Scotis, sed Danis ab Innocentio tribuitur. In quibusdam exemplaribus legitur Scatatio, inde suspicantur, à Germanico Schatz formatum esse. Jano à Costa, viro ceteroquin doctissimo, videtur deduci à Scoticâ, quasi Scoticatio. Scoticam autem instrumentam fossorium vocari in veteri Glossario Arabico Latino Vulcanii, eò quod circa codicem terram aperiat. Sed hoc plusquam ridiculum est, neque enim Arabica, neque Latinâ sed Danica vox est, & nolo hisce immorari. Nimirum Skidden / schieten / significat jacere, & translâtè, transferre, alienare. Ita in Legibus Jutharum. *lib. 1. cap. 37.* ubi *deme Dinge schall man Land verschoten / und nergend anders.* id est, pro tribunali seu in foro, non alibi, terræ proprietates alienari potest. Sic in dictis Legibus Jutharum *cap. 21.* *so vðle / als eme dar geschotet wird / dat beholt das Kind.* Est ergo Scotatio ejusmodi effusio glebæ, quâ significatur translatio facta terræ, cujus particula pallio concepta in altari effunditur. Quia ergo gleba terræ fundebatur super altari, vel injiciebatur emtoris pallio, ideo hoc genus traditionis Scott / schott / nobis schutt / schüttung / Scotatio dicta videtur. Nec barbara hæc traditio videri debebat. Nam & olim jure Civili vindicatio fiebat in jure, quasi in re
præ.

præsenti delatâ glebâ fundi ad Prætorem, & in eâ tanquam in toto fundo vindicatio fiebat: Gellius *lib. 20. c. 9.* Denique moribus Germanorum donatio etiam per alia symbola facta fuisse legitur, ut gladii, galeæ, cornu, crateris, calcaris, strigilis, arcus, sagittæ, chirothecæ, teste Ingulpho *in Chronico Croilandensi*, de quâ re forsan alibi pluribus.

CAP. V.

Ad cap. 4. X. de Consuetudine.

S U M M A R I A.

1. Balduinus, Comes Flandria, & Thomas Maurocenus Patriar. CPol.	3. Chorepiscopis non licet confirmare.
2. Interdicitur Presbyteris confirmatio.	4. Aliter servatum in Alexandria & ipsâ Ægypto, ut & Hispaniâ.

Cum Constantinopolis à Francis & Venetis capta esset, Balduinus Comes Flandriæ, unus ex comitibus expeditionis, & Thomas Maurocenus Venetus electus est Patriarcha CPolitanus. Hac occasione ab Innocentio III. CPolin missus est Lucius Presbyter Cardinalis, Legatus Apostolicæ sedis ad componendas res imperii & retinendos Græcos in obsequio & unione Ecclesiæ Romanæ, ad quam modò reverterant. Inter hæc quia acceperat Pontifex simplices sibi presbyteros arrogare, ut sacramentum confirmationis & alia quæ pertinebant ad Episcopos conferrent, solâ consuetudine se defendentes mandavit Pontifex Legato, in illis partibus existenti, ut interdiceret Presbyteris confirmationis sacramentum posthac conferre, quod per chrismatismis unctionem in fronte, & manus impositionem confertur à solis Episcopis. *can. bis. can. manus. de consecr. dist. 5.* Ita ut non liceat Chorepiscopis confirmare, *c. quamvis. dist. 68.* Hac ratione veterunt Innocentius I. in Epist. ad Decentium & Gregorius I. ad Januarium Calaritanum *can. Presbyteris. can. Presbyteri de consecr. dist. 4.* Vide Gregorium I. *lib. 3. Epist. 26.* ad Januarium Calaritanum, quam Gratianus inseruit *can. pervenit. dist. 95.* Aliter tamen

vatum in A. 78

Amenitarum Juris Canonici
Alexandriâ servatum est in Alexandrinâ & aliis totius Ægypti Ecclesiis. Am-
Uipsâ Ægy- brosius in *Epist. ad Ephesios*: *Apud Ægyptum*, inquit, *Presbyteri*
pto, ut S *consignant, si Episcopus non est.* Apud Hispanos eundem esse usum
Hispaniâ. suggerit Martinus Bracarensis *can. 52.*

CAP. VI.

Ad cap. 5. X. de Consuet.

S U M M A R I A.

1. *Cenoman.*
2. *Bellonius. Ejus libri observa-*
tionum.
3. *Hypothesis capituli.*
4. *Monachi S. Petri de cultu-*
râ.
5. *Interdicto durante non pulsantur*
campane.

Cenoman.

EXstat hoc cap. in c. 4. eod. tit. *Collectione 3.* ad Decanum & Capitulum Cenomanense. Cenomani Plinio & Ptolomæo Galliæ Lugdunensis Populi. Cenomanum, hodie, *Le Mans* Urbs Episcopalis ad Sartam amnem, sub Archiepiscopo Tu-

Bellonius. E-
jus libri ob-
servatio-
num.

Hypothesis
capituli.

ronensi. Fuit patria P. Bellonii, Medici, qui anno 1546. regnante Francisco I. Gallias, peregrinationem per Græciam, Asiam, Ægyptum, Judæam, Arabiam aliasque provincias orientales susceperat & memorabilia per iter observata tribus libris observationum consignavit. Hæc Ecclesia civitatem interdicto innodaverat, ob excessum, ut ex integrâ decretali videre est, secularis potestatis. Nimirum comprehenderat quidam Helias de Flechiâ Episcopum Cenomanensem & in carcere vinctum retinuit, propter hanc causam Capitulum Cenomanense civitatem interdicto subjecit. Ordericus Vitalis *lib. 8. hist. Eccles. ad ann. 1090.* Inde orta

Monachi S.
Petri de
culturâ.

Interdicto
durante non
pulsantur
campane.

lis inter Decanum & capitulum Cenomanense, & Monachos S. Petri de culturâ, ordinis Benedictini, in suburbio Cenomanensi, de quo in *c. Venerabili. Infr. de Censib.* quod Monachi non servarent interdictum generale, ab Episcopo Cenomanensi emissum, pulsatis campanis & apertis januis. Re perlatâ ad Pontificem, Procurator monasterii S. Petri tuebatur se coram eo, oppositâ duplici exceptione, quarum alterâ erat consuetudo monasterii, etiam in generali edicto pulsandi campanas & aperiendi januas.

CAP.

CAP. VII.

Ad cap. 1. & 2. de Postulat. prælat.

SUMMARI A.

1. *Historica hujus capituli explicatio.*
 2. *Philip. August. superinduxit uxori pellicem.*
 3. *Ingeberga, Canuti soror.*
 4. *Hugo de Nuceriis, Michael Senonens.*
 5. *Petrus Corbolius.*

HÆc capitula intelligi benè nequeunt, nisi historicâ explanatione præmissâ. Hunc laborem recipiam in me, futu-
 dioforum gratiâ. Anno Christi 1199. Petrus Capuanus, S. Mariae in viâ latâ Cardinalis Diaconus ab Innocentio III.
 in Galliam legatus missus persuadere omnibus modis Philippo Augusto annisus est, ut Mariâ, Ducis Moraviæ & Bohemiæ filiâ, superinductâ pellice relicta, uxorem suam reciperet Ingebergam vel Ingebergim, Canuti Regis Danorum sororem. Sed cum Rex Philippus adduci non posset, ut reciperet conjugem legitimam, Legatus regnum Franciæ sub interdicto ponebat. Nuncii Regii appellabant. Huic interdicto subjectus fuit & Comitatus Antisiodorensis, quem Petrus comes hoc tempore tenebat. Episcopatum verò regebat Hugo de Nuceriis, interdicto non obtemperans. Cum itaque eodem anno moreretur Michael, Senonensis Archiepiscopus, Regis & Canonicorum communi consensu, postulatus est Hugo in Archiepiscopum Senonensem, quam postulationem declarat irritam Innocentius III. in odium Hugonis, quod interdictum non servasset, ideoque suspensionem incurrerat, atque Petrum de Corbolio, Innocentii III. quondam præceptorem in locum ejus substituerat. Postquam verò Rex Philippus rediit in gratiam cum Innocentio, & regnum ejus absolutum fuit ab interdicto per Octavianum legatum, Ostiensem Episcopum, idem legatus Petrum Corbolium Cameracensem Episcopum, ad Archiepiscopatum Senonensem promoveri curavit, volente ita Pontifice & Rege consentiente, quamvis cæteroquin ad dignitates Ecclesiasticas & beneficia, citra Regum Galliæ concessionem aditus non pateat exteris. Innocentius III. impetratis

Historica hujus capituli explicatio.

Philip. August. superinduxit uxori pellicem. Ingeberga, Canuti soror.

Hugo de Nuceriis, Michael Senonens.

Petrus Corbolius.

ita, quæ desideraverat, omnia Octaviani legati gesta confirmat cap. II. h.

CAP. VIII.

Ad cap. 6. 7. 8.

S U M M A R I A.

1. Præcentor.	10. Hugo de sancto Salvatore,
Abbas ex alieno monaste-
rio.
2. Heli, insula.	11. Abbas S. Sylvani Hesdinum.
3. Corbeia duplex.	12. S. Leufredi.
4. Corbeia Saxonica.	13. Monasterium Andrense Car-
rofenſi ſubjectum.
5. Capit. 8.	14. Balduin, Ingelramus.
6. Andrenſe monaſterium.	15. Abbatia de Ham.
7. Teroana.	16. Inſcriptio cap. corrigitur.
8. Geſſoriacus.	
9. Carroſum.	

Præcentor.

Cum Londinensis Episcopus Præcentorem de novo instituisse, confirmavit hanc dignitatem Pontifex statuitque ut Præcentor parem dignitatem haberet in Londinensi Ecclesia, quem Præcentores alii in Ecclesiis Anglicanis obtinerent. Cantoria hæc functio quandoque dignitas, quandoque non est, pro consuetudine locorum. Rescribit Pontifex ad Episcopum Heliensem, seu Eliensem. Heli Stagnantium Insularum, maxima, ab anguillarum copia sic dicta, ut ex Bedâ refert Gvil, Malmesburiensis *lib. 4. de gest. Pontif. Angl.* Iste Eliensis Episcopus Cantuarensi Archiepiscopo suffraganeus est: Monasterium Corbiense seu Corbeiense est in Gallia ad ripam Somonæ seu Samaræ in Picardia fluvii, Ordinis S. Benedicti, Ambianensis diocesis, à sanctâ Batilde Clodovei II. cognomento, Inſensati, Regis Galliæ viduâ, Saxonici generis heroinâ, in honorem Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli fundatum, anno 662. *Sigebert.* Dicitur Corbeia vetus, ad differentiam Corbeie Saxonice, de qua *cap. 7.* in diocesi Paderbornensi, ad Visurgin anno 822, hortante Adalardo, Colonia scilicet veteris, à Ludovico Pio illinc deducta. Quod Johannes Trithemius ex Henrico de Hervordiâ annotat, &

mo.

Heli, insula.
Corbeia duplex.

monumenta Paderbornensia Celsissimi Principis Ferdinandi, Comitis Pyrmontani, Baronis Fürstenbergii pag. 129. editionis Amstelodamensis. Quæ dicitur Corbeia nova Helmoldo *Hist. Slav. Corbeia lib. 1. c. 6.* Abb. Urspergensis *chron. ad annum 920.* Kranzio *Sax. hist. Saxonica lib. 3. c. 1.* & Metrop. *lib. 1. c. 19. & 24.* Hæc primum construi cepta in sylvâ Sollingensi, inde ad Visurgin translata, & jam olim intra fines diœceseos Paderbornenses constituta. In capitulo 8. *Capit. 8.* quod depromptum est ex *lib. 2. Registri Innoc. III. Epist. 19. & est c. 7. eod. tit. in compilat. 3.* Andrensis Ecclesiæ monachus & Procurator monasterii Karofensis super jure eligendi Abbatem in Andrensi monasterio litigabant. Andrense monasterium est in Morinensi seu Tervanensi diœcesi. Teroana, Tervana Morinorum, urbs erat olim Episcopalis sub Archiepiscopo Remensi. Sed anno 1552. funditus deleta est, jussu Karoli V. Imperatoris. Ejus sedes Episcopalis cum parte prædiorum inde Bononiam translata, ubi est navale, veteribus Gessoriacus dictum, pars altera prædiorum cessit Episcopis Audomarensi & Iprensi. Teroanæ rudera spectari in finibus Artesiæ, & vetus retinere nomen refert Miræus. Carrofense in Pago Pictaviensi. Carrofum monasterium, vulgò *p. 18.* S. *Sauveur Charroux*, diœcesis Pictaviensis, ordinis S. Benedicti, fundatum à Carolo M. reparatum à Ludovico Pio. In dedicatione Vindocinensis monasterii apud Sirmundum interfuisse legitur Hugo de Sancto Salvatore Karroffi Abbas. Et nota, quod ex consuetudine effici possit, ut Abbas eligatur de alieno monasterio. Exemplum est in *c. Abbati. Infra. de V. S.* ubi Abbas Sylvani Alciatensis apud Hesdinum Artesiæ oppidum eligebatur de monasterio S. Bertini. Sic Abbas S. Leufredi de Cruce eligitur de monasterio S. Audoëni Rothomagensis, de quo Innocentius III. *lib. 2. Epist. 78.* Occasionem quâ Andrense Carrofensi subiectum fuerit ex Hiperio in chronico Bertiniano recitat Bosquetus: Ita verò habet: Johannes Bertinensis Abbas XXXIX. consecratus est an. Domini MLXXXI. Hujus Abbatis anno III. Balduinus Ghisnarum Comes & Ingelramus Lilariensis dominus à peregrinatione S. Jacobi redeuntes per Pictaviam hospirati sunt in monasterio Carrofensi, & videntes ibi religionem benè vigere, de

L

mo-Ingelmann.

monachis Carrofensibus secum ad has partes duxerunt, & quidem Balduinus Andrense, Ingelramus verò Hamense monasteria in honorem S. Salvatoris fundaverunt. Idem narrat Meyerus in *Anal. Belg. ad annum MLXXXIX.* Et Aubertus Miræus *lib. 2. di. Abbatia de plom. Belgic. c. 23.* Abbatia de Ham, vulgò *de Ham Lez liliers*, hodie diœceseos Audomaropolitanæ, ordinis S. Benedicti, inter Ham. Æriam & Lilariam Artesiæ oppida. Inscriptio autem *cap. 8.* ita *cap. corri-* est reformanda: *Decano Saresberienſi & Archidiacono & Magistro* *gitur.* *P. Pulverel Canonico Parisienſi.* Data est Epistola hæc Laterano X, Kal, April, anno XIV. Pontificatus Innocentii.

CAP. IX.

Ad cap. III. IV. V. De postulatione Prælatorum.

S U M M A R I A.

1. Species cap.	6. Primaria preces.
2. Imola, Ravenna suffraganea.	7. Colocensis Archiepis.
3. Emendatio.	8. Nitriensis.
4. Capitul. 4. & 5. h. t.	9. Quinqueeccelesensis Episcopus.
5. Strigon. Episcop. Primas Hungaria.	10. Vesprimiensis.

Species cap. **S**umtum est c. 3. ex *cap. 3. eod. tit. in III. Collect.* Ejus hæc species est: Anno MCXCVIII. Guillelmo Ravennatensi Archiepiscopo vitâ functo Ravennatenses Canonici alii Suffridum S. Prædis Presbyterum Cardinalem, cujus nomen notatur Sigla S. *cap. 3. h. t. compil. III.* in Archiepiscopum postularunt. Alii, sed pauciores, Imolensem Episcopum Ravennatis Ecclesiæ suffraganeum postularunt. Imolensis, aliàs Foro Corneliensis. Imola enim olim forum Cornelii, Ravennæ suffraganea, cum antidhac sub Mediolanensi metropoli fuisset, ut indicat Ambrosius *Epist. XLIV. ad Constantium Foro Corneliensem* & alias plerasque Æmiliæ Civitates Ravennatensi metropoli subjecisse Valentinianum III. ex *Blondo Decad. 1. lib. 2.* refert Antonius Bodinus. At Innocentius neutram confirmavit. Et Cardinalis postu-

stulationē propterea, quod ejus opera utilior futura esset Sedi Romanæ legaturæ eam in expeditionem belli sacri, quæ jam instruebatur: Imolensis Episcopi propterea, quod à minori, quàm tertiâ parte fuisset postulatus. Tandem verò Canonicis Ravennatensibus inter se non convenientibus Pontifex Albertum Archiepiscopum ordinavit, ut scribit Hieronymus Rubeus *lib. 6. hist. Ravenn. Emendatio.* In textu, pro *Episcopo Cenolensi*, puto rescribendum, *Imolensi.* In *Capitul. 4. cap. 4. & 5.* agitur de alio Guillelmo, viam universæ carnis ingresso, nempe Strigonienſi Archiepiscopo. Hic Primas Hungariæ *Strigon.* est, qui & Legatus natus, & Regem inaugurandi jus habet, ut patet ex diplomate Innocentii IV, tom. I. historiæ orientalis per Bongarsium editæ. Hujus Sedis Archiepiscopalis privilegia & jura præstantissima videri possunt *ex Epistolâ 156. libri 14. registri Innocentii.* Strigonium vulgò Gran; Canonici Strigonienſes Colocensem Archiepiscopum in ejus locum postularunt, assentiente Andream Duce, tutore Ladislai Regis, nepotis sui, qui pro Colocensi primitias precum suarum transmisit ad Pontificem, ut habetur in antiquâ decretali, idque vel ideo quod postulationes Regis vel tutoris Regii voluntatem requirunt *c. cum inter universas. de elect.* Colocensis Archiepiscopatus Hungariæ vulgò Coloz. *Colocensis* Horum capitulorum etiam in antiquâ collectione tertiâ nomina propria valdè sunt corrupta. Pro Vitriensi, Nitriensis rescribi debet. A, sigla notat Andream Hungariæ Regem. L. Ladislaum nepotem ejus. Quinquiliensis Episcopus est ad Dravum fluvium. Hodie Turco subjectus. Pro *Uvarm. clesiensis* *Vesprin. & Velan.* ut habet Gregoriana editio, vel, ut antiqua; *Episcopus. Watiem. Wesprunen. & Nituen.* lege: Vacciensis, Vesprinienſis, & Nitriensis. Hodie Vesprinienſis sub Turco degit. Nitriensis Episcopus est regni Cancellarius. Vacciensis restituendus etiam est, loco *Natiensis. in cap. 2.* Compilationis quintæ, & legendum: Vaccienſi & Agrienſi Episcopis. Ambo suffraganei Strigonienſis Metropolis. Agrienſis hodie Turcis subjicitur.

CAP. X.

Ad cap. 6. de Postul.

L 2

SUM-

1. Calaritanus Episc.

3. Suellis.

2. Emendatio textus.

4. Volatus, μεταβασις.

Calaritanus
Episc.Emendatio
textus.

Suellis.

Volatus,
μεταβασις.

Variat inscriptio. Quædam exemplaria habent. Episcopo Caritanensi, alia Carlatanensi, vel Catalanensi. Alia, non Episcopo, sed capitulo Cabaritano; Sed rectè Calaritano, ut in Raymundanâ. Et ita expressè membranæ optimæ in Bibliothecâ nostrâ Salanâ. Agitur enim de electione, vel postulatione Archiepiscopi Calaritani, in Sardinia, quod est Cagliari. Sed quod Raymundus Sutriensem Episcopum producit, id perperam factum, Suellensem habet Honorius, compilatione quinta. Sunt enim Sutrinus & Nepesinus Episcopatus uniti provinciæ Romanæ in Tusciâ. Suellis autem civitas episcopalis olim Sardinia, nunc oppidulum, cujus Episcopatus unitus est Archiepiscopatu Calaritano. Rescinditur electio in hoc capitulo Episcopi Suellensis, quod electio per canones locum non queat habere, sed postulatio. Quia Episcopus jam Ecclesiæ addictus, ab alia eligi non potest. Quam mutationem Honorius vocat, Volatum. Hæc vox habetur etiam cap. nisi in fine. Infr. de renunc. Alii μεταβασις vocant, alii invasionem & Episcopus in aliam Ecclesiam transiens inuasor & raptor dicitur d. can. 16. Syn. Antioch. Volare & involare est rapere, auferre. l. 6. ff. de inc. rui. nauis. Lucan. lib. 6.

Quod corpore magni
Projecto rapiat quod Cæsaris invollet artus.

CAP. XI.

Ad rubricam, de Electione.

S U M M A R I A.

1. Electio, χειροτονία.

5. Sors, quid.

2. differt à χειροθεσία.

3. Electionis tres modi.

3. χειροτονία Atheniensium.

7. Inspiratio.

4. In Ecclesiam, à quibus introducta.

8. Scrutinium.

9. Electio per compromis.

Electio

Electio magni momenti res est, quippe ex quâ omnia Ecclesiarum mala & incommoda manant; ut rectè censet Chrysostomus *lib. 3. de Sacerdot.* Electio χειροτονία, quod in electionibus consensus protensis manibus fieret: Alia hæc est atque ἑπίθεσις χειρῶν, χειροθεσία. χειροτονία fiebat elatis manibus, acclamante universo populo. Eligentes attollebant palmas & per hanc sublationem numerabantur eligentes, ut refert Zonaras *ad can. 1. Apost.* Hanc vocem δὲ τὸ ἔξωθεν in Ecclesiam translata esse notat Justellus notis *ad Codicem canonum Eccl. univ.* Apud Athenienses duplicem rationem fuisse constituendi magistratum, quosdam per κληρῶν electos, qui κληροταὶ δεχαί, & locus, in quo deligebantur, κληροτήριον, quosdam verò per χειροτονίαν, qui χειροτονηταί. In Ecclesiam hunc morem receptum legimus Paulo & Barnaba Presbyteros per singulos civitates χειροτονία, hoc est, suffragio & consensu populi ordinantibus *Act. 14. 23.* Electionis origo à Deo immediatè in cunabulis Ecclesiæ procedebat. Duodecim enim Apostoli vel à piscatione, vel à mensâ numulariorum vel aliis occupationibus à Christo ipso sunt vocati. Electionis viam ipse Dominus in personâ Matthiæ ostendit. Is mediatè electus fuit ab Apostolis, immediatè à Spiritu sancto, qui prius eum vocavit, vocatum autem ita congregatio declaravit. *Prax. Apost. segregate mihi Barnabam & Saulum in opus ὃ ἠεγορέκλημαί αὐτῆς, in quod eos vocavi.* Declaratus ergo fuit per sortem Matthias, quæ sors est res in dubitatione humanâ divinam indicans voluntatem, ut ait Augustinus *in Psalmum trigesimum.* Hæc alia sors est, quàm calculorum, tesserarum, globulorum, lapillorum, in urnam, vel hydriam, vel galeam conjectorum sortitio, quæ in electionibus Prælatorum improbat. *c. Ecclesia. infra de sortileg.* Porro in hoc titulo tres electionis modi ponuntur: Per inspirationem, per scrutinium, & per compromissum. Inspiratio si ne omni suffragio videtur peragi, impulsu Spiritus S. c. quia propter. Sic Ambrosius infantis voce divinâ inspiratione ex catechumeno nondû baptisatus, *c. statuimus. s. his omnibus. dist. 61.* Episcopo conelamatus est, & ab omnibus unanimiter recepto, ut scribit Paulinus ejus vitâ. Hoc modo creditur Leo XI. Pontificatum iniisse, Ita fertur

Electio χειροτονία.

Differt à χειροθεσία.

A χειροτονία Atheniensium.

In Ecclesiam à quibus introducta.

Sors quid.

Electiois tres modi. Inspiratio.

*Scrutiniū.**Electio per
compromis.*

tur electus Nicolaus ex laico in Episcopum, Beatus Severus assumptus ex lanificio in Archiepiscopum. Sed videtur hic modus antecedere vel certè comitari reliquos, præsertim in concordia electione. Indicat enim concordia præsentiam Spiritus S. Vide cap. 2. h. tit. in 6. ubi ex scrutiniis dicitur jus eligendi oriri. Scrutinium fit singulorum votis clam, vel ut Polybius loquitur *ἕκαστον* collectis, cujus ritus celebres erant in examine Catechumenorum, adhibito exorcismo apud Leonem magnum Epistolâ quinta. Ne scilicet pateat omnibus, quæ agantur, *can. 4. Synodi Laodiceæ*, & ne electiones in præsentia audientium fiant. Denique per compromissum fit electio, cum uni vel pluribus eligendi potestas committitur. *c. Sacrosancta h. t.* quorum judicio standum est, nisi indignum elegerint. *c. causam. 8. h. t.* Id olim usurpatum in summâ discordia plebis & cleri docet concio habita à Sidonio Apollinari in electione metropolitani Bituricensis. Formam scrutiniū refert Onuphrius Panvinius in annotationibus ad vitam Clementis V. apud Platinam, quibus peragitur electio Pontificis quandoque: Cardinalium, inquit, qui conclave ingrediuntur, solent quilibet seorsum eligere & describere proprio codicillo, quem eligat, & proprio anulo codicillum seu breve obsignare, dehinc in calicem, quem tenet Decanus ante altare injicere, postea verò numerantur brevium suffragia.

CAP. XII.

Ad cap. i. X. de Elect.

S U M M A R I A.

5. Hodie populus excluditur.	3. Electio olim ad populum simul
1. Capitulum exstat in compil. primâ.	perinebat.
2. Presbyteri quomodo olim eligendi.	4. Solennitas eligendi tempore Constantini.

*Capitulum
exstat in
compil. primâ.*

Lucius Pontifex, vel, ut alii Codices, Pius, vel Alexander, variat enim lectio, constituit, ut Presbyter eligatur à fratribus. Habetur hoc capitulum integrè in compil. primâ, unde constat Raymundum id truncatè in compilationem suam retulisse: Ita autem habet: *Nullus in Ecclesiâ, ubi duo vel tres fratres*

in congregatione fuerint, eligatur Presbyter, nisi eorum electione, & Presbyterum convocatis iisdem etiam parochianis, atque in unum consentientibus, quomodo olim enim electio & ad populum pertinebat. Vide Cyprianum *lim eligendi lib. 1. Epist. 4. can. 26. & 28. caus. 16. q. 1. can. 3. & 7. dist. 24.* Hæc di. de re notatu digna est *l. 49. C. T. de Decur.* ex quâ solennitas clericorum eligendorum tempore Constantini Imp. perspicitur. ad populum Nempe si in clericum eligendus quis erat, primo debebat assensus simul perti- accedere ejus corporis, ex quo erat. Deinde & totius populi vo- nebat. cibus debuit expeti. Etsi enim synodi Laodicensis *can. 13.* electio- Solennitas nes plebi permissæ non fuerint, *μη τοῖς ὄχλοις ὀπιτρέπειν τὰς ἐκ- eligendi λογὰς ποιεῖσθαι τῶν μελλόντων καθίστασθαι εἰς ἱερατεῖον,* semper tamen *tempore ratio populi in suffragando fuit habita, ut, præter citata modo Constanti- tum lib. 1. c. 9.* ibi: *εἰ καὶ λαὸς αἰρεῖτο.* Nazianzenus *orat. XI. de Athanasio.* Augustinus ad Alypium & ad Severum *epist. 27.* Vide Jacob. Gothofr. *ad l. 49. C. T. de Decurionib.* ubi addit hunc morem diu stetisse in Galliâ, idque ex pluribus Gregorii Turonensis constare locis *lib. 4. c. 26. lib. 8. c. 22. & initio lib. 10.* ex Synodo Aurelianensi, *5. c. 11.* ejusque consensionis civium formula existat ap. Marculphum *1. form. 7.* ibi Bignonius. Junge Vicent. Cabot. *lib. 1. disp. c. 2.* Confer etiam *L. 6. & 17. C. T. de Epif. & Cler.* Etiam in ordine Romano populo convocato ordinandi eliguntur & eorum ordinatio publicatur. Sed hæc consuetudo paulatim abiit in desuetudinem. Ideo Raymundus detraxit ea, quæ ad jus laicorum pertinent, & in antiquis compilationibus habentur. Eo denique res venit, ut Clemens V. Ecclesias cathedrales in Curiâ vacantes, Benedictus XI. quatuor Ecclesias patriarchales, & Episcopales Ecclesias apud sedem apostolicam, quomodocunque vacantes, aut vacaturas, denique Pontifices posteriores omnes Ecclesias episcopales, sive in curiâ sive extra sibi reservarint *per regul. 3. Cancellaria.* Regibus tamen Hispaniæ, Lusitaniæ, Galliæ, Poloniæ, potestate nominandi relicta & solâ sibi Episcoporum confirmatione & institutione retentâ. Ut adeo in solâ Germaniâ consuetudo electionis Episcoporum à Canonicis faciendæ per concordata Germaniæ servetur. Wagenereck. *ad cap. II. de Elect.*

Hodie populus excluditur.

CAP.

CAP. XIII.

Ad cap. 6. de Elect.

S U M M A R I A.

1. Capituli hujus fons.
2. Schisma Cardinalium. Octavianus Antipapa, Imperatori adberens.
3. Alexandri partes quinam secuti.
4. Historia concordie inter Alex. III. & Frider. I. Imp.

Capituli
hujus fons.

Schisma
Cardinaliū.

Octavianus
Antipapa,
Imperatori
adberens.

Alexandri
partes, qui-
nam secuti.

Historia
concordie
inter Alex.
III. & Fri-
der. I. Imp.

Est Alexandri III. & agit de electione summi Pontificis, de-
sumtum ex canone primo concilii generalis Lateranensis
sub Alexandro hoc III. quod statim post pacem inter Frideri-
cum Imp. & Pontificem initam fuit habitum. Occasio-
nem præbuit huic constitutioni perniciosum schisma, quod octo-
decim annis duravit adversos Alexandrum à viginti tribus Cardi-
nalibus electum. Octavianus enim quidam fretus auctoritate
Imperatoris, Victoris nomine assumto, à duobus aut tribus Car-
dinalibus erat electus, cui mortuo Guido Cremensis & postea Jo-
hannes Abbas Strumentensis successerunt. Antipaparum partes se-
quebatur Germania & Italia pars maxima, quæ Imperatori adhæ-
rebat. Alexandri partibus primum Gallia, inde & alia regna
Constantinopolis, Anglia, Scotia, & reliquis quasi orbis, ut est apud
continuatores Aimoim *lib. 5. c. 55.* adhæserunt. Pertinent ad
hoc schisma *c. 5. h. 1. & c. 1. Infra de schism.* sumtum ex *c. 2.* dicti
concilii Lateranensis. Fugit in Galliam Alexander, sicut & ejus
prædecessores Calixtus & Paschalis II. Plura de hoc schismate ex
Arnulphi Lexoviensis, Johannis Sarisberiensis & Petri Cellensis e-
pistolis legi possunt. Potissimum verò ex Radevico de gestis Frideri-
ci *lib. 2. c. 50. 51. 54. 55. 56. 66. & seqq.* Junge Gvilelmum Neubri-
gensem *lib. 2. c. 9.* Et Petrum Blesensem *Epist. 48.* ad Wilelmum
Papiensem Cardinalem, cujus potissimum opera pax inter Imper-
atorem & Papam facta est Venetiis *anno 1177. Neubrigens. 3. 2.* Edi-
ta est Lutetiæ Parisiorum anno 1632. historia concordie inter Alex-
andrum III. & Fridericum I. auctore Felice Conterelo Bibliothecæ
Vaticane custode. Videantur etiam gesta ipsius Alexandri III. ex
codice Vaticano MS. in fine dictæ historiæ. *p. 189. & Francisc. Flo-
rens. Antecessor Aurelianensis.*

CAP.

CAP. XIV.

De Cardinalibus. ad d. c. 6.

S U M M A R I A.

1. Cardinales Pontificem eligant.	6. Postea ad clerum Rom. hæc indigitatio restricta.
2. Ritus eligendi Pontificem.	7. Cardinalium tres ordines.
3. Cardinales, qui olim.	8. Tituli, quid.
4. Oratoria.	9. Patriarchia quæ.
5. Olim omnes clerici Cardinales.	10. Cardinales quot.
	11. Diaconi.

Constituitur jus singulare hoc capitulo, ut soli Cardinales Pontificem eligant, eumque verè electum censer, quem duæ partes elegerint, quamvis olim, sicut in reliquis electionibus major & sanior pars sufficeret. *can. 10. dist. 29.*

De electione Pontificis latè Barbosa *lib. 1. Jur. Eccles. c. 1. à n. 30.* ubi recenset varias de illâ Pontificum constitutiones, quarum ultimam edidit Gregorius XV. cujus mandato prodiit etiam ceremoniale, quo ritus hujus electionis describuntur. Sed redeamus ad Cardinales: Ita dicebantur olim clerici, qui non per modum provisionis, aut transcursum & ferè mutuatò, & ad tempus, sed qui fixè ac permanentè ad exercenda ecclesiastica ministeria illius Ecclesiæ propria collocarentur, ait *M. Ant. de Dominis, de Rep. Eccl. 4, 5, 5.* secutus procul dubio Onuphrium in explicatione vocum obscuriorum Ecclesiasticarum. Non aliter & Baronius *annal. 1139.* ubi de Diaconis Cardinalibus ait, quod licet diversis in locis agerent, unius tamen Ecclesiæ, ejusdemque primariæ cardine continerentur. Freinshemio non antiquior occurrit mentio, quàm circa annum 560. quum Johannes III. dilectis filiis Cardinalibus clericis Apostolorum scribens, significat se Ecclesiam illam titulum cardinalem constituere. Significavit ergò olim Cardinalis nil aliud, quàm ordinarios & fixos certæ Ecclesiæ clericos, neque Romanæ tantum Ecclesiæ, sed aliis quoque titulatis sui fuere Cardinales. Baron. *Annal. CXII, 5.* Titulatis, inquam, id est Ecclesiis ad publica ministeria Ecclesiastica deputatis. Erant enim præter

Cardinales
Pontificem
eligant.

Ritus eli-
gendi Pon-
tificem.
Cardinales,
qui olim.

M has

Oratoria. has etiam oratoria, ad privatas tantum orationes, seu sepulturas
Olim omnes fabricata. Vide *M. A. De dominis. 4, 5, 5.* Fuerant itaque omnes
clerici Car- Clerici ordinarii atque Cardinales olim. Postea cum quidam
dinales. cœperunt addi, qui nomen quidem clericorum ferrent, cæterum
 functione carerent, ad horum differentiam nomen Cardinalium
 frequentari cœpit. Eadem ratione, quâ Professorum in Acade-
 miis titulus tamdiu solus audiebatur, quàm diu nulli supernume-
 rarii crearentur. His verò obtrudi cœptis, quod vix uspiam, quàm
 in hoc Salanâ, frequentius fit, nomini Professoris, intra numerum
 constituti, ut à supernumerariis discerni queat, addi solet titulus
 ordinarii. Sic quamdiu consiliarii solum appellabantur, qui a-
 ctu & opere tales, simplex hæc nominatio satis erat ad officium &
 dignitatem istam exprimendam: Ex quo verò hodie & titulares
 Consiliarii nati sunt, addenda fuit Consiliariis veris, & in actu
 positis, nota eines würcflichen Rathes/ ut benè observat Freinshe-
 mius *diatr. 1.* Quâ verò ratione ad solam Romanam Ecclesiam,
 hæc indigitatio adstringi cœperit, explicat Volaterranus *l. 22. An-*
thropol. Nimirum sicut urbis Romæ Episcopus cæteris præstabat,
 sic etiam clerus Romanus, cui titulos Evaristus primus omnium
 distribuit, iidemque Pontifici de communibus fidelium rebus ad-
 sistebant, cardinalium appellationem sibi soli vindicavit. Vide *M.*
A. De dom. 4. 5, 29. & 30. Gerunt cognomen Cardinalium tres or-
Cardinaliū dines Clericorum in Ecclesiâ Romanâ, Presbyteri, Diaconi, & se-
tres ordi- cuti illos multo post tempore Episcopi. Presbyteri Cardinales
nes. omnium censentur antiquissimi. Hi præerant Titulis. *Tituli*
Tituli, quid. nihil aliud sunt quàm templa in memoriam sanctorum erecta, &
 per urbis regiones distincta, in quibus animarum cura à Presbyte-
 ris, qui ibi commorabantur, habebatur. Horum titularum ab
 initio non ita erat numerus magnus sed cum tempore auxerunt ad
 XXVIII. Et quidem hac occasione. Veteres Romani Pontifices
 quinq; in urbe majores Basilicas constituerunt, quas Patriarcha-
Patriarchia les, palatia autem illis adjuncta, Patriarchia, appellabant. Ea fue-
qua. runt, I. Basilica Lateranensis, quæ & Constantiniana & S. Salvato-
 ris, item S. Johannis est appellata. II. Basilica S. Petri in Vaticano.
 III. Basilica S. Pauli extra muros. urbis viâ Ostiensi, IV. Basilica S.

Ma-

Mariæ Majoris, alias ad Præsepe. V. Basilica S. Stephani & Laurentii extra muros urbis viâ Tiburrinâ. Is numerus placuit ob quinque orbis Patriarchas Romanum, CPolitanum, Alexandrinum, Antiochenum & Hierosolymitanum, ut quoties contigisset, hosce Patriarchas ad urbem accedere, eorum unus quisque suam sibi Ecclesiam, sedemque ac palatium ibi haberet. Prima ergo Basilica Romanam Ecclesiam repræsentat. Huic septem Episcopi ex circumvicinis civitatibus sunt assignati, qui statis diebus coram Romano Pontifice sacra celebrarent, vel Pontifici celebranti adfisterent. Secunda Basilica Patriarchalis typum gerit Orientis seu Ecclesiæ CPanæ, eique assignati sunt septem Presbyteri Cardinales. Tertia repræsentat Ecclesiam Alexandrinam, cujus ministerio septem itidem assignati sunt Presbyteri Cardinales. Quarta Ecclesiam Antiochenam, cum septem Presbyteris Cardinalibus: Quinta Hierosolymitanam refert & habet similiter septem Presbyteros Cardinales. Septem igitur Episcopi & Presbyteri 28. faciunt 35. Cardinales sacerdotes, quibus accedunt 18. Diaconi, qui numerum Cardinalium conficiunt 53. Sub Leone X, plus minus 65. Cardinales simul viventes fuerunt. Quum igitur Presbyteri Cardinales numerum 28. excederent, inveniendi etiam erant novi tituli.

Cardinales quot.

Diaconi initio septem, singuli binis urbis regionibus præerant. Ex iis primus Archidiaconus vel Diaconus Cardinalis appellari cœpit: Postea fuit statutum, ut in singulis urbis regionibus singuli essent Diaconi, sic facti sunt XIV.

Diaconi.

Denique Episcopi Cardinales sunt septem, Ostiensis, Portuensis, SS. Rufinæ & Secundæ, aliàs Sylvæ candidæ. Sabinus Prænestinus, Tusculanus, Albanus. Hi quinque Ecclesiis Patriarchalibus in urbe sunt assignati.

CAP. XV.

Ad idem cap. 6.

S U M M A R I A.

1. *Canones, ubi de Pontifice eligendo.*
2. *Canon 1. dist. 23. vindicatur contra Baronium.*

M 2

3. Au-

3. Auctoritate P. Damiani.

7. Idem fecit Otto. 1.

4. Correctorum Gregorianorum.

8. Alexander III. electionem Pontificis ad Cardinales retulit.

5. Innocentii III.

6. Adrian. Papa Karolo M. cessit electionem Pontificis.

9. Conclave quando introductum.

Canones,
ubi de Pon-
tificis eli-
gendo.

Canon. 1.

dist. 23. vin-
dicatur

contra Ba-

ronium.

Auctoritate

P. Damiani.

Correcto-

rum Grego-

rianorum.

Innocentii

III.

Adrian. Pa-

pa Karolo

M. cessit ele-

ctionem

Pontificis.

Idem fecit

Otto. 1.

Alexander

III. electio-

nem Ponti-

ficis ad Car-

Alexander III. ait initio hujus cap. 6. super electione Pontificis prædecessorum constituta manasse. Ea habentur

can. 1. dist. 23. can. 21. 22. 23. 28. in fin. 29. & seqq. quatuor. dist. 63. & totâ distin. 79. & initio Registri Gregorii VII. Im-

primis notari meretur can. 1. dist. 23. & jungi cum can. 1. & 9. dist. 23. vin-

dicatur contra Cardinalem Baronium, qui eum in dubium vocat, de-

sumtus ex concilio Lateranensi, habito in Basilicâ Constantinianâ

sive Lateranensi Patriarchio præidente Nicolao II. cujus decreti

meminit P. Damiani, qui eo tempore florebat, in disceptatione

synodali, inter Regis Advocatum & Ecclesiæ Romanæ defensor-

rem, eumque verum & legitimum agnoscit defensor ipse Ecclesiæ

Romanæ. Critici etiam Gregoriani testantur, hujus decreti inte-

rum Grego- grum exemplum esse in vetustissimo libro Abbatia monasterii Far-

rianorum. fensis, literis Longobardicis ante annos penè quingentos scripto.

Quin & Innocentius III. verba ipsius canonis refert *sermone III. de*

consecratione Pontificis. Ex quo constat, Pontificis Romani ele-

ctionem, sicut reliquorum Episcoporum, fuisse penes clerum, po-

pulum & Imperatores. Nam Adrianus II. Carolo Magno facul-

tatem constituendi Pontificis libere subjecit, & agnovit ultro.

Quod jus cum Ludovicus Pius insuper habuisset, iterum translato

imperio ad Germanos, Leo VIII. Ottoni II. cessit. Quæ quamvis

à Baronio & Binio vel suspecta vel falsa dicantur, quasi primum à

Sigeberto conficta, apud collectores tamen Canonum, etiam Gra-

tiano antiquiores, saltem Sigeberto coætaneos reperiuntur. Vide

Ivonem parte 5. c. 79. & seq. A. August. dial. 13. lib. 2. de Emend. Gra-

tiani, P. Damiani, Epist. 20. lib. 1. & 11. lib. 8. Tandem Alex. III.

hoc nostro cap. 6. ad solos Cardinales definit electionem Ponti-

ficis pertinere. Sanè tentatum id fuerat ab Innocentio II. quo

mortuo primum Cælestinus II. rejectis suffragiis populi & cleri

creatus est, adde Onuphrium in notis ad Vitas Innocentii II. Cle-

mentis.

mentis III. & Alexandri. Sub Gregorio X. in concilio Lugdunensi generali hoc nostrum capitulum 6. confirmatum est, forma- que conclavis introducta, & electionis solennia definita *canone Conclave primo dicti concilii, unde petitum est c. 3. de Elect. in 6. Quod ca- quando in- put 3. per cap. 2. de Election. in Clementinis iterum fuit declaratum: troductum.* Posteriores enim Pontifices sensim recesserant ab observatione Gregorianæ legis. Vide Onuphrium ad vitas Gregorii X. Johannis XXI. & Clementis V. Junge Johannem Andreæ ad c. 3. de Elect. in 6.

CAP. XVI.

Ad c. 16. & 17. de Elect.

S U M M A R I A.

1. Species facti.

3. Pennensis Episcop.

2. Monasterium Scaffhusense.

HOc caput petitum est *ex cap. i. h. 1. collectionis III. & ex- stat apud Innocentium lib. 2. Epist. 30. Species hæc est: Va- cante Abbazia Schaffhusensi, electus est Abbas R. senior. Species Electioni sese opposuerunt R. Junior & Monachorum a- facti.* A sede Apostolicâ R. senior coactus est transigere & Abbatiam relinquere, custodiâ & prioratu à Cælestino III. ad vitam accepto. Sed adversariis transactioni minimè stantibus ad sedem Apostolicam appellavit, interim Legatus sedis apostolicæ monachos suspendit & monasterium sacris interdixit. Ipsi vero suspensi à sacris non abstinerunt, ideo ne ad electionem Abbatis procederent post appellationem interpositam R. Junior in Abbatem electus, ab Episcopo diocesano benedicitur. Re ad Innocentium III. delatâ, qui Cælestino proximus successit, R. senior electionem R. Junioris rescindi petebat, Pontifex decrevit appellationem à R. seniore non jure interpositam. Monasterium sancti Salvatoris Schaffhusense est ordinis Benedictini in Episcopatu Constantien- *Monasteria- si, quod à Burchardo Comite Nollunburgensi conditum tradit Jo- um Scaf- achimus Vadianus lib. 2. de veteribus monast. Germania. Ejusdem busense. meminit Bertoldus Constantiensis ad annum MLXXXIII, & no- vissimè Gabriel Bucellinus in Chronologiâ Constantiensi ad an- num 1083. Inscriptio capitis hujus est: Abbatibus de Cellâ S. Petri &*

Mutinesibus alias Nutriensibus Abbatibus. Additur in 3. compilatione, & preposito Vercellensi.

Pennensis
Episcop.

Cap. 17. inscribitur Pennensi Episcopo. Penna vel Pinna, *Citta di Penna*, urbs est Episcopalis Vestinorum in Aprutio antiquâ gentis Farnesiæ. Hic Episcopatus unitus est Atriensi, sub Archiepiscopo Theathino regni Neapolitani.

CAP. XVII.

Ad c. 18. & 19. X. de Elect.

S U M M A R I A.

1. Cap. 18. & 19. agit de electione
Metrop. Capuensis.	4. Explicatur capitulum.
2. Emendatio inscription.	5. Vice Regiâ, quid.
3. Electio inter tres menses faci-
cienda.	6. Innocent. III. tutor testamentarius
Friderici II.

Cap. 18. &
19. agit de electione
Metrop. Capuensis.
Emendatio inscription.
Electio intra tres
menses faci-
cienda.
Explicatur
capitulum.

Cap. 18. desumptum est, ex c. 3. eod. tit. in 3. Compilatione. Scriptum ad Capitulum Capuanum: Conjungendum autem est cum capite sequenti petito ex eadem compilatione, c. 4. Utrumque enim pertinet ad electionem Metropolitanam Capuensis. Emendanda itaque inscriptio cap. 19. & pro Archiepiscopo, scribendum Archidiacono. Archiepiscopus enim nullus tum erat, quippe mortuus apud Panormum & agebatur de alterius electione. Quæ electio fieri debet intra tres menses ex concilio Chalcedonensi *can. 25. can. quamvis dist. LXXV.* Sed potest tamen id tempus arctari à Capitulo & absentibus brevior terminus præfigi. In hoc igitur capite nostro à Capitulo Capuano non amplior terminus quàm duoecim dierum datur absentibus, ad Electionem perveniendi causâ, quod probat Pontifex hac ratione, quod terminus trium mensium constitutus sit favore Capituli, cui, tanquam juri pro se introducto, liceat renunciare, maximè si periculum sit in morâ, neque etiam vocandi sunt, qui Episcopi obitum præsentialiter cognoverunt, ut loquitur Innocentius in nostro cap. id est, illi qui præsentibus fuerunt tempore morientis. Episcopi non debent vocari. Neque enim certiorari debet, ut loquuntur nostrates *l. 1. fin. ff. de Act. Em.* qui non ignoravit.

Et

Et mandat porrò ut electione canonicè factâ, nuncios ad se mit-
tant, per quos à Pontifice vice Regiâ postuletur assensus. Quare *Vice Re-*
verò vice Regiâ? Cur præter confirmationem Pontificis, etiam *giâ, quid.*
jubetur, postulari assensus vice Regiâ? Interpretibus hic hæret a-
qua, ut videre est apud Abbatem Panormitanum hic. Sed ratio *Innocent.*
ex historia ejus temporis petenda. Constantia, vidua Henrici VI. *III. tutor te-*
Imperatoris & Regis Neapolitani testamento tutelam Friderici, *stamentariis*
filii sui impuberis Innocentio III, & sedi Apostolicæ commise- *Friderici II.*
rat. Itaque in universo regno Neapolitano & Principatu Capuæ
vices Regis & domini gerebat, ut Tutor Friderici pupilli. Dupli-
cem ergò gerens personam Pontifex & Regis & Pontificis, assen-
sum quidem suum vice regiâ sed gratiam Apostolicæ confirma-
tionis ut Pontifex desiderabat. Ergone Reges ac Principes con-
currunt ad electionem Episcoporum? Ita sanè prout pluribus à
nobis tractatum est ad dist. LXIII. publicè, superiore anno cum
Gratianum explicarem.

CAP. XIIX.

Ad c. bonæ memoriæ. 23. de Elect.

S U M M A R I A.

1. Species capitis.	5. Ordines in partes scissi.
2. Conradus, Comes de Witels-
bach.	6. Sigfridus confirmatur à Ponti-
fice.
3. Odium Innocentii III. erga
Philipp. Ducem Svevia.	7. Judicium Ulpergensis super e-
lectione Sigfridi.
4. Criminatur eum ap. Imperii
ordines.	8. Cur Pontifex postulationem
Lupoldi rescidit.

Elegans species est hujus capituli: Conrado Archiepiscopo
Moguntino, Comite de Witelsbach, diem functo, lis fuit
in Ecclesiâ Moguntinâ, super electione novi Episcopi. Li-
tis hujus causa existit odium Pontificis Innocentii III. ad-
versus Philippum Sævum Ducem: Vix fama de morte Henri-
ci VI. Imperatoris percrebuerat, cum Philippus, ut exequeretur
fratris Henrici VI. testamentum celerrimè ex Hetruriâ sese in Ger-
maniam proriperet, Imperiique proceres, promissi, quod filio
Hen-

Species ca-
pituli.
Conradus,
Comes de
Witels-
bach.
Odium In-
nocentii III.
erga Philip-
p. Ducem Sve-
vie.

Henrici Friderico II. fecerant, admonuit. Promissum erat tale, ut Friderico Imperium Germaniæ gubernandum darent & literis confirmarent. Postulavit itaque Philippus, ut cum ætas Pupilli procul abesset ab eâ maturitate, quæ in gubernatore requiritur, vel relinqueretur ipsi administratio tutorio nomine, sicut institisset pater testamento, exemplo Henrici III. vel si id è re non videretur, traderetur sibi interea imperium, quo rursus cessurus sit Friderico, ubi adolevisset, ut satis fieret voluntati Parentis & promisso Principum, Europa verò certo rectore non careret. Deliberata sunt hæc & tractata Hagenoæ, consilia gubernante Episcopo Argentinenſe. Oderat Pontifex totam Friderici posteritatem, & quibus poterat artibus premebat, præ cæteris autem Philippum, quod velut metis ipsi circumdatis in Italiâ restrinxerat immoderatam,

Criminatur ejus potentiam. Ideò falsis criminationibus eum prægravabat
eum ap. Im- apud Imperii ordines, movitque aliquos Principum, ut eligerent
perii ordi- Bertoldum Zaringiæ Ducem, prædivitem sed sordidè avarum.
nes. Contra hunc adhærebant Philippo alii Principes, & inter hos

Conradus Archiepiscopus Moguntinus, cui propterea, quod Philippo studeret, ademit Episcopatum Pontifex, idemque successori Lupoldo; tertio Sigfrido, quod hostiliter se gereret erga Phi-

Ordines in lippum & partes Ottonis, Henrico Leone Duce Saxonie nati, se-
partes scissi. queretur, admissio ac recepto. Hic Sigfridus Præpositus erat S. Petri Moguntini, idemque majoris Ecclesiæ Moguntinæ Præpositus, ut constat ex Trithemio, chronico Hirsaugiensi ad *A. 1200.* & metu Philippi cum affectis suis secesserat in oppidum Bingen, & ne à capitulo sine ipsis electio fieret, appellavit ad sedem Apostolicam. Capituli pars major postulavit Lupoldum, alii Leopoldum appellant, Wormaciensem Episcopum, qui statim ne quid contra postulationem tentaretur, appellavit, & à Capitulo receptus in spiritualibus ac temporalibus cœpit administrare.

Sigfridus Pauci, qui de partibus Sigfridi erant, jus eligendi ad se devolutum
confirma- censentes, Sigfridum elegerant. Re ad sedem apostolicam dela-
tur à Ponti- tã Gvido Prænestinus Episcopus, qui tum Pontificiã legatione fun-
fice. ge batur in Germaniã, ex mandato Pontificis causã cognitã postulationem Lupoldi Wormaciensis rescidit, & electionem Præ-
posi-

positi Sigfridi licet à paucioribus factam, post appellationem confirmavit. Quæ omnia confirmat Innocentius, ut habetur in nostrâ decretali, & legi possunt plura apud Abbatem Urspergensem, Tritheimium in chronico Hirsaugiensi, Arnoldum Lubecensem in supplemento Helmoldi *lib. 6. c. 3.* Serrarium *lib. 5. rer. Mogunt.* Henr. Mutium *lib. 8.* Judicium Abbatis Urspergensis, qui eo tempore Romæ vixit, super hoc Pontificis facta tale est: Electione hac, Pontificem fecisse non iudicium, sed injuriam. Quare hanc operam impendamus isti decretali, ut iustitiam iudicii Pontificalis paulo diligentius, quamvis præter institutum nostrum, inquiramus. Rationes Pontificis cur postulationem Wormaciensis Episcopi rescidit & electionem præpositi, licet à paucioribus factam, & quidem post appellationem interpositam confirmavit, hæ erant. Prima quidem quod postulatio fuisset facta post & contra appellationem à præposito & sociis interpositam. At verò electio facta post & contra appellationem nulla est & irrita. *cap. consideravimus. c. cum nobis supra h. 1.* Secunda, quod postulatio Lupoldi facta fuisset per vim & ræctum, & ob præsentiam Regis. At verò electio facta per impressionem Laïcorum ipso jure nulla est. *cap. Osius 2. h. 1. c. non est permitendum dist. 63.* Tertia, quod postulatus ultro irrepisset seque intrussisset tam in temporalibus, quàm spiritualibus ante admissam postulationem. Si enim scienter eligentes indignum, potestate eligendi privantur, sequitur quod & ultro recipientes postularum ad administrationem, ante quam fuerit approbata postulatio, eligendi potestate privari debeant: Sicut enim electus ministrans ante confirmationem cadit jure suo *cap. qualiter. 17. b.* ita & postulatus ministrans ante admissam postulationem. Idque tanto magis quod postulatio nitatur merâ gratiâ confirmantis, neque per eam jus ullum acquiritur postulato *c. postulationem. supra. de post. pr. alat.* Obiciebatur: At electio à paucioribus erat facta, postulatio à pluribus. Resp. hoc ideò fiebat, quia ob contemptum appellationis postulantes privati erant potestate eligendi, & jus eligendi devolutum erat ad pauciores. Ubi enim major pars scienter eligit aut postulat indignum, potestas eligendi devolvitur ad minorem partem. *c. cum Wintoniensis h. 1. c. gratum. supra de postul.* Quin imò ait Pontifex si

Judicium
Urspergen-
sis super
electione
Sigfridi.
Cur Ponti-
fex postula-
tionem Lu-
poldi rescidit.

omnes deliquissent, jus eligendi devolutum fuisset ad Pontificem, tanquam proximè superiorem.

CAP. XIX.

Ad cap. 24.

S U M M A R I A.

1. <i>Species facti.</i>	4. <i>Ecclesia S. Agathæ.</i>
2. <i>Ecclesia S. Salvatoris.</i>	5. <i>Oeconomus, quid.</i>
3. <i>Cardinalis S. Susannæ.</i>	

*Species
facti.*

*Ecclesia S.
Salvatoris.*

*Cardinalis
S. Susannæ.*

*Ecclesia S.
Agathæ.
Oeconomus,
quid.*

Quod Cardinales præter proprios titulos etiam alias possint Ecclesias commendæ nomine gubernare, docet Panormitanus ad hoc cap. In quo proponitur G. tituli S. Vitalis (qui & Vestinæ, sed & S. Gervasii, & S. Protasii titulus appellatur) Presbyter Cardinalis, per oeconomum Ecclesiæ S. Agathæ, cuius administrator erat, iudicio possessorio egisse contra P. Presbyterum Ecclesiæ S. Salvatoris, super Ecclesia ipsâ, quam pleno jure contendebat ad Ecclesiam S. Agathæ pertinere, tam in spiritualibus, quàm temporalibus: sed & pensionem annuam sexdecim denariorum Papiensium subtractam Ecclesiæ S. Agathæ petiit restitui. Contra excipiebat P. presbyter se ad Ecclesiam S. Salvatoris per electionem plebis à Cardinali S. Susannæ, ad quem Ecclesia pertineret, canonicè esse constitutum: Ecclesiam autem S. Salvatoris nullam debere pensionem Ecclesiæ S. Agathæ. Pontifex causâ cognitâ absolvit Presbyterum à petitione Oeconomi quantum ad electionem & institutionem. Non item de pensione annua sex denariorum, quia per multa tempora fuisset persoluta, salvâ, in utroque casu, proprietatis quæstione. Hæc est facti species. Ecclesia S. Agathæ est una ex octodecim, quæ assignatæ Diaconis Cardinalibus, eam administrabat G. Presbyter Cardinalis tituli S. Vitalis, per oeconomum. Oeconomus vice Episcoporum res Ecclesiasticas tractat. *Conc. Tolet. cap. 43. l. 3. in f. C. T. de his qui ad Eccles.* ubi ita definiuntur, qui Ecclesiasticas consueverunt tractare rationes, qui τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων οἰκονομοῦν subibant, de quibus est & Gangrensis concilii c. 7. 8. Et sunt canones.

mones Chalcedonenses 2. 25. 26. Vide Cujac. ad Nov. 3. Jacob. Godof. C. T. de bon. cler. tom. 1. fol. 498. Barbof. ad l. omnes 33. C. de Epif. & Cler. §. hoc nihilominus. Is constituendus erat ex proprio clero *can. 26. Concilii Chalcedonensis.*

Finis Eclogæ III.

Amœnitatum Juris Canonici

ECLOGA QUARTA.

CAPUT PRIMUM

Ad inscriptionem cap. 26. de Elect. & Ele. pot.

SUMMARI A.

1. Emendatur inscriptio.	4. Mascaron.
2. Cistercienses.	
3. Species facti.	5. Raymundus.

Inscriptio apud Gregorium nonum ita habet: Abbati Cisterciensi R. & P. Monachis Fontis frigidi. Addendum: *Monachi inscriptio. chis Fontis frigidi Cisterciensis ordinis, Apostolica sedis Legatis.*

Cisterciensis ordo, de quo supra quoque Ecloga 2. c. 9. regulam Cisterciensis. Benedicti sequitur, sed liberius mutatis cum habitu observationibus quibusdam. Primitus nigris utebantur vestibus, quas B. Martinum & antiquos in Galliâ induisse ex Petro Cluniacensi videre est *lib. 4. Epist. 17.* Canonici verò omnes, qui sub B. Augustini regulâ vivebant, Albis incedebant. Hinc Monachi alii nigri, alii albi. Nigri antiquum nomen retinentes regulam S. Benedicti strictè servarunt. Secus atque Cistercienses. Jacob. de Vitriaco *c. 13. hist. occid.* Cum igitur, ait, à priscis temporibus, in partibus occidentis due tantum fuissent Regularium Diversitates; Monachi scilicet nigri, S. Benedicti regulam profitentes, & Canonici albi, secundum regulam B. Augustini viventes, postquam peccatis exigentibus,

Species
facti.

Mascaron.

Raymundus

primò modica negligentes paululum cadere coperunt; tandem ad tantam dissolutionem plures Regularium conventus devenerunt, quod viri timorati & prudentes sub alio habitu & aliis institutis Domino militaturi ab ipsis recesserunt. Species facti hæc erat: Defuncto Fulcrando Episcopo Tholosano circa annum MCCI. Raymundus de Rapistagno, ex Archidiacono Agennensi in Episcopum Tholosanum eligitur. Unus electorum suorum fuit quidam Mascaron, Cancellarius, quæ est primaria dignitas in Ecclesiâ Tholosanâ post Præpositum. *Capell. Tholoss. q. 13.* Hic apud Arnoldum (ita vocabatur ejus temporis Abbas Cisterciensis, ad quem Pontifex rescripsit) Radulfum & Petrum de castro novo, Monachos Fontis frigidî, Cisterciensis ordinis, sedis Apostolicæ Legatos, in causâ Albigenſium, & specialiter ad inquirendum delegatos, super statu Episcopatus & Episcopi Tholosani, juratus asseruit, Raymundum, olim Tholosanum Episcopum, Canonicis persuasisse, ut in Episcopum eligeretur. Vide cap. 36. h. t. unde simonia contracta censebatur, *can. ordinationes, c. 1. q. 1.*

CAP. II.

Ad cap. 30. de Elect.

S U M M A R I A.

1. Grandis-sylvæ monasterium.	4. Petrus de Castro novo & Radulfus, inquisitores.
2. Species facti.	5. Convena.
3. Albigenſes, in diœcesi Tholosanâ.	6. Convena, domanium Regis.

Grandis-
sylvæ mo-
nasterium.

Species
facti.

Scribit Innocentius Abbatibus Grandis-sylvæ & Bellaperticæ. Hi sunt Abbates Cisterciensis ordinis in diœcesi Tholosanâ. Grandis-sylvæ monasterium temporibus D. Bernhardi epistola 241. ordini Cisterciensi addictum: Verba Bernhardi: *Sit vobis commendatus lator epistolæ, venerabilis Abbas Grandis-sylvæ & domus ejus, qua ut nostra est, nuper nobis & nostro ordini ab ipso tradita, & Ecclesiæ Clarevallis specialiter associata.* Eâdem tempestate ibidem monachum professus est Guilielmus Comes Montispessulanus, ut habetur in vitâ ipsius Bernhardi *lib. 4. c. 1.* Species facti hæc est: Vacante Ecclesia Tholosanâ electores ex com-

compromisso sumti, pars major postularunt Convenarum Episcopum, alii duo elegerunt ex intervallo Archidiaconum Aginensem, Raymundum de Rapiſtagno, seu Rabastein. Pontifex postulationem Episcopi Convenensis admittit. Siquidem idoneus fuerit ad Albigensium hæresin extirpandam, quæ in diocesi Tholosanâ invaluerat, ut habetur in capitulo nostro. Hujus sectæ expugnandæ gratiâ ab Innocentio III. missi sunt legati Petrus de Castro novo, & Radulfus, Cistercienses monachi, de quibus capite proximè superiori. Convenæ Plinio & Straboni Aquitaniæ populi, ad Pyrenæorum radices, Civitas hodie S. & Radul-Bertrandi nomine insignita est. Garumnos populos vocat de Bel. Gall. Confer D. Hieronymum epist. 2. adversus Vigilantium. Convenarum Comes vasallus fuit Comitis Tholosani. Deinceps transactione, quæ asservatur in capitolio Tholosatum, inita inter Carolum VII. Regem Christianissimum, & Matthæum Comitem Convenarum anno Domini 1442. feudum dominio Principis ac crevit, jure fideicommissi, cujus formulam rogaverat inseri tabulis testamenti, anno Domini 1375. Bosquetus ad lib. 13. Regesti. p. 229. Regis.

CAP. III.

Ad cap. 32. 33. 37. de Elect. & Ele. pot.

SUMMARI A.

1. Morini, ubi.	7. Studium juris, maximum viaticum.
2. Tervana, Teroana.	
3. Cap. 33.	
4. Episcopat. Bajacensis.	8. Severus Antioch. Episc.
5. Episcopi juris periti.	9. Petrus Pisannus.
6. Gregorius Neo. Cas. Juris peritus.	10. Luxoviensis Episc.

Agitur in c. 32. de electione Morinensis Episcopi. Morini, ubi Ptolemæo, Straboni, Cæsari, Belgii populi, proximi oceanò, quâ Britanniam spectat. Virgilius & Æneid. Extremique hominum Morini. Et Paulin. Episc. 28. ad Victricium Rothomagensem: In terrâ Morinorum situ orbis extremâ, quam barbaris fluctibus fremens tundit Oceanus. Flandros

Tervana,
Teroana.
Cap. 33.
Episcopatus
Bajocensis.

Episcopi ju-
ris periti.
Gregorius
Neo-Cas.
Juris peri-
tus.

Studium
juris, maxi-
mum viati-
cum.

Severus An-
tioch. Epif.
Petrus Pi-
sanus.
Luxoviensis
Episc.

Interpretatur Chronicon Normannorum ad A. 1157. Comes Morinorum, quos moderni Flandros nominant. Horum civitas

Episcopalis Tervana, seu Teroana, à Carolo V. excisa, quæ fuit suffraganea Archiepiscopi Remensis. Vide supra Eclogâ 3. c. 8.

In cap. 33. Rescribitur Episcopo Bajocensi, cui nomen Roberto fuit, ut habet auctor Gallia Christiana. Episcopatus Bajocensis, sub Archiepiscopatu Rotomagensi ad sequanam in Normanniâ. Bajeux. Bajocasses Casari & Ausonio noti, Gallia Lugdunensis populi. Bajocassina prædia in Gallia Lugdunensi

habet Sidonius 4. Epistol. 17. Hic Robertus Episcopus Innocentio nostro dicitur juris peritus, quæ non ultima Episcopi laus est.

Hoc encomio celebratur Gregorius Neo-Casariensis, quod legum Romanarum fuerit peritus. Socrates lib. 4. c. 22. ἔτι καὶ ὡς τῶν Ἀθηναίων παιδείᾳ τῆσιν ἀναχωρίσας, ἐν τῇ Βηρυτῶ νόμους ἐμάθη.

Consilio Rhetoris cujusdam se legibus operam dedisse confitetur in panegyrico ipse ad Origenem, & addit, à magistro

accepisse, maximum ei viaticum fore legum studium. Sic leges

Beryti didicisse memoratur Severus Antiochenus Episcopus, de quo Evagrius lib. 3. c. 33. Petrus Pisanus Episcopus unus è partibus

Petri Leonis, legum & canonum peritus celebratur vitâ D. Bernardi lib. 2. c. 7. ut observat doctissimus Dadinus.

In cap. 37. legendum, non Lexoviensi, sed Luxoviensi Episcopo du Lusseul, in Comitatu Burgundia. Caterum textus verba:

Cum nullam spem vel promissionem habens, ut Abbas fiat, debeat monachari, hoc volunt: qui nullam spem aut promissionem ut Abbas fieri possit, habet electus: eum oportere prius monachari, alias abbas non fiet. Junge cap. 49. h. 1.

CAP. IV.

Ad capitulum 40. de Elect. & El. pot.

S U M M A R I A.

1. Patriarcha Cpolitani electio venit ad sedem Rom.	4. Notarii Ecclesia.
2. Magistri dignitas.	5. Scriniarii.
3. Notarii Apostolici Regionarii.	6. Duò genera Notarior.
	7. Species facti.

Epi-

E Pistola hæc habetur *lib. 3. Regesti. 15.* Et in collectione IV. Pertinet huc, quod scribit Godefridus Monachus *in annal. ad ann. 1215. Papa Rome Concilium habuit, ubi tam de transmarinis partibus, quam de cunctis Christianorum finibus, Patriarchis, Episcopis &c. congregatis in Ecclesia S. Johannis Baptiste, concilium in festo S. Martini inchoatum, & usq. ad festum S. Andrea protractum nihil dignum memoria, quod commendari posset, actum est, nisi quod Orientalis Ecclesia (quod ante inauditum fuit) se subditam Romanae Ecclesie exhibuit. Nam Cpoli duo in Patriarcham electi Romam venerunt, qui ambos consilio Cardinalium deposuit, & tertium substituit, & investivit, & ad sedem propriam remisit.* Hæc Godefridus. Captâ enim Constantinopoli à Francis & Venetis, Patriarchæ Constantinopolitani electionem Innocentius sibi sumserat, quæ hæctenus penes Imperatorem fuerat, eique hanc formam dederat, ut esset penes Canonicos Patriarchalis Ecclesie & Præpositos conventualium ecclesiarum Constantinopolitanæ civitatis. Inscriptio est ad MAXIMUM, qui dignitate Magister audit, officio Notarius Apostolicus. Est enim Magister nomen dignitatis. Dicuntur ita graduati in Theologia & artibus liberalibus, teste P. Gregorio. Dicuntur & cujuslibet disciplinæ præceptores hoc nomine, uti magistratus vox pro docendi potestate. *l. un. C. de stud. lib. urb. Rom. Magistrare docere est. Sparianus Hadriano: vitam militarem magistrans. Festus: magistrare, regere & temperare est.* Dicuntur Magistraciones etiam loca ipsa seu cellulæ, in quibus docetur. *l. 3. C. Tb. de stud. lib. urb. R. quæ est l. un. C. Justin. eod. tit.* Maximus iste salutatur *Notarius Apostolicus.* Hos institutos à Clemente per septem urbis regiones, ut Martyrum gesta perscriberent, unde notarii regionarii dicti, refert Anastasius & Platina *in Clemente.* Cum verò temporis progressu negligentius executioni publica hæc liturgia manderetur, Anterus Pontifex Romanus denuo circa annum salutis 238. gesta illa Martyrum apud Notarios deposita diligenter conquistata in Ecclesie apothecas recondidit. Notariis deinceps addidit *Ἐπισκόπους καὶ ἐργασίας* Fabianus successor Anteri, septem nimirum Diaconos, per septem urbis regiones, qui cujusque dignatio.

*Patriarchæ
Cpolitani
electio ve-
nit ad se-
dem Rom.
Magistri
dignitas.*

*Notarii A-
postolici Re-
gionarii.*

*Notarii
Ecclesie.*

Scriniarii.

*Duo genera
Notarior.*

*Species fa-
cti.*

tionis martyrum tormenta consignabant. Alii erant Romanæ Curie & S. R. E. proprii Scriniarii & Notarii, qui scribendis Papæ actibus inserviebant. Hi vices Cancellarii supplebant. Idem literas Apostolicas & tabulas ecclesiasticas perscripserunt. *can. quidam. c. 5. qu. 1. can. 2. c. cum redemptor. c. 12. qu. 2.* Unde iidem chartularii. *can. quâ de causâ. c. 2. qu. 5.* Eorundem munus fuit serinia seu archiva Ecclesiæ tueri atque custodire, unde & Scriniarii dicti. *c. ad audientiam. de Prescript. Glossæ Basilicæ: σερνία ἢ ἀρχὴ.* Erymologus *σερνία* τῆς δικικῆς ὑπάρχων τάξεως λαλινῶν φωνῆ ὃ ἔστι νοτάριος, ἐλληνικῶς χαρτοφύλαξ. Suidas. *σερνία* ὃ χαρτελάριος τῶ ἐπιτάρχου, ὃ ἀίρων τὸ σερνίον ἢ τὸ κιβώτιον. Postremò iidem Protonotarii dici sueverunt, ut in *pragm. tit. de caus. c. 1. §. Romane & ibi Glossa.* Duo ergo Romæ Notariorum genera, quamvis utrumque genus & urbis & curiæ in iisdem hominibus sæpè conveniebat, ut in Sergii IV. diplomate: *Scriptum per manus Benedicti Notarii Regionarii & Scriniarii S. R. E.* Uti nec impediēbat Notarium Apostolicum fuisse & alterius alicujus urbis. Ita in Epistolis Innocentii III. *lib. 2. Epist. 22.* Ego Guido S. R. E. & Piperni Scriniarius interfui & subscripsi. Species facti in capitulo isto hæc est: Mortuo Thomâ Mauroceno, qui primus è Latinis electus est Patriarcha Constantinopolitanus, Electorum suffragia exstiterunt imparia, aliis Heracliensē (ita enim rescribi oportet pro *Eradiensi*) Archiepiscopum, aliis Plebanum S. Pauli de Venetiis eligentibus. Re Romam delatâ, causæ cognitionem Pontifex Magistro Maximo mandavit, eumque Constantinopolin misit, cui tamen finem non imposuit Venetiis moratus. Quare postea causa commissâ fuit Pelagio Albanensi episcopo Constantinopolin legato, ut videre est *ex lib. 4. Epist. Innocent. 104. 105. 106. 112.*

CAP. V.

Ad cap. 45. 46. 47. de Elect. & El. pot.

S U M M A R I A.

1. Cap. 45.

2. Emendatio c. 46.

3. Ulfonis Lundensis electio irrita.

4. Emendatur c. 46. Ebroicensis.

5. Ab-

5. *Abbatia S. Loffredi de Cruce.* 6. *Abbatia Judoci.*

Post obitum Thomæ Mauroceni primi Patriarchæ Latini ut *Cap. 45.*
supra dixi, longamque diffensionem inter Capitulum Eccle-
siæ Constantinopolitanæ & Venetos, ac alios, qui jus eli-
gendi ad se pertinere tendebant, neque Archiepiscopus He-
racliensis, neque Plebanus S. Pauli, sed tertius quidam, nomine
Matthæus fuit constitutus, ut tradit Apamiensis Episcopus, ad
annum 18. Innocentii III. *n. 12.* Honorius de expensis in nostro
Capitulo decidit ut de bonis Patriarchatus debeant solvi. Pro
voce, *auctoritate*, quinta compilatione ponitur, *authenticâ.*

In *cap. 46.* Pro, *Lugdunensi*, reponendum est, *Lundunensi*, ut *Emendatio*
supra *cap. 2. de Consuet.* Nihil enim apud Historicos Ecclesiæ Lug- *c. 46.*
dunensis quod ad hypothesein hujus capituli pertineret. At histo-
rici rerum Danicar. testantur Archiepiscopum Lundensem, An-
dread Sunonis anno 1222. sub Honorio Papâ impetigine laborasse,
vitæque saturum se munere abdicasse, & insulam, Istoam apud
Scanenses, in medio dulcis aquæ lacu amœno sitam, se quieti de-
disse. Ei Uffo fuit subrogatus, cujus electio hic irrita pronun- *Uffonis*
ciatur. *Lundensis*

Cap. 47. inscriptio itidem corruptissima est: Ita habet com- *electio irri-*
pilatio V. P. *Bolcen. Priori S. Barbara Lexoviensis diœceseos, & Ma-* *ta.*
gistro U. de Capellâ, Cancellario Rothomagensi. Privatus S. Barba-
ræ, Sainte Barbe, en Auge, alias S. Martini d' Escarlet, ordinis S.
Augustini. Textus ita habet in eadem compilatione: Constitutis
in presentia nostrâ procuratoribus dilectis filiis Sancti Taurini Ebroi-
censis. Cum Eboracensi nihil rei Honorio hoc loco: Legi debet *Emendatur*
omniò Ebroicensi. Ebroicorum meminit in Galliâ Lugdunensi *c. 46. Ebroi-*
Gallicarum provinciârum nomenclator. Quod ostendunt & cæ- *censis.*
tera loca capituli, ut Abbatia S. Taurini, quæ est in civitate Ebroi-
centi ad Itonem, ordinis Benedictini, quam Comes Robertus vel
Richardus fundavit, in honorem S. Taurini, primi hujus urbis E-
piscopi, teste Orderico Vitali lib. 5. Ostendit & Abbatia S. Leofre- *Abbatia S.*
di de Cruce, quæ Abbatia quoque est diœcesis Ebroicensis, dicta *Loffredi de*
La Croix saint Leofroy, ordinis S. Benedicti. Ostendit monaste- *Cruce.*
rium Fiscanense, Fescan, diœcesis Rothomagensis, apud Caletes.

O

Vide

Abbatia
Judoci.

Vide de eo Glabrum Rudolphum, P. Diaconum *lib. 1. Longob. & Ivonem Epist. 19.* Ostendit Legatus Apostolicus tituli S. Johannis & Pauli, qui primo Honorii Pontificatus anno missus est non in Angliam, sed Galliam. Fuit is Bertrandus. Pro Abbate *S. Vindoci*, quem Raymundana editio nominat, in compilatione V. ponitur: *Sancti Judoci*. Duæ sunt Abbatia hujus nominis, in diocesi Ambianensi, una quæ vocatur Dammartini S. Judoci in nemore, ordinis Præmonstratensis fundata anno 1121. Alia vocatur S. Judoci ad mare *S. fosse sur la mer*, sive Pontivium, *Pontieu*, ordinis Benedictini, fundata à Carolo M. dicta, *Quentavicus* olim, & simpliciter quoque *Vicus*. Vide Dn. Baluzium notis ad Lupum Ferrariensem, ubi in appendice p. 507. præceptum Karoli Calvi de hac cellâ Judoci exhibet, sed censet Cironius rectius hic retineri S. Vindoci Bergensis, familiae Benedictinæ, diocesis olim Morianensis, nunc Iprensis. Vulgo *Winoxbergen*.

CAP. VI.

Ad cap. 46. 51. 54. de Elect. & Ele. pot.

S U M M A R I A.

1. Cap. 46. agit de electione Rothomag.	4. Prioratus Leuvensis.
2. Cap. Dudum. 54. h. t.	5. Cap. 51. cui rescribatur.
3. Laici ab electione Prælatorum exclusi.	6. Abba Cicestrensis.
	7. Monasterium, à quo fundatum.

Cap. 46. agit
de electione
Rothomag.

Agitur de electione Rothomagensis Archiepiscopi post mortem Roberti Pulli, electi anno 1208. qui sedit usque ad annum 1221. in cuius locum successit Theobaldus, ordinatus anno 1222. de quo Guillelmus Brito *lib. 12. Philipp.*

Et qui Rothomago Theobaldus præsidet urbi.

Cap. Du-
dum. 54.
h. t.

Post hujus obitum rursus disceptatum fuit super electione sub Gregorio IX. ut videre est ex *cap. Dudum. 54. h. tit.* ubi tractatu habito & publicato scrutinio, antequam electio fieret, appellatio ad Rom. Pontificem devoluta est, & tunc demum scrutinium delatum. Vide *Glossam h. l. & Panormitanam* dissentientes inter sese.

Cate-

Cæterum Laicos penitus excludi ab electione Prælatorum. *Laici ab eo non tantum in Ecclesiis conventualibus vel monasteriis, sed etiam lectione in collegiatis, eisque, licet Patroni sint, assensum solum relinqui Prælatorum electioni jam factæ, ex capit. 51. & 56. constat. In quo cap. 51. re-exclusi. scribitur Abbati Cluniacensi, cui Prioratus S. Pancratii Leuvenfis, Prioratus diocesis Cicestrensis in Angliâ (chichester sub Archiepiscopo Cantuariensi) subditus est, ut habet catalogus Cœnobii Cluniacensis. Cap. 51. cui Tertius locus inter Priores assignatur in Bibliotheca Cluniacensi rescribatur. huic Priori Leuvenfi, post Priorem claustralem Cluniacensem. Abba Cice-Fundatum est hoc monasterium à Guillelmo Varenniæ Comite in Sirensis. Provinciâ Suffexia, Cambden. in Britan. Unde in nostro cap. 51. ne-Monaste-que Valerniâ, neque Varenta, sed Warennia, Varennia, Varennâ rium, à quo rectè legitur. fundatum.*

CAP. VII.

Ad tit. 7. de transl. Episcop.

SUMMARI A.

1. Translatio vetita.	5. Migratio prohibita, non translatio.
2. Nisi fiant ex causâ honestâ.	6. Canon Sardicensis. 2. quam mutationem improbet.
3. Causam cognoscit Metropolitanus.	7. Gregorii Nazianz. translatio improbatâ.
4. Differentia inter μεταίεσιν, μεταβασιν & Πιέσιν.	8. Epistola Anteri supposititia.

IN canone Niceno 15. vetatur ὡς τε διὰ πόλεως εἰς πόλιν μὴ μεταβαίνειν μήτε Ἐπίσκοπον μήτε πρεσβύτερον μήτε Διάκονον, *ut Translatio vetita.*
 à civitate in civitatem neq; migrare liceat Episcopo, neq; Presbyro, neq; Diacono. Quod confirmatur in concilio Antiocheno c. 21. & Sardicensi c. 1. & 2. Synodus Romana sub Damaso communionem privat ab unâ Ecclesiâ in aliam commigrantes quamdiu ad primam non redierint. Concilium Carthaginense can. 48. damnat in universum translationes, easque jam in Synodo Capuensi damnatas pronunciat. Prohibentur igitur his aliisque locis migrationes & invasiones avaritiâ aut ambitione susceptæ absque auctoritate superiorum: Non item translationes, quæ
 O 2 fiunt

Nisi fiant ex causâ honestâ. fiunt ab uno Episcopatu in alium, ex causâ honestâ atque necessaria. Quas etiam sæpius usurpatis in Ecclesiâ pluribus à Socrate allatis exemplis *lib. 7. c. 35. & 39. & Theodoro lib. 5. c. 4. & 8. li. Causam cognoscit Metropolita.* nec ne, Metropolitanis cum comprovincialibus Episcopis cognoscant, ut ostendit, *can. 27. concilii Carthag.* relatus à Gratiano *can. Episcopus. 37. c. 7. q. 1.* Rem istam atque differentiam juris Canonici Interpretes Græci commodissimis terminis exprimunt, distinguentes inter *μετάθεσιν, μεταβάσιν & ὁπίθεσιν.* Quarum primam permittit canon decimus quartus apostolicus, quia pro Ecclesiæ utilitate suscipitur & plurimorum Episcoporum judicio, *ἐκ' αὐτῆς, ἀλλὰ κρείσσει πολλῶν ὁπισκόπων.* Alteram etiam permittit *can. 16. Antiochenus* cum Episcopus sede suâ pulsus, quæ ab Ethnicis aut hæreticis occupatur, in Ecclesiâ vacante functiones Episcopi exercet. Sed tamen hac lege, si in synodo provinciali approbaretur *μὲν Διαγνώσεως πλείας συνόδου.* Invasio autem prorsus est illicita, cum nimirum Episcopus suâ sponte ab unâ Ecclesia in aliam migrat, & ad eam transfertur absque ullâ Ecclesiæ utilitate. Extat in jure Græco-Romano Freheri *lib. 4. pag. m. 293.* Epistola de translationibus, ubi earum exempla plurima recitantur & additur, Coelestinum Papam Romanum scripsisse tribus Epistolis ad Cyrillum Alexandrinum, Johannem Antiochenum & Rufum Thessalonicensem, *καταμνηθέντι προσηγορίᾳ τοῖς κανόσι τὴν μεταβάσιν τῶν ὁπισκόπων ἀπὸ ἑτέρας πόλεως εἰς ἕτεραν, ἃς ὁ Σωζομένης λέγει ἐρμείας, ὅτι ἡ μεταβάσις κεκώλυται ἢ μὴν ἡ μετάθεσις.* nullo modo canonibus adversari translationem Episcoporum ab unâ civitate in aliam, quemadmodum Sozomeni filius Hermias ait. Quippe migratione prohibita, non translatione. Refert etiam aliquos translatos Socrates *lib. 7. c. 55.* Ivo in præfatione Decreti, Nicephorus *lib. 14. c. 39.* Quamvis verò Synodus Antiochena, in quâ canon 21. expositus est, habita censeatur fuisse ab orientalibus tantum Episcopis Semiarianis, neminemque occidentalium interfuisse, & multos canones obliquè tam in Athanasium, quàm in alios orthodoxos fuisse compositos, quibus postea Patres Sardicenses canones contrarios ediderint, idque ex comparatione canonum

utrius-

Migratio prohibita, non translatio.

utriusque Synodi & Nicephoro *lib. 9. c. 13.* volunt colligere, ad-
 eoque manifestissimè pugnare canones Antiochenos, cum Sardi-
 censis: Nulla tamen hac in re pugna forsan est. Nam & ca-
 non Nicenus 15. & Antiochenus 21. & Sardicensis primus loquun-
 tur de migratione & spontaneâ transitione. Et quamvis *can. Sar. Canon Sar-*
dicensi 2. illa etiam mutatio improberur, quæ ad desiderium popu-
 li & literas ejusdem adhibita fuerit, neque sic tamen obloquitur *quam mu-*
 anterioribus canonibus, siquidem utilitas Ecclesiæ aut necessitas *tionem*
 translationem, causâ cognitâ, non fordes, avaritia, ambitio, aliæ *improbet.*
 ve fraudes promoverint. Quæ quamvis ita sint, non tamen ex
 pravâ applicatione horum canonum sine controversiâ translatio-
 nes istæ transferunt. Exemplum insigne est, de Gregorio Na- *Gregorii*
 zianzeno, cujus translationem improbabant pariter & occidenta- *Nazianz.*
 les & Ægyptii Episcopi. Hi ideo, quia sicut Meletius, Patriar- *translatio*
 cha Antiochenus è Sasmorum Episcopatu Gregorium Nazianze- *improbata.*
 num transtulerat Constantinopolin, ita & Timotheus, Maximum
 Constantinopolitanum ordinaverat. Socrates *lib. 5. c. 5. in fin. &*
c. 7. ubi Interpres non intellexit hæc verba, *ὡς ἐν ὑπερέχει*, quæ
 volunt eum dioceseos suæ fines supergressum esse, translatum Sa-
 smis Constantinopolin, ut idem Socrates *c. 8. lib. 5.* vim vocis hu-
 jus exprimit & *can. 2. concilii Constantinopolitani*, quibus adde
 Sozomenum *lib. 7. c. 9.* Qui plura exempla translationum præter
 ea quæ in jure Græco-Romano, loco superius nobis indicato, de-
 siderat, adeat Socratem *lib. 7. c. 55.* Burchardum *lib. 1. c. ult.* Ivo-
 nem in *præfat. decreti*, Nicephorum *hist. Eccles. lib. 14. c. 30.* qui &
 in fine meminit Epistolæ Anteri. Quæ tamen non ea est, quam *Epistola*
 Gratianus exhibet *can. 34. c. 7. q. 1.* Hanc enim supposititiam esse *Anteri sup-*
 plus satis certum est. Antonio Augustino jam tum suspecta fuit *posititia.*
 Toletanæ provinciæ in epigraphâ nomen, quod illis temporibus
 Toletum oppidum minus nobile fuerit; Quod ait deinde Euse-
 bium de quadam parvâ civitate mutatum fuisse Alexandriam,
 falsum est. Nullus enim inter Alexandrinos Patriarchas eo no-
 mine appellatur in catalogo, qui in fine Theodoretî historiæ sub-
 jicitur, nec reperitur in fine chronologiæ Nicephori. Marco e-
 nim, qui Ecclesiam Alexandrinam fundavit, ordine successerunt

Anianus, Abilius, Cerdo, Primus, Justus, Eumenes, Marcus, Caelation, Agrippa, Julianus, Demetrius, qui sedit annis 43. ad A. D. 234. Pontiani. 2. Demetrio substitutus Heraclas obiit anno Domini 248. Fabiani, qui Antero successit anno X. *Euseb. chron. & Niceph.* Præterea Eusebius, cujus meminit, fuit signifer Arianae factionis, ut nominatur ab Hieronymo, in supplemento chronici Eusebii, quem in concilio Antiocheno, in locum depositi Athanasii Episcopum Alexandrinum Ariani constituerant: sed cum intelligeret, se minus Alexandrinis acceptum fore, in Emisenum Episcopatum translatus est. In Epistolâ verò Pseudo-Anteri præposterè fingitur ab Emisâ translatus ad Alexandriam. Felicis autem translatio Ephesum nullum habet assertionis fundum. Denique clausula illâ; *auctoritate hujus sanctæ sedis, & in fine; non tamen sine sacrosanctæ sedis Romanæ auctoritate* additamentum est, nec apparet in dictâ Epistolâ Hadriani apud Burchardum *lib. 1. c. 77.* Ivonem parte 5. *decreti. c. 183.* & Nicephorum, quod Critici Gregoriani quoque notant ibi. Supposititiæ itidem sunt Calixti II. & Pelagii II. Epistola, quæ referuntur in eadem causâ, & quæstione. Vide Socratem *lib. 2. hist. Eccl. c. 6.* Nicephorum *lib. 9. c. 5.* Quod nec Baronius audet negare ad *A. D. 381. §. 1.* Adifis Blondellum in *Pseudo-Isidoro p. m. 623.*

CAP. IX.

Ad c. 1. & 2. X. de translat. Episc.

SUMMARI A.

1. Cause translationis à quo cognoscenda.	6. Patriarcha defendit factum suum rationibus.
2. An ad solum Papam.	7. Ratio decidendi, Pontificis.
3. Species facti.	8. Cap. 2. hypothesis.
4. Emendatur textus.	9. Episcopatus Abrincensis.
5. Eccles. Antiochene status.	

Causa translationis à quo cognoscenda.

Probandæ translationi, causæ debebant cognosci in pleno concilio Provincia, Metropolitano præsentè & totius provinciæ Episcopis: Sed progressu temporis Patriarchæ sibi hoc jus vindicarunt, adeoque Romanus Papa, in suo patriarchar-

triarchatu. Sed tandem post varias & longas mutationes translationes per universum orbem sibi arrogavit. Hinc Innocentius noster intrepidè affirmat, uti omnes majores causas, ita & hanc ex generali privilegio, quod B. Petro & per eum Ecclesiæ R. dominus noster indulserit, ad sedem R. pertinere. Sed hujus privilegii exemplar in formâ authenticâ nondum vidit Orbis: Quin imò ex sanctione conciliorum, imprimis ad compefcendum ambitum Arrianorum translationes fuisse certis limitibus constrictas, superiori capite ostendimus. Interim vi hujus privilegii Innocentius translationem Apameensis electi rescindit hoc nostro capitulo, quod desumptum est ex III. collectione, quam primam Innocentius III. publicâ & legislatoriâ auctoritate promulgavit. Reperitur integra in *libro 1. Registri epist. 38.* & jungi possunt Gesta Innocentii *p. 30.* Species talis est: Laurentius Antiochenus Patriarcha L. Apameensem Electum, nondum consecratum ad Tripolitanam Ecclesiam transtulit, secutus exemplum prædecessoris, qui propriâ auctoritate Mamistanensem Archiepiscopum in Tharsensem Episcopatum transtulerat. Uterque horum Archiepiscopatum in provinciâ Ciliciâ situs est, de quo Guillel. Tyrius *lib. 3. c. 21. & 23.* Quod factum Pontifex non solum rescindit, sed & patriarcham Antiochenum pœnæ causâ ab Episcoporum confirmatione suspendit. Desumptum est hoc capitulum ex compilatione III. Reperitur decretalis integra *libro 1. registri epist. 48.* Et in fine pro Nasensi, legi debet, Valaneensem, qui est unus ex suffraganeis Apamiensis Metropolitæ. Ut autem plenius intelligatur status Ecclesiæ Antiochenæ illius temporis ita habeto: Orientis pars maxima à christiano exercitu Godofredo Bullionensi duce Lotharingæ Principe erepta erat Saracenis, & Turcis, qui tum toti Asiæ à Ponto ad mare mediterraneum usque ad Hellespontum imperaverant. Omnes provincias, quas recuperaverant Christiani, in quatuor principatus dividerant, in principatum Antiochiæ, comitatus duos Edessanum & Tripolitanum, tres principatus in spiritualibus Antiocheno Patriarchæ subiciebantur, & postremò in regnum Hierosolymitanum. Vide Jacobum de Vitriaco *Hist. Hieros. c. 39.* Guillel. Tyr. *lib.*

*An ad sol-
lum Papam.*

*Species
facti.*

*Emendatur
textus.
Eccles. An-
tiochenæ
status.*

Patriarcha lib. 14. c. 12, 13, 14. Patriarcha quidem Antiochenus defendebat translationem cum jure communi canonico, quo jure hactenus *defendit factum suum* usi fuerant Patriarchæ orientis tum exemplo Prædecessoris sui. *rationibus.* Deinde moverat Patriarcham & hoc, quod ante consecrationem translatio facta fuisset, nusquam verò expressum & constitutum agebat de Electo confirmato, quod de Episcopo, & in canonibus Ecclesia dicitur viduata ante consecrationem. Ergo nullum erat vinculum matrimonii spiritualis, quod translationem impediisset.

Ratio decidendi, Pontificis. Ratio autem decidendi Pontificis erat, quod translatio fuit facta de majori ad minorem Ecclesiam: Archiepiscopus enim Apamiensis fuit translatus ad Episcopatum Tripolitanum & novomutationis genere diminutus potius quàm auctus contra quam cavetur *c. 1. de cler. non resid.* In his rationibus colorandis, & argumentis Archiepiscopi Antiocheni refutandis occupatur *cap. 2. h. t.* In quo agitur de translatione Electi & confirmati, nondum tamen consecrati, vacante Andegavensi Ecclesiâ Wilhelmus de Chimeleio, ex Abrincensi electo ac confirmato, postulatus est in

Episcopatus Abrincensis Andegavensem Episcopum. Est autem Episcopatus Abrincensis sub Metropolitano Rothomagensi. Postulatum Turonensis Archiepiscopus sine auctoritate sedis apostolicæ in Andegavensem Episcopatum transtulit & consecravit, & Rothomagensis Archiepiscopus eundem à vinculo, quo tenebatur illigatus Abrincensi Ecclesiæ absolvit. Id gravatè ferens Pontifex utrumque Episcopum à consecratione & confirmatione Episcoporum: Episcopum verò ab executione officii suspendit. Uterque Metropolitanus peccaverat, Rothomagensis, quia Electum ac confirmatum à vinculo, ut dixi, Ecclesiæ Abrincensis absolverat, Turonensis, quia in Andegavensem Ecclesiam transtulerat & consecraverat.

CAP. X.

Ad c. 3. & 4. de translat. Epif.

S U M M A R I A.

1. Episcopus Hildesensis relinquit Eccles. Lubecensem.
2. Et ad Herbipolensem transit.
3. Quis ille.

4. Au-

4. Aulici sæpius in Ecclesiam transferebantur. 6. Quibus causis iustificis.
 5. Privatatur utrâq; Ecclesiâ, & excommunicatur. 7. Conradi rationes.
 8. Pontificis replica.

Agitur in his duobus capitulis de Episcopo Hildesensi, qui *Episcopus* relicta Ecclesiâ suâ Lubecensi Hildesemensem occupavit, *Hildesemensis* eaque non contentus ad Herbipolensem transferat, postea *relinquit* lantibus canonicis Herbipolensibus inconsulto non so- *Eccles. Lubecensem.* lum Moguntino Archiepiscopo, cui uterque Episcopus suberat, *becensem.* sed & Rom. Pontifice. Erat is Conradus de Ravensburg Aulæ Imperialis sub Friderico primo ejusque filio, & postea Philippi Regis Romanorum Cancellarius. Eâ enim ætate Aulici sæpius è *Et ad Herbipolensem* Curia sæpe suos cathedræ transmittit alumnos. Cæterum hoc *transit.* negotium dedit argumentum non tantum hisce duabus decretalibus; sed etiam capitulo *5. de Major, & ob. & cap. illud. de cler. excom. minist.* Monitus itaque sæpius ab Innocentio non obtemperavit, verum se in utroque Episcopatu temporalibus & spiritualibus immiscuit. Idque confidentius peragere poterat, de imperio contendentibus tum Philippo Suevo & Ottone IV. cui ab Innocentio corona promissa fuit, Philippo anathemate percusso. *Quis ille. Aulici sæpius in Ecclesiam transferebantur.* Pontifex itaque Conradum utraque Ecclesiâ privat. *Privatatur utrâque Ecclesiâ, & excommunicatur.* præterea mandat per Archiepiscopum Magdeburgensem excommunicari *cap. illud de Cler. Excom. minist.* Vide Abbat. Ursperg. *chron. Hirsaug. ad annum 1201.* Facto Pontificis prætexebantur canones, qui habentur *causâ septimâ, quest. 1. can. 31. & 32.* quibus ii, *Quibus causis iustificis.* qui proprio motu ad aliam Ecclesiam transeunt, primo compelluntur ad priorem redire, deinde contumaciter perseverantes, *Conradi rationes.* utraque debent spoliari. Conradus verò se tuebatur dispensatione, quam à Cælestino, Innocentii Antecessore obtinuerat, per quam concessum ei fuerat transire ad majorem Ecclesiam. Cui exceptioni respondet Pontifex *in c. 4. b. tit.* Utrumque capitulum directum est ad Episcopum Bambergensem, Thimonem, qui *Pontificis replica.* præfuit ab anno 1192. usque ad 1202. Et Petrum scholasticum Magun-

guntinum. Desumptum est capitulum 3. ex libro primo Registri epist. 331. caput ultimum ex libro 2. Epist. 262. quibus jungi debent lib. 1. Epist. 568. lib. 2. Epist. 52. 262. & 272. Abbas Urspergensis de bellis Philippi & Ottonis & ad annum Christi 1125. Gesta Innocentii III. pag. 30. Kranzius in Metropoli lib. 7. c. 9. & 17. Tritemius chronico Hirsaugiensi ad annum 1201.

CAP. XI.

Ad rubricam, de auctoritate & usu pallii.

S U M M A R I A.

1. Pallii figura.	5. Donationis Constantini etas.
2. Ejus utilitas & effectus.	6. Auxanius pallio donatus.
3. Genus Imperatorii indumenti.	7. Aurelianus inidem.
4. Patriarchis ab initio concessum.	8. Hodierna pallii forma.
	9. Baronius notatur.

Pallii figura.

Ejus utilitas & effectus.

Genus Imperatorii indumenti.

Patriarchis ab initio concessum.

PAllium ornamentum Archiepiscopale, de figurâ suâ describitur à criticis Gregorianis notis ad *c. 1. b. 1. lit. E.* Usus ejus atque origo satis antiqua, effectus verò, nempe ut Metropolitanis post ordinationem suam nihil sui muneris obire possint, donec à sede apostolicâ missum eis fuerit pallium, de corpore B. Petri sumtum, jus novum aulæ Romanæ est. Fuit hoc pallium antiquitus genus Imperatorii indumenti, ab initio solis Græcis proprii sed postea Imperatoribus quoque Romanis usitati. Apud Vopiscum jubet Valerianus dari Aureliano, inter alia, pallia proconsularia duo: Et in epistolâ Commodi ad Albinum: *Sanè ut tibi insigne aliquod Imperialis majestatis accedat, habebis utendi coccinei pallii facultatem.* Ejusque usum Imperatores Patriarchis concesserunt, à quibus deinde & cum Metropolitanis communicatum fuit. Erat hoc pallium indumentum totius corporis, ad talos usque promissum, sed splendidissimum & pretiosum, non fasciæ laneæ, ut ex Pelagio & Gregorio primo, Pontificibus Romanis probat P. de Marcâ *de concord. sacerdot. & Imp. lib. 6. c. 6.* Inprimis ex loco Johannis Diaconi in vitâ S. Gregorii. Affirmat is Gregorium in veteribus picturis videri indutum pallio ex bysso candente contexto & nullis acubus perforato, quod in morem vestis

vestis humeros ejus operiebat. Hoc ita esse, nempe pallium genus fuisse indumenti Imperatorii, non ausint negare illi, qui donationem Constantini agnoscunt. Permittit enim donationis hujus instrumentum Sylvestro Pontifici omnium indumentorum Imperialium usum his verbis: *Deinde diadema, videlicet coronam capitis nostri, simulq; Phrygium, nec non superhumeralia, videlicet lororum, quod Imperiale circumdare assolet collum, verum etiam & chlamydem purpuream, atq; tunicam coccineam.* Quæ quidem donatio, utut commentitia sit, quia tamen ejus monumentum sat verus est, & tempora Caroli Calvi antecedit, imò in mundo fuit Hadriani primi & Caroli magni ævo, originemque pallii tribuit Imperatoribus, idque per iplos octingentos annos fuit creditum, satis probata inde videtur origo ab Imperatoribus profecta. Marquardus Freherus, vir longè doctissimus, Hadriani Papæ Epistolam 35. adhuc ineditam, ait in Bibliothecis haberi, in quâ fit mentio donationis Constantinianæ. Vide Freheri comment. *in donat. Constant.* Inde elicit P. de Marca Constantinum dedisse & Lororum, sive fascias, quibus indumentum ejus ornabatur, & chlamydem, id est, pallium Imperiale, adeoque pallii vocabulum olim fuisse complexum & pallium ipsum regium integrum, & fascias sive lora, quibus id erat ornatum. Accedit, quod legitur apud Liberatum Diaconum in *c. 21. breviarii*, Anthimum Patriarcham Constantinopolitanum, à sede suâ dejectum, Pallium Imperatori Justiniano reddidisse, nempe Justiniano & conjugi ejus Theodoræ. Unde sequitur ab his eum ante accepisse. Denique & hoc argumento id probat vir illustrissimus, quem aliquoties citavimus. *Episcopus Arelatensis*, inquit, *novâ quâdam & peculiari dignitatis prerogativâ auctus erat, beneficio Zosimi, summi Pontificis anno CCCC XVII.* Eam deinde auxit & Symmachus anno 514. sedis Apostolicæ vicariatû per Gallias & Hispanias eidem Episcopo concessio. Auxanius ad hanc cathedram evectus anno 543. præter vicariatum Papæ Vigili, pallio etiam insigniri cupiit, quod Pontifex distulit, donec ab Imperatore Justiniano probatum foret. Hujus autem dilationis hanc reddit rationem: *Ut & vobis gratior præstitorum causa reddatur, dum quæ postulastis, cum consensu*

Donationis
Constantini
et as.

Auxanius
pallio dona-
tus.

*Aurelianus
iisdem.*

*Hodierna
pallii for-
ma.*

*Baronius
notatur.*

sensu christianissimi Principis referuntur, & nos honorem fidei ejus servasse cum competenti reverentiâ judicemur. Id est, ut fidem servaret Imperatori cum reverentiâ debitâ. Et biennio post, eum Episcopo illi morem gessisset, secundum desiderium Childeberti Regis, eum hortatur, ut preces ad Deum fundat, pro Justiniano & Theodora, qui annitente Belisario consenserant, ut Auxanio Vicariatus ille tribueretur, atque pallium ad eum mitteretur. Auxanio defuncto successorem ejus Aurelianus eodem honore profectus est Vigilius, ut Regis Childeberti votis obsequeretur, & epistolâ ad Aurelianus scriptâ jussit, ut Belisario grates ageret, qui & laborem & sumtus itineris, quod Aureliani tabellarius ad Justinianum instituerat, suâ curâ abstulerat, & consensum Principis obtinuerat pro hoc beneficio Anno 596. Cum Regina Brunehildis optasset, ut Syagrius Episcopus Augustodunensis Pallio honestaretur, non refragatus est Pontifex, sed tamen non ante concessit, quàm consultus Imperator per Gregorii Diaconum in urbe Constantinopol. commorantem respondit sibi placere, ut ita fiat, *Gregor. lib. 7. Epist. 5.* Ex his concludi potest, non aliam excogitari rationem posse, quâ ostendatur necessitas consensus Imperatoris, ut Syagrio Pallium absque vicariatu, Auxanio Aurelianoque cum vicariatu concederetur, quàm jus illud quod sibi Imperatores retinuerant in concessione horum indumentorum, quæ cum Imperialia essent, & summo Pontifici cæterisque Patriarchis concessa ab Imperatoribus, vulgari non potuerint absque eorum consensu. Et hæc de pristina pallii forma seu figura: sed hodiernum nihil aliud est, quam fascia lanæ candida, in modum circuli contexta, quæ super humeros imponitur, ex quo circulo pendet fascia simili materiâ & specie, super pectore, & alia similis ex adverso inter humeros utraque crucem habens rubeam, præter eas cruces, quæ in ipso circulo exstant super humeros: Quod alligatur tribus acibus aureis, quas Spinulas vocant. Ita describunt Honorius Augustodunensis, Hugo à S. Victore, & Innocentius III. *libro 1. de myster. Missæ. c. 63.* Ubi & hoc notandum, quod Baronius Phrygium pro pallio accipiat contra usum veterum. Vaticanus Interpres instrumenti hujus donationis

tionis exponit *καλυπτρον μίτραν*. Et Glossæ Isidori, *Phrygium* mitra. Est enim Phrygium capitis ornamentum superiore sui parte clausum, in parte verò inferiore circulum habens aureum in modum coronæ. Hanc mitram Bonifacius 8. altero circulo aureo auxit, & Urbanus V. tertio, eodem modo dispositis, quo hodie tiara Pontificis visitur. Sed & ipsa donationis verba se interpretantur, ibi: Phrygium candido nitore splendidum ejus sacratissimo vertici nostris manibus imposuimus. Denique accedit locus Sugerii in vitâ Ludovici Grossi, ubi ait, capiti Innocentii II. impositum fuisse phrygium, quod Sugerio est Imperiale ornamentum. Plura de hoc pallio dixi in controversiis meis illustribus superioris seculi.

Finis Eclogæ IV.

Amœnitatum Juris Canonici

ECLOGA QUINTA.

CAPUT PRIMUM

Ad cap. 3. de us. & auct. Pal.

S U M M A R I A.

1. Inscriptio capituli integratur.	4. Quo tempore confirmatio per pallium coeperit.
2. Species facti.	5. Gregorius VII. jusjur. fidelitatis introduxit.
3. Effectus pallii noviter indutus.	

INscriptio hujus decretalis integra exstat in compilatione tertiâ: Et est talis: *Innocentius III. C. tituli Sancti Laurentii in Lucinâ Presbyteri Cardinalis AP. S. d. Legato. Confer cap. 3. & 4. de offic. Leg.* Species facti hæc: Gualterus Trojanus Episcopus & Regni Siciliae Cancellarius postulatus est ad Panormitanam Ecclesiam, eoque translatus à Sancio Cardinali & Legato sedis Apostolicæ in Sicilia, inconsulto Pontifice. Nondum admissâ postulatione, datove pallio Gualterus Archiepiscopi nomen sump-

Inscriptio capituli integratur.
Species facti.

ferat. Quâ de causâ severius interpellat Legatum suum Pontifex, daret operam, ne in confusionem sui, & sedis apostolicæ opprobrium res ista cedat. Interim Gualtero ex singulari gratiâ concessit Pontifex, ut Panormitanæ Ecclesiæ procuracionem gereret: Sed Gualterus contumax postea utrâque Ecclesiâ & Panormitanâ & Trojanâ summotus, ut habetur in gestis Innocentii. Gualterus iste reus postulatus quod Archiepiscopum se gessisset ante pallium acceptum, cum tamen per pallium & nomen & res Archiepiscopalis dignitatis, & pontificalis officii plenitudo conferatur. At verò certum est, pallio hoc antiquitus nihil nisi ornamentum Metropolitanis quæsitum fuisse, effectum autem ejus, & cætera, quæ nunc usurpantur, antiquitati prorsus ignota fuisse. Testatur etiam P. de Marcâ Galliarum Metropolitanos statim post ordinationem suam functiones sui muneris exercuisse juxta canones antiquos. Cur ergò Innocentius noster eos prohibet quidquam pontificalis officii attingere, donec à sede apostolicâ missum ad eos fuerit pallium Romanum? Nimirum jam anno DCCCLXX. in synodo Constantinopolitanâ sub Hadriano II. statutum erat, ut Metropolitanis confirmationem suam à Patriarchâ reciperent, sive per impositionem manuum, sive per concessionem pallii. Hoc intromisso nova formula excogitata est, quâ cogebant scripto polliceri subjectionem & obedientiam Apostolicæ sedi & per omnia præcepta ejus canonicè sequi, cujus formulæ auctor exstitit Bonifacius Moguntinus, quam formulam postea auxit Gregorius VII. in tantum, ut sponso illa Bonifaciana in ipsum penitus jusjurandum fidelitatis, quæle Vasallus domino præstat, conversum fuerit: Nempe; *Non ero in consilio, neq; in facto, ut vitam aut membra, aut papatum perdant, aut capti sint malâ captione.* Quæ jurandi formula in vim legis publicæ abiit, & decretalibus inserta est *cap. IV. Infra de jurejur.* Falsò enim hoc capitulum IV. Gregorio I. tribuitur, ut jamdudum monuit Carolus Molinæus *ad dictum cap. & ad Sctum Franciæ contra abus. Pap. pag. mibi 267.*

Effectus pallii noviter inductus.

Quo tempore confirmatio per pallium cœperit.

Gregorius VII. jusjur. fidelitatis introduxit.

CAP.

CAP. II.

Ad c. 4. & 5. de usu & auet. Pallii.

S U M M A R I A.

1. Pontifex R. semper utitur pallio, alii Epif. non item. 2. Archiepiscoporum Gallie pallium.

STatuit Innocentius III. ut Romanus Pontifex semper utatur *Pontifex R.* pallio atque ubique, alii non nisi in Ecclesiis suis & certis *semper uti-* diebus tantum *c. 4. b.* Quapropter Petro Archiepiscopo *tur pallio,* Compostellano per veniæ dispensationem indulget, ut pos- *alii Epif.* sit in Ecclesiâ alienâ pallio uti, dummodo is, ad quem Ecclesia per- *non item.* tineat, id permittat. *c. 5.* Verum enim verò, quod solus Papa Romanus semper utitur pallio, ei contradicere videtur concilium Matisconense primum, in quo anno quingentesimo octogesimo primo sancitum, ut nullus Archiepiscopus præsumat missam celebrare absque pallio. *cap. 1.* Sed sciendum est, concilium istud loqui non de pallio Romano, sed de pallio Archiepiscoporum proprio. Nimirum quod unusquisque Metropolitanorum sibi confici ipse curaverat, priusquam Bonifacii persuasum Metropolitanis pallia sua à sede Romanâ coëmere cœpissent. Hoc enim ex Gregorio constat *lib. 4. Epist. 14.* quod Romano pallio uti non licuit præterquam in festis solennibus, eundemque morem Metropolitanis etiam in oriente fuisse docet responsum Demetrii Chomatani, qui eo uti licitum non esse ait, nisi in festis Paschatis, Pentecostes & Natalis Domini. Itaque aliud fuerit oportet Archie- *Archiepi-* piscoporum Gallie pallium, aliud Romanum, quod à Pontifice *scoporum,* accipi oportebat, ut censet P. de Marca *lib. 6. c. 7.* Cum enim à Za- *Gallie pal-* chariâ Pontifice Bonifacius in Galliam Germaniamque mittere- *lium.* tur anno 742. synodumque celebraret, decretum in eâ fuit, ut omnes deinceps viverent in unitate & subiectione Ecclesiæ Romanæ & vicarii B. Petri, & ut Metropolitanis à sede Romanâ pallium posthac quærent, & per omnia Canonicè obsequerentur præceptis S. Petri. Ergo hætenus non alio præterquam Gallicano pallio ornati fuerant.

CAP.

CAP. III.

Ad cap. ult. de usu & auct. pall.

S U M M A R I A.

1. Inscriptio correctā.
2. An pro defunctis liceat cum pallio celebrare.
3. Sandalia Monachorum.
4. Trechedipna, τροχάδες.
5. Gallicula.
6. ὑπόδημα.

*Inscriptio
correctā.*

E Pigraphe hujus capituli falsa est, & rescribendum: Archiepiscopo Lugdunensi, ut est in MSto, quo Innocentius Cironius usus est. Fuit hic Archiepiscopus Raynaldus, numero octogesimus. Initialia verba sunt. *Tua nos.* Non;

*An pro de-
functis li-
ceat cum
pallio cele-
brare.*

Quia nos, ut Gregoriana editio. Quæstio Raynaldi erat, an licitum sit pro defunctis cum pallio celebrare. Quod negat. Fortè quia pallium festivitibus, non funestis celebrationibus conveniebat. Quà de causâ etiam purpureus color in jejuniis & memoriis defunctorum usurpabatur, teste Demetrio Chomateno in responso ad Cabasilam: ὅτι πένθες εἰσι τὰ πορφύρεα τῶν αὐτῶν ἐσθῆματῶν σήματτον ἐν μόναις: καὶ νηστῆμοις ἡμέραις καὶ ἐν μνημοσύνοις ἀπελθόντων.

*Sandalia
Monacho-
rum;*

De Sandaliis, Cassianus *lib. 1. c. 10.* Sandalia Monachorum Egyptiorum caligas appellat. Et Divus Hieronymus sandalia caligas vertit. Vetus Interpres Juvenalis Græcorum crepidas Grajas caligulas vocat. Ita enim interpretatur, quæ

*Treche-
dipna,
τροχάδες.*

Juvenalis trechedipna vocavit, ut trechedipna essent, quæ Græcis τροχάδες. Vide tamen Octav. Ferrar. *de re vestiaria parte 2. lib. 2. c. XI.* τροχάδας exponit Hesychius σανδάλια διὰ τὸ αἰγεία φέρματ^α.

*Gallicula.
ὑπόδημα.*

Auctori veteris glossarii τροχάδες sunt galliculæ. Idem galliculas σανδάλια reddit alio loco. Græci distinguunt inter ὑπόδημα & σανδάλιον. ὑπόδημα κοῖλον, calceamentum, quo totus pes amicitur: Sandalia seu soleæ plantas pedum duntaxat tangebant. Ita Pollux & Hesychius ὑπόδηματα διὰ τὸν σανδαλίον distinguunt: ὑπόδημασι Salvator Apostolos interdixit, non item sandaliis quæ Petrus gestavit *Act. Ap. c. 12.* Quamvis Albertus Rubenius *de re vestiaria lib. 2. c. 1.* velit crepidas seu sandalia, digitos pedum haud quidem conclusisse & tamen crus medium texisse.

Cui

Cui assentior. Hæc sandalia Christianis ex candido linteo texta, ut est in actis donationis Constantini & apud Balsamonem. Cavebant quippe, ne fierent ex morticinis aut pellibus animalium. Servius in 4. Æneid.

CAP. IV.

Ad cap. I. II. & III. de Renunciat.

S U M M A R I A.

1. Cap. 1. Lunduna, Lunda.	7. Veruli, verulum.
2. Eskillus, Metropolitanus.	8. Ceparanum.
3. Absolon Roschildensis.	9. Telesia.
4. Cap. 2.	10. Alliphia.
5. S. I. siglarum significatio.	11. Lectio primæ compilationis.
6. Cap. 3. h. t.	

Variè legitur inscriptio, ut notant & Gregoriani: Lugdu-
 nensi, Batonensi, Londonensi. Vera lectio exhibetur in
 antiquâ collectione prima: Lundensi Archiepiscopo. Lun-
 da, Lundona, metropolis Daniæ, qua de supra ad c. 2. X.
 de consuet. Errat itaque Contius putans Lundonium pro Londi-
 no appellasse Barbaros jam inde à tempore B. Gregorii, urbem no-
 bilem in Britannia insula. Rescribit Alexander III. Eskillo Me-
 tropolitano, quem Legatum per Daniam & Sueciam constituerat,
 petenti, ut sibi emerito missio daretur. Quod etsi hac decretali
 non impetrabat, tandem tamen victus iteratis precibus Alexan-
 der III. indulserat, ut ex integra decretali & Saxone Grammatico
 lib. 14. sub finem videre est. Successit in ejus locum Absolon Ro-
 schildensis Episcopus, licet invitus; Recusanti enim pallium in-
 gestum fuisse per Galandum Legatum à Pontifice in eam rem-
 missum, ait Saxo. Eskillus autem monachi habitum assumpsit in
 Cisterciensi monasterio, ubi mortuus est. Vide epistolas Petri
 Cellensis lib. 1. Epist. 23. & lib. 7. Ep. 17. & lib. 8. Ep. 1.

Caput 2. quod tertium est primæ compilationis, inscribitur
 Abbati Dalonensi. Raymundus, Dolensi, Contius Dolonensi.
 Canonici S. I. ut Raymundus habet, & Contius, intelliguntur S. S. I. siglarum
 Juliani, & ita legi in Barcinonensi & veteri Tarraconensi testatur

Q

Ant.

Ant. Augustinus. In compilatione prima habetur: S. Luviani, Ubi capitulum hoc ita pergit: *Quia tamen altera pars sufficienter instructa non venerat, negotium non potuit terminari, Ideoque causam ipsam vestro examini committentes discretioni vestrae per A. S. M. qua partes ante vestram praesentiam convocetis, & rei veritate plenius inquisita si praefatum P. inveneritis de consensu majoris & sanioris p. c. f. de spirituali beneficio a. a. i. e. f. b. i. ap. re. pacificè possidere &c.*

Cap. 3. b. t. In cap. 3. Inscriptio itidem variat. Contius in margine scribit: Verfellenfi, mendosè, *Veralen*. legit vetus Tarracon. *Verulen*. Barcinonensis. *Verulano*, vetus Gregorianus, Contianus & placet A. Augustino. Veruli & Verulum urbs Episcopalis provinciae Romanae, *Verulo*. Abbas Sancti N. est S. Nicolai de Ceparanum. Est autem Ceparanum oppidum non longe à Verulis. Monasterium S. Salvatoris, adde ex compilatione primâ, de Telesia *τελεσσια*, Ptolemæo, colonia Romana Frontino. Fuit urbs in Samnio prope Allifas secundum Plinium & Ptolemæum. *Αλίφια* Straboni. Alliphium Livio. Alphi, Mario Nigro, inter Venafrum & Beneventum, Porro in primâ compilatione sic habetur. Nunc autem mutato animo per te & per amicos tuos l. u. i. eadem Ecclesiâ restituatur, V. q. i. d. e. a. e. f. d. e. q. illi, e. q. f. c. ad voluntatem & p. f. r. Fraternitatem tuam monemus atque m. q. f. r. i. f. h. p. A. & f. e. a. r. praefati P. n. r. i. c. n. à Ceparano (vocem populo, in omnibus MStis deesse, & marginalem glossam in textum irrepsisse notant Emendatores Gregoriani) c. p. h. t. e. & monere p. si tanti tibi fuerit ut i. n. t. n. d. E. sed quasi de novo deberet intrare, recipiant.

CAP. V.

Ad c. 8. 9. 11. de Renunc.

S U M M A R I A.

1. Cap. 8. <i>Nidrosia, Truntheim.</i>	4. Carleolum, sedes Episcopalis.
2. Cap. 9. <i>b. t. species.</i>	5. Cap. 11. <i>b. t.</i>
3. <i>Ragusa, & ejus Episcopus.</i>	6. Innocentius III. <i>Papa erant.</i>

Ni-

Nidrosiensi Archiepiscopo rescribit Innocentius III. *Cap. 8. Nidrosium, vel Nidrosia, sedes Archiepiscopalis Norvagiæ, drofsia, Truntheim, auctoritate Eugenii III. anno 1148. erecta. Truntheim. Vide Adam. Bremensem, cui Trondemnis dicitur, p. 155.*

Quod attinet cap. 9. talis inibi est species. *Cap. 9. b. t. species.*
 Ragusiensis Archiepiscopus ex justâ causâ renunciavit Archiepiscopatu, de consensu summi Pontificis, quia ibi non poterat securè morari & si accederet ad illam, mortis periculum metuebat. Secessit itaque in Angliam. Ragusia, olim Epidaurus in Dalmatiâ, respublica nobilis ex opposito Italiæ, Archiepiscopus, de quo loquitur hic Innocentius, erat Bernhardus, quem coronatio in Johannis Regis & colloquio ejusdem cum Wilhelmo Rege Scotorum interfuisse memorat Rogerius Hovedenus in Johanne. Huic Bernardo beneficium conferebatur liberalitate Regiâ concessu Archiepiscopi Eboracensis in Episcopatu Carleoli & Ecclesia de Malebron. *Carleolum, sedes Episcopalis.*
 leolum est sedes Episcopalis sub metropoli Eboracensi. Vide Hovedenum in Henrico I. ad annum MCXXXIV.

In cap. 11. hic casus habetur: Anno 1208. extincto Ægidio *Cap. 11. b. t.*
 Ravennatensi Archiepiscopo in ejus locum postulatus est Hubaldus, Episcopus Faventinus. Vide Hieronymum Rubeum *lib. 6. hist. Ravenn.* Præpositus & Canonici ejusdem Ecclesiæ Johanni cuidam è suis Canonico potestatem dederunt per compromissum eligendi. Hic Johannem S. Fridiani Lucanensis Canonicum regularem, olim Episcopum Sassinatem in Faventinum Episcopum postulavit. Præpositus cum capitulo, impetrato consensu Prioris S. Fridiani postulationem petunt à Pontifice probari. Quærebatur an Episcopus, qui renunciavit Episcopatu, ut monasterium pœnitentiæ causâ ingrederetur, iterum possit assumi & eligi in Episcopum. Innocentius distinctè respondet, ut in textu habetur. Sed *Innocentius erravit credendo can. hoc nequaquam. 45. caus. 7. q. 1. desumptum. III. Papa fuisse ex Constantinopolitanâ generali Synodo, quæ inter quatuor primas ordine secunda est: Exstat enim in Synodo VIII. in quâ corruptis Legatis Johannis VIII. Papæ Photius, potestate Imperatoris fretus Ignatium Patriarchatu invitum in monasterium, quasi pœnitentiæ agendæ causa, relegatum se abdicare compulerat,*

omni spe restitutionis ademtâ. Hic canon à Græcis retentus irrepfit in collectiones Ivonis & Gratiani. Quibus fidentes Pontifices, Gratiano contenti, ad fontes recurrere superfederunt. Vide A. August. lib. 2. Dialog. de Emend. Gratiani c. 6. n. 3. & 4.

CAP. VI.

Ad cap. 13. de Renunc.

S U M M A R I A.

1. Ecclesia major Leodicensis.	5. Urbs Confluentia.
2. Casus capituli.	6. Petrus de Collemedio.
3. Abbatia Hemmenrode.	7. Thomas de Capuâ.
4. Ecclesia S. Paulini.	

*Ecclesia
major Leo-
dicensis.*

Honorius III. rescribit Majoris Ecclesiæ Decano & Magistro C. Canonico S. Dionysii Leodicensi. Ecclesia major in civitate Leodiensi dicitur S. Johannis Evangelistæ.

*Casus capi-
tuli.*

Quæ verba, S. Johan. expressè apposita sunt in compilatione V. Altera est S. Dionysii Martyris, quas ambas Notgerus Episcopus 46. construxit, uti refert Anselmus in gestis Episcoporum Leodiensium c. 35. Casus hic est: Johannes pauper ut est in compilat. V. Subdiaconus impetravit literas ab Innocentio III. prædecessore Honorii ad Abbatem de Emeneo, ut habet Raymundus, Emento, ut alii, Emenrode ut in compilatione V. quæ lectio vera est.

*Abbatia
Hemmen-
rode.*

Est Abbatia de Hemmenrode in Trevirensi diocesi, cujus foundationem describit Cæsarius lib. 1. c. 1. Nec non ad Cantores Trevirenses majoris Ecclesiæ ac S. Pauli. Major Ecclesia est B. Petri quam Agritius primus Archiepiscopus Trevirensis, missus à Sylvestro anno 330. ex palatio Helenæ in Ecclesiam convertit. Cæsarius lib. 7. c. 40.

*Ecclesia S.
Paulini.*

Altera est Ecclesia non S. Pauli, sed Paulini, quam Felix II. præsul Trevirensis in honorem B. Paulini Præfulis, itidem Trevirensis & martyris à B. Martino consecrati inauguravit. Impetravit, inquam, Johannes pauper Subdiaconus literas, ut ei præbendam vacantem in Ecclesiâ S. Florentini in Confluentiâ assignarent. Imò S. Florentii Martyris, unius ex ducibus legionis Thebæorum interemti cum Cassio Comite & aliis Bonnæ, dioceseos Coloniensis. Confluentia urbs notissima, dioceseos Coloniensis in-

*Urbs Con-
fluentia.*

ter

ter Moguntiam & Coloniam, quâ se Mosella Rheno miscet. Hanc præbendam Jacobus, Decanus ipsius Ecclesiæ, in ejus manibus per suas literas resignavit sublato appellationis obstaculo. Sed sese opposuerunt huic mandato quidam Canonici Ecclesiæ hujus, quod Johannes Subdiaconus renunciaſſe arguebatur juri suo. Negans verò id Johannes testibusque convictus appellavit. Pontifex causam cognoscendam mandat Petro de Collemedio, qui fuit Petrus de postea Archiepiſcopus Rothomagensis anno 1234. Legatus Innocentii Collemedio. W. ad Fridericum II. Imperatorem & adversus Albigenſes, & tandem ab eodem Cardinalis factus in concilio Lugdunensi anno 1245. Hic Auditor Papæ habito consilio cum Cardinale presbytero, tituli S. Sabinæ, Thomâ de Capuâ Campano, ab Innocentio III. creato Thomas de anno 1212. & ob merita in Patriarcham Hierosolymitanum electo, Capuâ. sententiam priorem irritam pronunciavit.

CAP. VII.

Ad cap. 14. & 15. de Renunc.

SUMMARI A.

1. Cap. 14. est Gregorii. 3. Nice, monasterium.
2. Ad Theodericum de Wedâ. 4. Monasterium Gellonense.

Perperam hoc capitulum tribuitur Honorio, cum sit Grego- Cap. 14. est
rii IX. ut docet Fr. Florens, præfatione p. 26. Rescribitur Ar- Gregorii.
chiepiſcopo Trevirensi Theodorico IV. Comiti de Weda, Ad Theode-
ricum de
ricum de
qui ſedit ab anno 1212. usque ad annum 1242. Abbas S. Apri
Tullensis diocesis, ordinis S. Benedicti in honorem S. Apri, Tul-
Wedâ.
lensis, Episcopi, vulgo *Saint Evre*. Quemadmodum verò capitu-
lum hoc tribuitur Honorio, quod Innocentii est, ita caput ulti-
mum in editionibus tribuitur Gregorio IX. quod est Honorii in
omnibus MStis. Rescriptum est ad Agathensem & Nicensem E-
piscopos; Ille erat vel Seditius, vel Berengarius Niciensis, ita enim
rectius. Nice, Monasterium est S. Willelmi, fundatum anno 804. Nice, mo-
in diocesi Lutevensi, *Lodeve*, sub Archiepiſcopo Narbonensi. nasterium.
Quem Episcopatum instituit Johannes XXII. in monasterio Ca-
nonicorum regularium S. Augustini. Monasterium autem S. Wi-
lhelmi, de quo cœperamus, est ordinis S. Benedicti, à Willelmo II.

Monasteriū Gellonense. Comite Tolosano fundatum, qui & ibidem sepultus. Vocatur aliàs Monasterium Gellonense, à Valle Gellonensi.

CAP. VIII.

Ad cap. 2. 3. & 5. de supplendâ neglig. prælatorum.

S U M M A R I A.

1. Cap. 2. h. t. est Innocentii. 3. Cap. 3. h. t.
2. Archiepiscopat. Sanct. Andrea- 4. Cap. 5. h. t.
nus in Scotiâ.

Cap. 2. h. t. est Innocentii. Archiepisc. Sanct. Andreeanus in Scotiâ.

Cap. 3. h. t.

Cap. 5. h. t.

Per errorem aut negligentiam hoc capitulum transcribitur Clementi III. quod debetur Innocentio, ut patet ex Registro ipsius *lib. 2. Epist. 5.* ubi iisdem verbis inscriptum reperitur Episcopo & Andreae nimirum in Scotiâ. Episcopus Sanctandreeanus à Sixto IV. Anno 1471. metropolitica dignitate maectatus est, regni Scotiæ Primas.

In cap. 3. agitur de Archidiaconatu Richemundia, quæ est dignitas post Decanatum primaria Ecclesiæ Eboracensis in Angliâ. Vacantem hunc Archidiaconatum Archiepiscopus Eboracensis contulit Honorio Clerico suo, & mandavit Capitulo, ut ei Stallum præberent. Decanus cui nomen erat Simoni Apulo, eum non admisit, quod in Archiepiscopi literis non fieret mentio de Decano: sed contulit Archidiaconatum Rogerio de S. Emundo. Vide Rogerium Hovedenum in Johanne.

In cap. 5. Vacabat Cantoria Ecclesiæ Salmanticensis, cujus electio spectabat ad Episcopum & capitulum. Elapso semestri Decanus elegit P. cantorem. At Archiepiscopus Compostellanus H. in cantorem elegit. Re ad sedem apostolicam perlatâ, Pontifex electionem à Decano factam irritam pronunciat, quippe post sex menses factam, eligendi jure ad superiorem jam devoluto.

CAP. IX.

Ad c. l. 2. De tempor. ordin.

S U M-

S U M M A R I A.

1. Cap. 1. h. t.

2. Bathe, urbs Episcopalis.

3. Capit. 2. h. t.

4. Herefordia.

5. Promotio intra quatuor tempora.

6. Jejunia tempore promotionum.

7. Zephyrini Pontif. epistola subditiua.

8. Casus capituli.

9. Jejunia quatuor temporum.

10. Jejunia à quibus instituta.

11. Jejunii observatio varia.

12. Superpositio.

Alexander III. utrum ad Bathoniensem aliquem, an Londoniensem, an quem alium Episcopum scribat, varietas lectionum non sinit definire. Suspicio autem fuisse Robertum Bathoniensem Episcopum horum temporum divinis pariter atque humanis literis eruditum, ut prædicat eum Polyd. Virgil. lib. 13. p. m. 313. Bathonia, Bathe urbs Episcopalis, sub Archiepiscopo Cantuariensi. Dicitur autem Subdiaconos non posse diebus dominicis ordinari nisi à Pontifice Romano. Cujus ratio est, quod subdiaconi, & alii inferiores sine solennitate privatim, etiam nec publicè, & quolibet tempore ordinari possunt & debent can. 6. dist. 75. Contra verò ordinatio Episcoporum die dominicâ, horâ III. cum jejuniis can. 1. dist. 75. sicut etiam ordinationes Presbyterorum & diaconorum. c. 4. & 5. dist. ead. fieri debent. Capitulum 2. præscribit sibi itidem Alexandrum III. ad Episcopum Herefordensem Angliæ. Herefordia in confinio Wallensium sub Archiepiscopo Cantuariensi urbs Episcopalis. Hic Alexander improbat consuetudinem quarundam Scotiæ & Walliæ Ecclesiarum, quæ extra jejunia quatuor temporum clericos ad sacros ordines promoveant. Vetus enim Ecclesiæ institutio est, ne extra jejunia quatuor temporum fiat ad sacros ordines promotio. can. 13. Apost. Unde simul constat temporibus ordinationum solita fieri fuisse jejunia. Trahunt quidam huc Zephyrini Pontificis Epistolam secundam ad Episcopos Ægypti, cujus *ἡμετέρας ἡμετέρας* exstat apud Gratianum *distinct. 75. can. 3.* ubi mentio fit temporis congrui, quo quatuor hæc tempora innui volunt: Sed hæc epistola subditiua est. Hypothesis capituli hæc est: Cum Græci ordinarent, non

Cap. 1. h. t.

Bathe, urbs Episcopalis.

Capit. 2. h. t.

Herefordia.

Promotio intra quatuor tempora.

Jejunia tempore promotionum.

Zephyrini Pontif. epistola subditiua.

Casus capituli.

observatis quatuor temporum intervallis, quibus Latina Ecclesia ordinationes faciebat, quæsitum fuit à Johanne Episcopo Citri, an Sacerdotum Latinorum ordinatio à Græcis Episcopis facta extra quatuor tempora valeret? Cardo rei in eo vertitur, primo, an Latini Græcos, Græci Latinos suis ritibus rectè ordinent: Deinde an forma ordinandi utrorumque sit in se proba? Ad primum respondet Cælestinus *in cap. 9.* & Innocentius *cap. 11. hic*, Ubi mos inveteratus fuerit, tolerandum esse, siquidem de mandato & licentiâ sui Præfulis Latinus à Græco Pontifice secundum morem Græcorum fuerit ordinatus. Addit tamen Innocentius in dictâ compilatione veteri, se velle suo tempore de consilio fratrum, quod honestum visum fuerit, ordinare. Hoccine fecit? Fecit in concilio Generali & refertur *in cap. Quod in plerisque. X. de offic. Ordin.* quo non amplius concessa est mixtura Græcorum & Latinorum, sed ut Latini Latinos ordinent. Idem hoc & rescribit cuidam Latino *cap. 1.* in eâdem compil. III. Sed quid si in eâdem diœcesi Latini Præfulis mixtim degant & Græci & Latini? Debet sibi Episcopus ille Latinus constituere Vicarium Episcopum Græcum, qui Græcis ritu patrio ordines conferat. Quod jus censetur singulare, ut unus Episcopus alterius sit vicarius. Unde quærit Glossa, à quo debeat consecrari talis Episcopus Vicarius: Et respondet, à tribus Episcopis Vicariis suæ gentis. Id declarat Innocentius Cironius historiâ Cypri, in quâ juxta constitutiones Alexandri tertii electus Episcopus Græcorum ab Episcopo loci confirmatus à tribus deinde Episcopis consecratur, assumpto nomine alterius loci, ut videlicet Episcopus Græcus Nicosiæ vocaretur Episcopus Soliæ, Episcopus Paphi diceretur Episcopus Arzes, Episcopus Nemosiæ, Amatensis Famagustæ, Episcopus Carpacensis. Et ita duo reperiuntur Episcopi in unâ eâdemque diœcesi.

*Jejunia
quatuor
temporum.*

Quod attinet jejunia quatuor temporum, hæc tam strictè observabantur, ut si quis Episcopus extra ea ordinare auderet, suspensione plecteretur. Clariensis Episcopus, cum in vigiliâ assumptionis Deiparæ quendam in Presbyterum ordinasset, ab Episcopali administratione suspensus est, *cap. 2. h. t. in compil. 11.* De origine incertum est. Canon. 1. dist. 76. ait antehac ter in anno servata fuisse.

fuisse. Putat quidem Baronius *ad annum 226. n. 25.* legendum, *Quater.* At Bellarminus nihil mutandum censet, cum olim non quaternum, sed ternum fuerit jejunium. Sed superflua est disputatio de germanâ lectione, cum tota hæc epistola sit hypobolima, ut Blondellus evicit. Putat autem hic à Leone primum disertè quatuor horum temporum jejunio consecratorum mentionem factam fuisse sermone octavo de jejunio decimi mensis, & sermone 9. de jejunio septimi mensis. Sed nec Blondellus eorum originem ad hunc Leonem refert, quasi hæc jejunia primus indixisset; uti neque Leonis verba hoc volunt. Sacri ergo ordines non omni tempore conferuntur, sed quatuor anni tempora his sunt constituta, quibus scilicet jejunatur, nempe primâ hebdomada quadragesimæ, quod est jejunium vernum, æstivum in Pentecoste, autumnale in mense septimo, & in decimo hyemale, ut ait Leo Primus *can. 6. dist. 76.* & Urbanus II. *can. 4. dist. ead.* *Jejunia à quibus instituta.* & in concilio Claremontensi *can. 1.* De origine non convenit. Ab Apostolis sunt qui instituta putent. Vidè Baron. *ad ann. 57. n. 6.* Quod vix probari potest. Augustinus *Ep. 86.* ait, non inveniri certis diebus evidenter præceptum esse observanda jejunia. A Calixto Papâ instituta esse quatuor tempora ex *can. 1. dist. 76.* non probatur, ut quidam scribunt. Hoc enim dicit tantum quod convenientius hisce temporibus fiant jejunia. Et quamvis auctoritatem Quadragesima habeat ex jejunio Moyfis & Eliæ, non ab ipso Salvatore in novo testamento: Negat tamen Chrysostomus *homil. 47. in Matthæum*, jejunium domini esse imitandum utpote miraculosum. Nam & olim neque in tempore jejunii, neque in duratione ejus conveniebant. Irenæus apud Eusebium *lib. 5. c. 26.* *οἱ μὲν οἴονταί μίαν ἡμέραν δεῖν αὐτὰς νηστεύειν οἱ δὲ δύο οἱ δὲ πλείους οἱ δὲ πρῶτον.* Socrates *libro 5. c. 22.* ait veterum observantiam & circa dierum numerum, & circa abstinentiam ciborum discrepasse; Alios enim ab animatis tantum abstinuissent, alios ex animalibus solis piscibus usos: Alios ovis & fructibus arborum abstinuissent. Alios sicco solo pane contentos, alios nec hunc sumsisse, & ita deinceps. Porrò & hoc notandum, jejunia alio nomine superpositionem dictam fuisse *concil. Elibert. can. 26.* & *Superpositio.*

R

ὑπερ-
τιο.

ὑπερτίθηται cibum differre, prolongare. *Epiph. & Dionys. Epist. ad Basilid.* Cæterum de jejunio quatuor temporum vide *Concil. Mogunt. l. cap. 34.* & *Claremontanum can. 1.* *Saligunstadiense c. 2.*

CAP. X.

Ad cap. 9. de temp. ord.

SUMMARI A.

1. *Inscriptio emendata.*
2. *Hydruntum.*
3. *Catana.*
4. *Clericum alienum an liceat ordinare.*

*Inscriptio
emendata.
Hydruntū.*

Catana.

*Clericum
alienum an
liceat ordi-
nare.*

Clericum alienum non licet ordinare. Est Cœlestini III. ad Hydronensem Archiepiscopum, nescio quem. Lege Hydrundinum, ut est in *compilatione II. c. 2.* Hydruntum, Otranto urbs Archiepiscopalis regni Neapolitani, olim Metropolis sub Patriarchâ CPolitano. In ipso textu fit mentio Episcopi Cathamarvensis, vel, ut alia exemplaria, Cathamensis. Lego Cataniensem. Catana vel Catanica Urbs Episcopalis in Sicilia, sub Archiepiscopatu Montis Regalis, fuerat olim Metropolis sub Patriarchatu Constantinopolitano. Cæterum cum non liceat alienum clericum in suâ diœcesi ordinare *tot. dist. 71.* inde orta fuit gravis controversia, inter Græcos & Latinos, quod passim Græci Latinos hique illos ordinarent. Idèd Latini à Græcis & Græci à Latinis suo quisque ritu ordinandi non sunt, ne oriatur rituum confusio *c. cum secundum 11. h. 1.* Quod si clericus Latinus de licentiâ ordinarii ordinetur à Græco antistite, quamdiu toleratur talis consuetudo, ordinati non impediuntur ab executione ordinum susceptorum. Sed ubi in eadem diœcesi diversæ sunt nationes, puta Græci & Latini, Episcopus si Latinus sit, debet constituere sibi vicarium Episcopum Græcum, qui Græcis ritu patrio ordines conferat. *c. quoniam.* Infra de offic. ordin.

CAP. XI.

Ad cap. X. Eod. tit. De monachis ad alios ordines transeuntibus.

SUMMARI A.

1. *Novarchi nigri.*
2. *Quæstio capituli.*

Hæc

HÆc decretalis integra exstat apud Innocentium *lib. 1. Epist. Nouarchi*
231. ad Abbatem & Conuentum Cariloci. De quo mona-
sterio supra ad cap. Ex parte. 33. de Rescript. Agitur de mona-
nacho ad sacerdotii ordinem promoti, ordinis Cisterci-
ensis, ad Monachos nigros se transferente, id est, ad Benedictinos.
 Nigri enim sunt Benedictini, Albi Cistercienses de vestitu appella-
 ti, *cap. Ex parte. de Decim. Pet. Cluniacensis apol. aduers. Cisterci-*
ens. lib. 1. Epist. 28. Et vos sancti, vos singulares, vos in universo orbe
verè monachi, aliis omnibus falsis & perditis, secundum nominis in-
terpretationem solos vos inter omnes constituistis, unde & habitum
insoliti coloris prætenditis, & ad distinctionem cunctorum totius ferè
mundi monachorum inter nigros vos candidos ostentatis. Quare- *Quæstio ca-*
 batur, an post ordinem susceptum relicto habitu nigro ad Cister- *pituli.*
 cienses redire posset? Ratio dubitandi, quod Cisterciensis se ad ni-
 gros conferens, videretur apostatasse, quasi transisset ad laxiorem
 regulam. Erat enim Benedictinorum familia disciplinâ remissio-
 re, ejusque Cistercienses propterea exosi. Quare Bernardus Cla-
 reuallensis, Robertum nepotem suum, cum à Cisterciensibus mi-
 grasset Cluniacum, quasi prævaricatorem revocare conatus est, *E-*
pi. 1. Monacho autem non licet transire ad laxioris disciplinæ ordi-
 nem saltem sine veniâ summi Pontificis. *cap. licet. de Regular.* Ra-
 tio decidendi, quia non potest arctior videri Cisterciensium ordo
 cum & ipsi non aliam, quàm Benedicti regulam profiteantur, id-
 eoque ordinibus ritè susceptis nil vetat, quo minus in susceptis à
 Benedictinis ordinibus ministrare queat.

CAP. XII.

Ad cap. 14. de temp. ord.

S U M M A R I A.

1. Legio, urbs Hispan.

3. Species hujus capituli.

2. Ovetum.

Honorius III. rescribit Episcopo Legionensi. Legio urbs *Legio, urbs*
 Hispaniæ Leon, à Leovigildo Gothorum Rege denomina- *Hispan.*
 ta, teste Isidoro *Chron. 2.* Agitur de quodam Episcopo,
 quem Raymundus Conuentensem ponit. In Manuscripto
 autem Ovetonensis vel Ovensis reperitur. Ovetum urbs Gallæciæ, *Ovetum.*
 olim

Species hujus capituli. olim Regia, fundata regnante Sylone, Rege Gallæciæ, in monte Oveto, quo Monachi Benedictini monasterium in honorem Vincentii statuerant. Unde Ecclesia Ovetensis orta. Principes Gallæciæ sedem transtulerunt Legionem, unde Honorius ad Episcopum Legionensem scribit. Plus quam incertum est, quod Raymundus Conventriensem intrusit suffraganeum Cantuariensis in Angliâ. Credidit fortè eundem casum esse qui Cap. 2. & 3. Infra de ætate & qualitate habetur. Etenim & in hoc c. Episcopum Ovetensem acriter defricat Honorius, quod puerum tredecennem ordinaverat.

CAP. XIII.

Ad cap. 15. de tempo. ord.

S U M M A R I A.

1. Auctor hujus decretalis.
2. Emendatur Inscriptio.
3. Summa capit.

Auctor hujus decretalis.

Emendatur Inscriptio.

Summa capit.

Raymundus adscribit hanc decretalem Honorio perperam. Est enim Innocentii III. & exstat integra in *lib. 13. Registri Epistol. 194.* Et id est primum Raymundi *regegequa.* Alterum; Legitur; *Letonensi & Cal. ab. vel Cala. Abbati.* Nec melius *cap. 1. eod. tit. in 4. Compil.* de Leonensi & Sabbariniensi Abbatibus. Ex regesto restituatur hoc modo: Laoniensi & Finabarensi Episcopis & Abbati de Magio Limiricensis diocesis. Hi Episcopatus sunt in Hibernia, provinciâ Momonia: Lioniensis seu Leoniensis, Limiricensis seu Limitinensis, Finaborensis, Archiepiscopi Casselensis suffraganei, ut & Imilicensis, de cujus electione hîc agitur. Pro quo Raymundus *Humiliensis.* At Midensis, Archiepiscopi Armachani, totius Hiberniæ Primatis, suffraganeus est. Denique non magis benè legitur pro Roffensi Trecensis. Summa capituli huc credit: Quod Imilensis electus, nedum subdiaconus unâ eademque die, ordinante Roffensi Archiepiscopo ad sacerdotii dignitatem elatus fuisset. Pauli enim Apostoli auctoritate manus nulli cito sunt imponenda. Vide *can. 13. concil. Sardic.* Capitulum integrum ex Regesto adjicio: Dilectus filius W. Imilicensis Canonicus nostro dudum Apostolatui referavit, quod Imilicensis Ecclesia suo viduata Pastore Concanonici sui de substituendi Pastoris electione tractantes ipsum unanimiter elegerunt. Qui cum esset citra sacros ordines

con-

constitutus, venerabilis frater noster Casselensis Archiepiscopus Metropolitanus eorum Episcopo Rossensi mandavit, ut eum uno eodemque die a. t. f. o. prom. quod cum ille non ausu proprio, sed ipsius Archiepiscopi mandatu perfecisset, demum idem Archiepiscopus requisitus consecrationis ei munus, huiusmodi ordinationis occasione prætenfa impendere recusavit. Unde fuit nobis humiliter supplicatum, ut super hoc circa Præfatum W. dignaremur de benignitate sedis Apostolicæ dispensare. Maximè cum ad ordines suscipiendos non ex voluntatis propriæ diceretur festinantia properasse, sed tam de magnâ necessitate, quam de utili providentiâ penè omnium ibi præsentium se permisit taliter ordinari, pro eo, quod Ecclesiæ Imilicensi multiplex periculum imminabat, si ejusdem W. circa presbyteratus officium ordinatio differetur. Licet autem contra normam Ecclesiasticam in facto ipso enormiter fuisset excessum, de misericordiâ tamen, quæ superexaltat iudicio, venerabili fratre nostro Armachano Archiepiscopo & Episcopo Midenfi & dilecto filio Archidiacono Armachano dedisse recolimus in mandatis, ut inquisita super præmissis diligentius veritate, si rem inveniret taliter se habere, ac eundem W. aliàs idoneum & utilem Ecclesiæ Imilicensi dispensativè ipsi tribuerent licentiam consecrandi.

CAP. XIV.

Ad tit. de ætate & qualit. cap. 2. & 7.

S U M M A R I A.

1. Cap. 2. b. t.

3. Clerici prohibentur medicinam facere.

2. Cap. 7. b. t.

4. Medici impunè nocent.

Caput secundum compilationis primæ omissum à Gregorianis desiderari in Barcin. & alienâ manu additum in veteri Tarraconensi notat A. August. *ad compil. 1.* Quod factum fortasse propterea, quia repetitur *lib. 3. tit. 8. c. 1.* ejusdem compilat. 1. sed illic, ut & apud Gregorium adscribitur Gelasio ad Romanos.

In cap. 7. agitur de Physico seu Medico, qui ad sacros ordines

R 3

ad-

Clerici prohibentur medicinam facere.

Medici impune nocent.

adspirabat. Cum verò recordaretur arte sua se sæpius fuisse frustratum, consuluit Pontificem, an ad sacros ordines admitti posset. Nempe imperitia & multò magis negligentia medico utique imputatur. *l. illicitas. d. securi. ff. de offic. presid. l. Idem juris. ff. ad L. Aquil.* sed & religiosi & alii in sacris constituti prohibentur medicinam facere *c. fin. Ne cler. vel Monachi.* Eamque exercentes arbitrio superioris puniuntur *c. tua. X. de homicid. Gloss. in C. sententiam. X. Ne clerici vel Monachi.* Ideò religiosus chirurgiam exercens, si ex eà mors sequatur, fit irregularis, etsi peritus est & diligens, & pietatis etiã causa fecerit. *d. c. tua.* Meritò. Præsertim si per mortes hominum discitur. Hujus enim non nisi in Care periculum faciendum vetus parœmia suadet. Temeritas enim & imprudentia, solenne Medicorum vitium, abundè per se pollens & ad perniciem. Alienis enim periculis discunt, ipsi securi, & hoc ipso felices, quod prosperos eorum successus sol adspicit, adversos tegit tellus. Nempè una hæc ars tristissimis experimentis constat & ab omni ævo

πολλὰς ἰφθίμους ψυχὰς αἰδὶ πρῶτα ψεν

ἤθλων, ait P. Cunæus in Sardibus venalibus p. 65. Vide Plin.

lib. 29. *Auson. lib. 1. Epigr. 74.* Foppium ab Aizema *dissert. lib. 1. c. 2. c. 1.* Gilbert. Cognat. in *adag. p. 493.*

CAP. XV.

Ad cap. XI. de ætate & qualitate.

S U M M A R I A.

1. Præficiendi, qui?	4. Tonsura clericalis.
2. Abbates, καθηγουμένοι.	5. Παπαλήθρα.
3. Prima tonsura.	

Præficiendi, qui?

IN Rubricâ h. t. habetur de ordine præficiendorum: Quinam illi? In tertia compilatione ita concipitur rubrica: *De temporibus ordinationum, & qualitate ordinandorum, & ordine præficiendorum.* In quartâ: *De qualitate ordinandorum, præficiendorum & ordinantium, vel ut in aliis libris, Ordinis.* Per præficiendos intelliguntur, qui non propriè ordinantur, sed eliguntur, nec inter ordinum gradus censentur, ut sunt dignitates omnes, officia Eccle-

Ecclesiastica & Præfecturæ, licet aliquando manus impositionem
 citra *σφραγίδα* ab Episcopo recipiant, v. g. Abbatia. Abbates e-
 nim propriè præfici dicuntur *in c. cum contingat, & seq. b. t.* quod
 defumtum est ex compil. IV. Hi dicuntur Græcis *καθηγυμένοι* & *Abbatēs*
ἡγυμενεία præfectura monasteriorum, quam ex Episcoporum per- *καθηγυ-*
 missione capiunt Abbates, ut habet Balsamo *ad Can. 14. Synodi VII.* *μένοι.*
 nec possunt officium exercere, quin sint sacerdotes, ut idem scri-
 bit *ad can. 6. Syn. Carthag.* Quin & confessiones audire debent
 & lectores ordinare & tonsuram conferre possunt. Archidiaconi,
 Archipresbyteri, Decani, Primicerii, & alii, qui suo munere
 funguntur non per ordinationem & manus impositionem, quâ
 character imprimitur, fiunt, sed per solam benedictionem, & ita
 dicuntur ordinari *in can. nullus. & seq. dist. 60.* ubi ordinatio & in-
 stitutio indifferenter usurpantur. Ergo Abbas si presbyter est &
 benedictus, potest conferre tonsuram & alios minores ordines in
 proprio monasterio, *can. 14. Synodi VII.* Vide concil. Trident. Et *Prima ton-*
 per primam itaque tonsuram clericalem ordinem conferri tradi- *sum.*
 tur in fine hujus capituli. In album enim clericorum adscribitur
 & fit capax beneficii Ecclesiastici, *cap. Cum adeo. X. de rescrip. c. ex*
literis, de transact. Et monachi quidem radebantur ad cutem. Sal-
 vianus lib. 8. de provid. *Intra Carthaginis muros palliatum & palli-*
dum & rescissis comarum fluentium júbis ad cutem tonsuram videre tam
infelix ille populus, quam infidelis sine convitio atq; execratione vix
poterat. Hanc rasuram Græci *δόπκαρσιν* & *δόπυρσιν* vocant, *έν-*
χρῶ κεκαρμένους vocat Dionysius lib. 2. d. *caelesti hierarchiâ cap. 6.*
 Paulinus *Epist. 7. ad Severum: Castâ infirmitate capillum ad cutem*
msi. Balsamon vocat *δόπυρσιν μοναχικήν*. At tonsura clericalis, *Tonsura*
 ἢ *σεφάνη, τῆς ἱερωσύνης*, quæ & character dicitur, & episcopalis *clericalis.*
 corona, Symmacho, Ennodio, Sidonio, aliis, quam *σφραγίδα ἡ-*
σκοπικήν, characterem episcopalem Balsamo vocat, quâ Clerici no-
 men imponebatur, & monachi eam suscipientes clericorum nu-
 mero adscribebantur, ut idem Balsamo *ad can. 77. Concilii in Trullo.*
 Hic clericalis character dicebatur etiam *Παπαλήθρα* tonsura in *Παπαλή-*
 modum Coronæ. Constantinus in Epistolâ ad Sylvestrum: *ὑπὲρ θρα.*
τῆν σεφάνην, ἥτοι τὴν παπαλήθραν, ἣν εἶχε πρὸς δόξαν τῆ θεῆ καὶ τῆ
ἀγίᾳ

ἀγία Πέτρα, ἣν ἠθέλε βασιλεῖν σεφάνην ἐκ χειρῶν, ἢ μαργαρίτων.
 Utitur Balsamo in Synodo Trullanâ can. 21. Ita enim facta erat, ut
 circulus tantummodo capillorum emineret instar coronæ. Ita
 enim Gregorius Turonensis de Nicetio Trevirorum Episcopo. *S.*
Nicetius ab ortu suo Clericos est designatus. Nam cum partu fuisset
effusus, omne caput ejus, ut est consuetudo puerorum, à capillis quidem
nudum cernebatur: In circuitu verò mediorum capillorum ordo
apparuit, ut putares ab iisdem coronam clerici fuisse signatam. Sir-
 mondus ad Sidonium; Hodie, inquit, apud nos antiquam coronæ
 formam ferè soli monachi retinent, & pueri vocales symphonia-
 ci. Nam brevis ille orbis in vertice, quo cleri pars magna utitur,
 insolens olim atque inusitatus in Ecclesiâ fuit, ut docet
 can. XL. concilii IV. Toletani.

Finis Eclogæ V.

Amœnitatum Juris Canonici

ECLOGA SEXTA.

CAPUT PRIMUM

Leges canonisatæ.

S U M M A R I A.

1. Gratiani collectio an vim juris habeat.	3. LL. Canonisatæ.
2. Leges Imperatorie à Gratiano compilatæ an amplius quid consecuta.	4. LL. Registratæ.
	5. Dicta Patrum.
	6. Gratiani dicta propria.

Gratiani
 collectio an
 vim juris
 habeat.
 Leges Impe-
 ratorie à
 Gratiano
 compilatæ
 an amplius
 quid conse-
 cutæ.

Utrum Gratiani collectio, seu corpus illud Decretorum, se-
 cundum omnes sui partes, atque adeò & ea, quæ de suo
 Gratianus addidit, eandem vim ac potestatem habeant,
 non adeò certum est. Et de canonibus & synodorum de-
 cretis jam diximus. Quid verò de legibus Imperatorum, quas in-
 seruit hinc inde? An amplius quid per id consecuta, quod in de-
 creto relatæ leguntur? Ita ut non jam solo legis arbitrio, sed & ut
 jus canonicum valeant? Responderi solet, non omnes, quæ per
 Gra-

Gratianum transcriptæ sunt, sed illas solas leges juris canonici potestate valere, quæ canonibus & constitutionibus Ecclesiæ sunt insertæ, & ut ait Capolla, *de cogn. lib. jur. can.* si lex posita est in medio unius capituli, censetur canonisata. Non enim per hoc lex *LL. Canonisata.* civilis canonisatur, quod posita sit inter canones, vel libro decretalium ac decreti. *gl. c. 1. in gloss. 2. de Except. gl. c. super eo. & ibi Panor. in f. de Testib.* Vide Jason. *in l. 1. n. 43. C. de Summ. Trin. Canis. sum. Jur. Can. lib. 1. tit. 1. Job. Franc. à Ripa ad cap. ex parte 2. de rescript. n. 80.* ait leges, quas Gratianus inseruit decretis, dici non canonisatas, sed simpliciter registratas. Canonisata autem *LL. Registrata.* à Pontificibus dicitur, quando in canone reperitur incorporata. *Abb. Panor. ad cap. Ex parte. 2. n. 9. de Rescript. Ph. Decius d. loc. n. 1. & 2.* Quibus consequens est, ut si lex canonisata abrogetur ab Imperatore, ea tamen jure canonico maneat valida. *Decian. tr. crim. lib. 2. c. 18. n. 22.* Quod attinet verò ad dicta Patrum, ea non sunt legum instar, nisi decretalibus expressè comprobata. *Dicta Patrum.* Neque enim Patres condendi legem potestate fuere præditi, neque hoc animo scripserunt, neque Gratianus, quod non ex se habuerunt, id eis largiri potuit. Quâ ratione rectè statuitur, Innocentii Commentarios pro lege habendos non esse, quia nec eo, sed interpretandi animo scripsit, itaque & reprehendi, ut quivis interpretis alius potest. *Alber. Gentil. pag. 20.* Tandem & de Gratiani dictis propriis videndum. Ea vim legis non habere, exploratum est. Et à suo Glossatore audire subinde cogitur: *Super officialis est argumentatio Magistri. gl. c. 2. dist. 68. & in c. 7. c. 2. q. 3.* Fateor planè, te mentitum Gratiane, & alia hujus generis elogia. Vide Felin. *c. 2. de rescript.*

CAP. II.

Decretum an à Pontifice confirmatum.

S U M M A R I A.

1. Decretum an ab Eugenio comprobatum.	3. In Scholis plenam fidem facere.
2. Expressâ sanctione non est firmatum.	4. Quid de rubricis.
	5. Recurrendum ad fontes.

S

6. De-

6. Demochares & Contius emendarunt decretum. 7. Antverpiensis editio castravit Contium.

Sed numquid Decretum ab aliquo Pontificum Romanorum in vim juris seu legis Canonicae confirmatum fuit? Variant sententiae. Trithemius in vita Gratiani, Sotus lib. 3. q. 3. art. 1. Sylvest. summa, voce Lex. n. 13. §. multa. chronicon Hir-

Decretum saugiense p. 184. approbatum ab Eugenio III. perhibet. Idem an ab Eugenio, sic quoque Cardinalis Tuschus tom. 2. lit. D. conclus. 110. n. 2. Qui tamen n. 1. ait, id comprobatum fuisse & confirmatum à Sixto III. & addit n. 3. quod hodie sine dubio probet, quia Gregorius XIII. illud approbaverit, dum in Bulla sua impressoribus concessa, illud cum Decretalibus, Sexto & Clementinis appellet corpus juris Canonici. Quod etiam contra Gretserum contendit Goldastus *Repl. pro Imperio. p. m. 132.* Sed plerisque videtur

Expressa sanctione non est firmatum.

expressa Pontificis alicujus sanctione id non esse confirmatum. Vide Ant. August. *Emend. Gratiani l. 1. c. 3. & lib. 2. c. 9.* Neque enim exstare confirmationem istam, nihilque de ea in editione Romanâ sub Gregorio XIII. editâ, Francisc. Florens *præfat. p. 7.* Vide & quæ notat Joh. Andrea ad citatum Durandi locum, ubi addit, approbatum fuisse quoad compilationem, non quoad dicta Gratiani. Quia tamen in scholis & foro ferè omnium nationum Christianarum receptum fuit, hætenus saltem valere, quatenus auctores horum canonum fidem merentur. Vide Præpositum Alex. *primo proem. Marantam praxi dist. 3. n. 34. Felin. num. 39. de Rescript. Alber. Gentil. de lib. Jur. Can. c. 2. Arthur. Dyck. de auct. Jur. p. 104. Zœf. parat. Jur. Can. præfat. n. 10.*

In scholis plenam fidem facere.

A. August. *præfat. in can. pœnit.* Et in scholis plenam fidem facere, ut ait Panormit. *ad c. 2. de Rescript.* Nisi quatenus contineat rubricas & paleas. Vide Joh. And. *in addit. ad Specul. §. fin. tit. de disput. & attest.* Quod attinet enim rubricas, ita censet Durandus *lib. 2. Specul. part. 2. diff. & alleg.* Rubricas juris civilis, & Decretalium esse authenticas & jus facere, secus autem in Rubricis Decretorum, tum quia alius fuerit conditor Decretorum, & alius earum, tum quia illæ quandoque falsæ reperiuntur. Id quod

Quid de rubricis.

& an-

& ante Durandum notavit Azo *ad tit. C. Ne fidejuss. dot. dent.* Eadem habet & Panormitan. *in proœmio Decretalium.* Ergo quoties de horum canonum vi & potestate agitur, recurrendum ad originem & fontes, unde maharunt. Alio enim jure censi ea, quæ *Recurren- dum ad* ex conciliis, alio, quæ ex constitutionibus Pontificum, alio, quæ *fontes.* ex dictis Patrum. Denique multa ex incertis & supposititiis scriptis inseruisse Gratianum, quæ occasionem dederint ejus emendandi. Francisc. Flor. *præf. p. 7.* Et quidem ante Ant. Augustinum & Romanos censores id Antonius vidit Demochares. *Democha-* Prolixius autem Ant. Contius in suâ præfatione demonstravit, *res & Con-* quam ideo castravit Antverpiensis censor. Quo de Contius *tius emen-* conqueritur *lib. 1. subf. lect. c. 10.* supersunt tamen vestigia hujus *darunt de-* mutilationis in fine præfationis secundæ Contii, in quâ profite- *cretum.* tur, commentitia plurima & apocrypha Gratianum admiscuisse. *Antverpi-* Quod & repetit in notis *ad can. Septuaginta. dist. 13.* & ad inscri- *ensis editio* ptionem *can. 2. dist. 21.* Ibi: *Idem Anacletus,* ubi allegatur *castravit* Contius, majorem probationem requirens: Quam verò præsti- *Contium.* terat in suâ præfatione, sicut ostendunt notata ab eo *ad can. judi-* cantem. *11. c. 30. q. 5.* Fr. Florens, *Antecessor Aurelianensis d. loc.*

CAP. III.

De Paleis.

S U M M A R I A.

1. *Palea, unde dicta.*2. *Non esse leviculas nulliusve pretii.*

Porro in hoc Decreto reperiuntur quædam capita, quæ *Palea, unde* *leæ* inscribuntur, quo de nomine opiniones variæ: Aliis *dicta.* quasi *πάλαια*, antiqua seu antiquata, *παλαίη* nomine celebratur Interpres quidam antiquus Digestorum, Codicis & Institutionum, quem ætate Justiniani vixisse Godofredus censet. *Vide Joseph. Mariam Swarossum in notis. Basil.* Aliis *ἀπὸ τῆς πάλιν*, rursus: Alii, quod quemadmodum *Paleæ* ad grana viles sint, sic capita illa omni pondere careant. Et hanc notam ab Eugenio III. Pontifice adscriptam, cui Gratianus compilationem suam obtulit, scribit Gilbertus Regius *concil. lib. 1. c. 24.* Et confirmat

S 2

Andr.

Andr. Alciatus 12. *parerg.* 3. ex more loquendi ejus seculi vulgari, quod quasvis res nullius momenti paleas appellavit. Sunt qui ferant, nomen esse proprium discipuli cujusdam Gratiani, ut Johannes Andreae & Catellianus Cotta, quem Cardinalis Alexandrinus *proæm. decret.* Procopaleam, Jason. *Rubr. Inst. de act. n. 12.* Quotopaleam, Critici Gregoriani *Protopaleam* appellatum volunt. Et his capitibus à plerisque omnis auctoritas abjudicatur. Vide Capoll. *de cognit. lib. jur. Can.* Martam *de Jurisd. p. 12. 30. n. 35.* Curt. Jun. *tract. de feud. p. 1. q. 1. n. 3.* Catell. Cott. *de J. Civ.* Hotom. *bruto fulmine. S. soluta potestas. n. 103.* Hoc certum est tamen, quod hæ Paleæ in vetustissimis Decreti exemplaribus non exstant, quæ cum alii tum Dn. Baluzius viderunt, nec in primâ editione Moguntinâ, & in Johannis Teutonici scholiis rarò ad verba eorum aliquid adscribitur, eas uno eodemque tempore non fuisse adjectas, sed ad primam Gratiani compilationem forte in margine adscriptas, unde pro lubitu librariorum modo in textum receptæ, modo omisæ, & vel cum cæteris capitibus conjunctæ, vel seorsum positæ. Sed perperam credi eas esse leves, & exigui momenti vel inde constat, quod non paucae earum à vetustioribus Gratiani compilatoribus agnoscantur.

*Non esse
leviculas
nulliusve
pretii.*

CAP. IV.

Emendatur Gratianus plusculis locis.

S U M M A R I A.

1. Anton. Augustini emendationes.	5. Emendatur can. ult. dist. 7.
2. Emendationes Gregorianorum.	6. Emendatur can. 6. dist. ult.
3. Post has supersunt adhuc menda.	7. Can. 3. dist. 15.
4. Exemplis ostenditur can. 7. dist. 1.	8. Poetas odit Hadrianus Pontifex.
	9. Can. 3. dist. 15.
	10. Can. 15. dist. 18.

*Ans. Augu-
stini emen-
dationes.
Emendatio-
nes Grego-
rianorum.*

ANtonius Augustinus scripsit emendationes Gratiani, à quibus Critici Gregoriani forsitan etiam profecerunt. Sunt ista Gregorianorū in manibus studiosorum hominū, qui editione

Ro-

Romanam versant. Nihilominus quia corpus Canonicum Glossatum, ut loquimur, veteres retinet lectiones, neque editiones novas semper cum veteribus conferre vacat, ne dicam etiam post emendatores Romanos menda reliqua facta, non lader operam profectò, qui in emendationes eorum incumbit. In *can. 7. dist. 1. re-iam super-*liquerunt Gregoriani inter exempla juris naturalis *successionem li-*berorum, & educationem. Legendum *susceptio.* Emendatores *Exemplis o-*psi in tribus Codicibus MSCtis Isidori & aliquot Gratiani ita *stenditur* gi, testantur, & convenire lectionem cum *l. 1. ff. de 7. & 7. Can. uli. can. 7. dist. 1.* *distinct. ead.* legitur hodiè rectè, *de cretionibus, de tutelis & c.* Sed *Emendatur* in glossato: vel de *cumtionibus,* vel de *contractibus.* Quod emen- *can. uli.* datum est ex Codicibus Isidori. Distinctione II. *can. 6. Papius & dist. 1.* *Pompeius.* Lege, Papius & Poppæus. In *can. 3. dist. 15. vers. item Emendatur* *venemibilis viri.* olim scriptum erat pro heroicis, hæreticis. Quod *can. 6. dist.* bonis quibusdam Canonistis, ut ait Philippus Carolus *de criticis,* *uli.* suspicionem movit, poëmata omnia esse hæretica, Poetasque inter *Can. 3. dist.* pios, etsi sacra tractent, neutiquam annumerari. Id quod Hadria- *15.* no illi Batavo, qui Caroli V. Præceptor fuit, adeò persuasum fuit, *Poetas odit* ut nullum hominum genus majori persequeretur odio, quam Poë- *Hadrianus* tas, & adhuc aliqui, ut Pierius affirmat, non mali alioqui Præsules, *Pontifex.* depravatâ illius loci lectione, neminem sacerdotio dignum arbi- *Can. 3. dist.* trantur, qui unquam in Parnasso somniant. In eodem *15.* Historia Eusebii Pamphili inter apocrypha recensetur. Quæ ver- *15.* ba ab asino quodam adjecta ait Beatus Rhenanus in præfatione hi- *15.* storix Eusebii Cæsariensis: Sed defendit Molinæus, quia omnes li- *15.* bri sic habeant, etiam concilia Ecclesiæ *tom. 1. Molinæum rursus re-* *lutat Covarr. lib. 4. var. resol. c. 17. §. 7. quem laudat Steph. Baluz.* *ad Ant. August. Emendat. p. 446. & seq. Cap. XV. dist. 18.* Memoratur concilium *Martini I. Pape.* Sed errat Magister noster. Est è *Martini Bracarenensis collectione, à concilio Lucensi probata ano-* *no 571. quæ edita habetur beneficio Johannis Doviati, sacrorum* *canonum Professoris Regii. Vide de hoc Martino Gregorium Tu-* *ronensem. hist. Franc. lib. 5. c. 38. & lib. 1. de mirac. S. Mart. lib. 1. c.* *2. Isidor. Hispal. de Viris Illustribus c. 22. & in chronic. Gothorum* *in fine. Aimonium Monachum de gestis Franc. lib. 3. c. 38. Sigeb.*

de Script. Eccles. c. 19. & 117. A. Augustinum præfatione in antiquas collectiones Decretalium, & in emendat. Gratiani lib. 1. Dial. 10. Baronium. tom. 7. ad Annum Christi 527.

CAP. V.

Lex Satura. ad can. 7. dist. 2.

SUMMARI A.

1. Lex Satura.

3. Glossæ Philoxeni.

2. Lanx Satura.

4. Satura non constituit speciem legis.

Lex Satura.

Lanx Satura.

Glossæ Philoxeni.

Satura non constituit speciem legis.

C Anone VII. distinct. 2. Gratianus Magister ex Isidoro *Saturam legem* facit, quæ de pluribus simul rebus loquatur. Ita Festus, Diomedes, Isidorus. At nota quidem lanx satura, lex satura non item. De illâ Varro in quæstionibus Plautinis: *Satura est, ubi uva passa, & polenta, & nuclei pini ex mulsò consparso, alii addunt & de malo Punico grano.* Quâ significatione vocem esse Laconicam ex Hesychio & Varino bene ostendit, vir quidam eruditus. Sabini erant Laconum coloni, à Sabinis ergo hanc vocem accepere Romani. De lege Saturâ memini equidem Glossarum Philoxeni: *Saturam, νόμος πολλὰ περιέχων*, nempe cum uno rogatu plura diversa ferrentur. Nec latet, quod ex Tito Annio Lusco in oratione adversus T. Grachum Festus citat in *Satura: Imperium, quod plebes per saturam dedem, id abrogatum est.* Ubi Imperium per saturam collatum dicitur, quod unâ rogatione cum variis capitibus confusè propositum notatur. Sed & quod Lælius ait, apud eundem Festum: *Dein postero die, quasi per saturam sententiis exquisitis in deditionem accipitur*, idem valet, atque collectim, raptim, tumultuariè. Inde tamen Grammatici legem, quæ satura vocetur Romanis, nunquam conficiunt. Falsum itaque est, saturam speciem legis constituere. Et decepit itaque Isidorus Gratianum. Quid enim aliud sibi vult Grachi illud? Imperium per saturam dare, quid Lælii, sententiam per saturam exquirere? quam confusè, commixtim: Minimè per legem saturam. Facit Justinianus præfatione ad Pandectas: *Hoc opus tradebatur non secundum edicti perpetui ordinationem, sed passim & qua-*

quasi per saturam, collectum & utile cum inutili mistum. confer ob-
servationes And. Schotti lib. 1. c. 2.

CAP. VI.

Ad can. XI. dist. 16.

S U M M A R I A.

1. Annotatio quid?	8. Eustathius Sebastenus.
2. Παροσημείωσις.	9. Sardica, que & Triadiza.
3. Ancyra.	10. Sardis.
4. Neo-Cæsarea.	11. Januarius Episc. Benevent.
5. Non semper conciliorum præ-
sides canones concipiebant.	12. Concilii hujus auctoritas.
6. Gangra.	13. Bini emblemata.
7. Osius Cordubensis.	14. Sensus Gratiani.

Continet diversas annotationes synodorum particularium. Annotatio glossis Παροσημείωσις. Est brevis & compendiosa scriptura pro memoriâ facta. Ita capitur in l. 82. §. servo. 2. ff. de Leg. 2. Sic usurpatur privata scriptura, qua debitorem aliquem nobis adscribimus. l. 7. C. de probat. l. ult. C. d. conv. fisco. debit. Hoc loco significatur compendiosa synopsis synodorum. Sic utitur Julianus Antecessor Novell. 248. & Justinianus Nov. 82, c. 5. Et Cresconius in Breviario, ubi enumeratis canonibus sanctorum Patrum, addit: Explicit annotatio canonum sanctorum Patrum. Dicebatur Παροσημείωσις, cum acta non essent plenaria, neque omnes allegationes partium scriptis mandarentur, sed summa capita paucis sub uno conspectu ponerentur. Vide Summum Cujacium ad Nov. 82. Et Hieronym. in Esaiam c. 4. σημειώσεις vocat excerpta & annotata. Prima ergo annotatio est Ancyranæ Synodi. Ancyra Metropolis Gallatiæ. Decem & octo episcopi è diocæsisbus Orientis Asianâ & Ponticâ XXV. canones ediderunt. Quorum observatio ad alias quam tres illas diocæses non poterat extendi. Secunda Neo-Cæsariensis. Neo Cæsarea est Metropolis Ponti Polemoniæ, ut est in Notitiâ Leonis. Auctor eanorum in ea expositorum dicitur Gratiano Vitalis, Episcopus Salaminus. Sed perperam. Nullus enim talis fuit Episcopus. In

Annotatio
quid?

Παροσημείωσις.

Ancyra.

Neo-Cæsarea.

*Non semper
conciliorū
præsides ca-
nonēs con-
cipiebant.*

Gangra.

*Osius Cor-
dubensis.*

*Eustathius
Sebastenus.*

*Sardica,
quæ &
Triadiza.*

Subscriptionibus apud Binnium legitur primus, Vitalis Antioche-
nus Cæles Syriæ. Legendum forsan apud Gratianum Vitalis An-
tiochenus & Salaminus Germanicæ Cæles Syriæ, qui etiam syno-
do subscript. Non enim semper qui concilio præerant, etiam
canonum erant Auctores. Nam Concilio Valentino III. Remigius
Lugdunensis Præsides fuit, & Ibo Gratianopolitanus quartus in or-
dine auctor dicitur sex primorū canonum concilii ab Hincmaro
in priore epistolâ ad Carolum Calvum: Et Venio Senonensis e-
piscopus præerat concilio apud Carisiacum, & tamen Hincmarus
composuit quatuor capitula contra Godeschalci errores, ut est in
ejus actis, teste Johanne Dartesio. Tertia fuit Gangrensis, post
Nicanum concilium, ut habet Inscriptio hujus synodi apud Zona-
ram, & Zonaras ipse, Balsamo & Harmenopolus in epitomâ cano-
num. Gangra Paphlagonum civitas est, & Metropolis. Zona-
ras *lib. 3. c. 13.* Et Imperator Leo Sophus in dispositione Metropo-
litanarum sedium. Auctor canonum statuitur Gratiano Osius
Cordubensis. Constat præterea ex epistolâ Episcoporum synodicâ
ad Armeniæ episcopos, apud Binnium, inscriptâ à XVII. Episcopis.
Dicitur congregata contra Eustathium, quem Sebastenum intelli-
gunt Episcopum, ex Socrate *lib. 2. c. 33.* & Sozomeno *lib. 3. c. 13.*
Samuel Peritus *lib. 3. var. lect.* Eustathium illum non fuisse Seba-
stenum Episcopum, sed Presbyterum tantum ex Socrate, citato lo-
cò adstruit. Baronius non fuisse Eustathium, sed Eutachium quen-
dam damnatum: quod Basilius & alii, qui loquuntur de variâ ejus
dispositione, ei nunquam objecerint Synodi Gangrenæ conde-
mnationem. Sed hæ conjecturæ sunt. Quarta est Sardicensis. Sar-
dica Illyrici urbs, Daciæ Metropolis, ut tradunt Eutropius, Anto-
ninus Itinerario & Suidas. Sed Serdica scribunt. Consentiant
Socrates Scholasticus *lib. 2. c. 18.* & Theodoretus *lib. 2. c. 3.* Sigo-
nius *lib. 5. Occidentalis Imperii*, locat eam cis Istrum, in Daciâ Me-
diterraneâ, inter duas Mœsias. Eam esse quæ postea Triadiza dicta,
ait Glycas. Imperatores quandoque ibi constitisse, datæ plures in-
de constitutiones Constantini M. in Cod. Theodos. docent, ut *l. 2.*
de donat. l. 1. de Accusat. Anno 316. l. 1. ad l. Jul. de Vi. Anno 317.
Anno 319. l. 1. de Abolit. l. 2. de Inoff. Testam. quæ data est ad Clau-
dium

dium Præsidem Daciæ. A Valentiniano & Valente *l. 3. de Legat. ad Mamertinum P.P.* Alia est Sardis, urbs Lydiæ, ad Tmolium montem sita. Stephanus Byzanzius *πρὸ πόλεων: Σάρδεις πόλις Λυδίας. Ὁ πόλις σαρδιανός, τὸ κτητικὸν σαρδιανικός.* Ponitur hæc à Gratiano ante Antiochenam. Sed Antiochena prior. Habita enim Ruffino & Eusebio COSS. an. XI. post mortem Constantini. Socrates *lib. 2. c. 15.* Vel decimo, ut Sozomenus *lib. 3. c. 11.* De Sardicensi ait Gratianus noster, Patres LX. statuisse canones viginti unum, quorum auctor maximè Osius Cordubensis episcopus, & Vincentius Capuanus Episcopus, & Januarius Beneventanus, & Calepodius Neapolitanus. Fuere plures nomine Januarii. Hic autem Beneventanæ civitatis Episcopus capite cæsus sub Diocletiano Principe Constantio V. & Maximiano COSS. ut Baronius refert. Immensam etiam flammaram eruptionem è Vesuvio non tantùm proximè adjacenti civitati ac circumjacentibus regionibus: sed toti Europæ conflagrationem minitatum fuisse, quæ tamen Januarii virtute compressa fuerit, ex veteri homilia narrat idem. Meminit Romæ in suburbiis viâ Tiburtinâ templi in honorem Januarii dicati, Gregorius *lib. 4. dialog. c. 26. & 54.* Sanguis hujus martyris in ampullâ vitreâ servatur concretus, liquefcere tamen & fluere, perinde ac recens effusum sæpe conspici, ait Baronius Martyrol. die 19. Sept. Cæterum de auctoritate hujus concilii non convenit Bellarmino & Baronio. Ille partim confirmatum, partim reprobatum esse ait. At Baronius ad A. D. 345. & Binius in notis ad hoc concilium volunt constitisse ex meris Orthodoxis CCCLXXVI. Episcopis. Quod refutatur ex historicis illorum circiter temporum, Socrate, Sozomeno, Theodoreto & ipso Athanasio præsentem in concilio, Apologiam II. Emblema igitur Binii est, ad-jacientis non solum hæc verba Synodo: *Tom. 1. fol. 440. Et subscripserunt, qui convenerunt Episcopi omnes.* Sed & Gratiano nostro insultantis, quod sexaginta tantum Episcopos concilio interfuisse asserat. Sanè Socrates *lib. 2. c. 20.* disertim memorat circiter CCC. occidentales orthodoxos Sardicam convenisse: Ex orientilibus autem Arrianis eo statim LXXVI. adfuisse. Unde refutatur iterum Baronius & Binius, qui duo eodem tempore celebrata concilia

Sardis.

Januarius
Episc. Benevent.

Concilii hujus auctoritas.

Binii emblema.

cilia fuisse, uno CCCLXXVI. orthodoxorum, altero LXXVI. Arrianorum volunt. Unam enim fuisse synodum: Sed quia vicina erat Philippopolis, Arrianos suum seorsim agitasse ibi conciliabulum, Socrates *lib. 2. c. 20.* testatur. Quantum ad Gratianum non dicit non plures LX. Patribus concilio interfuisse: sed totidem eorum canonibus statuendis operatos esse. An verè, non disputo.

Sensus Gratiani.

CAP. VII. De Apocrisariis.

S U M M A R I A.

1. Apocrisarii vox quando au-
diri cepta.	4. Episcopi in aulâ regiâ Apocri-
sarii.
2. Archi-Capellanus, Apocrisia-
rius.	5. Apocrisarius à respondendo.
3. Comes Palatii.	6. Responsales.
	7. Ad-Responsum, quale officium.

*Apocrisarii vox quando au-
diri cepta.*

Archi-Capellanus, Apocrisarius.

V Ir eruditus, David Blondellus hoc nomen ante annum Domini 450. Romæ non esse cognitum ait. Et in occidentali Ecclesiâ receptum circa annum 500. De his Adalardus apud Hincmarum Rhemensem *Epistol. lib. 3. c. 9.* duos in Aulâ Francorum regios ministros comparans ait: *præcipuè duo, id est, Apocrisarius, qui vocatur apud nos Capellanus, vel Palatii custos, de omnibus negotiis Ecclesiasticis vel ministris Ecclesiæ: Et Comes Palatii de omnibus secularibus causis vel judiciis suscipiendis curam instanter habebant, ut nec Ecclesiastici, nec seculares prius Dominum Regem absq. eorum consultu inquietare necesse haberent, quousq. illi præviderent, si necessitas esset, ut causa ante Regem merito venire deberet. Et c. 20. Apocrisarius quidem de omni Ecclesiasticâ religione, nec non etiam Canonica vel Monastica altercationes, seu quæcumque palatium adibant, pro ecclesiasticis necessitatibus sollicitudinem haberet, & ea tantummodo de externis Regem adirent, quæ sine illo plenius desiniri non potuissent. Pertinebant itaque omnes quæstiones canonica, quæ ad palatium deferebantur, ad Archiepiscopi cognitionem & judicium; Non secus atque omnes causæ seculares ad*

ad Comitem palatii pertinebant, quem vice Regis in palatio jus *Comes Pa-*
dixisse de majoribus causis seu Regum mandato seu officii prero- *latii.*
gatiuâ cognovisse, ex Bignonio in notis ad Marculphum obser-
vant viri docti. Decreta illa nomine Regio inscripta continebant,
Regem ex relatione Comitis Palatini judicasse, aut ab illo & Pro-
ceribus jam jam judicatas firmasse. Quem magistratum in Germa-
nico Imperio longo tempore durasse, notat P. Pithœus. Et Aven-
tinus *lib. 4. Annalium.* Vicem, ait, Cæsaris præsidendo Senatui
principali defungebatur, fidem Imperatoris implorantibus ade-
rat, jusque reddebat, fiscum Augustum, prædia Salica, redditus re-
gios procurabat, cæsareum censum exigebat, nihil citra ejus au-
thoritatem Duci aut decernere aut statuere licebat. Cæterum de
Apocrisario notandum, non ingratum fuisse Pontificibus munus
hoc in Aulâ Regiâ, quandoquidem Episcopis huic dignitati adhi- *Episcopi in*
bitis gratiam faciebant canonum, & ut abesse ab Ecclesiis suis & *Aulâ Regiâ*
assiduè in palatio versari liceret. Ita enim Carolus M. in concii- *Apocrisia-*
lio Francofordiensi c. 55. Dixit Dominus Rex in eâdem synodo, se *rii.*
à sede Apostolicâ, id est, ab Hadriano Pontifice licentiam habuis-
se, ut Angilramnum Archiepiscopum in suo palatio assiduè habe-
ret propter utilitates Ecclesiasticas. Deprecatus est eandem Syno-
dum, ut eo modo, sicut Angilramnum habuerat, ita etiam Hilde-
boldum Episcopum habere posset, quia & de eodem, sicut & de
Angilramno Apostolicam licentiam habeat. Omnis Synodus
consensit, & placuit eis eum in palatio esse debere propter utilita-
tes Ecclesiasticas. Dicebatur autem Præfectus iste Capellæ Regiæ,
Apocrisarius, à respondendo, exemplo Responsalium, qui mora *Apocrisia-*
bantur in urbe CPolitanâ, à Romanâ sede, aut à cæteris Patriarchis *rius à re-*
missi, ut Rebus Ecclesiasticis prospicerent, hac tamen differentiâ, *spondendo.*
quod Regius Capellanus jus diceret, Responsales verò negotiis *Responsales.*
procurandis præcipuè in urbe Regiâ vacarent *Vide P. de Marcâ.*
Ubi & hoc monet, Archicapellani auctoritatem paulatim defuisse,
& cum munere Comitis Palatii fuisse confusam. Sunt qui Apo-
crisarium eundem esse volunt, qui Justiniano *in Nov. XXV. c. 1.*
ad finem. & l. 18. C. de Re militari. Ad-Responsum dicitur, & ita *Ad-Respon-*
quidem vetus Novellarum Interpretes: At textus Græcus Haloan *sum, quale*
tri officium.

dri d. Nov. 25. ipsum hoc Latinum Ad-Responsum, ponit, ἐχέτω μὴγε Ad-Responsum τῆν στρατιωτικὴν εὐκοσμίαν, & reliqua. Et sic etiam Latina Juliani Patricii versio. At hoc aliud officii erat genus, nempe qui vice Magistri militum presentium Responsa dabat, ut docet Cujacius, & addit: Qua ratione legati hodie à plerisque dicuntur Apocrisarii & Responsales. Et inde nomen scrinio auri, Ad-Responsum. l. 7. C. de Palat. sacr. larg. Habeat Ad-Responsum sive Apocrisarius Adjutores & exceptores, sed & ipsi Ad-Responsum diversis locis destinati mutua sibi auxilia præstabant. Constat ex his, & hoc, in casu recto Ad-Responsus barbarè dici. Est enim inflexibile, Ad-Responsum, ut Circum pedes, Ad-manum. Denique erat adhuc aliud genus τῶν Ad-Responsum seu Apocrisariorum, quo utebantur Monachi coram Episcopo conventi, nempe qui vicem Syndici gerebat, per quem respondebant Nov. 79. c. 1. ubi vetus Interpres voce Responsales, utitur.

CAP. VIII.

De Annatis. Ad cap. Novit. distinct. 100. & can. sicut Episcopum. c. 1. q. 2.

S U M M A R I A.

1. Annatarum auctor.	6. Gregorius M. omne istiusmodi vectigal improbat.
2. Enthronisticum.	7. Pastellus.
3. Cathedralicum.	8. Zacharias accusat.
4. Συνήθεια.	9. Duravit tamen sub Clemente V.
5. Canonicum.	

Annatarum auctor.

Est genus vectigalis Pontificii, quod Annatas vocant, quo primi anni fructus ex Episcopatibus, Abbatibus aliisque beneficiis fisco Apostolico inferri debent. Egi dudum de his in Controversiis Illustribus superioris seculi *dissert. 5. eb. 17.* Fertur inventum recens, & ut creditur, Bonifacii noni. Ita Platina *p. m. 259.* Sed antiquius facit Hostiens. in capit. *Inter cetera.* de Offic. Ordin. ubi jam ante sub Alexandro IV. de Annatis sæpè reclamatum fuisse. Vixit is circa annum 126. Sunt qui Johanni

ai

ni XXII. tribuunt. Sed si originem & usurpationem spectes, longè antiquius hoc vestigal est, ut vel ex damnationis sententiâ in concilio Chalcedonensi constat. *can. 2.* Antoninus Episcopus Ephesi ordinationes Episcoporum vendebat pro modo redituum, ut habet Palladius *dial. de Vita Chrysofomi.* Quare Chrysofomus concilium convocavit Ephesi, quo damnata est hæc exactio, Episcopis sic ordinatis depositis, non attentâ exceptione, quod secundum consuetudinem dederint, & pecuniam suam condicere ab heredibus Antonini permissum fuit. Cumque fraus canoni fieret, datâ videlicet pecuniâ post ordinationem, Gennadius Episcopus CPTanus anathema in transgressores excussit, libro tertio Juris Græco-Romani *pag. 187.* Octuaginta annis post Gennadium Justinianus magnus Novellâ CXXIII. c. 3. consuetudinem firmavit, ut Episcopi, postquam consecrati fuerant, pro inthronisatione certam pecuniæ summam darent, quæ in dictâ Novellâ præscribitur. Eam Pontifex Romanus, cæterique Patriarchæ ac Metropolitanis ac Episcopi consueverunt Archiepiscopo & Archidiacono ordinatoris tradere, ad distribuendum his, quibus ex consuetudine oportebat. Quinam verò isti? Godofredus Pater suspicatur in utilitatem Ecclesiæ & alimoniam pauperum cessisse. Sed aliud verba innuunt. Ipsa enim Novella Episcopis, quibus in consecratione aderant, nec non Clericis & Notariis, qui in eâ ordinatione ministrabant, & diplomata conficiebant, distribuit. Non nego tamen post Justinianum ita obtinuisse, ut patet ex instructione, quam Patriarcha tempore ordinationis suæ dabat Metropolitanis art. 10. Τὸν λεγόμενον θρονοισμὸν ἢ τὰ χεῖρσπονῶντι (μὴ γένοιτε) ἀλλὰ τοῖς ἐνδεεστέροις τῶν κληρικῶν, ἢ καὶ τοῖς ἐκκλησιαστικῆν ἀλλήν ὑπηρεσίαν τελέσει, καὶ ἀναλογία τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐπορίας διορθώμεθα δίδοσθαι. εὐπόρῃ γὰρ τῆς ἐπισκοπῆς κατισταμένης, εὐεργασίας μέρει τῆς ὑπηρετούντων ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς διακονίαις, ἀπαιρῶν τὸν βίον κεντημένους, δωροδογεῖσθαι ἐκείθεν ἕθ' ὅλας ἀπείρομυρ. Statuimus, ut inthronismus, quem vocant, non ei, qui ordinat episcopum; (absit ut hoc fiat) sed pauperibus Clericis, vel alio quodam Ecclesiastico munere fungentibus, ratione facultatum ecclesiasticarum habitâ detur. Quippe si locuples sit Episcopatus, non

*Enthroni-
sticum.*

Cathedra-
ticum
συνήθεια.

penitus prohibemus, quo minus in eos, qui ministeriis Ecclesiasticis inserviunt, & inopem vitam traducunt, velut ex beneficentiâ munuscula quadam conferuntur. Hoc genus honorarii Justinianus vocat ἐκθερησιακόν, quod Julianus Antecessor vertit cathedratium. Aliud verò dicitur συνήθεια vel consuetudo, ut ex d. Nov. 123. c. 3. videre est. Hæ appellationes innuebant prætextum, quo pecuniarum istarum acceptio velabatur. Nimirum ab Episcopis accipiebatur pro enthronistico, & cathedrativo, quod hodie installationem vocamus: à clericis verò partim pro ministerio suo in consecratione, partim pro expensis itineris & comæatus. Quippe ex diversis provinciâ locis coibant, & morari oportebat in loco consecrationis, propter examen & actum consecrationis, dummodo unius anni diaria non excederet summa. Quod attinet συνήθειας Isaacus Comnenus Imperator, qui anno MLVIII. Orienti præerat, Episcopis propter ordinationem Clericorum plus septem aureis numis non permisit pro universis ordinibus usque ad Presbyteratum inclusivè. Constitutio ita habet:

ΙΣΑΑΚΙΟΥ ΤΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ.

Περὶ τῶν ὑπὲρ χειροτονίας διδομῶν συνηθειῶν καὶ
ὡς τὰ κανονικῶν.

Τῆς βασιλείας μῆ, καὶ ἐπὶ τῇ χειροτονίᾳ τῶν ἱερέων καὶ ἐπὶ τῶν κανονικῶν τὸν παλαιὸν ἐνεργεῖν τόπον: καὶ μηδὲν ἐπὶ τῇ χειροτονίᾳ λαμβάνειν πλέον τὸν χειροτονοῦντα τῆτον ἐπίσκοπον, ἢ τὸν ἀρχιεπίσκοπον, ἀλλ' ἢ μόνον τὰ ἐπὶ τῶν χρυσῶν νομίσματα τῆς ὡρεπρωμωμένης χαρᾶς τῆς βασιλείας μῆ ἦγαν ἐν μὲν ὅτε ποιεῖ τὸν λιτὴν παπῶν ἡτοι ἀναγνώσθη. Τρία ἦ, ὅτε χειροτονεῖ αὐτὸν Διακόνον. καὶ ἕτερα τρία, ὅτε πληροῖ αὐτὸν ἱερέα: ἢ τοι περὶ βύττερον ὡσάντως, καὶ ὑπὲρ τῶν κανονικῶν, ὑπὸ τῶν ἔχοντων χωρεῖς λ καπνῆς, νόμισμα ἐν χρυσῶ ὁμοίον ἀργυρῶ δύο, κρηθῆς μόδια ἕξ, οἷα μέτρα ἕξ, ἀλεύρα μόδια ἕξ, καὶ ὄρνιθας τριάκοντα. Δύο ἦ ἔχοντες κ καπνῆς, τὸ δέμοισρον ἕ νομίσματα, καὶ ἀπὸ τῶν β ἀργυρῶν, ἀγυρονῶ μέσαιρον ἐν, κρηθῆς μόδια δ, ἀλεύρα μόδια δ, καὶ ὄρνιθας κ, δύο ἦ ἔχοντες ι καπνῆς χωρεῖς, ἀργυρῶ ε δένιον ἐν, κρηθῆς μόδια β, οἷα μέτρα β, ἀλεύρα μόδια β, καὶ ὄρνιθας ι καθῶς καὶ ἐν τοῖς σιγαλλίοις τῶν παλαιῶν πσακτικῶν ἀναγράφονται.

τὸ κανονικόν.

καὶ

καὶ ἡ σύμφωνος κατάθεσις τῶν ὅλων θεματικῶν παρέστησε τῇ βασιλείᾳ μ.σ.

ISAACI COMNENI.

De Consuetudinibus, quæ ordinationis nomine dantur; & de canonico.

MAjestas mea sancit, ut tam in ordinatione sacerdotum, quam in canonico antiqua sanctio vigorem obtineat, neve quid amplius in ordinatione capiat episcopus, qui sacerdotem ordinat, præter septem nummos aureos præstantioris monetæ majestatis meæ. Videlicet unum, quando eum simplicem papam sive lectorem facit, tres, quando diaconum ordinat, & alios tres, quando sacerdotem sive presbyterum perficit. Similiter nomine canonici, à vico habente triginta fumaria, similis nummus aureus unus exigatur, argentei duo, aries unus, hordei modii sex, vini mensuræ sex, farinæ modii sex, triginta gallinæ. Ab eo vero, qui fumaria viginti habet, bes aurei, pro duobus argenteis, argenteus unus, agnus dimidiatus, hordei modii quatuor, vini mensuræ quatuor, farinæ modii quatuor, gallinæ viginti. A vico denique decem habente fumaria, quinque argentei, agnus unus, hordei modii duo, vini mensuræ duæ, farinæ modii duo, gallinæ decem: quemadmodum & veterum exactorum sigillis hæc perscripta sunt, & majestati meæ consentiens omnium depositio provincialium probavit. Vid. Photium in *Nomoc. tit. 1. c. 34. p. m. 856.*

Hoc tributum nondum erat in usu ætate Balsamonis, ut notat ipse in Responsione suâ ad LVII. Interrogationem Marci Alexandrini, ubi ait; Episcopos nihil aliud accipere consuevisse à populis, quam id, quod ultrò offerebatur: *δενόμεθα τῇ συνθηδείᾳ καὶ προσαρτέσει τῶν δίδόντων.* Sed postea Gregorius Pontifex concilio Romæ coacto omne penitus hujusmodi tributum improbavit, quod extat *lib. 4. Epist. 44.* & apud Gratianum *can. Novit. distinct. istiusmodi 100. & Can. sicut Episcopum. c. 1. qu. 2.* Sed juvat locum ex Regesto integriorem, quàm Gratianus fecit, exhibere: Antiquam Patrum regulam sequens nihil unquam de ordinationibus accipiendum

Canonicum.

Gregorius

M. omne

vestigal

improbat.

dum

Pastellus.

dum esse constituo. Neque ex datione pallii: neque ex traditione chartarum, neque ex ea, quam nova per ambitionem simulatio invenit, appellatione pastelli. Quia enim ordinando episcopo Pontifex manum ponit, Evangelicam lectionem minister legit. Confirmationis autem, ejus epistolam Notarius scribit: sicut Pontificem non decet manum, quam imponit, vendere: ita minister vel Notarius non debet in ordinatione sua ejus vocem suam vel calamus venundare: pro ordinatione vero vel pallio seu chartis atque pastello eundem, qui ordinandus vel ordinatus, omnino aliquid dare prohibeo. Ex quibus prædictis rebus si quis hunc aliquid commodi appellatione exigere vel deferre forte præsumserit, in districto Dei omnipotentis examine reatu subiacet. Is autem, qui ordinatus fuerit, si non ex placito neque exactus neque petitus post acceptas chartas & pallium aliquid cuilibet ex clero gratiæ tantummodo dare voluerit: hoc accipi nullo modo prohibemus: quia ejus oblatio nullam culpæ maculam ingerit: quæ ex accipientis ambitu non præcessit. Vide eundem Gregorium *lib. 4. Epist. 51. 53. 55. 56. lib. 5. Epist. 7. lib. 7. Epist. 5. 113. 114. lib. 9. Epist. 40. 51. 53. & 54. lib. 11. Epist. 46.* Post Gregorium

*Zacharias accusat.**Duravit tamen sub Clemente V.*

Zacharias Pontifex ad Bonifacium Sedis Apostolicæ Legatum graviter accusavit Cleri Romani ex hac causâ exactorem. Sed duravit nihilominus anno MXC. ut docent epistolæ Ivonis Carnotensis. Sub Clemente V. non desit, ut ex Guilielmi Durandi Episcopi Mimatensis, quem Speculatorem appellant, libro de modo generalis concilii celebrandi, ostendit P. de Marcâ. Anno MCXC. Episcopum Cenomanensem dedisse pro suâ ordinatione septingentas Marcas argenti Rogerius Hovedenus scribit. De Clemente V. Westmonasteriensis ad annum 1305. ita: Ipse verò Papa, videns insatiabilem quorundam Episcoporum Angliæ avaritiam importunè postulantium primas vacantes Ecclesias per annum in suis diœcesibus sibi concedi, advertensque, quia quod postulat inferior, potest & superior, appropriavit sibi ipsi per biennium omnes proventus de primo vacantibus Ecclesiis in Angliâ, videlicet de primo anno primos fructus, tam de Episcopatibus, Abbatibus, prioratibus, præbendis, Rectoriis & vicariis, quam de
ceteris

ceteris minutis beneficiis. Hactenus iste. Non ergo Johannes XXII. primus auctor annatarum est, quamvis eas fortè adauxit, atque alio, quàm consecrationum nomine recepit. Nam Johannes iste Annatam ab omnibus beneficiis non electivis exegit in usus Ecclesiæ Romanæ, atque ob eam causam reservavit usque ad triennium fructus omnium præbendarum, Ecclesiarum, parochialium & capellarum, quæ intra illud temporis spatium vacarent, ut patet ex *Extrav. comm. cap. Cum nonnulla. de præbend. & dignit.* At hujus successores porrexerunt istud tributum etiam ad beneficia electiva.

CAP. VIII.

De Jure Patronatus, processionibus. *Ἀνωσία, ἀνωσίου.* *Ad can. 26. caus. 16. q. 7. can. certum de consec. dist. 1. cap. Nobis 25. X. de jure patron.*

SUMMARI A.

1. Processionis aditus, quid.	5. Jus presentandi quando Pontifices Patronis cesserunt.
2. Melior expositio.	6. Patroni nihil possunt exigere ab Ecclesiâ.
3. Ἀνωσία ἀνωσίου.	
4. Processiones, Litania.	

Antiquitus Laici Ecclesias fundatas à se solebant sibi retinere, inde fiebat, ut qui ab his eas obtinere vellent, vel pecuniâ vel aliis modis redimere cogerentur. Quam consuetudinem vehementer taxat Hincmarus in capitulis *tit. 4. c. 5.* Consequabantur inde & hoc, ut beneficia Ecclesiæ a se dotata, cum viduata esset, ipsi pro arbitrio conferrent. Hæc consuetudine etiam presbyteros in suis possessionibus habebant, ut necesse illis non esset frequentato Ecclesias parochiales, de quo conqueritur Agobardus *c. 11. de priv. & jure sacerdot.* ubi id notat Dn. Baluzius. At verò fundatorem Ecclesiæ nihil juris in Ecclesiam habere, præter processionis aditum, qui Christianis omnibus in commune debeatur, ait Gelasius *can. 26. caus. 16. q. 7.* Sed quid est processionis aditus, quid.

cessionis aditus? Glossa exponit, licentiam adeundi Episcopum, Sunt, qui putant jus processionis appellari, cum celebri pompâ obviam eundum sit Patrono ad Ecclesiam accedenti, ad ambitum usque Ecclesiæ. A. de Butrio. *ad cap. Nobis. x. de Jur. Patron.* Lambertin. *11. de Jur. Patron. 1. part. pr. n. 15.* Finckelthaus. *de Jure Patron. c. 6. n. 146.* Ungepaar. *ad Decretales tit. de Jur. Patron. n. 37.* Sed si ita sit, cur tribuat Gelasius hujus processionis aditum non alium Patrono, quàm qui omni Christiano debeatur? Verius est, cum multi ædificantes Oratoria & ædículas sacras Martyrum in honorem publicas processiones instituerent, Gelasius, omnia jura fundatoribus ablaturus, hoc quoque prohibuit *can. certum. de consec. dist. 1.* ideò statuit, non alias processiones permitti oportere Patronis, quàm publicas, quibus ipsis eodem jure, quo aliis Christianis interesse liceat. Id sanè prohibuit Justinianus quoque *Nov. 123. c. 32.* ne Laici faciant *τὴν λίτην*, quam *δημοσίαν προέσδον* vocat, *publicum processum* *Nov. 67. c. 1.* & Julianus Antecessor. Præ- tendebant ipsi fundatores gradum, dignitatemque non tantum in ordinatione & electione Clericorum, sed etiam jus procedendi in conventibus & cœtibus fidelium, instar Episcoporum aliorumve Prælatorum. Processionum autem honorem Prælati delatum, ex Tertulliano, libro *de prescript. adversus heret.* & Divo Augustino *22. de C. D. 8.* datur agnoscere. Erant processiones, supplicationes solennes publicæ cum hymnis & canticis apud Gregorium lib. 2. Græci *λιτανείας* vocant, quibus interesse solebant Reges, Principes & magistratus, & ad campos usque sequi sacerdotes. *Vide Zonar. tertio Annal.* Patroni autem peculiarem litaniam à reliquis sejunctam affectabant, quæ causa fuit Gelasio, eos in ordinem cogendi, ut litanias non nisi cum ceteris fidelibus celebrarent, donec Alexander III. *Cap. Nobis. 25. x. de Jur. Patron.* processionis honorem Patronis indulgeret post Clericos, qui primi semper sunt, *cap. 1. de vitâ & honest. Cler.* Fuit ergo hoc Patronorum jus. Postea jus præsentandi Clericos eis datum, quod introduxi- tandi quan- duxit Justinianus magnus *Nov. 57. & 123. c. 18.* Quod tamen serius admiserunt Pontifices, nec ante concilium IV. Toletanum. *can. ces Patronis decernimus, caus. 16. qu. 7.* Postea ex constitutione Pelagii, *can. Eleu- cesserunt.*

*Melior ex-
positio.*

*Δημοσία
προέσδον.*

*Processio-
nes, Litanie*

*Jus præsen-
tandi quan-
do Pontifi-
ces Patronis
decernimus,
caus. 16. qu. 7.*

186

iberius 30. *caus. 18. qu. 2.* annum censum ut ferrent Patroni, vel partem oblationum, quæ solennioribus diebus offerrentur, effectum est, dummodo lege foundationis id actum esset, nec census modum excederet. Concilium Braccarense *can. si quis basilicam. 10. de Consecrat. dist. 6.* Unde hoc jure Patroni Ecclesiarum nihil possunt exigere, præter antiquos & moderatos redditus à Diocæsano Episcopo ab initio constitutos sub pœnâ excommunicatio-
nis. cap. præterea. de Jur. Patron. cap. cum Bertold. de sent. & re Ecclesiâ. jud. Quod si tamen Patronus fortunæ invidiâ bonis clavit, alimenta ab Ecclesiâ petere non prohibetur. *can. contra. can. quicumque. caus. 16. q. 7. & cap. Nobis. x. de Jure Patron.*

CAP. IX.

Quid sit conversio, quid ἀσκησις? μεταβολή Monachorum? Ad *can. Ingredientibus. caus. 19. qu. 3.* Et Justiniani Nov. V.

S U M M A R I A.

1. Justinianus commendat monasticam. 3. ἀσκησις.
2. Conversio quid. 4. Philosophi & Monachi ἀσκηταί.

Justinianus Nov. 5. vitam monasticam commendans ita inquit: *Justinianus Δείη, τῆς τῶν θεῶν αἰπῶ λόγων παιδείας, καὶ ἀσκήσεως ἀκρεβῆς, commendat ὡς τῆλικαύτης ἀξίῳ γενέσθαι μεταβολῆς.* Interpres vulgatus *monasticana* sic: Indiget divinorum eloquiorum eruditione, & conversationis integritate, ut tanta dignus factus sit mutatione. Retinet versionem Haloander, *μεταβολήν* mutationem reddens: Sed aliâ voce utitur Ecclesia, nempe *conversionis*. Converti dicebantur *Conversio* generaliter, qui de vitâ seculari ad clericatum transferant. *Gregorius Turonensis lib. 9. c. 33.* In quâ, *ait*, causâ Theutacius Presbyter, qui nuper ex Referendario Sigeberti Regis conversus presbyterii honorem accepit. Propriè tamen & signatè converti dicebantur, qui è seculo ad Monachismum sese conferebant. *Johan. Cassianus lib. 4. Monast. Inst. cap. 1.* *Hi, qui ad dominum converti cupiunt, recipiantur in cœnobiis.* Hieronymus de exitu Leæ: *Ita*

eam totam ad dominum fuisse conversam, ut monasterii princeps, Mater Virginum fieret. Gregorius Turonensis lib. 3. cap. 7. Illa quoque ad Deum, conversa mutata veste, monasterium sibi intra Piclaviensem urbem construxit. Hilarius Arelatensis in vitâ S. Honorati: Recenti adhuc & illibato nitore frontis sine admonitione convertitur. Gregorius Magnus lib. 2. dialogi de S. Benedicto. Alio quoque tempore Gothibus quidam pauper spiritu ad conversionem venit, quem Dei vir Benedictus lubentissimè suscepit. Effectus autem hujus conversionis in ceteris erat ἀσκησις. Hâc voce Stoici utebantur & Cynici præcipuè, significantes rigidam illam vivendi rationem, quâ se contra fortunæ injurias durabant. Photius de Sallustio Cynico ait: ἀσκησιν tam faciliè tolerasse, ut neque corpore infirmior, neque animo dejectior visus fuerit. Josephus lib. 6. c. 4. de Nabalo ait, σκληρὸν ἢ πονηρὸν τοῖς Ἀπιδέμασι, καὶ κυνικῆς ἀσκήσεως πεποιημὸν τὸν βίον. Hujus ἀσκήσεως sæpe meminit Arrianus, & est de eâ caput integrum lib. 3. Dissertat. Epictet. Hoc veterum Christianorum quidam imitabantur, quod de Origene scribit Eusebius, lib. 8. Ecclesiastica Historia. c. 3. ubi ejus ἀσκησιν luculenter describit: Unde & φιλοσόφοι ἀσκηταί, appellati, in primis verò monachi. Vide Desiderium Heraldum de rer. judicat. auctor. cap. X. Cujacium paratit. Cod. d. Episc. & Cler. Salmasium Tertull. pall. pag. 66. Casaubon. ad Baron. pag. 171. Scalig. Lect. Auson. lib. 1. c. 8.

ἀσκησις.

Philosophi
& Monachi
ἀσκηταί.

CAP. X.

De gradibus Jurisdictionis Ecclesiasticæ. Ad
can. 46. caus. II. q. 1. can. 8. & 9. caus. 9. q. 7.

SUMMARI A.

1. Singulis Episcopis sui limites.	5. Synodus diœceseos.
2. Canon 2. concilii CPol.	6. Διοίκησις, ἐπαρχία.
3. Confirmatur Nicæno.	7. Canon. 9. & 17. Chalcedon.
4. Synodus provincialis, perfecta.	8. Grotiani manus.

Singulis
Episcopis
sui limites.

Multæ sunt constitutiones Ecclesiæ, quibus singuli Episcopi jubentur res suas agere, neque in aliorum Ecclesias, aut diœceses ἀδουκῶσιν. Canon. 2. Concilii CPiani: τῆς
ἐκείνης

ἐπεὶ διοίκησιν Ἐπισκόπων ταῖς ὑπεροχοῖς ἐκκλησίαις μὴ ὀπιέναι
 μηδὲ συγχέειν τὰς ἐκκλησίας. Zonaras ibi notabat: Διὰ τὸ ὀπιέναι
 τὴν ληστεικὴν οἶον ἐμφαίνεσθαι καὶ ἀτακτικὸν ἔφοδον. Nempe
 hoc verbo ὀπιέναι invasionem significari quasi latrocinii instar.
 Quo canone Episcoporum velut territoriis termini limitesve po-
 nebantur, quos transilire Episcopis aliis minimè liceret. Hanc
 esse hujus canonis veram interpretationem ex Socrate *lib. V. H.*
Eccl. cap. 7. liquet, ubi de synodo istà CPnā agit: Verba ejus hæc
 sunt: Καὶ Πατριάρχας κατέστησαν Διανεμάμενοι τὰς ἐπαρχίας,
 ὡς τὰς ὑπὲρ διοίκησιν Ἐπισκόπων ταῖς ὑπεροχοῖς ἐκκλησίαις μὴ
 ὀπιέναι. Τὸ γὰρ πρότερον διὰ τὰς διωγμὰς ἐγένετο ἀδιαφόρως.
 Et distributis provinciis diæceseos patriarchas constituunt, ut ne alte-
 rius diæceseos Episcopi Ecclesias extra suos fines sitas invaderent. Id
 enim antea propter persecutiones facere cuiq; liberum erat. Hæc por-
 τὸ firmantur eodem canone, ita conversa in Codice Canonum Ec- *Canon 2.*
 clesie Romanæ, ab Hadriano I. Papâ Karolo magno Romæ quon- *concilii*
 dam oblato, qui canon in ordine ejusce Codicis est CLXIV. *Qui CPol.*
 sunt super diæcesin Episcopi, nequaquam ad Ecclesias, quæ sunt extra
 prefixos sibi terminos, accedant, nec eas hac presumptione confun-
 dant; sed juxta canones Alexandrinus Antistes quæ sunt in Ægypto
 regat solummodo, & orientis Episcopi orientem tantum gubernent,
 servatis privilegiis, quæ Nicænis canonibus Ecclesie Antiochene tri-
 buta sunt: Asiæ quoq; diæceseos Episcopi ea quoq; quæ sunt in Asia-
 nâ diæcesi dispensent. Nec non & Ponti Episcopi ea tantum, quæ sunt
 in Ponto, & Thraciarum, quæ in Thraciis sunt, gubernent. Non vo-
 cati autem Episcopi ultra suam diæcesin, non accedant propter ordi-
 nationes faciendas vel propter aliàs dispensationes Ecclesiasticas. Ser-
 vata vero, quæ scripta est de gubernationibus regulâ, manifestum est,
 quod illa, quæ sunt per unamquamq; provinciam ipsius provincie sy-
 nodus dispenset, sicut Nicæno constat decretum esse concilio. Ecclesias
 autem Dei in barbaricis gentibus constitutas gubernari convenit jux-
 ta consuetudinem quæ est à patribus observata. Veruntamen CPus
 Episcopus habeat honoris primatum post Romanum Episcopum pro-
 pterea, quod urbs ipsa sit junior Roma. Nititur hic canon celebri *Confirma-*
 illo Nicæno: τὰ δευτέρω ἐστὶ κρατεῖτο τὰ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Λιβύῃ καὶ *tur Nicæno.*

Πενταπόλι ὡς τὸν ἐν Αλεξανδρείᾳ Ἐπίσκοπον πάντων τῶν ἐχόντων ἐξουσίαν ἐπέβη καὶ τῷ ἐν τῇ Ρώμῃ Ἐπισκόπῳ τὸ σύνειδ' ὅτι ἔβην. &c. Quod propterea constitutum, ne quisquam auderet ὑπὲρ διοικήσιν ὧν quidquam pro potestate agere, & in jus Ecclesiarum ὑπεροχῶν invadere. Cuilibet ergo Episcopo sua erat Ἐπισκοπή, & primus Jurisdictionis gradus, alter gradus erat omnium Episcoporum unius provinciae, qui à Metropolitanō convocantur. Hæc perfecta synodus vocata; quod Metropolitanus interfuit. Canon. 16. Concilii Antioch. τελείαν ἢ ἐκείνην εἶναι σύνοδον ἢ συμπαρέστι ἢ ὁ τῆς μητροπόλεως. Tertius gradus fuit Episcoporum multarum provinciarum, quæ dicecesis dicebatur, vocabulo à civili administratione petito, velut territorium, cui plures Ecclesiæ & paræciæ suberant, nec non Chorepiscopatus. Est ergo διοίκησις propriè Episcopi, Archiepiscopi, seu metropolitani, Exarchi & Patriarchæ, ita ut quando de omnibus illis dignitatibus ageretur, aut de quibusdam earum, διοίκησις tunc tribueretur superiori. Hinc canon 6. concilii CPtani: Εἰ ἢ συμβανῆ ἀδυνατήσῃ τὰς ἐπαρχίαις πρὸς διόρθωσιν τῶν Ἐπιθερομένων ἐγκλημάτων τῷ Ἐπισκόπῳ, τότε αὐτὰς προσείναι μείζονι, σωόδῳ τῶν τῆς διοικήσεως Ἐπισκόπων ἐκείνης, ὑπὲρ τῆς αἰτίας ταύτης, συγκαληθῶν, καὶ μὴ πρῶτον ἐνίστασθαι τὴν κατηγορίαν &c. Id est: si quidem acciderit provinciales (Episcopus) non sufficere, tunc accedant ad majorem conventum Episcoporum illius diæceseos, qui hac de causâ convocati fuerint, nec prius accusationem instituant, & reliqua. Unde apparet διοίκησιν latius patere quàm ἐπαρχίαν, provinciam, nempe διοίκησιν Metropolitanæ subiectam. Hinc dicuntur Episcopi τῆς ἐπαρχίας, in dicto canone, qui Metropolitanō suberant, ἐπαρχίαται, quemadmodum etiam in can. 4. Concilii Nicæni can. 1. & 2. Concilii Ephesini, & can. 20. concilii Antiocheni: Latinis, Provinciales, ut vel ex Gregorio Turonensi videre est. lib. 9. cap. 20. Porro supra Metropolitanum erat ἔξαρχος, qui plures provincias administrabat qui & Patriarcha & Primas. Ita sanè canon. 9. & 17. concilii Chalcedonenis: Εἰ τις κληρικὸς πρὸς κληρικὸν πρᾶγμα ἔχῃ μὴ ἐγκαταλιμπανέτω τὸν οἰκείον Ἐπίσκοπον καὶ Ἐπί τὰ κοσμικὰ δικαστήρια κατατρέχέτω, & post: εἰ ἢ καὶ κληρικὸς πρᾶγμα ἔχει πρὸς τὸν ἴδιον, ἢ καὶ πρὸς

ἕτερον Ἐπίσκοπον ἢ τῆ σιωδῶ τῆς ἐπαρχίας δικαζέσθω; εἰ δὲ
 πρὸς τὸν τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας μητροπολίτην, Ἐπίσκοπον, ἢ κληρι-
 κὸς ἀμφισβήτησιν λαμβανέτω ἢ τὸν ἑξαρχὸν τῆς διοικήσεως, ἢ τὸν
 τῆς βασιλευσῆς κονσταντινουπόλεως θεόνον, καὶ ἐπ' αὐτὸ δικαζέσθω.
*Si cui clerico lis fuerit cum alio clerico, ne relicto proprio Episcopo
 ad iudicia secularia excurrat: Sin autem lis ei fuerit cum proprio vel
 alio Episcopo à provincia synodo iudicetur: Sin autem cum ipso pro-
 vincia Metropolitano lis sit & controversia Episcopo aut clerico, ex-
 archum adeat vel regnantis urbis Cpleos sedem: En tres jurisdic-
 tionis Ecclesiasticæ gradus: Nam aut clerico res est cum alio eidem
 Ἐπίσκοπῃ subjecto clerico & tunc Episcopus, cui uterque subest,
 adeundus est: Vel cum Episcopo ipso, tunc ad Synodum provin-
 ciæ referenda lis est. Vel denique cum ipso provinciæ Metro-
 politano, quo casu vel Exarchus adiri debet vel Patriarcha Constan-
 tinopoleos. Hi ergo erant fines, hi limites canonum, intra quos
 jurisdictio Ecclesiastica continebatur. Et inprimis canon XI.
 Cpanus, quem Gratianus in duos distraxit, octavum nempe & no. *Gratiani
 num caus. 9. q. 2. Unde factum quoque ut d. can. Non invitati. 9. ad manus.*
 Episcoporum singularium dioceses relatus fuerit contra concilii
 mentem quod non unius Episcopi Ecclesiam, sed integrum cor-
 pus Ecclesiarum sub uno Metropolitano vel Exarcho, vel patriar-
 châ constitutarum intelligebat.*

CAP. XI.

Pontificem Romanum pro sui electione cen-
 sum Regibus Gothicis pependisse, ab iisque
 confirmationem petiisse. *Ad can.*

Agatho. dist. LXIII.

SUMMARI A.

1. Pontifex pro sui confirmatio-
ne Regibus Gothicis veftiga-
lis. | 2. Censum hunc remisit Const.
Pogon. |
|--|---|

Ec-

*Pontifex
pro sui con-
firmatione
Regibus
Gothicis
vectigalis.*

*Censum
hunc remi-
sit Const.
Pogon.*

Ecclesia Romana Gothis Italiâ potitis à Regibus Arrianis confirmationem electi Romani Pontificis petiit, magnaque pecuniâ vi redemit. Indicat Cassiodorus *lib. 8. Epist. 15.* Nec Italiâ à Gothis receptâ desit vectigalis esse. Nam ipse Justinianus exactis Gothis eandem confirmationem, & censum pro eâ retinuit, quod non tacuit Gregorius I. in Psalmum 102. pœnitentialem, ut observat doctissimus Antonius Dadinus Alteserra, donec postulante Agathone Constantinus Pogonatus hunc censum remisit, retento confirmandi jure, quemadmodum ex Anastasio Bibliothecario in Agathone retulit Gratianus in *Can. Agatho. dist. LXIII.* Hoc onere soluti Pontifices hos sumtus in missilia populo spargenda verterunt. Quo pertinet illud Bernardi *lib. 4. de Consider.* ad Eugenium Papam: Quale est, *inquit*, quod de spoliis Ecclesiarum emuntur, qui dicunt Tibi Euge! Pauperum vita in plateis divitum seminatur, argentum micat in luto, accurritur undique, tollit illud non pauperior, sed fortior, aut qui fortè citius procurrerit, A te tamen mos, vel potius mors ista non cœpit, in te utinam desinat.

CAP. XII.

Ad distinct. 15. can. 3.

S U M M A R I A.

1. Canon. 3. distinct. 15. an sit Gelasii.	11. Liber proverbior. Xysti.
2. Actus B. Sylvestri.	12. De S. Mariâ & obstetricæ Salu.
3. Inventio crucis Dominica.	13. Liber, Thesaurus.
4. Inventio capit. Job. Baptista.	14. Epist. Jesu ad Abgarum.
5. Itinerarium Petri Agobardi Covarr. p. 314.	15. Nepotis.
6. Liber de nativ. Maria.	16. Evangel. Tacian.
7. Liber qui Pastor.	17. Faustus Manich.
8. De actibus Tecla.	18. Testamentum Jacobi.
9. De transitu Maria.	19. Liber Ogia.
10. Sortes Apostolor.	20. De pœnit. Jamnis & Jambris.
	21. Moyse, Musæus, magus habitus

Canon

Canon hic tertius tribuitur Gelasio primo Papæ. Sed monet Dn. Stephanus Baluzius, antiquitatis Ecclesiasticæ thesaurus vivus, in veteri Codice MS. Ecclesiæ Urgellensis, itemque altero monasterii Jurenfis idem decretum tribui

Canon. 3.
distinct. 15.
an sit Ge-
lasii.

Hormisdæ Pontifici, qui post Gelasium floruit, sed & in vetustissimo codice collectionis Dionysianæ se scriptum vidisse testatur. decretum hoc à Damaso Papâ diu ante Gelasii tempora fuisse editum. Inde colligit Damasum forsan primum omnium de hujusce libris decrevisse, deinde Gelasium id renovasse & auxisse. Idem & Hormisdam fecisse videri. Videamus canonem ipsum. Proban- tur eò actus B. Sylvestri, quamvis auctor sit incertus. Augustinus Steuchus Eugubinus Eusebium Cæsariensem auctorem putat. Eumque in codice vetustissimo bibliothecæ Didaci Mendozæ, Græcè scripto de vitâ Sylvestri nominati. Tomo V. vitarum, quas Aloysius Lipomanus è Græco in Latinum vertit, Simeoni Metaphrastæ tribuitur. Alii Damaso Pontifici adsignant, primum Pontificum vitas exorso. Vide Alb. Pighium *lib. 5. de Eccl. hier. c. ult.* Trithem. in Damaso. Refert ex his actibus Cedrenus in Constantino disputationem Sylvestri cum quibusdam Judæis coram Imperatore & miraculum editum ab eo. Cum enim Judæus tantum validum, pronuntiatio nomine Dei necasset: Sylvester iussit, ut in vitam eum vicissim reduceret, quod facere cum nequiret, Sylvester in nomine Christi id fecit. Hæc Cedrenus, auctor dubie fidei.

Actus B. Syl-
vestri.

De Scriptis de inventione S. Crucis Gelasius providè & pruden- ter pronunciat. Helenam invenisse crucem dominicam Theodoretus *lib. 1. c. 8.* Sozomenus *lib. 2. c. 1.* Nicephorus *lib. 8. c. 29.* Sulpicius Severus *lib. 2.* Ruffinus *lib. 1. c. 7. & 8.* Simeon Metaphrastes in vitâ Helenæ, Cassiodorus, 2. narrant. At recentiores quidam in dubium vocant, quia Scriptores inter se non conveniant in circumstantiis. Theodoretus, Ruffinus, Socrates, Sozomenus, Georgius Hamartolus gravem mulieris morbum ab umbrâ Crucis depulsum: Sulpitius, Paulinus, Leo Imperator mortuam resuscitam, & inde agnitam crucem. Ambrosius solo titulo agnitam profitetur, nullo alio miraculo. Hanc opinionem tenent Salma-

Inventio
crucis Do-
minica.

sius in Epistolis de Cruce. P. Molinaus in Epistolâ Gregorii de euntibus Hierosolymam pag. 37. & 52. & Thomas Bartholinus commentatione de Paralyticis novi testamenti. pag. XI.

Inventio**capit. Joh.****Baptista.**

De inventione capitis Johannis Baptistæ similis est ratio. Est quidem apud Cyprianum tractatus de revelatione capitis hujus. Sed non est genuinus partus. Facit enim mentionem Athanasii, Cyrilli, Theodosii Imp. & Pipini. Ipsa revelatio capitis facta sub Theodosio fertur Nicephoro lib. 12. cap. 49. Et Theodosius in templum à se conditum curavit inferri. Sozomenus lib. 7. c. 21. Et tamen denuo inventum est à Guilielmo Aquitaniæ Duce in monasterio Angeriaccensi, ut est in appendice ad Glabrum. Theodoretus ossa ejus cremata Sebastæ in Palæstinâ refert lib. 8. c. 16.

Itinerarium**Petri. Co-****varr. p. 314.**

Itinerarium Petri Apostoli reprobat Hieronymus de Scriptoribus Ecclesiasticis & Athanasius in synopsi. Epiphanius ait conscriptos fuisse circuitus Petri à Clemente, sed ab hæreticis depravatos *hæresi 30*. De eo sic Blondellus: *Itinerarium Petri, scriptum nugis & fabulis refertum, veteris Ecclesiæ cauterio inustum, ab ipso Romanæ inquisitionis consilio libris prohibitis annumeratum, à doctis omnibus rejectum*. Agobardus videtur hoc itinerarium Clementi attribuere, & id ipsum esse opus, quod sub recognitionum titulo exstat. Vide notas Baluz. in Agob. p. 31. Legendum itaque apud Gratianum: Itinerarium nomine Petri Apostoli, quod appellatur S. Clementis libri octo, apocryphi, ut est apud Burchardum. Vide Covarr. d. l. p. 314. in fine. Athanasium in synopsi, Epiphanium *hæresi 30*. Philastrium *hæresi 40*. Synodum Romanam sub Gelasio coactam, Photium bibliotheca *Cod. 113*. Humbertum Cardinalem adversus Nicetam; Ivonem *parte 4. cap. 105*. Honorium Augustodunensem, *de luminaribus Ecclesiæ*. Driedon. *de Eccles. scriptoribus & dogmat. parte 5. lib. 4. c. 5*. Natalem Bedam adversus Joh. Fabrum *proposit. 103*. Sixtum Senensem *biblioth. lib. 2*. Pererium *in genesin lib. 2. q. 3*. Bellarminum *de scriptor. Eccles.* Baronium *ad annum Domini 34. §. 280. 291. An. 41. §. 10. 51. 52. An. 44. §. 36. An. 112. §. 22*. Perionium *replica. c. 31*. Possevinum *in apparatu ad verbum*, Clemens. Serarium *de Apostolis. §. 55*. Lorinum *in act. 19. 9*. Binium *in notis ad Epist. Clement.*

Liber

Liber de nativitate S. Mariæ ab Hieronymo supposititius cen- *Liber de*
setur. Idem sensit Erasmus Roterodamus, Melchior Canus, Sixtus *nativ. Ma-*
Senensis & Baronius. Defendit Christophorus de Castro Jesuita *ria.*
Hispanus. Seleucum auctorem, Manichæorum Apostolum, notissi-
mum hæreticum, nominat *Casaubonus Exerc. 1. ad appar. num. 39.*
Eundem, qui apud Gelasium Leuticius, Leutivus, in libro Augu-
stini de fide contra Manichæos Leucius vocatur. Sed & Leontius
in princ. ejusdem libri. *Vid. Casaub. d. loc. Covarruv. variar. re-*
sol. lib. 4. c. 17. fol. 315. sine, ubi conjicit auctorem fuisse Lucium
illum Arrianum Alexandriae Episcopum, Athanasio refragante e-
lectum, cujus ecclesiastici historici meminere.

Liber qui appellatur *Pastoris* habetur Gelasio apocryphus. Est *Liber qui*
tamen à Pio I. Papâ receptus. *c. nosse. de consecrat. distinct. 3.* Auctor *Pastor.*
ejus est Hermes. A Clemente Alexandrino, itemque Origene &
Irenæo *lib. 4. c. 27.* testis citatur. Rejicitur à Tertulliano *lib. de*
Pudicit. Eusebio *lib. 3. hist. c. 3.* & ab Hieronymo *in prologo ga-*
leato. Antiquum esse, & magnæ apud veteres auctoritatis osten-
di à Johanne Baptista Cotellerio Societatis Sorbonicæ Theologo
in notis ad hunc librum ait Baluz. *not. ad Emend. Græc. p. 429.* Vi-
de etiam Covarruv. *4. V. R. p. 315.* Fertur Pauli Apostol. discipu-
lus, cujus ad Romanos meminit. In eo Angelus Pastor, prote-
ctor & custos ipsius Hermæ, qui & Angelus pœnitentiæ nuncius
dicitur, duodecim præcepta vitæ benè agendæ proponit. Euse-
bii *lib. 3. histor. Ecclesiastica: Libellus,* inquit, *Hermæ, qui dicitur*
πρωάνη, cujus Paulus in Epistolis suis meminit, à plurimis non est re-
ceptus, ab aliis autem necessarius judicatus est propter eos, qui primis
ad fidem institutionibus imbuuntur. Unde & in nonnullis Ecclesiis
legitur. Et multi veterum usi sunt testimoniis ejus. Dorotheus
Tyri Episcopus in synopsi scribit, eum Philippopoleos fuisse Epi-
scopum. Damasus in catalogo Pontificum tradit, hunc Herman
fuisse fratrem Pii Papæ. hoc nomine primi, exarasse Pastoris opus
temporibus Antonini Pii, Anno Domini 129. At Origenes libro
X. in epistolam ad Romanos existimat, eum Paulo fuisse synchro-
non. Vide Sixt. Senens. *lib. 2. Baron. Martyrol. 9. Maji,* in primis
Barthium, editorem hujus.

- De actibus
Teclæ.** De actibus Teclæ idem censuit Tertullianus libro *de Baptismo* c. 18. qui ait Presbyterum in Asiâ quendam hunc librum amore Pauli construxisse. Idem & Hieronymus in catalogo *script. in Lucâ. cap. 7.* Vide Dn. Lambecium *predr. hist. lit. lib. 1. c. 4.* Quo nomine Hieronymum malè excipit Baronius ad annum 47. *sect. 3.*
- De transitu
Mariæ.** Liber de transitu Mariæ Melitoni Sardicensi tribuitur à Trithemio, quod Beda reprobatur in *Retractione Actorum. c. 8.* Vid. *Sixti. Senensem in Bibliothecâ lib. 2.* Baronium *tom. 1. A. D. 48. sect. 12.*
- Sortes Apo-
stolor.** Sortes Apostolorum Sarisberiensis *l. 1. c. 12.* videtur ad divinationes referre, quando ait: *Qui sub nomine fidei religionis supersticiosâ quâdam observatione rerum pollicentur eventus, quod genus sortis Apostolorum & Prophetarum, & divinantium.* Utrum modum sortiendi, quo usi Apostoli sunt, Matthiam eligentes, an quæ partes orbis ad docendum cuique obvenerint sorte, historicè vel aliter tradiderit, an quid aliud, nõndum liquet. Quid fors Apostolorum sit, apud Deltio, *lib. 4. Disquisit. Magic. c. 2. q. 7. sect. 3.* quam non veritam pronunciat, in propatulo positum est. Et extat apud Gregorium Turonensem exemplum *lib. 4. c. 16.* ubi Clerici positis tribus libris super altare Prophetarum, Apostolorum, Evangeliorum oraverint ad Dominum, ut Chamno, quid eventurum sit, ostenderet: Aperto igitur primo omnium Prophetarum libro reperiunt: *Auferam maceriam ejus.* Referato Apostoli libro, inveniunt: *Scitis fratres, quod dies Domini sicut fur in nocte veniet, cum dixerint; Pax & securitas &c.* Ex Evangelio hæc: *Qui non audit verba mea, assimilabitur stulto, qui edificavit domum supra aream.* Et Cedrenus refert, Heraclium apertis Evangeliiis invenisse sibi concessum esse, ut in Albania hibernaret. Videtur tamen genus divinationis notari *ex can. 1. caus. 26. quest. 1.*
- Liber pro-
verbior.
Xysti.** Liber Proverbiorum, Xysti nomine signatus, extat in Bibliothecâ Patrum *tom. 5. ult. edit.* Et citatur à S. Augustino libro *de Naturâ & gratiâ c. 64.* Sed in *lib. retractat. 2. c. 42.* correxit. Non enim fuit Xysti seu Sixti Martyris, sed Sixti Philosophi Ethnici, teste Hieronymo, Epistolâ ad Cresiphontem adversus Pelagianos *in c. 22. Hieremie. & c. 28. Ezechielis.* Vertit eum Ruffinus, & Xysti nomine inscripsit.

Librum

Librum de S. Maria & obstetrice Salvatoris viderat Vulber- *De S. Ma-*
tus, ubi ait eum nomine Hieronymi prænotari: Sed à Matthæo *ria & Obstet-*
scriptum Hebraicè & translatum in Linguam Latinam. *trice Salu-*

Liber, qui appellatur Thesaurus, Manichæorum fuit. Epi- *Liber, The-*
phanus *heresi 66. art. 13.* ubi duos fuisse ait, & alterum thesaurum *saurus.*
minorem dictum.

Epistola Jesu ad Abgarum extat apud Eusebium *lib. 1. c. 13.* Et *Epist. Jesu*
Nicephorum *lib. 2. c. 7.* Evagrium *lib. 4. c. 28.* Joh. Damascen. *lib. ad Abgarum.*
4. de fide orthod. c. 17. ex tabulis publicis Edessæ civitatis Syriacè
scriptis. Quam nunquam admissam ab Ecclesiâ inter Scripturas
Canonicas ait Bellarm. *de Script. Eccles. ad annum 34.* Richardus
Montacutius *orig. Eccles. tom. 2.* ait, ex Augustino constare *Episto-*
la 263. epistolas istas tanquam genuinas ab Ecclesiâ admissas, nec
esse in his, cur rejiciantur. Sed Augustinus tot epistolas ad nos
non transmisit. Habemus enim 222. tantum. *Vid. Baron. anno*
43. n. 18.

Liber Nepotis videatur apud Eusebium *lib. 7. histor. cap. 19.* *Nepotis.*
Theodoret. *lib. 3. heretic. fabb. c. 6.*

Evangelia, quæ falsavit *Lucianus.* Lege, Tacianus. Theo-
doret. *lib. 1. heret. fabb. c. 20.* Tacianus Evangelium, quod Dia- *Evangel.*
tesseron dicitur, composuit, amputatis genealogiis, & aliis omni- *Tacian.*
bus, quæ Dominum ex semine David secundum carnem natum
ostendunt, eoque usi sunt non modo qui ejus erant sectæ, sed et-
iam hi, qui Apostolica dogmata sequebantur, compositionis frau-
dem non cognoscentes, sed simplicius tanquam compendio ut-
tentes.

Opuscula Fausti Manichæi. Duo fuere Fausti Episcopi, unus *Faustus Ma-*
in Africâ Manichæus, *Avitus Epist. 4.* Alter Britannus, Episcopus *nich.*
Rhegiensis, sectâ Pelagianus, contra quem scripsit Avitus & Gen-
nadius Massiliensis, *Eccles. dogm. c. 48.* Item Fulgentius, teste Isi-
doro de viris illustribus.

Testamentum Jacob videtur ad exemplum prophetiæ Jacobi, *Testamentū*
Geneseos c. 49. effectum fuisse. Ejusce farinae fuere & Scala Jaco- *Jacobi.*
bi, ab Ebionitis fabricatæ. *ex c. 28. Geneseos.* Meminit Epiphanius
Panario lib. 1. sect. 30.

Liber Og.

Liber Ogiæ Gigantis. Ita recentior Romana editio. At vetera exemplaria Gratiani: Liber, qui appellatur Diogenes nomine Gigantis. Scribe: Liber Og, Regis Basan, cognomine Gigantis. Vide in pentat. lib. Numeror. c. 21. & Deuter. c. 3. Sixt. Senens. bibl. S. lib. 2. lit. O.

De pœnit.

Jamnis &

Jambris.

Libri, qui appellatur de Pœnitentiâ Jamnis & Mambre. Lege Jambris. Ιαυνης καὶ Ιαυβρης. 2. *Timoth. 3. c. 8.* Fuerunt Magi Moyfi resistentes. Eusebius de præparat. Evang. lib. 9. Jannes & Jambres δευτερονομιαϊκῶν sacrarum rerum Ægyptii, quo tempore finibus eiekti Hebræi sunt, claruere: Viri omnium iudicio rerum magicarum scientiâ nemini concedentes, quippe ambo quidem communi Ægyptiorum consensu delecti sunt, qui Moyfi, duci Judæorum, cujus apud Deum potentissimæ preces erant, sese opposuerunt. Confer Origenem tractat. 35. in Matthæum. Philostorgium lib. 9. *histor. c. 2.* & Palladium in historiâ Lusiacâ c. 20. Plinius lib. 30. c. 1. meminit hujus Jamnis inter Judæos Magi, ex veteri calumniâ Mosen inter Magos recensens. Videtis Justinum *histor. libr. 36.* Tacit. lib. 5. *histor. 3.* Apulejum. *apolog. Ludovicum Dorleans in cogitat. ad Tacit. annal. lib. 2.* Contra, Pythagoræi; Numenius libro 3. de Bono, virum Deo conjunctissimum Mosen sub Musæi nomine laudat. Confer Philonem Judæum lib. 1. de vitâ Mosis, Jamblichum de vita Pythagoræ lib. 1. ubi Moschum appellat. Hoc nomen quoque apud Apulejum corruptum, *apol. 2.* à viris doctis restitutum est. Confer Euseb. lib. 9. de præpar. Evang. Six. Senens. bibl. Sanc. lib. 2. lit. I. Drusium ad *difficilia Pentateuchi loca. Hottinger. Thesaur. philol. lib. 2. c. 2. sect. 2. p. 519.*

Moses,
Musæus,
magus ha-
bitus.

CAP. XIII.

De Phylacteriis ad *Can. 3. distinct. 15.*

S U M M A R I A.

1. Phylacteria, apocrypha.	4. Phylacteria Judæorum.
2. Pungia.	
3. Ligatura.	5. Advocatorum phylacteria.

Ge-

GElafius phylacteria pronunciat apocrypha. Synodus Phylacteria Laodicæa. can. 36. prohibet; ὅτι εἰ δεῖ ποιεῖν τὰ λεγόμενα ρία, ἀποφιλាក់τῆρια, ἢ τινὰ ἑὶ δεσμωτήρια τῶν ψυχῶν αὐτῶν τὰς ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἐκκλῆυστα μὲν, Latinè habetur canon iste apud Gratianum c. 4. caus. 26. q. 5. Synodus Trulhana can. 61. nominat τὰς φυλακτήριους, phylacteria scilicet facientes. Ubi Balsamon in Scholio: Φηλακτήριοι ἢ λέγονται οἱ κῆ ἀπώτην δαυμονικὴν διδόντες τοῖς ὑπὲρ αὐτῶν ἀπατομύροις δῆματά πιναι ἐκ σηρικῶν νημάτων ὕφασμῶν καὶ παγγίᾳ λεγόμενα ἔχοντα ἔσωθεν πότε ἢ ψῶδῃ τινὰ ἕτερον τὰ ὄρατοχόντα. Phylacterii dicuntur, qui per deceptionem Demonis vincula quedam ex sericis filis contexta præbent his, qui à se decipiuntur, ut & quæ pungia dicuntur habentia interne, quandoque scripturas, aliquando verò falsa quedam alia promiscua. Vide ibi plura. Πανγγή, πανγγίον Pungia. facculus, crumena, Vid. Meurs. Gloss. Græcobarb. Glossæ Græcobarbaræ: μάρεσιπῶ & πλεκτὲς πανγγὴν πλεκτῶν. Reprobantur & in Epitoma canonum Harmenopuli sect. 5. tit. 3. can. 5. Capitulis Caroli & Ludovici lib. 5. tit. 2. & lib. 6. cap. 72. ibi: Ut à Clericis vel Laicis phylacteria vel falsæ inscriptiones aut ligaturæ, quæ imprudentes pro febribus vel aliis pestibus adjuvare putant, nullo modo vel ab illis vel à quoquam Christiano fiant, quia magica artis insignia sunt: Sed pro infirmitate illud, quod Apostoli & canones sanxerunt. 1. orationes & sacri olei unctio fiat. Et lib. 7. c. 94. Statuimus, ut singulis annis unusquisq. Episcopus Parochiam suam sollicitè circumeat, populum confirmare & plebes docere, & investigare & prohibere paganas observationes, divinosq. vel sacrilegos, auguria, phylacteria, incantationes, & omnes spurcicias gentilium studeat. Adde additionem. 2. Ludovici cap. 18. Erant ergo in genere φυλακτήρια περικτυπτα, amuleta. Nam ita interpretatur Glossarium: φυλακτήριον, servatorium, amolimentum, amuletum, Prævia. Septuaginta vertunt ἀσάλλωτα, in quam vocem accuratius inquirat Samuel Petit. lib. 2. var. lect. c. 3. Ista corpori alligabantur adversus fascinationes, quæ concilio Turonensi c. 3. c. 42. Ligaturæ appellantur. Et sanè constat apud veteres in amuletis Ligaturæ. fuisse sæpè γελοῖα τινὰ, qualia pudenda, quæ variis è rebus efformata.

*Phylacteria
Judæorum.*

mata appendebantur *Ἐν ὀφθαλμοῖς ὑπορεγνῆ*, unde factum, ut & fascinum de pudendis dictum fuerit. Hujusce generis phylacteriis, quibus forsan adsueverant Judæi, dum Ægypti olim incolæ essent, interdicare eos Deus volens, Decalogum in membranulis descriptum in frontibus gestare præcepit. Alia itaque erant phylacteria Judæorum, quæ memoriæ custodiebant legis, de quibus *Exodi XIII. v. 16. Deut. VI. v. 9. & XI. v. 18.* membranæ, quibus inscribebant quatuor Pentateuchi sectiones, quarum prima continet novem priores versus *cap. 6. Deuteron.* Secunda novem priores versus *cap. 13. Exodi.* Tertia octo posteriores ejusdem capituli, hoc est, versus inter nonum & decimum septimum interjectos: Quarta continet *ex Deut. 6. XI. versus*, qui sunt à decimo tertio ad vigesimum secundum. De his videndus Justinus Martyr, Hieronymus *in c. 23. Matthæi*, Maimonides, alii. Hæc Judæi fronti & brachiis aptant, & Tephilin vocant, ut notat Camerarius notis ad Matthæum Evangelistam *cap. 23. v. 5. Samuel Petit. var. lect. lib. 2. c. 3.* Horum imitatione Christiani olim Evangelia & similia appendebant, eâ intentione, ut Christi memoria semper ante oculos versaretur. Sed postea in superstitionem abiit. Hieron. *in Matth. c. 23.* Pictatiola ista Decalogi phylacteria vocabant, quod quicumque habuisset ea, quasi ob custodiam & munimentum sui haberet. *Et post: Hoc apud nos superstitiosa muliercula in parvulis Evangeliiis & in crucis ligno, & istiusmodi rebus, quæ habent quidem Zelum Dei, sed non juxta scientiam, usq; hodie factitant.* De hisce phylacteriis videtur mihi loqui Gelasius, de libellis scilicet parvulis in collo appensis, quibus accessit hæc superstitio postea, ut & amuleta crederentur. Utitur hac voce allegoricè Fridericus Imp. in *Constit. Siculis lib. 2. tit. 45. c. 1.* de Advocatis plaustra allegationum advehentibus: *Advocatorum, inquit, allegationibus, qui phylacteria sua perorando dilatant.* Denique extat in Indiculo superstitionum & paganiarum, quibus prisca Saxones fuere obtenebrati, à Conringio, favore meo maximo, ad calcem tractatus de Origine Juris Germanici editionis tertiæ *pag. 349. c. dito, Rubrica de Phylacteris & Ligaturis.*

*Advocato-
rum phy-
lacteria.*

CAP.

CAP. XIV.
Ad Distinct. XVI. De Canonibus
Apostolorum.

S U M M A R I A.

1. *Canones Apostolorum an apocryphi.* 2. *Baronii opinio.*
3. *Iustelli sententia.*

Diximus supra primam Canonici juris collectionem fuisse *Canones Apostolorum* systema canonum Apostolicorum: Sed hos canones Ge-
ladius in apocrypha refert. Rejiciuntur etiam *c. 1. dist. an apocry-*
phi. auctoritate Isidori, qui canon extat in præfatione Isi-
dori ad collectionem conciliorum, quæ ex Bibliothecâ Ecclesiæ
Toletanæ descripta, Romam missa est, ut testantur Critici Grego-
riani, *ad d. can. 1.* Quomodo igitur conciliabitur *can. 1. canoni.*
Placuit. 4. distinct. ead. Idem Gregoriani dubitant an idem utro-
bique sit Isidorus, quod contendit tamen Possevinus *appar. tom. 1.*
voce: Isidorus Mercator. Baronius ad annum 102. canonem pri-
mum, qui sit ex primâ Isidori editione, rejiciendum statuit: At *Baronii*
non sat rationis profert, cur illa editio, quæ ex Toletanæ Biblio-
thecæ exemplari descripta est, sit rejicienda. Sequendus mihi
videtur Christophorus Justellus in præfatione Codicis canonum, *Justelli sen-*
censens canonem primam Isidoro Hispalensi adjudicandum: *sentia.*
At canonem quartum esse Isidori Mercatoris. Quod probatur
manifestâ hâc ratione, quia Isidorus Mercator in ordine celebra-
di concilii, quem suæ collectioni præfixit, concilii Toletani XI.
meminit, celebrati Anno 675. Ipsaque collectio à canonibus
Apostolorum pertingit ad concilium Toletanum duodecimum,
anno 682. cui etiam inserti sunt canones ab Hadriano primo col-
lecti, & Ingelramno Mediomatricis Episcopo traditi anno 785.
cum tamen Isidorus Hispalensis mortuus sit anno 635. Junge P.
Marcam *ap. 143.*

Y

CAP.

CAP. XV.

Quædam de Jure præcedentiæ, ad can.
ult. distinct. XVII.

S U M M A R I A.

1. Præcedentiæ materia pertinet ad jus publ.	5. Modi acquirendi.
2. Tituli Codicis huc pertinentes.	6. Textus juris civil.
3. Liber 6. C. Th.	7. Commentatores.
4. Tituli Juris Can.	8. Tractatus.
	9. Decidentes.

Præcedentiæ materia pertinet ad jus publ.

DE jure *ὑπεροχῆς*, antelatione & ordine honoratorum inter Juris Publici diatribas utilissima una est. Nititur non ambitionis vanitate, sed partim hoc justitiæ fundamento, quod suum cuique jubet reddi. Cumque tota Reip. ratio consistat in ordine superiorum & inferiorum, utique salutis Reip. & cujuscunque societatis interest, hunc ordinem & *ἑταξίαν* ita quoque & sèssu observari, & ut loquitur canon. 18. Concilii Nicæni *ἰδίῳς μέτροις ἐμμένεσθαι*. Partim verò in honestatis *καὶ εὐνομίας* observatione fundatur, ne solennia conventuum tam in Ecclesiasticis, quàm Civilibus conventibus turbentur, & scandala inde orientur, & denique ad arma & vim publicam decurratur. Hinc tituli in utroque Codice, ut dignitatum ordo servetur: De albo scribendo: Lex Papia de ordine sententiarum rogandarum. Est & Novella Valentiniani III. de Honoratis, & quis in gradu preferatur. Et pertinet huc penè totus lib. 6. Cod. Theodos. Novella item Justiniani 72. c. 2. In jure Canonico eo pertinet cap. Clerici extr. de Judiciis, ibi Canonum Consulti. Item cap. solita. de Majori. & ob. cap. ut debitus. de Appellat. c. ex ore. de privil. Canon. ult. dist. 17. Ut adeo Spero Spononius della precedenza de Principi erret, qui hoc argumentum ad JCtos pertinere negat: cum de eo agere si JCti proprium non sit, neminis unius esse

Tituli Codicis huc pertinentes. Liber 6. C. Theodos. Tituli juris Can.

esse videatur. In hoc jure spectandi sunt modi acquirendi & tui. *Modi ad-*
 tuli, quibus assequimur præcedentiam & tuemur, & argumenta, *quirendi.*
 quibus inesse alicui probatur. Adquiritur vel per se, vel me-
 diante quo alio. Per se, ordine naturæ, prioritate temporis.
 Sic ordine naturæ, dummodo cætera sint paria, qui prior lucem
 inter fratres adspexit, potior est in præcessu. Ita antiquitas pro-
 motionis, cooptationis, installationis, immatriculationis, re-
 nunciationis, initiationis, consecrationis præcedentiam cau-
 satur. Inter æquales dignitate, ut prior tempore, prior sit statio-
 ne, processu & sessu, loquendo, salutando Principem. *Textus juris*
 in jure Civili sunt in hanc rem *l. 1. de Alb. scrib. l. 1. & 4. C. de*
Consul. l. 2. ut dign. ord. serv. l. 1. & 2. C. de primicer. l. 1. C. de Co-
mit. & Archiatr. Jure Canonico cap. 1. de Major. & obed. cap. E-
piscoporum. dist. 72. cap. fin. dist. 16. & can. Episcopus. dist. 7. Com-
mentatores Joh. de Platea ad l. 1. de Alb. scrib. Ad l. 2. C. ut dign.
ord. Baldus in l. plures. C. de cond. insert. & in l. observare. §. an-
tequam. ff. de off. Procons. Lucas Pennalis in l. Numerarios. C. de
apparit. magist. milit. Ad textus Canonicos Joh. de Turre crea-
matâ. Felinus de Major. & obed. Tractatum Scriptores. Chassa-
neus. part. 1. conf. 78. & part. 4. conf. 58. Consulentes: Hotta-
mannus conf. 105. Natta conf. 638. n. 4. lib. 4. Menoch. conf. 277.
n. 12. & conf. 902. n. 46. & seq. Signorol. conf. 23. n. 21. Collegium
Bononiense conf. 1. Decian. ressp. 19. n. 89. vol. 3. Observantes & De-
identes. Gailius 1. Obs. 21. Mainardus lib. 1. c. 72. Langlæus 7.
Semestr. in fin. & 8. Matth. de Afflict. decis. Neapol. 1. Sic Car-
dinales secundum prioritatem promotionis sedent. Chass. p. 4.
conf. 17. Item Episcopi ejusdem provinciæ, qui ordinationis
tempore antecedit, ante alios sedet & subscribit in concilio. can.
ult. dist. 17. can. 5. dist. 74. Felinus in rubr. de Major. & obed.
Concilium Bracarense 1. can. 24. Toletanum IV. can. 3. Conci-
lium Milevitanum. can. 86. Codicis Africani Chassan. part. 4.
conf. 23. Goldastus Senior lib. 1. c. 17. n. 17. Quæ tamen capienda sunt
Primatus honore salvo, ut additur in fin. d. can. ult. de Primatu
Numidiæ. & Mauritaniæ. & ideo can. 1. dist. seq. placuit, ut con-
servato Metropolitanæ primatu ceteri episcopi secundum suæ or-
di-

dinationis tempus alius alii locum deferat. Ideo supra addidimus, quod locus huic regulæ sit inter dignitate æquales. Idem obtinet in Doctoribus, secundum Bartolum in l. fin. C. de Tiron. & in l. 1. C. de obseq. à libert. Joh. de Plateâ in l. 2. C. de Primicer. Riccius decis. Neapol. tom. 1. decis. 131. n. 16. Menoch. consil. 51. n. 39. non attentâ ætatis ratione.

CAP. XVI.

Ad can. IV. distinct. IV. de Quadra-
gesimâ.

S U M M A R I A.

1. Quomodo cohereat canon 4. cum præcedentibus.
2. Telesphorus Papa an jejunii quadragesimalis auctor.
3. Modus jejunandi.
4. Varius.

*Quomodo
cohereat ca-
non 4. cum
præcedenti-
tibus.*

*Telesphoro
Papa an je-
junii qua-
dragesima-
lis auctor.*

Cum superioribus distinctionibus de legibus egisset Magister, continuat eundem tractatum, hac quoque, de legum fine & qualitatibus præcipuè tractans. Canone enim primo factas ait leges, ut earum metu coërceatur humana audacia. In can. 3. Ait leges temporales postquam sint latæ, non licere judici de ipsis, sed secundum ipsas judicare. At quomodo coheret his canon quartus, ubi de septem hebdomadis Quadragesimæ? Nimirum dixerat in can. 3. quod leges instituantur, cum probantur, firmentur verò, cum moribus utentium approbentur. Inde exempli gratia subjicit à Telesphoro Papâ institutum, ut clerici à quinquagesima jejunent. Hoc ait moribus utentium non esse approbatum, ideoque transgressores reos non facere. De hoc itaque Telesphori præcepto hac occasione tractat pluribus. Nos eidem observata quædam adjiciemus. Jejunium quadragesimæ plerique Telesphoro Papæ anno Christi 142. adscribunt. Alii à Christo introductum, ut Ambrosius *serm. 23. & 27.* & Balsamo *ad Can. Apostol. 69.* Alii ab Apo-

Apostolis institutum volunt. Hieronymus *ad Marcellam adversus Montanum*. Leo *sermone de Quadragesima*. Vid. & *Baronius. ad ann. 57. n. 194.* Modus non idem servabatur. Alii enim uno die, alii duobus, alii tribus, alii sex diebus ab omnino abstinere, ut patet ex Irenæo apud Eusebium *lib. 5. hist. c. 24.* Ejus verba juvat referre. οἱ μὲν γὰρ οἴονται μίαν ἡμέραν δεῖν αὐτὰς ἠνεύειν, οἱ δὲ δύο, οἱ δὲ πλείονας, οἱ δὲ περὶ ἑξήκοντα, ὡς ἂν τὴν ἡμέραν ἑξήκοντα καὶ νηκτερινὰς συμμετρεῖσι τὴν ἡμέραν αὐτῶν. Una illa dies erat Pascha, Feriæ sextæ, ante Pascha ἀναστάσιμον. Qui duos dies jejunabant, adjungebant Sabbatum sequens, quo Christus quiescebat, ut est apud Tertullianum *libro de jejniis cap. 14.* Qui verò quadraginta dierum intervallum observabant, non quadraginta continuis diebus jejunabant, sed per quadraginta illos dies quibusdam. Quemadmodum enim Judæi, cum diutino tempore jejunandum erat, duos dies singulis hebdomadibus jejunio transigebant, feriâ nempe secundâ & quartâ, ut ex Maimonide tradit Petitus; Ita Christiani jejunio dies certos dabant singulis septimanis intra XL. dierum illorum spacium. Vide *Samuelem Petitem lib. 3. var. lect. c. 4.* Hieronym. *ad Marcellam, Augustin. epistola 118. c. 4.* Primis aliquot seculis jejunatum fuit per dies XXXVI. quatuor dominicis exceptis. Quibus ut compleretur numerus quadragenarius, quatuor dies Ecclesia addidit *Baronius d. loc. Sozomenus lib. 7. c. 19.* varie fuisse observatam Quadragesimam, & apud aliquos plures septimanas habuisse, quam sex. Illam, inquit, quæ hinc processit, quæque appellatur Quadragesima, in quâ populus jejunat, alii in sex dierum septimanas computant, ut Illyrici, & qui ad occidentem sunt, nec non & univèrsa Lybia & Ægyptus cum Palæstinis. Alii in septem, ut Constantinopolitani & nationes circumjacentes, usque ad Phœnices. Alii sparsim tres intra sex aut septem istas jejunant: Alii tres Pascha immediate præcedentes continuant: alii duas, ut Montani sectatores. Mens est, quosdam totas sex septimanas jejunare: Alios non totas sex integras, sed tres tantum, ita ut alternatim jejunent septimanâ unâ, alterâ intermittant. Alii verò non alternatim, sed tantum per tres ultimas

Modus jejunandi.

Varius.

mas septimanas, alii per extremas duas, ut Montani. Quam
 alternationem affirmat locus *Socratis lib. 5. c. 22.* & Ambro-
 sii *sermone 35.* Sed qui numerum integrum complere satage-
 bant, dies utiles computabant: Qui verò continuos, jeju-
 nabant per XXXVI. dies, demtis seu exceptis dominicis. In-
 de factum est, ut nunc Quinquagesima, nunc Sexagesima,
 nunc Septuagesima dies utilis numerum quadragenarium ab-
 solveret. Ita explicat Carolus M. Epistolâ ad Alcuinum Præ-
 ceptorem dicens, qui à septuagesimâ ad diem Paschæ novem
 hebdomadas jejunent, ex singulis si Dominicam, feriam quintam
 & Sabbatum subtraxeris, iisque addas sacrum diem Pa-
 schæ, triginta sex in abstinentiâ dies
 remanere.

FINIS Eclogæ VI.

IN-

I N D E X

Autorum & Scriptorum, maximam partem rariorum, qui in his Eclogis laudantur, illustrantur, & examinantur, plerumque unico saltim, ex quam plurimis, cuique loco, fidei faciendæ gratia tribus numeris adscripto, quorum primus Eclogam, alter caput, tertius paginam indicabit. Hoc observandum, quod cum ex incuriâ Typographi in Ecloga sexta duo capita sub numero VIII. conveniant, posterius litera B. sit notatum.

A.

J oachimus Abbas Florentinus de unitate Trinitatis contra Petrum Lombardum. 2. 5. 41.	Agobardi Lugdunensis liber contra Legem Gundebadi. 2. 7. 44.
Petri Abbatis Cellensis epistolæ. 2. 14. 55.	liber de dispensatione Ecclesiasticâ. 1b.
Epistola Jesu ad Abjarum. 6. 12. 165.	Henr. Corn. Agrippa laud. 1. 13. 23.
Acta collationis Carthaginensis. 2. 15. 56.	Aimonius Monachus. 6. 4. 141.
Actus B. Sylvestri. 6. 12. 161.	Aimonii continuator. 3. 13. 88.
Actus Teclæ. 6. 12. 164.	Foppius ab Aizema. 5. 14. 134.
Adamus Bremensis. 3. 4. 75.	Alani compilatio. 1. 8. 16.
Æliani historia. 1. 17. 30.	Jacobi Albani comment. in quintam Decretalium Honorii III. compilationem. 1. 9. 17.
Pauli Emiliæ historia. 1. 16. 27.	Albini seu Alcuini collectio canonum, quæ apud Ansegisum habetur. 1. 5. 10.
Matth. de Afflictis. 6. 15. 171.	Alciati parerga. 1. 13. 24.
Agathias de rebus Justiniani. 2. 12. 52.	Alexandri epistolæ. 2. 14. 55.
	Gesta

I N D E X.

<i>Gesta Alexandri III.</i> MSCta in
bibliothecâ Vaticanâ. 3. 13. 88.	<i>Aristophanes.</i> 2. 1. 36.
<i>Alexander</i> ab Alexandro. 1. 16. 29.	<i>Arnold.</i> Lubecensis supplementum
Helmoldi. 2. 12. 51.
<i>Præpositus Alexander.</i> 6. 2. 138.	<i>Arriani</i> dissertationes Epistolicae. 6. 9. 156.
<i>Dionysius Alexandrinus.</i> 1. 1. 2.	<i>Arsenii</i> Monachi compilatio. 1.
6. 12. synopsis canonum. 2. 1. 35.
<i>Alexii</i> Aristeni compilatio canonum. 1. 6. 12.	<i>Michaëlis Attaliata</i> synopsis. ib.
<i>Ant.</i> Dadinus <i>Alteserra</i> in Decretal. laud. 4. 3. 102.	<i>Auctor</i> bruti fulminis. 1. 17. 31.
<i>Ambrosius.</i> 1. 16. 29.	<i>Auctor</i> veteris glossarii. 5. 3. 120.
<i>Joh. Amerbachii</i> Corpus Juris
Can. glossatum. 1. 7. 15.	<i>Auctor</i> Annotationum Ancyranæ & Neo-Cæsareanæ synodi. 6. 6. 143.
<i>Anastasius</i> bibliothecarius. 1. 19.
34.	<i>Aventini</i> Annales. 6. 7. 147.
<i>P. Anthonius</i> ad Clementinas. 2. 14. 56.	<i>Anton.</i> <i>Augustini</i> emendationes.
1. 4. 7. 1. 1. 3. collectiones antiquæ. 1. 8. 16. compilatio Decretalium Bernardi Circa, ab eo edita. ibid.
<i>Joh. Andrea.</i> 1. 7. 15. 1. 14. 25.	<i>Augustinus.</i> 2. 6. 43.
<i>Joh. Andreae</i> filius. 1. 8. 16.	<i>Prosperi</i> de <i>Augustino</i> additiones in summam Bullarii Stephani Quarantæ. 1. 12. 20.
<i>Aniani</i> codex Theodosianus, & notæ ad Paulum. 2. 12. 51.	<i>Honorius Augustodunensis.</i> de luminaribus Ecclesiæ. 6. 12. 162.
<i>Ansegisi</i> Capitularia Caroli M. & Ludovici. 1. 5. 10. 2. 1. 35.	<i>Aviti</i> epistolæ. 6. 12. 165. Ecclesiæ dogmata. ib.
<i>Anselmi</i> collectio canonum. 1. 6.
12.	<i>Azo</i> ad Codicem. 6. 2. 139.
de gestis Pontificum Leodiensium. 5. 6. 124.	
<i>Anteri</i> epistolæ. 4. 7. 109.	B.
<i>Joh. Antiocheni</i> collectio canonum. 2. 1. 35.	<i>Monumenta Baderbornensia.</i> 2.
21. 64. 3. 8. 81.
<i>Antonii</i> historia. 1. 5. 9. 2. 5. 41.	<i>Baldus.</i> 1. 10. 19.
<i>Apamiensis</i> Episcopus ad Innocentium III. 4. 5. 105.	<i>Theodori Balsamonis</i> commentarius in Canones. 1. 6. 11. respon-
<i>Apulejus.</i> 6. 12. 166.	
<i>Amtus.</i> 1. 15. 26.	
<i>Alexii</i> Aristeni compilatio canonum. 1. 6. 12.	

I N D E X.

- sponsa ad interrogata Canonicæ Patriarchæ Alexandrini. 2. 3. 39.
 Stephanus *Baluzius* ad Agobardum. 1. 6. 12. 1. 4. 7. 1. 12. 22. ad Rheginonis Abbatis collectionem canonum. 1. 6. 11. ad Lupum Ferrariensem. 4. 5. 106.
Barbosa. 3. 14. 89. 3. 19. 99.
 Joh. *Barclajus* contra Bellarmin. de potestate summi Pontificis in Temporalibus. 1. 13. 23.
 Gabriel *Barius.* 2. 5. 41.
Baronius not. 4. 11. 116.
 Thomas *Bartholinus* de paralyticis Novi Testamenti. 6. 12. 162.
Bartoli commentarius de Guelphis & Gibellinis. 1. 16. 27.
Basilica. 2. 1. 35.
 Natalis *Beda* adversus Joh. Fabricum. 6. 12. 162.
Bellarminus de Pont. Rom. 1. 5. 9.
Belleforestius. 3. 2. 73.
 Petri *Beneventani* Notarii Decretalium compilatio. 1. 8. 16.
Berengarii compilatio Decretalium Bonifacii VIII. 1. 10. 18.
Bernhardi Epistolæ. 4. 2. 100.
Bernhardi Majoris Compustellani commentarius in secundam Decreti compil. 1. 8. 16.
 Compilatio Romana. ib.
Bernhardi Ciracæ compilatio Decretalium ab Ant. Augustino edita. ibid.
Bertoldi Constant. Ann. 3. 16. 93.
- Gabriel *Biel* de Missa. 2. 4. 40.
Bignonus ad Marculphū. 3. 12. 87.
Binnii not. ad Epistol. Clement. 6. 12. 162. 6. 6. 145. & ad concilium Sardicense. 6. 6. 145.
Bivarius ad Dextr. chron. 2. 5. 41.
 Matthæ *Blastaris* monachi Constantini compilatio canonum Græca. 1. 6. 12.
 Petri *Blesensis* epistolæ. 3. 13. 88.
 David. *Blondelli* Pseudo-Isidorus. 1. 5. 10. 1. 1. 2.
Blondi Italia instaurata. 1. 16. 27.
Bodinus. 3. 9. 82.
Boëtius Epo de jure sacro. 1. 7. 15.
Bongarsii historia Orientalis. 3. 9. 83.
Bonifacii VIII. compilat. 1. 10. 18.
 Collegium *Bononiense.* 6. 15. 171.
Bosqueti MSCTum provinciale 2. 19. 62.
 Martini *Bucarensis* collectio canonum. 3. 5. 78.
 Adamus *Bremensis.* 3. 4. 75.
Briffonius de Formulis. 1. 18. 31.
 Guil. *Brito* de rebus Philippi. 4. 6. 106.
 Bartolomæi *Brixienfis* glossæ in Decret. 1. 7. 15.
 Auctor *Bruti* fulminis. 1. 17. 31.
 Gabriel. *Bucelini* chronologia Constantiensis. 3. 16. 93.
Burchardi collectio canon. 1. 6. 11.
 enumeratio librorum. 1. 1. 4.
 Ant. de *Butrio* ad Decret. 68. 15. 4.
 Z C. VI.

I N D E X.

C.

- Vicentii *Cabotta* disput. 3. 12. 87.
Capolla de cognitione libr. jur.
 Canon. 6. 3. 140.
 Julius *Cæsar* de bello Gallico .2.
 13. 53.
Cæsarius. 5. 6. 124.
Camerarius in Matthæum Evan-
 gelistam. 6. 13. 168.
 Nicol. *Camuzai* promptuarium
 sacrarum antiquitatum. 2. 13.
 53.
 Regulæ *Cancellariæ*. 3. 12. 87.
 Henr. *Canisii* antiquæ lectiones.
 1. 4. 7.
Canones Apostolici. 2. 1. 35.
Cantacutius. 2. 6. 43.
 Melchior *Canus*. 6. 12. 163.
Capell. Tholos. quæstiones. 4. 1.
 100.
Capitolinus. 1. 16. 29.
Capitularia Caroli & Ludovici
 Pii. 1. 5. 10. 6. 13. 167.
 Humbertus *Cardinalis* adversus
 Nicetam. 6. 12. 162.
 Acta collationis *Carthaginensis*.
 2. 15. 56.
Casaubonus ad Baronium. 6. 12.
 163.
Cassanæi catalogus gloriæ mun-
 di. 2. 17. 59.
 Zenzelini de *Cassanis* seu *Jessellini*
 de *Cassanobis* comment. in
 Extravagantes. 1. 11. 20. |
- Cassiani* Instit. monastica. 2. 1. 36.
Cassiodorus de div. lect. 1. 4. 7.
 Jacobi *Castellani* compendium
 à Gregorio VII. ad Paulum V.
 1. 11. 20.
 Christoph. de *Castro*. 6. 12. 163.
 Hugo *Catalanus* Ivonis epito-
 mator. 1. 6. 12.
Cato de Re rustica. 1. 18. 31.
Cedrenus in Constant. 6. 12. 161.
 Petri Abbatis *Cellenfis* epistolæ.
 2. 14. 55.
Centuria Magdeburgenses. 1. 5.
 10.
Chalcacond. de rebus Turcicis.
 2. 5. 41.
 Laërtii *Cherubin* J. C. ti Bulla-
 rium. 1. 11. 20.
 Nicetas *Choniates*. 1. 2. 6.
Chronicon Altissiodorense. 2. 6.
 43.
Chronicon Croilandense Ingul-
 phi. 3. 4. 77.
Chronicon Vaticanæ bibliothecæ.
 1. 7. 14.
Chronicon Venetum. 2. 9. 46.
Chrysostomi sermones. 2. 21. 64.
Cicero. 1. 16. 29.
 Innocentius *Cironius*. 2. 1. 36.
 laudatur. 1. 10. 18.
 Constitutiones Apostolicæ sub
 nomine *Clementis* Romani e-
 ditæ. 1. 1. 2.
Clementis V. compilatio. 1. 10. 19.
 Cata-

I N D E X.

Catalogus Cœnobii <i>Cluniacensis</i> .	4. 6. 107.	51. laudatur. 1. 2. 5. 1. 5. 10. 6. 13. 168.
Petri <i>Cluniacensis</i> epistolæ.	4. 1. 99.	Anton. <i>Comius</i> in Decretales. 1. 5. 10. 1. 13. 23.
<i>Gluten</i> de autorit. Juris Canonici. 1. 13. 23. sylloge.	1. 10. 19.	Franc. Longus à <i>Coriolano</i> . 2. 6. 47.
<i>Codex</i> Theodosianus.	2. 1. 35.	Rainaldi <i>Corfi</i> indagaciones. 1. 15. 26.
<i>Codex</i> Canonum Ecclesiæ Africanæ Justelli.	2. 1. 35.	Johannes à <i>Costa</i> laudatur. 2. 7. 44.
<i>Codex</i> Ecclesiæ Gallicanæ.	1. 5. 9.	Janus à <i>Costa</i> laudatur. 3. 4. 76.
Gilberti <i>Cognati</i> adagia.	5. 14. 134.	Catell. <i>Cotte</i> memorabilia. 1. 10. 19.
<i>Acta collationis</i> Carthaginensis.	2. 15. 56.	<i>Covarruvias</i> . 6. 12. 167.
<i>Concilium</i> Constantinopolitanum. 2. 1. 35. Ephesinum 2. 1. 35. Carthaginense. ib. Aurelianense. 312. 87. Turonense II. 2. 12. 52. Lateranense. 2. 13. 53. Toletanum. 2. 19. 98. Gangrense. Ibid. Laodicenum 3. 11. 86. Moguntinum. 5. 9. 130. Claremontanum. Ibid. Saligunstadiense. Ibid. Basileense. 2. 14. 56. Tridentium. Ibid. Generale quintum. 2. 6. 43. apud Trecas. 2. 12. 51. Meldense. 2. 7. 43. Antiochenum. 2. 1. 3. Bracarense. 6. 15. 171. Toletanum IV. Ibid. Milevitanum. Ibid. Romanum sub Gelasio. 6. 12. 162.	<i>Crisconi</i> collectio. 1. 5. 8. <i>Critici</i> Gregoriani. 1. 6. 12. 6. 4. 140 <i>Cujacius</i> . 1. 6. 11. 1. 4. 24. Petri <i>Cunei</i> Sardes Venales. 5. 14. 134. <i>Curtius</i> Junior de Feudis 6. 3. 140 Nicol. <i>Cusanus</i> de Concordia. 1. 5. 10. <i>Cyprianus</i> . 3. 12. 87. tractatus de revelatione capitis. 6. 12. 162.	
<i>Concordata</i> .	2. 2. 38.	D.
<i>Conringius</i> . 1. 4. 7. 1. 5. 10. 2. 12.		<i>Damasi</i> catalogus Pontificum. 6. 12. 163. P. <i>Damiani</i> epistolæ. 3. 15. 92. <i>Decianus</i> . 6. 15. 171. <i>Decius</i> . 1. 17. 31. <i>Del Rio</i> disquisitiones Magicæ. 6. 12. 164. <i>Demochares</i> ad Decretales. 6. 2. 139. Car.

I N D E X.

- Cardinalis *Deus dedit* versio Latina Canonum. 1. 6. 12.
 Liberati *Diaconi* breviarium. 4. 11. 115.
P. Diaconi Longobard. 4. 5. 106.
Redemptus Diaconus. 1. 5. 9.
Dionysii epistolæ ad Basilidem. 5. 9. 10.
Dionysii Exigui Abbatis versio Canonum. 1. 4. 7.
M. Anton. de Dominis. 3. 14. 89.
Ludovicus Dorleans. 6. 12. 166.
Dorothei synopsis. 6. 12. 163.
Doviati collectio Bracarenfis. 6. 4. 141.
Driedon de Ecclesiæ Scriptori- bus. 6. 12. 162.
Drusus ad difficiliora Pentateu- chi loca. 6. 12. 166.
Arnoldi. Duacensis monachi Lignum vitæ. 1. 7. 13.
Duarenus de sacris Ecclesiæ mi- nistris. 1. 7. 15.
Duck de autoritate Juris Civilis. 6. 2. 138.
Durandus. 6. 2. 138.
Dynus ad compilationem Boni- facii VIII. Decretal. 1. 10. 19.
- E.
- Liber qui inscribitur de *Ecclesiâ* Salvatoris. 3. 19. 98.
Epiphanius de hæresi. 6. 12. 163.
 epistolæ ad Basilidem 5. 9. 130.
Boetius Epo de jure sacro. 1. 7. 15.
Erasmus Roterodam. 6. 12. 163.
- Evagrius*. 2. 6. 43.
Evangelia Taciani. 6. 12. 165.
Eusebius de vitâ Constantini. 6. 12. 165.
- F.
- Conradus de *Fabariâ* de cas- Monaster. Gall. qui habetur apud Goldastum in Aleman- nia. 2. 12. 51.
Fausti Manichæi scripta. 6. 12. 165.
Feblavii annotat. in Christoph. Angeli enchirid. 2. 1. 36.
Felinus ad Decret. 1. 7. 14.
Ferrandi breviarium canonum. 1. 5. 8.
Octavius Ferrarius de re vestia- riâ. 5. 3. 120.
Festus. 6. 5. 142.
Finckelthaus. de jure Patronat. 6. 18. 154.
Franciscus Florens. 3. 3. 74.
Anton. Florentinus. 1. 7. 14.
Radulphi Fornerii res quotidiana. 1. 16. 29.
Freberi Jus Græco-Romanum. 2. 3. 39.
Freinshemius. 3. 14. 89.
Otto Frisingensis. 2. 11. 49.
- G.
- Gabriel*. 2. 6. 43.
Gailius. 6. 15. 171.
 Auctor *Galliæ* Christianæ 4. 3. 102.
Gallicarum provinciarum No- menclator. 4. 5. 105.
Gila

I N D E X.

<i>Gelasius</i> Pontifex de duabus naturis contra Eutychem. 2. 4. 40.	<i>Hugo Grotius.</i> 1. 18. 33.
<i>Gellius.</i> 3. 4. 77.	Ant. <i>Guiberti</i> polyhistor. 1. 18. 31.
<i>Gennadius</i> Massiliensis de Eccles. dogmatibus. 6. 12. 165.	<i>Guilielmus</i> Bibliothecarius. 1. 16. 28.
<i>Innocentii Gentileti</i> examen Concilii Tridentini. 1. 13. 23.	H.
Alber. <i>Gentilis</i> de Jure Canonico. 1. 7. 15. 1. 14. 25.	<i>Hadriani</i> collectio. 1. 4. 7.
<i>Gilberti</i> Abbatis compilatio. 1. 8. 16.	<i>Harmenopuli</i> epitoma canonum. 6. 13. 167.
<i>Gillermi</i> de monte Lauduno comment. in Extravagantes. 1. 11. 20.	Compilatio Constantini <i>Harmenopuli.</i> 1. 6. 12.
<i>Glaber</i> Rudolphus. 4. 5. 106.	<i>Helmoldus.</i> 3. 8. 81.
<i>Glossa.</i> 1. 11. 20. 1. 17. 30.	Desiderius <i>Hemldus.</i> de rei iudic. autoritat. 6. 9. 156.
<i>Glossa</i> Nomicæ. 1. 14. 24.	<i>Hesychius.</i> 5. 3. 120.
Auctor veteris <i>Glossarii.</i> 5. 3. 120.	<i>Hieronymus</i> adversus Rufinum. 1. 14. 24. ad Marcellam adversus Montanum. 6. 16. 173.
<i>Godofredus</i> Monachus. 4. 4. 103.	<i>Hilarius</i> Arelatensis. de vita S. Honorati. 6. 9. 156.
Jac. <i>Godofredi.</i> 3. 12. 87.	<i>Hildebrandus.</i> 1. 6. 11.
<i>Goldastus.</i> 2. 3. 39. 1. 16. 28.	<i>Hincmari</i> Remensis epistolæ. 1. 5. 9.
<i>Gomez.</i> 2. 17. 59.	<i>Hiperii</i> chronicon Bertinianum. 3. 8. 91.
Saxo <i>Grammaticus.</i> 5. 4. 121.	<i>Homerus.</i> 2. 1. 36.
Compilatio <i>Grutiani.</i> 1. 7. 13.	<i>Honorii</i> III. compilatio Decretal. 1. 9. 17.
Nicol. Ant. <i>Gravatus</i> ad Vestrum. 2. 17. 60.	<i>Honorius</i> Augustodunensis. 6. 12. 162.
<i>Gregorii</i> Presbyteri Polycarpus. 1. 6. 12.	<i>Hostiensis.</i> 2. 21. 64.
<i>Gregorii</i> S. Epistolæ. 2. 13. 54. in Psalmum poenitentialem. 6. 11. 160. dialogus de S. Benedicto. 6. 9. 156.	<i>Höttinger</i> thesaurus philologiæ. 6. 12. 166.
<i>Gregorii</i> IX. Compilatio Decretalium. 1. 10. 18.	<i>Hottomanni</i> fulmen brutum. 1. 13. 23.
P. <i>Gregorii</i> part. Jur. Canon. 1. 6. 12. 1. 16. 28.	Z 3 Ro-

I N D E X.

<i>Rogerus Hovedenus</i> in Johanne.	5. 5. 123.	Liber qui dicitur <i>Inventio</i> Capituli Joh. Baptistæ.	6. 12. 162.
<i>Hugonis</i> Ferrariensis episcopi commentarius in secundam Decretalium compilationem.	1. 8. 16.	<i>Joachimus</i> Abbas Florentinus de unitate Trinitatis.	2. 5. 41.
<i>Hugutio</i> interpres antiquus Decretalium.	1. 7. 14. 15.	Glossæ <i>Johannis</i> Monachi Piccardi Cardinalis.	1. 11. 20.
<i>Humbertus</i> Cardinalis adversus Nicetam.		<i>Josephus</i> de Antiquitat. Judæorum.	1. 26. 29.
<i>Paulus Hungarus</i> interpres compilat. Decretal. Beneventanæ.	1. 8. 16.	<i>Joseph Maria</i> Svaresius.	6. 3. 139.
I.		<i>Josippi</i> histor. antiquit.	1. 16. 29.
Liber qui dicitur Testamentum <i>Jacobi</i> .	6. 12. 165.	<i>P. Jovius</i> .	2. 2. 38.
Liber qui dicitur <i>Scala Jacobi</i> .	6. 12. 165.	<i>Isidorus</i> de viris illustribus.	1. 12. 165.
<i>Jamblichus</i> de vita Pythagoræ.	6. 12. 166.	<i>Isidori</i> Hispalensis collectio.	6. 4. 141. 1. 5. 9.
<i>Jambris</i> de pœnitentia.	ibid.	<i>Itinerarium</i> Petri.	6. 12. 162.
<i>Jason</i> .	6. 1. 137.	<i>Juliani</i> Patricii versio Latina Novellarum.	6. 7. 148.
MSCTum Bibliothecæ <i>Jenensis</i> .	2. 21. 64.	<i>Juliani</i> Toletani chronicon.	1. 5. 9.
<i>Jesu</i> epistolæ ad Abgarum.	6. 12. 165.	<i>Justelli</i> Codex Canonum Eccles. universi.	1. 1. 4.
<i>Ildefonsus</i> Toletanus de viris illustribus.	1. 5. 9.	<i>Justinus</i>	2. 1. 35.
<i>Ingoltrami</i> collectio.	1. 4. 7.	<i>Justinus</i> martyr de expositione fidei.	2. 1. 36.
<i>Innocentii III.</i> Registrum.	2. 11. 49. ad Decretales. 1. 18. 32. de mysterio missæ.	<i>Ivonis</i> Carnotensis collectio canonum. 1. 6. 12. epistolæ. 1. 17. 30. Decretum. 1. 6. 12. Panormia.	ibid.
<i>Innocentii IV.</i> apparatus in Decretales.	1. 14. 25.	<i>Juvenalis</i> .	2. 2. 37.
Liber qui dicitur <i>Inventio</i> Crucis Dominicæ.	6. 12. 161.	K.	
		<i>Krantzius</i> .	1. 16. 27. 1. 17. 30.
		L.	
		<i>Laërtius</i> .	1. 18. 33.
			<i>Laër-</i>

I N D E X.

<i>Laërtii Cherubini bullarium.</i>	I. 1.	Gvilielmus <i>Malmerburiensis</i> de gestis Pontificum Angliæ.	2. 25. 69.
<i>Lambecius.</i>	I. 16. 23.	<i>Manuscriptum Regium.</i>	I. 3. 6.
<i>Lambertinus de jure patronat.</i>	6. 8. 154.	<i>Maranta.</i>	6. 2. 138.
<i>Langlai semestria.</i>	6. 15. 171.	Petrus de <i>Marca</i> de concordia Sacerdotii & Imperii.	I. 12. 22.
<i>Laurentii scholia in secundam Decretalium compil.</i>	I. 8. 16.	<i>Marculphi formulæ.</i>	3. 12. 78.
<i>Leges Jutharum.</i>	3. 4. 76.	Liber de <i>Nativitate S. Mariæ.</i>	6. 12. 163.
<i>Leges Longobardicæ.</i>	2. 15. 57.	Liber de <i>S. Mariæ & obstetrice Salvatoris.</i>	6. 12. 165.
<i>Leo Imperator Sophus in dispositione Metropolitanarum Sedium.</i>	6. 6. 144.	Liber de <i>Transitu Mariæ.</i>	6. 12. 164.
<i>Leo de Quadragesimâ.</i>	6. 15. 172.	<i>Marsilii Patavini defensio patris.</i>	I. 5. 10.
<i>Notitia Leonis.</i>	6. 6. 143.	<i>Marta.</i>	I. 17. 31.
<i>Benedicti Levite collectio Capitulorum Caroli. M.</i>	I. 5. 10.	<i>Marta</i> epistola Romæ scripta ad Paulum V.	I. 17. 31.
<i>Arnulphi Lexoviensis epistolæ.</i>	3. 13. 88.	<i>Martialis.</i>	I. 18. 32.
<i>Libanius in panegyrii Juliani Imp.</i>	2. 15. 56.	<i>Martinus Polonus.</i>	I. 19. 34. I. 11. 20.
<i>Diaconi Liberati breviarium.</i>	4. II. 115.	Petri <i>Matthæi</i> liber 7. Decretalium. I. II. 20. compilatio. ib.	
<i>Liber provincialis Romanæ sedis.</i>	2. 11. 49.	<i>Menochii consilia.</i>	6. 15. 171.
<i>Lindembrogii.</i>	2. 17. 59.	Justus <i>Meierus</i> contra Schoppium laud.	2. 6. 42.
<i>Lorinus.</i>	6. 12. 162.	<i>Meursii</i> Gloss. Græco-barbar.	6. 13. 167.
<i>Arnoldi Lubecensis supplem. Helmoldi.</i>	2. 12. 51.	<i>Meyeri</i> annales Belgic.	3. 8. 92.
<i>Lucianus.</i>	I. 18. 32. I. 16. 29. 2. 1. 36.	<i>Mireus.</i>	2. 18. 60.
<i>Titus Annius Luscus.</i>	6. 5. 142.	Carolus <i>Molineus.</i>	I. 13. 23.
<i>Lutherus.</i>	I. 13. 23.	Petrus <i>Molineus</i> in epistol. Gregorii de euntibus Hierosol.	6. 12. 161.
M.			
<i>Mallincrot. de Archi-Cancelleriat.</i>	2. 17. 58.		

Mon.

I N D E X.

<i>Montacuti</i> origines Ecclesiast.	6. 12. 165. 1. 16. 28.	<i>Matthæus Paris.</i>	2. 5. 41.
<i>Henr. Mutius.</i>	3. 18. 97.	<i>Parisi</i> consilia.	1. 17. 31.
N.		Liber qui dicitur <i>Pastor.</i>	6. 12. 163.
<i>Guil. Nanges.</i>	2. 14. 55.	<i>Pauli</i> sententiæ.	2. 12. 63.
<i>Natta</i> consilia.	6. 15. 171.	<i>Pautini</i> epistolæ	3. 11. 85. 4. 3. 101.
<i>Naucleri</i> historia.	1. 16. 27.		5. 15. 135.
<i>Nazianzenus.</i>	3. 12. 87.	<i>Joh. Francisc. de Paviniis</i> comm.	
<i>Thomæ Neageorgi</i> rubricæ cap.		in Extravagantes quasdam	
<i>Jur. Can.</i>	1. 7. 15.	communes.	1. 11. 20.
Liber qui dicitur <i>Nepotis.</i>	6. 12. 165.	<i>Lucas Pennalis.</i>	6. 15. 171.
<i>Guil. Neubrigensis.</i>	3. 13. 88.	<i>Raymundus de Penna.</i>	1. 13. 18.
<i>Nomenclator</i> provinciarum		<i>Pererius</i> in Genesim.	6. 12. 162.
<i>Gallicarum.</i>	4. 5. 105.	<i>Perionii</i> replica.	ib.
<i>Novellarum</i> vetus interpres.	6. 7. 147.	Cardinal. <i>Perronii</i> responsio ad	
<i>Numerius</i> de Bono.	6. 12. 166.	<i>M. Britannia Regem.</i>	1. 1. 5.
O.		<i>Itinerarium Petri.</i>	6. 12. 162.
Liber <i>Ogia</i> Gigantis.	6. 12. 166.	<i>Sam. Petitus.</i>	6. 6. 144. 6. 13. 167.
<i>Onuphrius</i> de vit. Pap.	1. 16. 28.	<i>Peuceri</i> chronicon Carionis.	1. 16. 28.
<i>Ordericus Vitalis.</i>	3. 6. 78.	<i>Philastrius.</i>	6. 12. 162.
<i>Origenes.</i>	6. 12. 163.	<i>Philo</i> Judæus de vitâ contem-	
<i>Ovidius.</i>	1. 18. 31.	platoriâ.	2. 10. 47. de mut. in
P.		Scriptura nominibus.	1. 16. 28.
<i>Palladii</i> historia Lusitana.	6. 12. 166.	<i>Philostorgii</i> historia.	6. 12. 166.
<i>Eusebius Pamphilus</i> apocryphus.	6. 4. 141.	Glossæ <i>Philoxeni.</i>	6. 5. 142.
<i>Panormitanus.</i>	2. 6. 43.	<i>Photii</i> Nomocanon.	2. 1. 35. bi-
<i>Onuphrius Panvinius.</i>	1. 16. 28.	bliotheca.	1. 1. 2.
<i>Papiani</i> responsa & collatio Le-		<i>Joh. Monachi Picardi</i> Cardina-	
gum Romanarum cum Mo-		lis comment. in Extravagan-	
saicis.	2. 12. 52.	tes quasdam communes.	1. 11. 20.
		<i>Pighius.</i>	6. 12. 161.
		<i>Petri Pithæi</i> collectio Crisconii.	1. 5. 8.
		<i>Joh. de Platea.</i>	6. 15. 171.
			<i>Pla.</i>

I N D E X.

<i>Platina</i> de vit. Pontificū.	1. 8. 16.	<i>Apollonius Rhodius.</i>	1. 15. 26.
<i>Plautus.</i>	1. 18. 31.	<i>Richardus</i> autor compilationis	
<i>Plinius.</i>	2. 13. 54.	<i>Bonifacii.</i>	1. 10. 19. 2. 6. 43.
<i>Plutarchus.</i>	3. 4. 75.	<i>Rigordus</i> de vita Philippi Augu-	
<i>Pollux.</i>	5. 3. 120.	<i>sti.</i>	2. 5. 42.
<i>Martinus Polonus.</i>	1. 19. 34.	<i>Joh. Franciscus à Ripa.</i>	6. 1. 137.
<i>Pomerium</i> Ecclesiæ Rav.	1. 7. 14.	<i>Rittershusius.</i>	1. 1. 4.
<i>Anton. Posssevini</i> apparatus sa-		<i>Roberti</i> chronicon Altissiodo-	
<i>cer.</i>	6. 12. 162.	<i>rense.</i>	2. 5. 42.
<i>Polybius.</i>	3. 11. 86.	<i>Romani</i> consilia.	1. 14. 25.
<i>Ptolomeus.</i>	2. 20. 63.	<i>Alb. de Rosate.</i>	1. 10. 19.
		<i>Hieron. Rubens</i> histor. Raven-	
		<i>nat.</i>	3. 9. 83. 5. 5. 123.
		<i>Albertus Rugerius.</i>	5. 3. 120.
		S.	
		<i>Sabellici</i> epistolæ.	2. 13. 54.
		<i>Salmasius</i> de cruce.	6. 12. 161.
		<i>Hugo de S. Salvatore.</i>	3. 8. 81.
		<i>Salvianus</i> de providentia.	5. 15.
			135.
		<i>Franc. Sansovini</i> historia Vene-	
		<i>ta.</i>	2. 9. 46.
		<i>Joh. Sarisberiensis</i> epistol.	3. 6. 88.
		<i>Josephus Scaliger.</i>	2. 26. 70.
		<i>Johannis Scholastici</i> collectio	
		<i>canonum.</i>	1. 3. 6. Nomoca-
		<i>non.</i>	<i>ibid.</i>
		<i>Schotti</i> observationes.	6. 5. 143.
		<i>Scorus</i> laudatur.	2. 3. 39. 2. 4. 40.
		<i>Joh. Semeca</i> Teutonici Glossæ	
		<i>in Decretum.</i>	1. 7. 15.
		<i>Sernarius</i> de Apostolis.	6. 12. 162.
		<i>Sernarius</i> de rebus Moguntinis.	
			3. 18. 97.
		<i>A a</i>	<i>Ser-</i>
<i>Stephanus</i> <i>Quaranta</i> cū addi-			
<i>tionibus</i> Prosperi de Augu-			
<i>stino.</i>	1. 11. 20.		
		R.	
<i>Radevicus</i> de Gestis Friderici.	3.		
	13. 88.		
<i>Laurentii Ramiretz</i> chronicon			
<i>Juliani Toletani.</i>	1. 5. 9.		
<i>Raymundi</i> de penna forti com-			
<i>pilatio.</i>	2. 26. 70. 2. 22. 66. 1.		
	13. 18.		
<i>Henricus à Rebdorff.</i>	1. 10. 18.		
<i>Rebuff.</i>	2. 21. 64.		
<i>Redemptus</i> Diaconus de vita Ili-			
<i>dori Hisp.</i>	1. 5. 9.		
<i>Regestum.</i>	2. 11. 49.		
<i>Gilbertus Regius.</i>	6. 3. 139.		
<i>Reginonis</i> Abbatis compilatio			
<i>Latina.</i>	1. 6. 10. chronicon.		
	2. 19. 62.		
<i>Abbas de Remech.</i>	2. 21. 64.		
<i>Hincmarus Rbemensis.</i>	1. 5. 9.		
<i>B. Rbenanus.</i>	1. 7. 15.		

I N D E X.

<i>Servius</i> in Virg.	1.18. 32.	<i>Sylvestri</i> summa.	6. 2. 138.
Jac. <i>Severtii</i> chronolog. Archi- ep. Lugd.	2. 16. 58.	Actus B. <i>Sylvestri</i> .	6. 12. 161.
<i>Sidonii</i> epistolæ.	2. 12. 52.	T.	
<i>Sigebertus</i> .	1. 6. II.	<i>Taciani</i> Evangelia.	6. 12. 165.
<i>Sigeberti</i> continuator.	2. 19. 62.	<i>Tacitus</i> .	6. 12. 166.
<i>Signoroli</i> consilia.	6. 15. 171.	<i>Tancredi</i> quinta compilatio De- cretalium, & scholia in ean- dem.	1. 8. 16.
<i>Sigonius</i> .	1. 7. 13.	<i>Taurellus</i> .	1. 15. 26.
<i>Simeon</i> Metaphrastes de vita He- lenæ.	6. 12. 161.	De Actibus <i>Tecla</i> .	6. 12. 164.
<i>Simonis</i> Magistri ac Logothetæ compilatio.	1. 6. 12.	<i>Tertullianus</i> de Resurrect.	1. 1. 2.
<i>Sirmondi</i> tomi conciliorum.	1.	<i>Theodoretus</i> .	ib.
4. 7. censura Anonymi de suburbicariis regionibus.	ib.	Liber qui dicitur <i>Thesaurus</i> .	6. 12. 165.
<i>Sixti</i> Senensis bibliotheca.	2. 5. 41.	Chronicon <i>Juliani Toletani</i> .	1. 5. 9.
<i>Sacmtes</i> .	2. 6. 43.	<i>Tribonianus</i> .	2. 15. 57.
<i>Sozomenus</i> .	6. 16. 172.	<i>Tribemii</i> chronicon Hirsaugi- ense.	3. 18. 97. de viris illu- stribus.
<i>Spartianus</i> .	4. 4. 103.	1. 7. 14. de Scriptori- bus.	1. 5. 9.
<i>Spero</i> Spereonis della præceden- za de principi.	6. 15. 171.	<i>Victor Tununensis</i> .	1. 5. 8.
Henr. <i>Spondanus</i> .	1. 10. 19.	<i>Joh. de Turre-crematâ</i> .	1. 5. 10.
<i>Joachimus Stephani</i> Inst. Jur. Can. laud. 1. 2. 5. de Jurisdi- ctione.	1. 7. 15.	Card. <i>Tuschi</i> conclusiones pract. 6. 2. 138.	
M. <i>Stephani</i> Ephesini collectio canonum Eccles. Universæ.	1. 3.	<i>Tyrri</i> historia sacra.	2. 16. 57.
Henr. <i>Stereonis</i> annales editi per Freherum.	1. 10. 18.	V.	
<i>Joseph. Maria Suarezus</i> .	6. 3. 139.	<i>Vadianus</i> de veteribus monast. German.	3. 16. 93.
<i>Sugarius</i> de vita Ludovici Gros- si.	4. II. II7.	<i>Venetum</i> Chronicon.	2. 9. 4. 6.
<i>Sulpitius Severus</i> .	6. 12. 161.	<i>Simplicius Verinus</i> . al. <i>Salmasi- us</i> .	2. 4. 40.
		<i>Vestrius</i> in Aula Rom. act.	1. 19. 34.
			Publ.

I N D E X.

Publ. <i>Victor</i> de Urb. Romæ re- gion. 2. 11. 49.	<i>Vulbertus.</i> 6. 12. 165.
Hugo à S. <i>Victore.</i> 4. 11. 116.	W.
<i>Vincentii</i> Speculum. 2. 5. 41. scho- lia in quartam Decret. com- pilationem. 1. 9. 17. historia. 1. 5. 9.	<i>Wagenereck</i> ad Decretal. 2. 4. 40. 3. 12. 87.
<i>Vinetus</i> in Aufonium. 3. 2. 73.	Eberhard à <i>Weyhe.</i> 1. 13. 23.
<i>Virgilius.</i> 1. 18. 31.	<i>Wissenbachius.</i> 1. 15. 26.
Polydor. <i>Virgilius.</i> 2. 10. 48.	Joh. Ludov. <i>Wivaldus</i> de veri- tate contrit. 1. 19. 34.
Ordericus <i>Vitalis.</i> 3. 6. 78.	<i>Wolffi</i> lectiones memorabiles. 2. 5. 41.
Jacob. de <i>Vitriaco.</i> 4. 1. 99. 4. 9. III.	X.
Ludov. <i>Vives</i> ad Augustinum. 1. 16. 29.	<i>Xiphilinus.</i> 1. 18. 32.
Joh. Baptista <i>Vivianus.</i> 1. 10. 18.	Liber proverbiorum <i>Xysti.</i> 6. 12. 164.
<i>Ungepauer</i> ad Decretal. 6. 18. 154.	Z.
<i>Volaterranus.</i> 2. 10. 48. 3. 14. 90.	<i>Zenzelinus</i> de Cassanis in Extra- vagantes. 1. 11. 20.
Joh. <i>Kalensis</i> Volaterrani com- pilatio secunda Decret. 1. 8. 16.	<i>Zephyrini</i> Pontif. epistola sub- dititia. 5. 9. 127.
Abbatist <i>Urspergensis</i> chronicon. 1. 16. 27.	<i>Zasius.</i> 6. 2. 138.
	<i>Zonaras.</i> 1. 5. 9. 3. 10. 85.

I N D E X

Profopographicus Archi-Episcoporum, Me-
tropolitanorum, Episcoporum, Diaconorum, Abba-
tum, Presbyterorum, aliarumque personarum.

A.

De <i>Abrincensi</i> Episcopatu. 4. 9. 112.	<i>Acyndinus</i> Monachus post mor- tem excommunicatus. 2. 6. 43.
<i>Absolon</i> Roschildensis episcopus invitus succedit Eskillo me- tropolitano. 5. 4. 92.	<i>Adrianus I.</i> Pontifex concessit Karolo electionem Papæ. 3. 15. 92.
	A a 2 Jac.

I N D E X.

- Jac. Albanus* Faventinus Episcopus, Henrici Ostiensis Præceptor. 1. 9. 17. compilator decretalium. Ibid. dedit scholia ad secundam Decretal. compilationem. Ibid. cui nomen præripuit Volaterranus. Ibid.
- Albertus* de Mora ultimus Romanæ Curia Cancellarius. 2. 17. 60.
- Albigensium* hæresi adhærentes damnati. 4. 2. 101.
- De *Alexandri* Papæ fuga in Galliam. 3. 13. 88.
- De Concordia *Alexandri* & *Friederici* Imper. 3. 13. 88.
- Alexander III.* inventor mandatorum Apostolicorum ad vacatura beneficia. 2. 14. 56.
- Alexandrini* Patriarchæ post *Marcum* qui? 4. 7. 109.
- Almaricus* Carnotensis *Albigensium* hæresi addictus damnatur post mortem, ejusque ossa exhumata cremantur. 2. 5. 42.
- Canonici *Ambienses* fructus præbendarum miraculosè perceperunt. 2. 9. 47.
- Andreas* Sunonis Archiepiscopus *Lunden* cur se munere abdicavit? 4. 5. 105.
- Joh. Andrea* interpres *Clementinarum*. 1. 11. 20.
- Anglia* Archiepiscopatus quot? 2. 13. 53.
- Anselmus* *Laudunensis* Abbas primus *Tornacensis* Episcopus. 2. 14. 55.
- Ansgarius* Archiepiscopus *Hamburgensis*. 3. 4. 75. controversus est cum *Gunthario* *Coloniensi* Archiepiscopo. ibid.
- Abbas *S. Apri* *Tullensis*. 5. 7. 125.
- Apamiensis* Episcopi translatio cur à Pontifice improbata. 4. 9. 112.
- Ardinguas* *Anglus* inventor ordinis *Cisterciensis*. 2. 14. 55.
- Armachanus* Archiepiscopus totius *Hiberniæ* primas. 5. 13. 132.
- Arnulphus* *Lexoviensis*. 3. 13. 88.
- Ant. *Augustinus* emendationes *Gratiani* dedit. 6. 4. 140. ex quo Critici *Gregoriani* multum profecere. Ibid.
- Canonici *B. Augustini* albis vestibus utuntur. 4. 1. 99.
- Augustinus* primus Episcopus *Cantuariensis*. 2. 13. 53.
- Auxanius* pallio donatus. 4. 11. 115.
- Auxentius* hæreticus *Mercurius* dictus. 1. 16. 29.

B.

- Bajocenses* populi qui? 4. 3. 102.
- Bajoacensis* episcopus sub Archiepiscopo *Rothomagensi*. 4. 3. 102.
- Baldwinus* *Chisnarum* Comes An-

I N D E X.

<i>Andrensis</i> monasterii conditor. 3. 8. 91. 92. <i>Balduinus</i> Comes Flandriæ Patriarcha Constantinopolitanus. 3. 5. 77. <i>Theodorus Balsamo</i> quis fuerit? cujus autoritate & jussu commentarium suum ad canones scripserit. 1. 6. 11. <i>Barlaamis</i> monachus post mortem excommunicatus. 2. 6. 43. <i>Basilus</i> Prætor urbis Romæ tempore Innocentii. 2. 11. 50. <i>Basilus</i> primus autor cœnobiorum. 2. 10. 48. <i>P. Bellonii</i> patria, peregrinatio & scripta. 3. 6. 78. <i>Benedictinorum</i> ordo antiquissimus. 2. 10. 48. <i>Benedictus</i> Corosomus primicerium judicium delegavit. 2. 11. 49. <i>Petrus Beneventanus</i> Notarius primus Decretales autoritate publica compilavit. 1. 8. 16. <i>Berengarius</i> episcopus Agathensis. 5. 7. 125. <i>Berengarius</i> episcopus Biterensis Decretalibus Bonifacii VIII. compilandis vacavit. 1. 10. 18. <i>Bernardi</i> tres jure Canonico clari, Circa, Parmensis & Compostellanus. 1. 8. 16. <i>Bernardus</i> Circa quis? 1. 8. 16. primus Decretalium compilator. Ibid.	<i>Bernardus</i> Major Compostellanus archidiaconus commentator in secundam Decret. compilationem. 1. 8. 16. autor compilationis Romanæ. Ibid. quæ à Romanis rejecta fuit. Ibid. <i>Bernardi</i> Archiepiscopi Rogusensis vita. 5. 5. 123. <i>Johan. Bertinensis</i> abbas quando consecratus. 3. 8. 91. <i>Bertoldus</i> Zaringiæ Dux prædives, sed sordidè avarus electus contra Philippum Imperium recusat. 3. 18. 96. <i>Bertrandus</i> Legatus Apostolicus tituli S. Johannis. 4. 5. 106. <i>Bituricensis</i> Archiepiscopus Legatus Sedis Apostolicæ. 2. 18. 68. totius Aquitanix primas. 2. 18. 68. De compilatione Matthæi <i>Blasaris</i>. 1. 6. 12. <i>Bononiensis</i> Episcopus in Archiepiscopum à quo eversus, & quos habeat suffraganeos. 2. 13. 54. <i>Bremensis</i> Archiepiscopatus cum Hamburgensi quando unitus? 3. 4. 74. & cur. 3. 4. 73. <i>Bartolomæus Brixienensis</i> tertius Decreti glossator. 1. 7. 13.

C.

Celestinus II. rejectis suffragiis

I N D E X.

- populi & cleri papa creatus est. 3. 15. 92.
- Petrus *Capuanus*. 3. 7. 79.
- Thomas de *Capua*. 5. 6. 125.
- Carolus M.* fundator *Carrofen-*
sis monasterii. 3. 8. 81.
- Petrus de *Castro* novo inquisi-
tor. 4. 2. 102.
- De ordine *Cisterciensium*. 2. 14. 55.
- Clemens V.* Antecessoribus mi-
tior. 1. 10. 19. natio, scripta. 1.
11. 19.
- De pacto *Clementis III.* cum Ro-
manis, ut *Patricius* crearetur.
2. 11. 50.
- Cleon* primus in Epistolis *χαι-
ρειν* usurpavit. 1. 18. 33.
- Petrus de *Colle* medio. 5. 6. 125.
- Compostellani* Archiepiscopi ex
privilegio pallio utuntur et-
iam in alienâ ecclesia, eo con-
sentiente, ad quem ejus cura
pertinet. 5. 2. 119.
- Conradus* Archiepiscopus *Mo-*
guntinus propter studium
Philippi Archiepiscopatu
privatur. 3. 18. 96.
- Conradus* de *Ravensperg* episco-
pus. 4. 10. 113.
- Conradi* Comitis de *Witelsbach*
mors. 3. 18. 95.
- Felix Conterelus*. 3. 13. 88.
- Convenarum* Comes *Vasallus*
comitis *Tholosani*. 4. 2. 101.
- Petrus *Corbolius* episcopus *Ca-*
meracensis. 3. 7. 97.
- De *Crisconii* collectione, & ejus
partibus. 1. 5. 8.
- D.
- Demochares* emendator *Decreti*.
6. 2. 139.
- Dionysii* Exigui Abbatis versio
Canonum cujus auctoritate
suscepta. 1. 4. 7. ejus argumen-
tum. Ibid. *Carolo M.* oblata
ab *Hadriono I.* ibid. ejus
epitomatores qui? ibid.
- E.
- Eskillus* metropolitanus missio-
ne impetratâ ab *Alexandro*
III. habitum monachi in *Ci-*
sterciensi monasterio assum-
sit, ibique mortuus. 5. 4. 121.
ejus successor quis? ibid.
- Eusebii* vita. 4. 7. 110. signifer
Arriane factionis. ibid.
- Eustathius* *Sebastenus* episcopus.
6. 6. 144.
- F.
- F.* Monachus *Alcobatiæ* quis?
2. 19. 62.
- Fausi* duo fuere, unus in *Africa*
Manichæus, alter *Britannus*
Rhegiensis episcopus. 6. 12.
165.
- Felix* *Conterelus* quis? 3. 13. 88.
- Fulgentius Ferrandus* quando
vixerit, quid ediderit? 1. 5. 8.
- M. Ferrariensis* quis. 2. 9. 46.
- Hugo Ferrariensis* episcopus in-
ter-

I N D E X.

- terpres secundæ Decretalium
compilationis. 1. 8. 16.
- G.**
- G.* Presbyter Cardinalis tit. S.
Vitalis, Ecclesiæ S. Agathæ
administrator. 3. 19. 98.
- Gilbertus* abbas compilator De-
cretalium, cui nomen præri-
puit Volaterranus. 1. 8. 16.
- Gillermus* de monte Lauduno
glossator extravagantium,
quarundam communium. 1.
11. 20.
- Gratianus* quis fuerit. 1. 7. 13. ejus
patria, quando Decretum su-
um compilaverit. 1. 7. 13. quo-
modo inscripserit. ibid. mo-
numentum Gratiani. 1. 7. 14.
encomia. ibid. ejus censura.
1. 7. 14. 15. fuit vulgò quæsitus.
1. 7. 14. ejus dicta propria vim
legis non habent. 6. 1. 137.
multa ex suppositiis scriptis
inseruit. 6. 2. 139.
- Gregorii I.* vita. 2. 8. 45.
- Gregorius VII.* jusjurandum fi-
delitatis introduxit. 5. 1. 118.
- Gregorii IX.* vita, patria, mors,
& successor. 1. 16. 27. excom-
municavit Fridericum II. ib.
- Gregorii* compilatio Decretali-
um prolixitatem Epistolarum
sustulit. 2. 8. 45.
- Gregorius* Neo-Cæsariensis Ju-
risperitus. 4. 3. 102.
- Gualterus* Trojanus Episcopus.
5. 1. 117.
- Guilielmus* Archiepiscopus E-
brodunensis Decretalibus Bo-
nifacii VIII. compilandis va-
cavit. 1. 10. 18.
- Guilielmus* comes Montepessu-
lanus, monachus abbatiae
Grandis sylvæ. 4. 2. 100.
- Guntbarii* Coloniensis Archie-
piscopi controversia cum
Ansgario. 3. 4. 75.
- H.**
- Henricus* de *Hervordiâ*. 3. 8. 80.
- Hieronymus* Damasi Papæ can-
cellarius. 2. 17. 58.
- Hildesensis* Episcopus Lubecen-
sem Ecclesiam deseruit. 4. 10.
113.
- Honorii III.* Compilatio Decre-
talium edita quidem, sed
mox suppressa, recusa hodiè
per Cironium. 1. 9. 17. ejus ar-
gumentum & interpretes
qui? 1. 9. 17.
- Hugo* Ferrariensis Episcopus in-
terpres secundæ Decretalium
compilationis. 1. 8. 16.
- Hugo* de S. Salvatore abbas ex a-
lieno monasterio electus Ab-
bas S. Sylvani. 3. 8. 81.
- Hugutio* interpres vetus Decre-
talium. 1. 7. 14. 15.
- Paulus Hungarus* interpres com-
pi-

I N D E X.

- pilationis Beneventanæ Decretalium. 1. 8. 16.
- I.
- Jacobus* Albanus interpres quintæ Honorii III. compilationis Decretalium. 1. 9. 17.
- De Scala *Jacobi* ab Ebionitis fabricata. 6. 12. 165.
- De Testamento *Jacobi*. 6. 12. 165.
- Jambris* vel *Jamris* Magus nulli secundus aduersarius Moysis. 6. 12. 166.
- Januarius* Episcopus Beneventanus. 6. 6. 145.
- Ingeberga* soror Canuti, uxor Philippi, repudiata. 3. 7. 79.
- Ingelramus* Liliariensis Dominus, fundator Hamensis monasterii. 3. 8. 91. 92.
- Innocentii III.* compilatio Decretalium. 1. 9. 17. ejus interpretes. Ibid. tutor testamentarius Friderici II. 3. 17. 95. odium ejus contra Philip-pum Sueviæ Ducem, & criminatio apud Imperii ordines. 3. 18. 96.
- Joachimus* Abbas Florentis sine hæretici nota damnatus. 2. 5. 41. ejus vita & encomia. 1b.
- Johannes* Archiepiscopus Cantuariensis. 2. 13. 53.
- Johannes* Bertinens. abbas. 3. 8. 91
- Johannes* monachus Picardi Cardinalis glossator Extravagantium quarundam communium. 1. 11. 20.
- Johannis* Wiclefi ossa post obitum publicè cremata. 2. 6. 43.
- Johannes XII.* primus omisso gentili nomine aliud Papa factus assumpsit. 1. 16. 18.
- Johannes* quidam Ravennæ antistes Romano Pontifici sese magnitudine dignitatis prætulit. 2. 13. 54.
- De *Johannis* Gallensis seu Val-lensis compilatione. 1. 8. 16.
- Isidorus* Hispalensis mercator vel peccator quis fuerit, ejus collectio quando cœperit, & quos contineat canones. 1. 5. 9.
- L.
- Laërtius* Cherubinus Jctus collector integrarum Extravagantium, quas sub nomine Bullarii vulgavit. 1. 11. 20.
- Stephani Langthonii* vita & fortuna. 2. 25. 69.
- Lateranorum* familia Romanis clara. 2. 2. 37.
- Laurentius* scholiastes secundæ Decretalium compil. 1. 8. 16.
- Leo VIII.* Ottoni I. concessit electionem Papæ. 3. 15. 92.
- De *Lingonensium* Episcoporum rebus gestis, 2. 16. 58.
- Lom-

I N D E X.

Lombertus synodo Lutetiæ ab-
solvitur. 2. 5. 41.
Lucii Papæ vita. 2. 16. 57. primus
Pontifex creatus secundum
formam Lateranensem. 2. 16.
58. urbe pulsus Veronæ mo-
ritur. 2. 16. 58.
Lupoldus cur Archiepiscopatu
exutus. 3. 18. 96.
Lupoldi electio à Pontifice non
confirmata. 3. 18. 97.

M.

M. Ferrariensis quis? 2. 9. 46.
Petrus de Marca archiepiscopus
Parisiensis. 1. 12. 22.
Maria Ducis Moraviæ & Bohe-
miæ filia, pellex Philippi Pul-
chri. 3. 7. 79.
Mascaron cancellarius Tolosa-
nus. 4. 1. 100.
Petrus Matthæus editor Extrava-
gantium, & Septimi Decre-
talium. 1. 11. 20.
Thomas Maurocenus primus è
Latinis Patriarcha Constanti-
nopolitanus. 3. 5. 77. 4. 4. 104.
Medardus Episcopus decimus
quartus Noviomensis sedem
Episcopalem Novionum ab
Augusta Veromanduorum
transtulit. 2. 26. 70.
Melinus Archiepiscopus Cantua-
riensis. 2. 13. 53.
Michael Senonensis Archiepi-
scopus. 3. 7. 79.

Moses Ægyptiis magus habitus,
Pythagoræis vero vir DEO
conjunctissimus, Gentilibus
mox Musæus, mox Moschus
dicitur. 6. 12. 166.

Dominus *Moses* primus Can-
cellarii vices gessit. 2. 17. 60.

N.

Gregorii *Nazianzeni* translatio
improbata. 4. 7. 109.

Liber qui dicitur *Neposis*. 6. 12.
165.

Nicolaus III. Senatoriam digni-
tatem Romæ ad se transtulit.
2. 11. 50.

Norbertus Lotharingus Augusti-
nianus autor ordinis Præ-
monstratensis. 2. 19. 62.

Notgerius fundator Ecclesiarum
Leodiensium. 5. 6. 124.

Hugo de *Nuceris* archiepisco-
pus Senonensis. 3. 7. 79.

O.

Octavianus Antipapæ Imperato-
ri adhæsit. 3. 13. 88.

Origenes mortuus hæreseos da-
mnatus. 2. 6. 43.

Osius Cordubensis. 6. 6. 144.

P.

P. Monachus Alcobatiæ. 2. 19.
62.

Wilhelmus *Papiensis* concilia-
tor Imperat. & Pontificis. 3.
13. 88.

B b

Joh.

I N D E X.

- Joh. Franciscus de *Paviniis* glossator extravagantium quarundam communium. 1. 11. 20.
Paulinus episcopus Eboracensis. 2. 13. 53.
 Raymundus de *Penna* forti. vid. tit. Raymundus.
 Petri *Pellonii* patria & scripta. 3. 6. 78.
Petrus Archiepiscopus Compostellanus ex privilegio utitur etiam Pallio in alieno territorio, domino tamen ejus consentiente. 5. 2. 119.
Petri de Colle medio vita. 5. 6. 125.
Petrus Carbolinus archiepiscopus Senensis. 3. 7. 79.
 Monachi S. *Petri* de cultura. 3. 6. 78.
Philippus Suevus tutor Friderici II. Papæ nimio opere offensus. 3. 18. 96. de imperio certat cum variis. ibid. excommunicatur à Papa. 3. 7. 79.
Photii vita & laus, 1. 6. 11. de ejus Nomocanone. ibid.
 Joh. Monachus *Picardi* Cardinalis commentator in quasdam Extravagantes communes. 1. 11. 20.
Petrus Pisanus legum & canonum peritus. 4. 3. 102.
 Roberti *Pulli* episcopi Rothomagensis vita. 4. 6. 106.
- Q.**
 Stephanus *Quaranta* summam Bullarii edidit, cum additionibus Prosperi de Augustino. 1. 11. 20.
- R.**
Radulphus inquisitorum unus. 4. 2. 101.
 Conradus de *Ravensberg* episcopus Hildesensis. 4. 10. 113.
Raymundus de *Penna* forti quis fuerit, cujus? 1. 19. 34. ejus encomia & officia. ibid. fuit pœnitentiarius. ibid. miraculis clarus. ibid. edidit Decretales Gregorii IX. 1. 10. 18. in numerum Sanctorum relatus. ibid. fuit Gregorii Tribonianus. 1. 19. 34.
Raymundus Tolosanus Episcopus. 4. 1. 100.
Raynaldus Archiepiscopus Lugdunensis. 5. 3. 120.
Reinerius de castro veteri primus S. R. E. Vice-Cancellarius. 2. 17. 60.
 De *Rheginonis* Abbatis collectione canonum. 1. 6. 10.
Robertus Episcopus Bajocensis juris peritus. 4. 3. 102.
Robertus Molismensis inventor ordinis Cisterciensis. 2. 14. 55.
Robertus Balthoniensis Episcopus valde eruditus sub Archiepiscopo

I N D E X.

- episcopo Cantuariensi. 5. 9.
127.
- S.**
- Sanctus* ob imperitiam Gram-
matices remotus. 2. 18. 62.
- Sanctandreas* episcopus à Si-
xto IV. metropolitana digni-
tate maectatus, Regni Scotiae
primas. 5. 8. 126.
- Hugo *Sanfordus* Anglus. 2. 3. 39.
- Joh. *Scholastici* collectio ordi-
nem materiarum non tempo-
rum observat, 1. 3. 6. quis fue-
rit? Ibid. hodie habentur hu-
jus Codicis tria exemplaria.
Ib. De ejus Nomocanone. Ib.
- Scotorum* gens valde hospitalis.
3. 4. 76.
- Seditius* Agathensis Episcopus. 5.
7. 125.
- Johann *Semeca* Teutonicus De-
creti Glossator, quando vixe-
rit? 1. 7. 15.
- Richardus de *Senis* S. R. E. Vice-
Cancellarius Decretalibus
Bonifacii VIII. compilandis
vacavit. 1. 10. 18.
- Servius* primus dicitur nomen-
mutasse Pontifex factus. 1. 16.
28.
- Severus* Antiochenus Episcopus
scientia juris clarus. 4. 3. 102.
- Stephani* Langthonii Archiepi-
scopi Cantuariensis vita. 2. 25.
69.
- De *Sigfridi* electione & confir-
matione in Archiepiscopum
Moguntinum. 3. 18. 96. 97.
- Suffridus* S. Praxedis presbyter
Cardinalis. 3. 9. 82.
- Andreas *Sunonis* Lundensis Ar-
chiepiscopus sub Honorio
impetigine laboravit, mune-
rique resignavit. 4. 5. 105.
- S. *Susanna* Cardinalis. 3. 19. 98.
- Syagrius* episcopus Augustodu-
nensis. 4. 11. 116.
- B. *Sylvestri* actus. 6. 12. 161.
- T.**
- Tancredus* Archidiaconus Bono-
niensis autoritate Honorii
III. quintam Decretal. com-
pilationem perfecit. 1. 9. 17.
- Theobaldus* successor Roberti
Pulli. 4. 6. 106.
- Theodoricus* Clodovei filius an-
vero alter ex monacho factus
Rex Franciae Leges Aleman-
niae confirmavit. 1. 2. 5.
- Theodoricus IV.* Comes de Weda
Archiepiscopus Trevirensis.
5. 7. 124.
- Theodorus* Ravennae Archiepi-
scopus Pontifici sese submi-
sit. 2. 13. 54.
- Thimonis* Episcopi Bambergem-
sis vita. 4. 10. 113.
- Thomas* de Capua Campanus pa-
triar-

I N D E X.

triarcha Hierosolymitanus.	5. 6. 125.	da Archiepiscopus Treverensis.	5. 7. 125.
<i>Thomas</i> Maurocenus Patriarcha Constantinopolitanus.	3. 5. 77.	<i>Johannis Wiclefi</i> ossa post mortem cremata.	2. 6. 43.
<i>Tornacensis</i> Episcopatus à quo institutus.	2. 14. 55.		
V.		X.	
<i>Vincentius</i> Scholiis exornavit secundam Decretal. compilationem, ut & quartam Innocentii III.	1. 8. 16.	<i>Xysti</i> liber proverbiorum.	6. 12. 164.
<i>Joh. Vallensis Volaterranus</i> compilationis secundæ Decretal. auctor.	1. 8. 16.	Z.	
W.		<i>Zacharias</i> Pontifex vectigalia ab Ordinandis exacta improbat.	6. 8. 152.
<i>Theodoricus</i> IV. Comes de <i>We-</i>		<i>Zephyrini</i> Pontif. epistola secunda ad Episcopos Ægypti.	5. 9. 127.

I N D E X Topographicus
 Variorum Archiepiscopatum, Episcopatum,
 Abbatiarum, Monasteriorum, Ecclesiarum, urbium,
 regionum & gentium.

A.		81. qua occasione Carrofensi subjectum.	Ibid.
<i>De Abrincensi</i> Episcopatu.	4. 9. 112.	<i>De Ecclesiæ Antiochene</i> statu.	4. 9. III.
<i>De Ecclesia S. Agathe.</i>	3. 19. 98.	<i>Avaricum</i> Biturigum.	2. 18. 60.
<i>De Agriensi</i> episcopatu.	3. 9. 83.	<i>Augustobuna.</i>	2. 13. 53.
<i>Αλιψια</i> urbs ubi sita?	5. 4. 122.	B.	
<i>Alcobatia</i> ubi sita?	2. 19. 62.	<i>De Episcopatu Bajocensi.</i>	4. 3. 101.
<i>Ancym</i> Galatiæ metropolis.	1. 1. 3. 6. 6. 143.	<i>Bajeux</i> urbs.	ibid.
<i>De Archiepiscopatu S. Andrea-</i> <i>no</i> in Scotia.	5. 8. 126.	<i>De Prioratu S. Barbara.</i>	4. 5. 105.
<i>Andrense</i> monasterium ubi, quando, à quo fundatum.	3. 8.	<i>Basilica</i> D. <i>Johannis</i> olim <i>Con-</i> <i>stantini</i> dicta.	2. 2. 38.
			<i>Basi-</i>

I N D E X.

<i>Basilica</i> S. Pauli extra muros re- præsentat ecclesiam Alexan- drinam, septem habens ad- iunctos presbyteros Cardina- les. 3. 14. 90. 91.	<i>Camernacum</i> urbs. 2. 19. 63.
<i>Basilica</i> S. Mariæ Majoris repræ- sentat Antiochenam Ecclesi- am cum 7. presbyteris Cardi- nalibus. ibid.	De Archiepiscopatu <i>Cantuari- ensi</i> à quo sit institutus. 2. 13. 53. est primas Angliæ. Ibid.
<i>Basilica</i> S. Petri in Vaticano ty- pum gerit Ecclesiæ Orienta- lis, cum 7. presbyteris cardi- nalibus. Ibid.	Abbatia <i>Cariloci</i> . 3. 1. 72. 74.
<i>Basilica</i> Lateranensis Romanam Ecclesiam repræsentans se- ptem habet presbyteros car- dinales. Ibid.	<i>Carleolum</i> sedes Episcopalis. 5. 5. 123.
<i>Basilica</i> S. Stephani & Laurentii refert Hierosolymitanam Ec- clesiam cum 7. presbyteris Cardinalibus. Ibid.	<i>Carrosum</i> urbs. 3. 8. 81.
<i>Bathe</i> urbs episcopalis. 5. 9. 127.	<i>Carrofense</i> monasterium à quo fundatum. Ibid.
<i>Benedictinorum</i> Ordo, quando natus? 2. 10. 48.	<i>Catana</i> urbs episcopalis Siciliæ, sub Archiepiscopo Montis- Regalis. 5. 10. 130.
<i>Biturix</i> urbs Galliæ archiepisco- palis. 2. 18. 60.	<i>Cenomanni</i> populi. 3. 6. 78.
De <i>Bononiensi</i> archiepiscopatu. 2. 13. 54.	<i>Ceporanum</i> urbs. 5. 4. 112.
De <i>Bremensi</i> archiepiscopatu. 3. 4. 74. 75.	Abbatia S. Nicolai de <i>Ceporino</i> . Ibid.
De <i>Britannia</i> Archiepiscopi- bus. 2. 13. 53.	<i>Champagne</i> . 2. 13. 53.
	S. Sauveur <i>Charroux</i> urbs. 3. 8. 81.
	<i>Chioza</i> ubi. 2. 9. 46.
	<i>Choggia</i> ubi. Ibid.
	<i>Claudia</i> fossa urbs. Ib.
	De <i>Clugiensi</i> episcopatu. Ib.
	De Abbatia <i>Cluniacensi</i> . 2. 9. 46. 4. 6. 107.
	<i>Coloz.</i> urbs. 3. 9. 83.
	De <i>Colozensi</i> Archiepiscopatu. 3. 9. 83.
	<i>Comminges</i> ubi. 4. 2. 101.
	<i>Confluentia</i> urbs. 5. 6. 124.
	<i>Convenæ</i> urbs ubi. 4. 2. 101. do- manium Regis. Ibid.
	<i>Corbeia</i> alia vetus alia Saxonica. 3. 8. 80. nova. 3. 8. 81. Saxo- nica quando condita. Ib.
C.	Bb 3 Mo
<i>Cagliari</i> urbs. 3. 10. 84.	
De <i>Calaritano</i> episcopo. 3. 10. 84.	

I N D E X.

- Monasterium *Corbeiense* à quo
fundatum? 3. 8. 80.
La *Croix* Sainct. Leosoy quid?
4. 5. 105.
Abbatia S. Loffredi de *Cruce*. Ib.
- D.
- Dania* olim *Dacia* dicta. 3. 4. 75.
Dunelmium urbs. 2. 25. 69.
- E.
- De *Eboracensi* Archiepiscopatu,
quos habeat suffraganeos. 2.
13. 53. primus omnium fuit
Paulinus. Ib.
De *Ebroicensi* Episcopatu. 4. 5.
105.
Ebroicenses populi. Ibid.
De *Eliensi* Episcopatu suffraga-
neo Cantuariensis Archiepi-
scopi. 3. 8. 80.
Abbatia de *Emenrode* in Trevi-
rensi diocesi. 5. 6. 124.
Sainct *Evre*. 5. 7. 125.
- F.
- Ferram* Ducatus S. R. E. à juris-
dictione Archiepiscopi Ra-
vennatensis exemptus. 2. 13. 54.
De *Finaborensi* episcopatu in
Hibernia, sub Archiepiscopo
Casseleni. 5. 13. 132.
De *Fiscanensi* monasterio dice-
ceseos Rothomagensis. 4. 5.
105.
De Ecclesia S. *Florentii* Marty-
ris. 4. 6. 124.
- Forum* Cornelium hodie *Imola*.
3. 9. 82.
- G.
- Gangra* Paphlagonum metropo-
lis. 1. 1. 3. 6. 6. 144.
De *Gangrensi* synodo. 6. 6. 144.
De *Gellonensi* monasterio. 5. 7.
125. 126.
De *Gnezensi* archiepiscopatu,
primate Poloniae. 2. 23. 67.
Gessoriacus urbs. 3. 8. 82.
Gran urbs. 3. 9. 83.
De monasterio *Grandis* sylvæ. 4.
2. 100.
- H.
- De Archiepiscopatus *Hambur-
gensis* cum *Bremensi* unione.
3. 4. 74.
Abbatia de *Ham*. 3. 8. 82.
Ham Lez *liliers*. Ibid.
Hamense monasterium à quo
conditum? Ib.
Heli insula *Stagnantium*. 3. 8. 80.
De *Heliensi* episcopatu. Ib.
De Abbatia *Hemmenrode*. 5. 6.
124.
Herefordia urbs. 5. 9. 127.
De Episcopatu *Herefordia*. Ib.
De *Herefsensi* monasterio. 2. 21.
64.
Hesdynam Artesiæ oppidum. 3.
8. 81.
De *Hesiensi* monasterio. 2. 21. 64.
De *Hibernia* primate. 5. 13. 132.
Hib

I N D E X.

Hildesensis Episcopatus cum
Lubecensi permutatus. 4. 10.
113.

Hydruntum urbs Archiepisco-
palis. 5. 10. 130.

I.

Delmiliceni episcopatu sub Cas-
seleni Archiepiscopo Hiber-
niæ. 5. 13. 132.

Inola urbs. 3. 9. 82.

De Imolensi Episcopatu Raven-
natis Ecclesiæ suffraga-
neo. 3. 9. 82.

Abbatia S. *Jodoci* duæ dantur
hujus nominis in Ambianen-
si diœcesi, una Sammarti S.
Judoco, alia S. Judoci ad ma-
re. Saint Jossæ sur la mere, à
quo fundata? 4. 5. 106.

L.

Langres urbs. 2. 17. 58.

Laon caput ordinis Canonico-
rum regularium Præmonstra-
tensium. 2. 19. 62.

De Lateranensi concilio. 2. 2. 37.

Legio urbs Hispaniæ. 5. 12. 131.

De Legionensi episcopatu. 5. 12. 131.

Ecclesia *Leodicensis* civitatis
quæ & quot? 5. 6. 124.

Abbatia S. *Leofredi* de Cruce
diœcelis Eboracensis. 4. 5. 105.

De Prioratu S. Pancratii Leuven-
sis. 4. 6. 107.

De Limiricensi seu *Limitinensi*

Episcopatu Hiberniæ. 5. 13.
132.

Lingones populi. 2. 16. 58.

Lingonensis Episcopatus. 2. 16. 58.

De Lionensi episcopatu. 5. 13. 132.

De Lugdunensi Archiepiscopa-
tu. 2. 16. 58.

Lunda, Lunduna urbs. 5. 4. 121.

De Lundensi archiepiscopatu. 3.
4. 74.

Lundunum ubi. Ibid.

De Lundensi metropolitano. Ib.

De Luxoviensi Episcopatu. 4. 3.
102.

M.

Abbatia de *Magio* Limiricensis
diœcesis. 5. 13. 132.

De Mamistanensi Archiepisco-
pato in Ciliciâ. 4. 9. III.

Le Mans urbs. 3. 6. 78.

De Ecclesia S. Mariæ in viâ latâ.
2. 11. 49.

Meaux urbs. 2. 7. 43.

Melda civitas. Ibid.

De Episcopatu Midenfi. 5. 13. 132.

Morini populi ubi. 4. 3. 101. ho-
rum civitas Episcopalis Ter-
vana seu Teroana à Carolo V.

excisa. Ibid.

De Morinensi Episcopatu. Ib.

N.

Neo-Cæsarea metropolis Ponti.
6. 6. 143.

De

I N D E X.

De <i>Nepefimi</i> & <i>Sutrin</i> Episcopatum unione.	3. 10. 84.	S. <i>Prix</i>	2. 26. 70.
<i>Nervii</i> populi, olim <i>Tornacenses</i> .	2. 14. 55.	S. <i>Projecli</i> abbatia duæ hujus nominis.	2. 26. 70.
<i>Nice</i> Monasterium S. <i>Wilhelmi</i> à quo fundatum.	5. 7. 125.	<i>Prumie</i> monasterium.	2. 19. 62.
dicatur aliàs Monasterium <i>Geltonense</i> .	Ibid.	Q.	
Abbatia S. <i>Nicasii</i> <i>Remensis</i> .	2. 22. 65.	De <i>Quinquiliensi</i> Episcopatu.	3. 9. 83.
<i>Nidrosia</i> sedes Archiepiscopalis.	5. 5. 123.	S. <i>Quintini</i> urbs.	2. 26. 70.
De <i>Nitriensi</i> episcopatu.	3. 9. 83.	R.	
<i>Norvicum</i> .	2. 17. 58.	<i>Ragusa</i> olim <i>Epidaurus</i> .	5. 5. 123.
De <i>Norvicensi</i> Episcopatu.	2. 17. 58.	De <i>Ragustensi</i> Episcopatu.	Ibid.
O.		<i>Ravenna</i> sedes Archiepiscopalis <i>Venetorum</i> .	2. 13. 54.
<i>Ovetum</i> urbs.	5. 12. 131.	colonia <i>Romanorum</i> .	Ibid. ab <i>Augusto</i> muris cincta.
De <i>Ovetensi</i> Episcopatu.	5. 12. 131.	<i>Ravennatensis</i> Archiepiscopatus suffraganei qui olim, & qui nunc?	2. 13. 54.
P.		Abbatia de <i>Remech</i> .	2. 21. 64.
<i>Parisi</i> populi.	2. 13. 53.	Monasterium <i>Remis</i> à quo fundatum.	2. 22. 66.
<i>Patriarchie</i> <i>Romanæ</i> .	3. 14. 90.	De <i>Remensi</i> archiepiscopatu.	3. 1. 71.
De Ecclesia S. <i>Paulini</i> .	5. 6. 124.	<i>Richemundie</i> archidiaconatus prima dignitas est post Decanatum Ecclesiæ <i>Eboracensis</i> .	5. 8. 126.
<i>Penna, Pinna</i> urbs.	3. 16. 94.	S.	
De Monasterio S. <i>Petri</i> de <i>Cultura</i> .	3. 6. 78.	De <i>Sagiensi</i> episcopatu.	3. 2. 75.
De <i>Pinnensis</i> Episcopatus cum <i>Ariensi</i> unione.	3. 16. 94.	Parochia de <i>Salice</i> .	2. 22. 66.
<i>Pictavium</i> urbs.	2. 20. 63.	De <i>Salmaticensi</i> ecclesiâ.	5. 8. 127.
De <i>Præmonstratensium</i> monasterio diocesi <i>Laudun</i> sub quo, quando & à quo conditum.	2. 19. 62.	<i>Sardica</i> .	6. 6. 144.
<i>Præmonstratensis</i> Episcopus est par <i>Franciæ</i> .	Ibid.	<i>Sardis</i> urbs.	6. 6. 145.
		La Cure de <i>Saulx</i> .	2. 22. 66.
			Mo

I N D E X.

Monasterium <i>Schaffbustense</i> . 3.	2. 14. 55. primus fuit Ansel-
16. 73.	mus Laudunensis. Ibid.
<i>Seetz</i> . in Normannia. 3. 2. 83.	<i>Tornacenses</i> nunc Nervii. Ib.
<i>Senones</i> populi. 2. 13. 53.	<i>Trece</i> urbs. 2. 13. 53.
<i>Sens</i> urbs. Ibid.	<i>Trevirensis</i> Ecclesia alia Major,
<i>Signy</i> urbs. 2. 22. 66.	S. Petri alia S. Paulini. 5. 6. 124.
<i>Signiacum</i> monasterium. 2. 22.	<i>Triadiza</i> ubi? 6. 6. 144.
66.	<i>Tricasses</i> populi. 2. 13. 53.
<i>Strigonium</i> urbs. 3. 9. 83.	<i>Trois</i> urbs. Ibid.
De <i>Strigonienſis</i> Archiepiscopa-	<i>Truntheim</i> urbs. 5. 5. 123.
tus privilegiis. Ib.	V.
<i>Svellis</i> civitas Episcopalis, nunc	De <i>Vaccienſi</i> Episcopatu. 3. 9. 83.
sub Calaritano. 3. 10. 84.	De <i>Valaneenſi</i> Episcopatu. 4. 9.
<i>Sutrinus</i> Episcopatus Nepesino	III.
unitus. Ib.	<i>Vallis</i> Regiæ diocæſis. 2. 22. 66.
<i>Sylvaneetum</i> , nunc Senis urbs.	<i>Vau-le Roy</i> . Ibid.
3. 1. 71.	<i>Vernand</i> Abbay. 2. 26. 70.
De Episcopatu <i>Sylvaneeteniſi</i> , &	Augusta <i>Veromanduorum</i> . Ib.
ejus ſuffraganeis. 3. 1. 71. 72.	<i>Verulum</i> urbs episcopalis. 5. 4.
De Abbatibus <i>Sylvaneeteniſibus</i> . 3.	122.
1. 72.	<i>Veruli</i> populi. 5. 4. 122.
T.	De <i>Vesprinienſi</i> episcopatu. 3. 9. 83
Abbatia <i>S. Taurini</i> à quo funda-	Abbatia Mariæ de <i>S. Victoria</i> .
ta. 4. 5. 105.	3. 1. 72.
<i>Telesia</i> urbs. 5. 4. 122.	Titulus <i>S. Vitalis</i> . 3. 19. 98.
Monasterium <i>S. Salvatoris</i> de	Abbatia <i>S. Vindoci</i> . 4. 5. 106.
<i>Telesia</i> . Ibid.	De <i>Vratislavienſi</i> episcopatu. 2.
<i>Teroana</i> , <i>Tervana</i> urbs. 3. 8. 81.	23. 67.
4. 3. 102.	W.
De <i>Tharſenſi</i> episcopatu in Ci-	<i>Winoxenbergen</i> . 4. 5. 106.
licia. 4. 9. III.	De <i>Wintonienſi</i> Episcopatu. 2. 13.
<i>Tornacum</i> oppidum. 2. 14. 55.	53.
De <i>Tornacenſi</i> episcopatu, quan-	X.
do cœperit, 2. 14. 55. olim No-	<i>Xatipha</i> urbs Hispaniæ. 1. 5. 9.
viomenſi unitus, nunc ſub-	Cc
eſt Remenſi Archiepiscopo.	IN-

(S*)S

I N D E X

Rerum & Verborum notabilium, quæ in his
Eclogis continentur.

A.

- Abbas* propriè dicitur præfici. 5.
15. 134. de consuetudine etiam
ex alieno monasterio eligi
potest. 3. 8. 81.
- Abbates* Καθηγούμενοι. 5. 15. 135.
- Academia* est collegium eccle-
siasticum. 2. 12. 51. hinc Do-
ctores Academiæ titulan-
tur Devoti. Undächtige. Ib.
- Academici* olim omnes inter
clericos relati. 2. 12. 51.
- Academia* Parisiensis tam Theo-
logiæ quam Jurisprudentiæ
studio clara. 2. 12. 51. ex qua
tamen post ab Honorio III.
studium Juris deportatum. Ib.
numero Studiosorum oppi-
do abundavit. Ibid.
- Actus* B. Sylvestri probantur. 6.
12. 161.
- Actus* Teclæ liber, an sit genui-
nus? 6. 12. 164.
- Adamitarum* hæresis Antver-
piam corripit. 2. 19. 62. quis
eandem iterum repurgarit?
Ibid.
- Adoptati* in Adoptantis nomen
transibant. 1. 16. 29.
- Ad-Responsum* vox barbara in-
declinabilis. 6. 7. 147. alii τὸν
- Ad-Responsum* vice magistri
militum præsentium re-
sponsa dabant, alii monachis
coram episcopo conventis
loco Syndici erant. Ibid.
- Anathema* an mortuis denunci-
andum. 2. 6. 43.
- Ancyra* synodus, quando, ubi,
à quibus, & de quibus habita?
1. 1. 3.
- Ancyra* synodi annotatio. 6.
6. 143.
- Annate* quid, earum origo &
progressus. 6. 8. 148.
- Annotatio* quid? 6. 6. 143.
- Synodus Antiochena* ab Orien-
talibus solis celebrata. 4. 7.
108.
- Antiochena* Ecclesiæ status. 4. 9.
III.
- Apocriſtarius* quis audiat? 6. 7. 146
quando hæc vox nata? Ibid.
idem est ac Archi-Capellanus,
& idem habet officium. Ibid.
munus Pontificibus oppido
gratum. Ibid. ut exinde per-
mitterent iis abesse à sua Ec-
clesiâ. Ibid. in quibus diffe-
rat à Responsalibus Patriar-
charum. Ibid. an idem ac Ju-
stiniani Ad-Responsum. Ibid.
Apo.

I N D E X.

- Apocripha.* 6. 13. 167.
Apostolica benedictio? 1. 18. 33.
 mos hic à quo cœperit. *ibid.*
 Scripturæ exempla. *ibid.*
Apostolorum tempore omnia
 fuere communia. 2. 10. 47.
 quando hæc communio de-
 fierit? *ibid.*
Archi-Capellanus olim idem qui
 Apocristarius. *vid. tit. Apo-*
crisarius. de autoritatis suæ
 decremento. 6. 13. 167.
Archidiaconus mensæ. 2. 10. 48.
Archiepiscopo commissario an
 Canonicus adjungi possit?
 2. 21. 64.
ἄσκησις quid. 6. 9. 156.
 Philosophi & Medici *ἀσκηται*
 dicti. *ibid.*
Affensum Pontificis ad electio-
 nem Archiepiscopi Vice-Re-
 gia petere quid sit?
Ave, Salve, Vale quomodo dif-
 ferant? 1. 18. 32.
Augustini monachi albis vesti-
 bus usi. 4. 1. 99.
Aulici olim sæpius è Curiâ in Ec-
 clesiam vocati. 4. 10. 113.
- B.
- Balsamonis* commentarius cujus
 jussu conscriptus? 1. 2. 6.
Basilica Patriarchales quæ &
 quot Romæ? 3. 14. 90.
Benedictinorum monachorum
 origo. 5. 11. 131. discrepant à
 Cisterciensibus tum in habi-
 tu, tum in disciplinâ. *Ibid.* an
 Cisterciensi liceat relicto ha-
 bitu ad Benedictinos transire,
 & his vicissim ad illos? *Ibid.*
 Major *benedicit* minori, non
 contra. 1. 18. 33.
Benedictio Apostolica. *vid. Apo-*
stolica Benedictio.
Beneficiorum ecclesiasticorum
 materia novo juri Canonico
 omnem ferè facit paginam.
 1. 12. 22.
 Mandata Apostolica de *benefi-*
ciis vacaturis conferendis
 primus dedit Alexander III.
 quæ post restricta, tandemque
 penitus sublata. 2. 14. 56.
Bona mensæ Prælati à bonis
 mensæ Capituli quando se-
 parata? 2. 10. 48.
Brocardicorum autor quis? &
 quæ verbi etymologia? 1. 6. 11.
- C.
- Campane* non pulsantur interdi-
 cto durante. 3. 6. 78.
Cancellaria quis locus? 2. 17. 59.
Cancellarius antiquissimis tem-
 poribus Notariorum primi-
 cerius dictus. *ibid.* & Proto-
 scriniarius. *ibid.* & Scriniarius
ibid. & bibliothecarius. 2. 17.
 58. item à Libellis, ab Episto-
 lis

lis nuncupatus. 2. 17. 59. Quis ultimus fuerit Cancellarius 2. 17. 60. Hic titulus postea in Vice-Cancellarium mutatus. Cur? 2. 17. 59. & quando? ib. quod ejus officium? ibid. quæ hæc dignitas? ibid. olim fuit munus privatum, hodie primaria dignitas. ibid. Romæ primus Vice-Cancellarius fuit Moyfes, quem insequentes duo Cardinales Cancellarii vices gerentes sunt nominati. 2. 17. 60.

Canonum origo è conciliis œcumenicis repetenda. 1. 2. 5. horum autoritas ab initio quæ fuerit? 1. 13. 23. vim Legis consecuti ab Imp. quam semel adepti retinent, à quocunque tandem sint collecti. 1. 1. 4. Non semper eum habuere auctorem, quem Concilium nactum fuerat Præsidentem. 6. 6. 144. Fuere etiam ante concilium Cpolititanū quidam, sed pauci, & non nisi, qui in hos convenerant, obligantes. 1. 1. 3. A variis variè fuere collecti. De canonum vetustissimarum synodorum collectione. 1. 1. 2. 3. De collectione Ivonis Carnotensis. 1. 6. 11. cujus epitomen dedit Hugo Catalanus. ibid. De collectione La-

tina Anselmi Lucensis, Gregorii Presbyteri, Cardinalis Deusdedit, Rheginonis. 1. 6. 12. De collectione Albini seu Alcuini & Paulini Episcoporum. 1. 5. 10. De collectione Græca Alexii Aristeni, Simonis Magistri ac Logothetæ, Armenii Monachi, Matthæi Blastaris Monachi Constantini, & Harmenopuli. 2. 6. 11. 12. De Codice canonum Ecclesiæ universæ Christoph. Justelli. 1. 1. 3. qui totus à Justiniano vim legis accepit. 1. 1. 3. seq. quem primus collegit sub Theodosio M. Stephanus quidam Ephesinus. ibid. alius est codex ecclesiæ universæ, alius codex ecclesiæ Orientalis. 1. 1. 5. qui posterior ex illo auctior editus est à Joh. Tilio Lutetiæ. anno 1540. ibid. In Oriente prius canones in codicem collecti, quam in occidente. 1. 1. 2. De Breviario canonum Ferrandi, quod Latinas omnes collectiones ætate vincit. 1. 5. 8. De commentatoribus aliis in canones veteres. 1. 5. 9. & 1. 6. 11. De collectionibus particularium tantum Ecclesiarum, ut Africanæ 1. 5. 9 Gallicanæ. 2. 7. 44. Orientalis. 1. 1. 2. Hispanicæ, Britannicæ. 1.

I N D E X.

5. 9. *Canones*, qui in legibus Alemanniæ citantur, codice Can. universali recentiores esse probantur. 1. 2. 5. De Codice Joh. Scholastici, quem ordinem observet, quot ejus exemplaria hodie habeamus, & quomodo in Occidenti receptus? 1. 3. 6. *Canones Gallicani* à Romanis insuper habiti. 2. 7. 44. De canonum auctoritate cum quæritur, recurrendum ad fontes, 6. 2. 139. collectiones omnes obligant, non ob collectoris auctoritatem, sed Imperatoris majestatem. 1. 13. 24.
- Canones Apostolici* an genuini? 6. 14. 169. de horum antiquitate & collectione. 1. 1. 2.
- Jus Canonicum* vetus obtinuit primis seculis. 1. 5. 9. Vetus quantum distet à novo. 1. 12. 21. ejus Origo. 1. 1. 1. à multis licet reprehendatur. 1. 13. 23. apud Nos Evangelicos tamen usum nihilominus habet suum. 1. 13. 23. ex collectionibus canonum ortum suum habet. 1. 1. 5. quæ ejus penes nos hodie auctoritas? 1. 13. 23. quantum judicia per novum Jus Canon. sint immutata? 1. 12. 21.
- Canonici Augustini* albis vestibus induti. regulares communi mensa usi, hinc *Commensales* dicti. 2. 10. 48.
- Canonicum*, vid. tit. Κανονικόν.
- Cantoria* Ecclesiæ Salmaticensis electio ad quem spectet? 5. 8. 126.
- Capitularia* Ecclesiastica Caroli, Ludovici & Lotharici à quibus collecta? 1. 5. 10.
- Cardinales* qui? 3. 14. 89. quando cœperint? Ib. primitus omnes clerici cardinales dicebantur. 3. 14. 90. seq. post soli Romani sibi hunc titulum vindicarunt. Cur? Ibid. iique non omnes, sed tres tantum ordines. Ibid. è quibus presbyteri omnium antiquissimi sunt, ut qui titulis præerant. Ibid. quot hodie? Ibid. numerus eorum quandoque auctus. Ibid. *Episcopi Cardinales* sunt septem, qui quinque Patriarchalibus Ecclesiis in urbe assignati sunt. Ib. Possunt *Cardinales* præter titulos solitos etiam alias Ecclesias Commendæ nomine gubernare. 3. 19. 98. soli hodie Pontificem eligunt. 3. 14. 89. quando hoc jus ad ipsos pervenerit? 3. 15. 92. De Cardinalium schismate sub Alexandro. 3. 13. 88.
- Cathedra* quid? 6. 8. 150.

C c 3

Cause

I N D E X.

- Causa* matrimoniales de jure novo Canonico ad forum Ecclesiasticum tractæ. 1. 12. 22.
- Sciens non debet certiorari. 3. 17. 94.
- Xerogrovia* & *Xerogrovia* quomodo differant? 3. 11. 85.
- Chorepiscopis* non licet confirmare. 3. 5. 77. quod tamen non ubivis observatur. 3. 5. 78.
- Christiani* quando coeperint in cœnobiis colligi? 2. 10. 47.
- Christus* quomodo ad inferos descenderit? 2. 3. 39.
- Cisterciensium* ordinem quis invenerit? 4. 1. 99. quis confirmaverit? Ibid. sequitur regulam S. Benedicti. Ibid. liberior tamen est. Ibid. vestitus eorum niger. Ib.
- Juris Civilis* Compilatores qui fuerint? 1. 19. 34. cur retinuerint initia constitutionum. 2. 8. 45. magnæ fuit auctoritatis in Gallia tempore Gothorum. 2. 12. 51.
- Cives Romani* sæpe tentarunt regimen urbis sibi vindicare. 2. 11. 49.
- Clementine* unde dictæ? 1. 11. 20. quis eas edi curaverit? Ibid. quas contineant constitutiones? Ibid.
- Clerici* prohibentur medicinam facere. 5. 14. 134. rei non sunt evocandi per literas S. Apostolicæ ad judices extra dioccesin ultra duas diœtas. 2. 24. 68. hodie non ultra unam diœtam. 2. 24. 68. nullus ordinandus absque titulo. 1. 12. 22. secus de jure novo. ibid. Clericum litigantem cum alio clerico, Episcopo eidem subiecto, judicat Episcopus, litigantem cum ipso Episcopo, synodus totius provinciæ, litigantem cum ipso provinciæ metropolitano, Exarchus vel Patriarcha judicat. 6. 10. 156. Clerici omnes olim fuisse Cardinales. 3. 14. 90. seq. olim communi mensâ & lectis usi. 2. 9. 46. Exemtiones horû juri Canonico novo acceptæ ferendæ. 1. 12. 22. an liceat clericum alienum ordinare? 5. 10. 130. quomodo olim electi? 3. 12. 87.
- Tonsura clericalis.* 5. 5. 135.
- Codex Theodosianus* in Galliâ observatus. 2. 12. 52.
- Cœnobiolorum* formulam quis invenerit? 2. 10. 47.
- Color purpureus* in jejuniis & memoriis defunctorum usurpatus. 5. 3. 120.
- Comes Palatii* de quibus causis cognoverit? 6. 7. 147. quod ejus officium. ibid.
- Com-*

I N D E X.

- Commenda* Cardinalium quid? 3. 19. 98.
- Communis* mensa quid? 2. 9. 47. hujus inventi occasio. ib.
- Conciliorum* decreta quam habeant auctoritatem. 1. 13. 23. his de jure novo Canonico ad-
emra est potestas summa eaq; ad Pontificem delata cum Jurisdictione. 1. 12. 21. Constanti-
nopolitano an dentur anti-
quiora? 1. 1. 3. Conciliorū præ-
fides non semper etiam cano-
nes conceperunt. 6. 6. 144.
- Concilium* Meldense quando habitum? 2. 7. 43. qui cano-
nes ex eo desumpti? ibid.
- Confirmationis* sacramentum. Presbyter aut Chorepiscopus conferre nequit. 3. 3. 77. quod tamen post aliter servatum. ibid.
- Conclave* quando introductum, à quo, & quid sit? 3. 15. 93.
- Consiliarii* titulos tenus. 3. 14. 90.
- Donationis Constantini* ætas. 4. 11. 115.
- Constantinopolitani* Patriarchæ electio penes Imp. post ab Innocentio ad sedem Romanam translata. 4. 4. 103.
- Constitutio* non inserta Codici, hoc ipso censetur abrogata. 1. 14. 25. non valet, quæ temporis notatione caret. 2. 15. 56.
- quod tamen post per omnia servatum non est, nec tempore Honorii, nec Justiniani, ab Imp. tamen Francis in usum revocatum. ib. De more excerpenti Constitutiones tam juri Civili quam Canonico usitato. 2. 8. 45. notæ Constitutionum mancarum. 2. 8. 45. 46.
- Consules* Romani sæpe à Pontificibus creati. 2. 11. 50.
- Conversio* quid? 6. 9. 155. Converti propriè dicebantur, qui à seculo in Monachismum se conferebant. ib. effectus conversionis erat ἀσκησις. ibid.
- Crisconii* collectio quando prodierit? duas habet partes, Breviarium canonum & concordia. 1. 5. 8.
- Critici* Gregoriani multum ab Ant. Augustino profecere. 6. 4. 140.
- De Crucis* Dominicæ inventione. 6. 12. 161.

D.

- Verbum Data, Data* quid sibi velit? 2. 15. 56. 57.
- Decretalium* variæ fuere compilationes. Primus eas congregavit Bernardus Circa. 1. 8. 16. quam Ant. Augustinus edit. ibid. & Alexander III. appro-

I N D E X.

probavit. *ibid.* quomodo intitulata sit isthæc compilatio? *ibid.* num hodiernum habeatur? *ib.* Secundæ compilationi Gilberti & Alani nomen præripuit Joh. Gallensis seu Vallengis Volaterranus. 1. 8. 16. ejus interpretes qui? *ib.* Tertia, eaque prima autoritate publicâ facta est Bernhardi Compostellani, Romana dicta. 1. 8. 16. Quartæ auctor est Innocentius III. 1. 9. 17. ejus interpretes qui? *ib.* Quinta Honorii III. quas contineat constitutiones, & quos nacta sit Interpretes. *ibid.* admodum rara, hodie verò edita. *ibid.* Ultima est Gregorii IX. opera Raymundi de Pennaforti. 1. 10. 18. Hanc subsequuta Bonifacii VIII. compilatio quarum constitutionum? *ibid.* quorum opera prodiit? *ib.* in Gallia non est recepta. 1. 10. 18. 19. Clementis propositû morte impediti, Clementinas edendo, perfecit Johannes XXII. 1. 11. 19. 20. quorum operâ usus, qui ejus interpretes? *ibid.* qui & alias Decretales, Extravagantes Johanninas dictas, vulgavit. 1. 11. 20. Has secutæ Extravagantes communes. *ibid.* de harum Interpretibus. *ib.* Septi-

mus liber Decret. opera Petri Matthæi. *ib.* Ordo in Decret. observatur, qui est in Cod. Justin. 2. 5. 41. initium Decret. semper retinuit Raymundus, quamvis in medio quid omiserit, idque propter allegata veterum. 2. 8. 45. multum à Decreto degenerarunt. 1. 12. 21. causæ præcipuæ, in quibus à Decreto abeant, *ibid.* Decretalibus quandoque dies & Consul subnotatus, quandoque indictio, quandoque annus Pontificatus, quandoque nomen Imperatoris. 2. 15. 56. 57. olim diligenter custoditæ in chartario Ecclesiæ Romanæ 1. 14. 24. Integræ habentur in Regesto. 1. 14. 25. Decretalium veterum usus quis hodiè sit? 1. 14. 24. 26. ad dubia certius solvenda faciunt, an verò etiam pro jure allegari possunt? 1. 14. 25. Compilatio Raymundiana omnibus aliis derogat. 1. 19. 34. *Decretum* quomodo olim intitulatum. 1. 7. 14. ejus autor Gratianus. *vid. tit. Gratianus*, est compilatio omnium etiam Decretalium antiquissima. *ibid. vid. tit. Canon.* ratio citandi veterum capitula Decreti. *ibid.* de ejus Glossatoribus

I N D E X.

- bus antiquissimis. 1. 7. 15. an ab aliquo Romanorum Pontificum sit confirmatum. 6. 2. 138. in scholis plenam fidem facit. *ibid.* Antverpiensis editio Contium castravit. 6. 2. 139. De Rubric. Decret. 6. 2. 138.
- De *descensu* Christi ad inferos quid Patres statuerint? 2. 3. 39. quando hic articulus Symbolis insertus? *ibid.*
- Diaconi* quot? 3. 14. 91. horum cura in primitiva Ecclesia versabatur circa mensas. 2. 10. 48. Romanorum hodie-
norum officium quod? 3. 14. 91. horum Archidiaconus Cardinalis dictus. 3. 14. 91. tot Romæ, quot urbis regio-
nes. *ibid.* post & Notariis septem sunt superadditi, tanquam ἐπίσκοποι & ἐργωδιάνται. 4. 4. 103.
- Diata* quid significet? 2. 24. 68. ejus origo. 2. 24. 69.
- Δίατα* proprie significat modum & formam vivendi, item cubiculum. *ibid.*
- Clericus & Episcopus *Dialectices* nō debet esse rudis. 2. 18. 61.
- Diatefferon* quid? 6. 12. 165.
- Δημοσία προσόδος* quid? 6. 8. 154. b.
- Diæcesis* quid? 6. 10. 158. de quo prædicetur? *ibid.* quomodo differat ab ἐπαρχία? *ibid.*
- Synodus *Diæceseos*. 6. 10. 158.
- Verba: *Domino* & Magistro quomodo differant? 2. 21. 64.
- Donationes* per quæ Symbola Germanis factæ. 3. 4. 77. ritus donationis Danicæ immobilium prædiorum religiosi loci oblato-
rum. 3. 4. 76.

E.

- Ecclesia* titulata quæ? 3. 14. 89. quomodo ab Oratoriis privati differant? *ibid.* In Ecclesia debent omnia fieri ordine & decenter. 1. 1. 1.
- Politia *Ecclesiastica* per separationem beneficiorum ab ordinatione cœpit. 1. 12. 21. 22.
- De Jurisdictionis *ecclesiastica* gradibus. 6. 10. 156.
- Electio*nis tres modi, per inspirationem, per scrutinium, per compromissum. 3. 11. 85. 86. modus eligendi Athenarum per κλήρον & χειροτονίαν etiam in Ecclesiâ receptus. *ibid.* electionis jus intra sex menses non exercitum devolvitur ad Pontificem. 5. 8. 126. an tempus electioni præfixum à Pontifice coarctari possit? 3. 17. 94. ab electione Prælatorum Laici plane exclusi sunt in Ecclesiis conventualibus & collegiatis, D d iisq;

I N D E X.

- iisque licet Patronis assensus solus relictus. 4. 6. 107. ad Electionem Episcopi concurrunt Reges & Principes. 3. 17. 95. *vid. tit. Electio Pontificis, Episcopi.* Electio per sortem immediatè à Deo profecta. 3. 11. 85. Electio est res magni momenti. 3. 11. 85. Electio *χειροτονία* alia à *χειροθεσία*. ibid. Eligentes olim palmas attollere soliti. ibid. Electio Archiepiscopi intra quod tempus suscipienda? 3. 17. 94. *Επιερχία* quomodo differat à Diœcesi? 6. 10. 158. *Enthronisticum* quid? 6. 8. 149. *Episcoporum* jurisperitorum exempla. 4. 3. 102. Casus ubi unus Episcopus alterius vicarius est. 5. 9. 128. ita ut duo sint simul Episcopi in una diœcesi. ibid. Episcopis singulis sui limites. 6. 10. 156. Episcopi in aulâ Regia apocripharii. 6. 7. 147. An episcopus Græcus possit à Latino ordinari, & vice versâ? 5. 9. 128. An Episcopus qui renunciavit Episcopatu, ut monasterium pœnitentiæ causâ ingrederetur, iterum possit eligi in Episcopum. 5. 5. 123. *Episcoporum* electio in Germania, Hispania, Lusitania, Gallia, Polonia à quo fiat? 3. 12. 87. origo ejus immediatè à Deo. 3. 11. 85. de hujus negotiâ gravitate, ibid. ritus qui? ib. olim etiam consensus populi & Principum accedebat. 3. 12. 87. hodie exclusi. 4. 6. 107. 3. 12. 87. *Episcoporum μεταθεσις* permessa, *μεταβασις* itidem permessa, sed sub certa lege, si scilicet causa sit honesta & licita. 3. 10. 84. 4. 7. 107. exempla translatorum Episcoporum. ibid. de causa translationis quis cognoscat? 4. 7. 108. *Ἰν'βασις* absolutè vetita. ibid. 3. 10. 84. Verba: *Et infra*, quid sibi velint? 2. 8. 45. 46. *Evangelia* Taciani qua fraude conscripta? 6. 12. 165. *Evangelium* olim de collo suspendi solitum. 6. 13. 168. De *evocatione* clericorum reorum. 2. 24. 68. *Eusebii* Pamphili liber apocryphus. 6. 4. 141. *Ἐξαρχος* quis? 6. 10. 158. De more *excerpendi* Constitutiones & Decretales tam juri Civili quam Canonico usitato. 2. 8. 45. 46. *Executorialium* Sedis Apostolicæ origo & progressus. 3. 3. 73. *Extravaganantium* autor. 1. 11. 20. duplices, aliæ communes, aliæ

I N D E X.

liae Johanninae. <i>ibid.</i> earum commentatores, summatores, epitomatores, & editores qui? <i>Ibid.</i>	<i>Guelforum</i> factio pro Pontifice quando orta? 1. 16. 27. Vox hæc quando & unde nata? <i>Ibid.</i>
F.	H.
<i>Fausti</i> Manichæi scripta quæ? 6. 12. 165. duo fuere Fausti episcopi. <i>ibid.</i> <i>Fides</i> Catholica in quo consistat? 2. 1. 36. quatenus articulum de Trinitate contineat? <i>ibid.</i>	<i>Heretici</i> an post mortem damnandi? 2. 6. 42. de jure Civili nulla capitalis poena est statuta in hæreticos. <i>Ibid.</i> scripta tamen eorum damnata. <i>Ibid.</i> exempla hæreticorum post mortem damnatorum. 2. 6. 43.
G.	I.
<i>Gallicula</i> quid? 5. 3. 120. <i>Gessoriacus.</i> 3. 8. 81. <i>Gibellinorum</i> factio pro Imperatore quando innotuerit? 1. 16. 27. Hymnus: <i>Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto</i> cur in Ecclesia canatur? 2. 1. 36. cur addita verba: Sicut erat in principio? <i>ib.</i> quando ab Ecclesia Orientali, & quando ab Occidentali receptus? <i>ib.</i> <i>Grammatices</i> notitia Episcopo necessaria. 2. 18. 61. exempla Episcoporum ob imperitiam Grammatices remotorum. <i>Ib.</i> rescriptum contra regulas Grammatices peccans fide sua destituitur. <i>Ibid.</i> De <i>Gratiani</i> collectione <i>vid. tit. Gratianus in preced.</i>	De Hymno: <i>Gloria Patri & filio & Spiritui S. vid. tit. Gloria.</i> <i>Jejunii</i> Quadragesimalis origo. 5. 9. 129. modus & tempus idem nõ semper observatum. 5. 9. 129. quo tempore ordinationes fieri solitæ. 5. 9. 127. inde promotio extra quatuor jejunii tempora olim improbatæ. <i>Ibid.</i> <i>Jesu</i> epistola ad Abjarum inter apocrypha refertur. 6. 12. 165. <i>Indulgentiæ</i> jure novo Canonico introductæ. 1. 12. 22. <i>Inthronificum</i> quid? quibus distributum, 6. 8. 149. alias Cathedraliticum. <i>Ibid.</i> <i>Invocatio</i> Nominis divini in Corpore Civili religiosè servata, an etiam in jure Canonico? 1. 15. 26. ejus necessitas. <i>Ibid.</i>
	D d 2 <i>Ibid.</i>

I N D E X.

Ibid. ab Ethnicis etiam præ- mitti solita. Ibid.	<i>nanensi.</i> 2. 2. 38. sub qui- bus & de quibus singulæ ha- rum habitæ? Ibid.
<i>Invenio</i> Capitis S. Johannis Ba- ptistæ. 6. 12. 162.	<i>Legati</i> sedis Apostolicæ varii. 2. 18. 61. alii ratione Ecclesia- rum, alii à latere, qui Cardi- nales sunt. Ibid.
<i>Isidori</i> scripta spuria. 1. 5. 9.	<i>Lex</i> in observantiam non rece- pta transgressores reos non facit. 6. 16. 172.
<i>Itinerarium</i> Petri an liber genui- nus? 6. 12. 162.	<i>Lex</i> Satura quid? 6. 5. 142.
<i>Jurais</i> prohibita emtio Christia- ni mancipii. 2. 8. 45.	<i>Leges</i> Canonisatæ quæ? 6. 1. 137.
<i>Judicia</i> & causas forenses jus novum Can. sibi appropria- vit, secus ac olim. 2. 11. 49.	<i>Leges</i> Registratæ. Ibid.
De <i>Jurisdictionis</i> Ecclesiasticæ gradibus. 6. 10. 156.	<i>Leges</i> Imperatorum à Gratiano Decreto insertæ an quid am- plius sint consecutæ? 6. 1. 136.
<i>Juris</i> Studium maximum viati- cum. 4. 3. 102.	<i>Leges</i> Alemanniæ à quo confir- matæ? 1. 2. 5.
K.	<i>Leges</i> Salicæ quando natæ? 2. 12. 52. Romanas non antiqua- runt. Ibid. sed liberum man- sit Francis, Romanas an Sali- cas sequi mallent. Ibid.
<i>Κάνονες ἄκτθεντοι</i> qui? 1. 1. 4.	<i>Liber</i> de S. Mariâ & obstetrice Salvatoris à Matthæo scriptus Hebraicè. 6. 12. 165.
<i>Κάνονες βεβαιώθεντοι</i> qui? ib.	<i>Libri</i> de Transitu Mariæ autor- quis? 6. 12. 164.
<i>Κανονική σύνοψις Στεφάνου Εφε- σίῃς.</i> 1. 1. 3.	<i>Liber</i> de Nativitate Mariæ an genuinus? Ibid.
<i>Κανονικόν</i> quid? 6. 8. 150. 151.	<i>Liber</i> qui dicitur Pastor, an Apo- cryphus. 6. 12. 163.
L.	<i>Liber</i> qui dicitur Thesaurus, Ma- nichæorum. 6. 12. 165.
<i>Lanx</i> satura quid? 6. 5. 142.	<i>Liber</i>
Synodus <i>Laodicea.</i> 6. 13. 167.	
<i>Lateranensis</i> familia Romanis clara. 2. 2. 27.	
<i>Lateranense</i> Concilium aliud ge- nerale, aliud tempore Ale- xandri III. habitum 2. 2. 37. Il- lud unde dictum, quid tra- ctet, & quem habuerit Præsi- dem? Ibid.	
Septem synodi in Basilica <i>Late-</i>	

I N D E X.

Liber qui dicitur Nepotis. Ibid.
Ligatura idem ac Phylacteria. 6.
 13. 167.
Litania quid? 6. 8. 154. b.
Literarum monitoriarum, præ-
 ceptoriarum & executoria-
 lium origo & progressus. 3. 3.
 73.
 Verba: Caput *literarum*, indi-
 cant mutilationem. 2. 8. 46.

M.

Magistri vocabulum dignitatis
 nomen est. 4. 4. 103. in Jure
 Canon. idem ac Doctor. 2. 21.
 64. ad Facultatem Juridicam
 non pertinet, sed vox Domi-
 ni eidem inservit. Ibid. qua
 ratione Artificibus tribuatur?
 2. 21. 64. Magister Noster in
 Jure Canonico Doctorem
 Theologiæ significat. ib. Me-
 dici etiam Magistri titulan-
 tur. Ibid.
Magistratus quandoque docendi
 potestatem significat. 4. 4. 103.
Magistrare idem ac docere. ibid.
Magistraciones dicuntur cellulæ,
 loca, in quibus docetur. ibid.
Mandata Apostolica de benefi-
 ciis vacaturis conferendis
 primus dedit Alexander III. 2.
 14. 56. post restricta, tandem
 que penitus sublata. Ibid.
Martyrum gesta apud Notarios
 deposita in Ecclesiæ apothecæ

cas recondi iussit Anterus
 Pontifex. 4. 4. 103.
Causas Matrimoniales jus Cano-
 nicum novum sibi appropri-
 vit. 1. 12. 22.
Medici an ad sacros ordines ad-
 spirare possint. 5. 14. 134. im-
 punè nocent. Ibid.
Mensa Canonicis quid? 2. 10. 48.
Mensa Pampilonensis quid.
 Ibid. circa has olim erant oc-
 cupati Diaconi. Ibid. Archi-
 diaconus mensæ quis? Ibid.
 De mensa communi. 2. 9. 46.
 47. quæ hujus instituti ratio.
 2. 9. 46. 47. Bona mensæ Præ-
 lati à bonis mensæ Capituli
 quando divisa? Ibid.
Μεταβολή clericorum an licita?
 4. 7. 107. 108.
Metropolitani olim confirma-
 tionem tantum à sede Apo-
 stolica petere debebant, qua
 neglecta cœpit Juramento fi-
 delitatis eosdem adstringere
 arctius. 5. 1. 118. De hujus for-
 mula. Ibid.
Monachi olim rasi ad cutem. 5. 15.
 135. alii nigro habitu alii albo
 induti. 5. 11. 131. novi mona-
 chorum ordines de jure Ca-
 nonico novo nati. 1. 12. 22.
Vita monastica à Justiniano com-
 mendatur. 6. 9. 155.

Dd 3

N. Gre-

I N D E X.

N.

Gregorii Nazianzeni translatio improbata. 4.7.109.
 Liber *Nepotis* an genuinus? 6.12. 165.
Nomen mutans dolo malo de jure Romano falsum committit. 1.16.29. Nomina servorum in potestate dominorum erant. *ibid.* quibus manumissis domini nomen mutabant. *ibid.* Cur Pontifices facti nomen mutant, & quando cœperint ita agere? 1.16.28. In sacra scriptura cur institutæ nominum mutationes. *ibid.* apud Ethnicos etiam post Deificationem nomina mutari solita. 1.16.29.
Notarius Apostolicus à quo institutus, & quod ejus officium? 4.4.104. duo erant genera, alii Romanæ ecclesiæ, alii Curia. *Ibid.* Illi & scrinarii, & proto-scrinarii, & Regionarii dicti. 4.4.103.104. poterat *Notarius* Apostolicus etiam alterius urbis *Notarius* esse. *Ibid.* *Notariis* post additi *Diaconi* tanquam *Ἰκτιστοποι* & *ἐργωδιώκται*. *Ib.*
Nuncii Apostolici qui? 2.18.61.

O.

Oeconomus quis, & quod ejus officium? 3.19.88. constituen-

us ex proprio clero. *ibid.*
Oratoria privata. 3.14.90.
Ordinationes episcoporum & presbyterorum die dominicâ hora tertia cum jejuniis fieri queunt. 5.9.127.
Ordinandorum tributa quæ, quanta, quando cœperint, quando desierint. 6.8.149.150. 151.152.153. ordinationes temporibus jejuniorum institutæ. 6.8.149. clericum alienum non licet ordinare in suâ diœcesi. 5.10.130. an Latini Græcos, & hi illos suis ritibus rectè ordinent? 5.9.128. nemo sine titulo ordinandus. 1.12.22.
Ordo Cisterciensium à quo inventus, & confirmatus? 4.1.99. nigro habitu incedunt, Benedictini albo. *ib.*
Ordo Clericalis confertur prima tonsura. 5.15.135.
Ordo Benedictinorum quando cœperit? 5.11.131. quis eorum habitus, quæ disciplina. *ibid.* an liceat Benedictino ad Cistercienses transire, & huic ad illos? *ibid.*
Ordo Præmonstratensium à quo institutus? 2.19.62. ejus caput Laon. *ibid.*
 Promotio ad sacros *ordines* quæ extra quatuor jejunii tēpora facta olim improbata. 5.9.127.
 P. Co-

I N D E X.

P.

Comitis Palatii officium quod? 6. 7. 147. de quibus causis cognoscendi potestatem habuerit? ibid.

Pala vox unde? 6. 3. 139. quæ sit Constitutionum hac voce rubricatarum autoritas. ib.

Pallium ornamentum est Archiepiscopale. 4. 11. 114. ejus forma, origo & effectus. ib. olim genus Imperatorii indumenti. ib. primum solis Græcis, post & Romanis Imp. usitati. ibid. quod Imperatores Patriarchis, qui id cum Metropolitanis communicarent, concesserunt. ib. quale & quantum fuerit? 4. 11. 114. 115. comprehendit etiam loca & fascias quibus regium pallium ornatum erat. ibid. non tamen simpliciter id Imp. concesserunt Patriarchis, sed reservato sibi hoc jure, ut Patriarcha nulli id concedere possit sine eorum consensu. 4. 11. 115. 116. hodiè quæ sit ejus forma? ibid. differt à Phrygio. ib. olim erat purum putum ornamentum absq; omni effectus. 4. 11. 117. Hodie Patriarcha suū officium prius obire nequit, quam hoc con-

secutus sit pallium. 5. 1. 118.

Pallium Gallicanum & Romanum olim diversa. 5. 2. 119. hodie post tempora Zachariæ eadem. 5. 1. 118. *Pallium* archiepiscoporum proprium & Romanū diversa sunt. ib. *Pallio* Romano tantum in festis diebus uti licet. ib. *Pallio* semper utitur Romanus Pontifex, alii non item. ib. *Compostellanus* tamen archiepiscopus utitur pallio etiam in aliena Ecclesiâ, eo tamen consentiente, cujus curæ illa ecclesia commissa est. ib. an pro defunctis liceat cum pallio orare? 5. 3. 120.

Eusebii Pamphili liber apocryphus. 6. 4. 141.

Παπαλήθεα. 5. 15. 135.

Παροσημείωσις. 6. 6. 143.

Parisiensis Academia tam Theologiæ quam Jurisprudentiæ studio clara. 2. 12. 51. ex qua post studium Juris deportatum. ib.

Pars vox indicat mutilationem. 2. 8. 46.

Pastellus. 6. 8. 152.

Patriarchales Basilicæ quæ? 3. 14. 90. quot Romæ? ib.

Patriarchia quinque in orbe. 3. 14. 90.

Patriarcha Constantinopolitani electio

I N D E X.

- electio quando ad sedem Romanam pervenerit? 4. 4. 103.
- Patriarchia* palatia sunt Patriarchalibus adjuncta. 3. 14. 90.
- Patronus* Ecclesie quid juris habeat in sua Ecclesia præ cæteris? 6. 8. 153. b. offerre debebat annum censum, vel partem oblationum. 6. 8. 153. b. 154. 155. quos reditus is à dicecesano Episcopo petere poterat? ib. ad paupertatem redactus alimenta ab Ecclesia petere poterat. ibid. prætendebant olim jus procedendi instar Episcoporum & peculiam litaniam, quod utrumq; illis ademit Gelasius, dato iis jure præsentandi clericos, & honore processione post clericos. 6. 8. 154. b.
- Patrum* dicta non habent vim legis, nisi corpori Canonico inserta. 6. 1. 137.
- Pax* Hebræorum more omnia prospera notat. 1. 18. 33.
- Phrygium* quid? 4. 11. 117.
- Phylacteria* habentur apocrypha, & vetantur, dicuntur aliter Ligaturæ. 6. 13. 168.
- Phylacterii* qui? ib.
- Phylacteria* Judæorum quid? 6. 13. 168.
- Phylacteria* Advocatorum. ib.
- Pœnitentarii* quando instituti, & à quo? 1. 19. 34. quæ horum dignitas? ibid.
- Pœta* pro hæreticis habiti. 6. 4. 141.
- Pomerium* Ecclesie Ravennatis quid? 1. 7. 14.
- Pontificis* Romani electio olim penes Clerum, populum & Imperatores, post ad solos Cardinales translata ab Alexandro VII. quod jam tum sub Innocentio II. tentatum fuit. 3. 15. 92. solennia Electionis Papalis quando introducta? 3. 14. 89. 3. 15. 93. à quo? ib. an hodie strictè observentur? ibid. Canones, qui de Pontifice eligendo tractant, recensentur. 3. 15. 92.
- Pontificis* Romani Electi confirmatio à Gothis Italiâ potitis magna pecuniæ vi redimenda erat, quem censum etiam Justinianus exegit. 6. 11. 159. qui tamen post remissus. 6. 11. 160. qua remissione non obstante retentum fuit jus confirmandi. ibid. Censum ille remissus in missilia populo spargenda conversus. ibid.
- Pontifex* Romanus electus nomen suum mutat. Cur? 1. 16. 28. quando hic mos cœperit? ibid.
- Pontifex* Romanus titulatur. •D. •m. •n. •s.

I N D E X.

- Domnus non Dominus. 1. 17. 30. servus servorum, at qui sunt illi servi? 1. 17. 30. à quo hic titulus cœperit? ib. Idem etiam se Deum, Vice-Deum, Regem suum jactat. 1. 17. 30.
- Pontifex** Romanus titulat Reges vel Episcopos non consecratos Filios carissimos, at Archiepiscopos, Episcopos, Patriarchas consecratos, Fratres. 2. 21. 65. Quomodo Abbatissas & moniales? ib.
- Verba *Post alia* quid sibi velint in Cod. Theodos. 2. 8. 46.
- Postulatio** mera nititur gratia confirmantis? 3. 18. 97.
- Præbenda** quomodo distribuat? 2. 10. 48.
- Præcentoris** origo & dignitas quæ? 3. 8. 80.
- Præceptoriarum** origo, & formula. 3. 3. 73. 74.
- Præfici** qui proprie dicantur? 5. 15. 134.
- Pralati** quomodo saluent? 1. 18. 33.
- De Ordine *Præmonstratensium* vid. tit. Ordo.
- Jus *presentandi* clericos patronis concessum quando in observantiam venerit? 6. 8. 154. b.
- Preces** primariæ ad Pontificem cur transmissæ? 3. 9. 83.
- Presbyteris** interdicta collatio Sacramenti Confirmationis, quod per *Chrismatis* unctio-nem confertur. 3. 5. 77. quod tamen post non servatum. ib. quomodo & à quibus olim e-lecti? 3. 12. 87.
- Priores** qui, & quotuplices. 3. 1. 72. seculares qui? 3. 2. 73. Claustrales qui? ibid. Con-ventuales qui? ib.
- Processionis** aditus quid? 6. 8. 153. 154.
- Processiones** quid? ib.
- Jus *proedecias* nititur justitiâ, quæ suum cuique tribuit. 6. 15. 170. & reip. interest, id exactè observari. ib. & hone-stati convenit. ib. & legibus tam civilibus quam Canoni-cis congruit. ibid. Jcti est de hoc agere. ib. Quomodo ac-quiratur? 6. 15. 170. 171. Qui de hoc scripserint? ibid.
- Professores** extraordinarii nul-libi plures, quam in Salana numerati. 3. 14. 90.
- Promotio** intra quatuor tempo-ra. 5. 9. 127.
- Protonotarii** Ecclesiæ qui? 4. 4. 104.
- Pungia** quid? 6. 13. 167.
- Q.
- De *Quadragesimalibus* Jejuniiis, vid. tit. Jejunium.
- Ee R. Re-

I N D E X.

R.

Regesti quæ sit Auctoritas. 1. 14.
24. 25. vox hæc reperitur in
Codice Justiniano & Theo-
dosiano. ib. quid sit? ibid. an
hodie jus faciat? ib. contra
Decretales non est allegan-
dum. ibid.

De *Regionariis* Notariis. 4. 4.
103.

Rescripta contra regulas Gram-
matices peccantia fide suâ
carent. 2. 18. 61. sine die &
Consule an valeant? 2. 15.
56. 57. quid juris in Ecclesiâ.
Ibid. Cur rescriptis tem-
pus addendum. Ibid. Re-
scriptis Ecclesiæ quandoque
dies, quandoque Consul,
quandoque indictio, quan-
doque annus Imperatoris,
quandoque annus Pontifica-
tus subnexus. 2. 15. 17. Re-
scripta alia justitiæ, alia
gratiæ. 2. 23. 68. Rescri-
pta ad beneficia in forma
communi: cum secundum
Apostolum &c. quæ dicantur?
2. 23. 67. 68. in forma
pauperum quæ? 2. 23. 68.
Pontificum non ad alios
quam majores clericos exc-
quenda transmissa. 2. 21. 64.

Clausula in rescriptis addita:
si ita est, ad quæ se referat? 2.
22. 66. Rescriptorum capiti
salutatio præfixa. 1. 18. 32.
Responsales qui fuerint? 6. 7. 147.
Compilatio Romana quæ? 1. 8. 16.
Rome Senatus hodie nullus. 2. 11.
50. quæ facies judiciorum
hodie Romæ, & qui judices.
Ibid. discordia inter Ro-
manos cives & Pontifices de
regimine civili quas dederit
turbas, & quomodo tandem
sopita? Ibid. Senatoriam
dignitatem Romanam in se
transtulit Nicolaus III. ibid.
Rubricæ Juris Civilis & Decreta-
lium an jus faciant? 6. 2.
138.

S.

Leges Salicæ. vid. tit. Lex.
Verbum *Salve* quomodo diffe-
rat ab Ave, Vale? 11. 18. 32.
Salutandi ritus hos, ad quos scri-
bitur, omnibus gentibus usi-
tatus. 1. 18. 31. salutati olim
Dii. ibid. templa, agri, sive
ra, patria. ibid. hinc Im-
peratores rescriptis salutem
præmisere. 1. 18. 32. Salu-
tem impertiens Imperatori
excommunicato, hoc ipso
eundem absolvisse non cre-
ditur. ibid. de more Apo-
sto-

I N D E X.

- stolorum salutandi.* 1. 18. 33.
salutandi formulam Prælati
olim exigebant à præsentan-
tibus exemptis, sed minus be-
nè. *ibid.* inferior ad supe-
riorem scribens salutem, non
benedictionem dicit. *ibid.*
Sandalia Monachorum quid?
 5. 3. 120. quæ horum forma
 & materia. *ibid.* quomodo
 differant ab *σανδύματε.*
ibid.
De Sardicensi synodo, quando
& à quibus habita, & cujus sit
autoritatis? 6. 6. 145.
Satura, per saturam quid? 6.
 5. 142.
Scotatio quid fuerit, quæ ejus
etymologia. 3. 4. 75. 76.
Scriniarii munus quod fuerit?
 4. 4. 104.
Scrutini forma quæ? 3. 11. 86.
Senatus Romæ hodie nullus. 2.
 11. 50.
Sors qualis & quotuplex? 3. 11. 85.
De Sortibus Apostolorum quo-
modo peractæ? 6. 12. 164.
an ad divinationes referen-
dæ? *ibid.*
Subdiaconi sine solennitatibus
privatim ordinari possunt.
 5. 9. 127. non possunt diebus
 Dominicis ordinari, nisi à
 Pontifice ipso. *Ibid.*
- Superpositio quid?* 5. 9. 129.
Verbum Supra in citando ab
Interpretibus Veteribus usur-
patum quid sibi velit? 1.
 7. 15.
Sylvestri actus probantur. 6.
 12. 161. de ejus miraculis.
ibid.
Συνήθεια quid, quæ ejus quanti-
tas? 6. 8. 150.
Synodus. *vid. tit. Concilium.*
Synodus provincialis perfecta.
 6. 10. 158.

T.

- Taciani Evangelia qua fraude*
conscripta? 6. 12. 169.
De actibus Teclæ, an sit liber ge-
nuinus? 6. 12. 164.
Tephillim Judæis quid? 6. 13.
 168.
Tempus cur constitutionibus &
Decretalibus adjiciendum?
& an ejus omisso easdem vi-
tiet? 2. 15. 56. 57.
Testamentorum usus quibus
gentibus ignotus fuerit? 3.
 4. 75.
Titulus quid in Jure Canonico
significet? 3. 14. 90. eorum
 numerus olim admodum
 parvus, hodie ad XXVIII.
 crevit, qua occasione? *ibid.*

E e a

Ton-

I N D E X.

- Tonsura* clericalis & tonsura prima differunt. 5. 15. 135. hac confertur clericalis ordo. ibid.
- De *translationibus* Episcoporum vid. tit. *Episcopus*.
- Transubstantiationis* terminus quando natus. 2. 4. 40. quid veteribus denotarit? ibid. res ipsa an olim dogma fidei fuerit? ibid.
- Trechedipna* quid? 5. 3. 120.
- Trinitatis* vox quando nata? 2. 1. 35. articulus de Trinitate ab initio Ecclesiæ impugnat. 2. 1. 36. De summa Trinitate remissivè. 2. 1. 35.
- Tegxades*. 5. 3. 120.
- V.
- Verbum *Vale*, quomodo differat ab *Ave* & *Salve*? 1. 18. 32.
- Vestigalia* ordinandorum Gregorius M. sustulit. 6. 8. 151.
- Vicarius* episcopus alterius esse potest. 5. 9. 128. à quo sit ordinandus Vicarius? Ibid.
- Vicarius* perpetuus quis? 2. 23. 67. Cur ita dicitur? ibid.
- De *Vice-Cancellariatu* vid. tit. *Cancellarius*.
- Vice-Regia* consensum petere ab Apostolica Sede quid sit? 3. 17. 95. cur, & quæ ratio? ibid.
- Vindicatio* olim in jure facta. 3. 4. 76.
- De *Volatu* Episcoporum vid. tit. *Episcopus*.
- X.
- Xαῖρε* salutantis verbum. 1. 18. 32.
- Χαίρειν* in epistolis adhibitum. 1. 18. 33.
- Χειροτονία* duplex Atheniensium. 3. 11. 85. quando in Ecclesiam introducta. 3. 11. 86.
- Xysti* liber proverbiorum à quo sit conscriptus? 6. 12. 164.
- Y.
- Υπόδημα* quid, & quomodo à Sandaliis differat? 5. 3. 120.
- Z.
- Zephyrini* Pontificis epistola secunda ad Episcopos Ægypti subdititia est. 5. 9. 127.

SERIES

55(*)50

S E R I E S

Legum , Canonum & Capitulorum emendatorum & explicatorum.

L. 18. C. de re militari.	6. 7.	Can. 3. dist. 100.	6. 8. 148.
	147.	Can. 6. dist. ultim.	6. 4. 141.
L. 1. C. Theod. de Constit.	2. 15.	Can. 104. caus. 1. qu. 2.	6. 8.
	56.		148.
L. 1. C. Theod. de Rescriptis.		Can. 34. caus. 7. qu. 1.	4. 7.
ibid.			109.
Nov. 5.	6. 9. 155.	Can. 45. caus. 7. qu. 1.	5. 5.
Nov. 25. cap. 1.	6. 7. 147.		123.
Nov. 131. cap. 1.	1. 1. 4.	Can. 8. caus. 9. qu. 2.	6. 10. 159.
Can. 7. dist. 1.	6. 4. 141.	Can. 8. & 9. caus. 9. qu. 7.	6. 10.
Can. ult. dist. 1.	ibid.		156.
Can. 6. dist. 2.	ibid.	Can. 9. caus. 9. qu. 2.	46. 10.
Can. 7. dist. 2.	6. 5. 142.		159.
Can. 4. dist. 4.	6. 16. 172.	Can. 46. caus. 11. qu. 1.	6. 10.
Can. 7. dist. 7.	6. 4. 141.		156.
Can. 3. dist. 15.	6. 4. 141. 6. 12.	Canon. 26. caus. 16. qu. 7.	6. 8.
	160. 6. 13. 166.		153. b.
Can. 1. dist. 16.	6. 14. 169.	Can. 7. caus. 19. qu. 3.	6. 9.
Can. 4. dist. 16.	ibid.		155.
Can. 11. dist. ead.	6. 6. 143.	Can. 3. caus. 24. qu. 11.	2. 6.
Can. ult. dist. 17.	6. 14. 169.		42.
Can. 15. dist. 18.	6. 4. 141.	Can. certum. de Consecrat. di-	
Can. 1. dist. 23.	3. 15. 92.	stinct. 1.	6. 8. 153. b.
Can. 21. dist. 63.	6. 11. 159.	Cap. 1. de Sacros. Trinit.	2. 3.
Can. 3. dist. 75.	5. 9. 127.		38.
Can. 1. dist. 76.	5. 9. 128.	Cap. 2. eod.	2. 5. 41.
Can. 1. dist. 79.	3. 15. 92.	Cap. 1. de Constit.	2. 7. 43.
Can. 9. dist. 79.	3. 15. 92.	Cap. 2. eod.	2. 8. 44.

SERIES LEGUM, CANONUM

Cap. 9. eod.	2. 9. 46.	Cap. 16. 17. eod.	3. 16. 93.
Cap. 10. eod.	2. 11. 49.	Cap. 18. 19. eod.	3. 17. 94.
Cap. 11. eod.	2. 12. 51.	Cap. 23. eod.	3. 18. 95.
Cap. 1. & seqq. de Rescriptis.	2. 13. 53.	Cap. 24. eod.	3. 19. 98.
Cap. 6. & 7. eod.	2. 14. 55. 2. 15. 56.	Cap. 26. eod.	4. 1. 99.
Cap. 8. eod.	2. 16. 57.	Cap. 30. eod.	4. 2. 100.
Cap. 9. eod.	2. 17. 58.	Cap. 32. 33. 37. eod.	4. 3. 101.
Cap. 11. eod.	2. 18. 60.	Cap. 40. eod.	4. 4. 103.
Cap. 18. eod.	2. 19. 62.	Cap. 45. 46. 47. eodem.	4. 5. 104.
Cap. 20. eod.	2. 20. 63.	Cap. 51. 54. eod.	4. 6. 106.
Cap. 22. eod.	2. 21. 63.	Rubr. de Translat. Episcopor.	4. 7. 107.
Cap. 25. eod.	2. 22. 65.	Cap. 1. & 2. de Transl. Episcop.	4. 9. 110.
Cap. 27. eod.	2. 23. 67.	Cap. 3. & 4. eod.	4. 10. 112.
Cap. 28. eod.	2. 24. 68.	Rubr. de Usu & auct. pall.	4. 11. 114.
Cap. 29. eod.	2. 25. 69.	Cap. 3. de Usu & auctor. pallii.	5. 1. 117.
Cap. 30. eod.	2. 26. 70.	Cap. 4. 5. eod.	5. 2. 119.
Cap. 33. eod.	3. 1. 71.	Cap. ult. eod.	5. 3. 120.
Cap. 35. eod.	3. 2. 72.	Cap. 1. 2. 3. de Renunciat.	5. 4. 121.
Cap. 37. eod.	3. 3. 73.	Cap. 8. 9. 11. eod.	5. 5. 123.
Cap. 2. de Consuetud.	3. 4. 74.	Cap. 13. eod.	5. 6. 124.
Cap. 4. eod.	3. 4. 77.	Cap. 14. 15. eod.	5. 7. 125.
Cap. 5. eod.	3. 6. 78.	Cap. 2. 3. 5. de supplend. neglig. Prælator.	5. 8. 126.
Cap. 1. & 2. de postulat. Prælator.	3. 7. 79.	Cap. 1. & 2. de Tempor. ordin.	5. 9. 126.
Cap. 6. 7. 8. eod.	3. 8. 80.	Cap. 9. eod.	5. 10. 130.
Cap. 3. 4. 5. eod.	3. 8. 82.	Cap. 10. eod.	5. 11. 130.
Cap. 9. eod.	3. 10. 84.	Cap. 14. eod.	5. 12. 131.
Rubr. de Elect.	3. 11. 84.	Cap.	
Cap. 1. de Election.	3. 12. 86.		
Cap. 6. eod.	3. 13. 88. 3. 14. & 15. 89. & 92.		

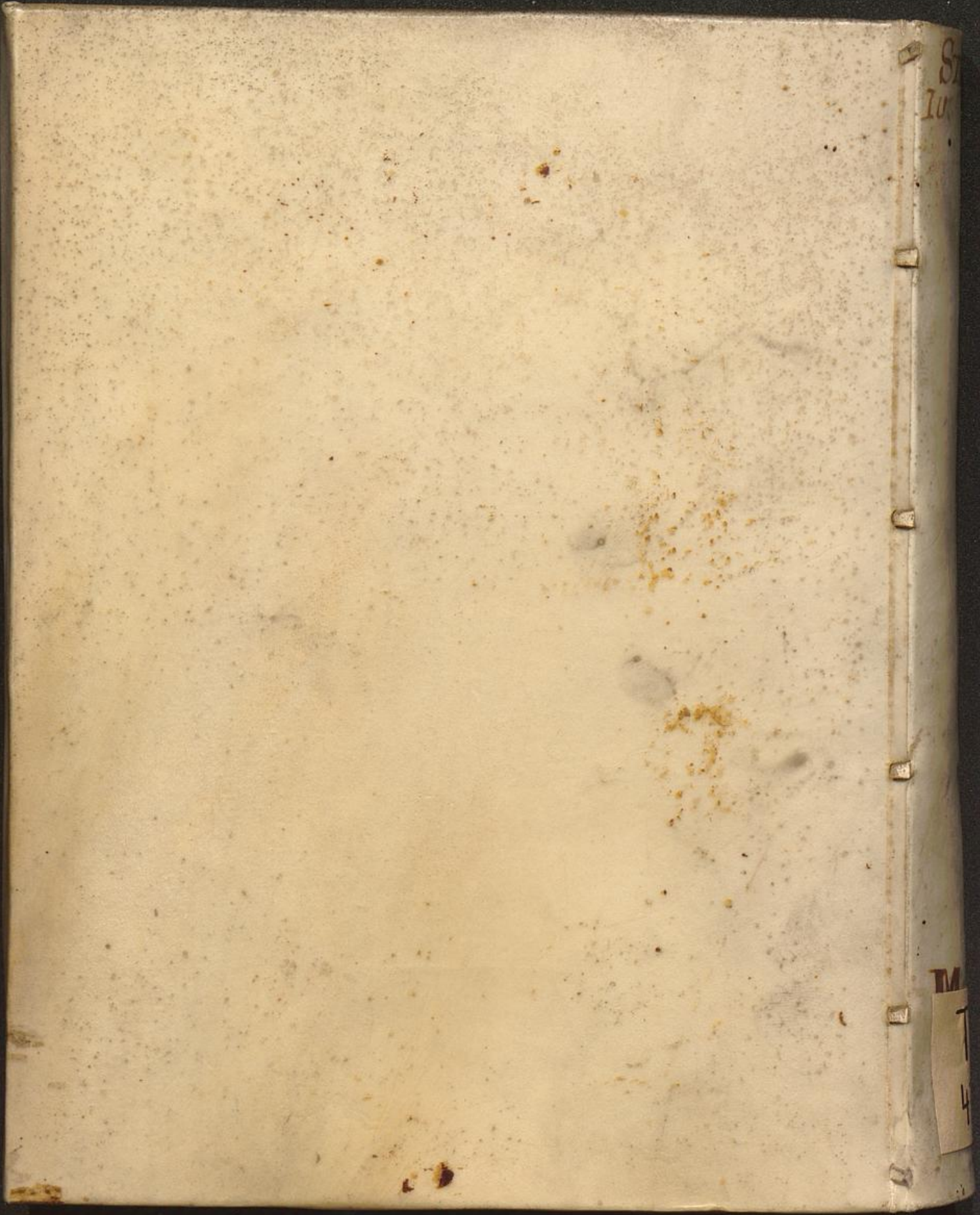
ET CAPITULORUM.

Cap. 15. eod.	5. 13. 132.	Canon 2. Sardicenis. 4. 7. 109.
Cap. 2. & 7. de ætate & qualitat. 5.	14. 133.	Canon 9. & 7. Chalcedon. 6. 10.
Cap. 11. eod.	5. 15. 134.	158.
Cap. Nobis. 25. de Jure Patro- natus.	6. 8. 153. b.	Canon 2. Constantinopol. 6. 10. 156. 157.

CORRIGENDA.

Pag. 2. lin. 20. pro *quemdam lege quendam*. p. 17. lin. 11. pro *quinguenni lege quinquennii*. pro *collationem lege collectionem*. p. 88. lin. 21. pro *Aimoim lege Aimonii*. p. 94. lin. 25. pro *duoecim lege duodecim*. p. 105. lin. 21. pro *Privatus lege Prioratus*. p. 130. lin. ult. pro *Novarchi lege Monachi*. p. 131. lin. 1. in marg. *similiter*. p. 162. lin. 14. in margine dele verba: *Covarruv. p. 314.*

St
10

M
T
4

STRALICH
IURISPRUDENTIA

M II

Th

4745